

Osho-Patanđali Izreke o jogi

Deset knjiga predavanja Oshoa o
Patanđalijevim *Joga sutrama*,
održanih od 25.12.1973. do
10.5.1976. godine,
izdatih pod nazivom:
Yoga, The Alpha and the Omega

Knjiga sedma

Prevod:
Ivan Antić
Ivana Beker

Lektura, korektura i napomene:
Ivan Antić

PREDGOVOR

Kao da je posle više hiljada godina sam Patanjđali ponovo došao i progovorio o svojim čuvenim *Joga sutrama*, ali sada sve što nije prvi put rekao, sve što treba reći tako da ništa ne preostane, tako da i savremenom čoveku budu savršeno jasne. Takav se utisak stiče dok čitamo ove Oshove komentare.

Patanjđalijeve *Izreke o jogi* ili *Joga sutre* su "Biblija za meditante", apsolutno neophodne svakome ko namerava da meditira, ko već meditira i onome ko misli da je već savladao meditaciju. Samo ovde može saznati suštinu i svrhu prave meditacije i duhovnosti.

Joga sutre su najznačajnije delo na svetu koje iznosi ljudsku suštinu i praksu za njenu aktuelizaciju ili konačno ostvarenje. Nigde nije tako objektivno i precizno u reči pretoče-

na suština ljudskog duha i svrha ljudske egzistencije kao u teorijskim postavkama Sankhye, i nigde nije tako precizno dato rešenje za ostvarenje smisla egzistencije u samom čoveku, korak po korak, usavršavanjem čoveka da on sam bude oličenje ishoda stvarnosti, praktičnom primenom postavki Sankhye u jogi, kao što je to sačinio Patanjđali u ovom delu, *Joga sutre*.

Ovo je jedini tekst u kome je suština duhovnosti izneta potpuno objektivno, kao nauka. Patanjđali je suštinu duhovnosti i religioznosti - i praksu njenog ostvarenja u čoveku - izrazio na naučno precizan i izvodljiv način. Savremena nauka tek danas otkriva neke istine o čoveku i svesti koje je on opisao tako davno. Zapravo, u tim vremenima, pre oko pet hiljada godina, duhovnost je i bila samo nauka i praksa: joga. Tek kasnije je degradirana u religijske kultove, mitove i rituale sa dolaskom Veda na

indijski potkontinent. Vede predstavljaju degradaciju i propast duhovne prakse probuđenja koja se razvijala pre toga kod starosedelaca u dolini Inda, a ostala je delimično očuvana i specifično prikazana samo u tradiciji sufija, đaina, jogina i budista, kao doktrina probuđenja, ili čovekove pobede nad nesvesnim uslovljavanjem. Ta degradacija je zatrla tu čistu praksu čovekovog probuđenja, i donela procvat religija i teologija, od hinduizma do judeo-hrišćanstva i masovne kontrole uma koju danas imamo na delu u mnogim oblicima.

Zahvaljujući Osho-vim prosvetljenim uvidima Patanjđalijeve *Izreke o jogi* su u ovoj knjizi postale najveća riznica svih znanja i uvida u sva iskustva bivstvovanja koja ljudsko biće mora da prođe da bi došlo do konačnog uvida, oslobođenja ili probuđenja. Onom čoveku koji je dozreo do takvog uvida i oseća neodoljivu težnju za meditacijom i duhovnom

posvećenošću, ova će knjiga pružiti konačnu podršku i nepogrešive, detaljne završne smernice na tom putu oslobođenja. Onima koji još nisu stigli do kraja tog puta, ali napreduju na njemu, koji još uvek imaju neke sumnje i iskustva koja moraju da prožive, ali ih istinska duhovnost sve jače privlači, ova će knjiga pružiti neophodan pregled i kontekst celog tog procesa i snažno će ubrzati njihovo sazrevanje i buđenje.

Daleko bolje od svih drugih komentatora Patanjđalijevih *Joga sutri*, Osho je ovde pokazao da o iskonskom putu čovekovog probuđenja može da svedoči samo onaj koji ga je prošao. Samo takav čovek može snažno da povuče i druge da ostvare sopstveno probuđenje. Možda više nego u ijednoj drugoj knjizi svojih govora, Osho je ovde dokazao da je najveći, božanski propovednik. Jedinostvenost Oshoa je u tome, u ovoj knjizi snažno izražena kao i u

celokupnom njegovom delu, što sve druge tradicije duhovnost nameću u principima i okvirima svoje tradicije, dok Osho stalno i na sve načine beskompromisno naglašava da se jedina prava duhovnost nikako ne može prenositi i nametati tradicijom i verom, da je ona samo rezultat ličnog probuđenja kroz proces individualizacije ili samospoznaje.

I kao da nije slučajno što se ovakav savršeni svetionik od knjige javlja danas, kada je opšte buđenje čovečanstva u pogledu svih verskih, ideoloških i političkih manipulacija, i prirode samog sveta u kome živimo, veće i jače nego ikada.

Ivan Antić
Swami Anand Kapila

Osho
JOGA: ALFA I OMEGA
Knjiga sedma

Poglavlje 1

POSTAVI PITANJE BLISKO
POVEZANO S KUĆOM

*1. januara 1976. pre podne
u Buddha dvorani*

III, 1: *dešabandhaścittasya dharana.*

Fiksiranje [celokupne] »moći očitavanja« (citta) na [isključivo] jedno mesto [predstavlja] - »zadržanost« (dharana).

III, 2: *tatra pratyayaikatanata dhyanam.*

Kada se u ovoj [»zadržanosti«] uspostavi »neprekinutost poistovećenosti« (ekatanata) sa [izabranim, značenjskim] poticajem (pratyaya) [to se, tehničkim terminom, naziva] - »kontemplacija« (dhyana).

III, 3: *tadevarthamatranirbhasam svarupašūnyamiva samadhih.*

Kada kontemplacija tako reći nestaje u obliku koji joj je specifičan (*svaru-pa*) [naime, kada ova ne predstavlja napor subjekta da sledi značenje koje zrači iz objekta] i samo ovo zračenje smisla (*arthamatranirbhasa*) preostaje - [to se naziva tehničkim terminom] - »sedinjenost« (*samadhi*).

III, 4: *trayam ekatra samyamah.*

Ova tri [poslednja »člana«] uzeta zajedno [nazivaju se tehničkim terminom] »[vrhunska] spregnutost« (*samyama*).

III, 5: *tajayatprajnalokah.*

[Tek] dostizanjem ove [spregnuto-sti javlja se] - svetlost Spoznaje.

Jednom je majstor *zena* pozvao svoje učenike da postavljaju pitanja. Učenici su pitali.

"Koje buduće nagrade mogu očekivati oni koji se trude marljivo sa svojim lekcijama?"

Majstor je odgovorio: "Postavi pita-

nje povezano s kućom."

Drugi učenik je želeo da sazna: "Kako mogu sprečiti moje prošle gluposti da se ne probude i optuže me?"

Majstor je ponovio: "Postavi pitanje povezano s kućom."

Treći učenik je podigao ruku da kaže: "Mi ne razumemo šta znači "postaviti pitanje povezano sa kućom?"

"Da bi videli daleko, prvo vidite blizu. Budite pažljivi i promišljeni oko sadašnjeg trenutka, jer ono sadrži odgovore o budućnosti i prošlosti. Koja je misao upravo prošla kroz vaš um? Da li sada sedite ispred mene s opuštenim ili napetim fizičkim telom? Da li sada imam vašu punu ili delimičnu pažnju? Dođite blizu do mene, postavljajući pitanja kao što su ova. Bliska pitanja vode do dalekih, jedva primetnih odgovora."

Ovo je gledanje *joge* na život. *Joga* nije metafizika. Ona se ne stara o dalekim pitanjima, o prošlim životima, budućim životima, nebu i paklu, Bogu, i stvarima takve vrste. *Joga* se bavi s pitanjima blisko povezanim sa "kućom." Što je bliskije pitanje veća je mogućnost da se ono reši. Ako možete postaviti sebi najbliže pitanje, pos-

toji svaka mogućnost da samo pitajući, ono bude rešeno. Jednom kada rešite najbliže pitanje, načinili ste prvi korak. Onda hodašće započinje. Onda ubrzo počinjete da rešavate ona koja su udaljena - međutim, čitavo *joga* istraživanje je da vas dovede do bliske povezanosti sa "domom."

Stoga ako pitate Patanjđalija o Bogu, on neće odgovoriti. Zapravo misliće da ste malo glupavi i neozbiljni. *Joga* misli da su svi metafizičari neozbiljni i smešni; oni gube svoje vreme oko problema koji se ne mogu rešiti, jer su tako daleki. Bolje započnite od tačke gde jeste. Možete samo započeti odakle jeste. Svako pravo putovanje može započeti samo odakle vi jeste. Ne postavljajte metafizička pitanja o onome izvan; postavite pitanja o onome unutra.

Ovo je prva stvar koju treba razumeti o *jogi*, da je ona nauka. Ona je vrlo pragmatična, empirijska. Ona ispunjava sve kriterijume nauke. Zapravo ono šta nazivate naukom malo je previše udaljeno, jer nauka se usredsređuje na objekte. A *joga* kaže, dok ne razumete subjekat, šta je vaša priroda, koja vam je najbliža, kako možete razumeti objekat? Ako ne znate sebe, sve drugo što znate obavezno će biti pogrešno,

jer nedostaje osnova. Vi ste na pogrešnom terenu. Ako niste prosvetljeni unutra, onda koju god svetlost da nosite spolja neće vam pomoći. A ako nosite svetlost unutra, onda nema straha; neka napolju bude tame: vaša svetlost će biti dovoljna za vas. Osvetliće vašu stazu.

Metafizika ne pomaže; ona pravi nered i zbunjuje.

To se dogodilo kada sam bio student na univerzitetu. Pohađao sam predmet moralne filozofije, etike. Prisustvovao sam samo prvom predavanju profesora. Nisam mogao verovati da čovek može biti tako zastareo, tako staromodan. Govorio je gotovo kao pre sto godina, kao da uopšte nismo svesni novog rasta i razvoja koji se dogodio u predmetu moralne filozofije. Ali to se može oprostiti. Bio je strahovito dosadan, kao da je ulagao sve napore da vam bude dosadno. Ali to takođe nije bio veliki problem; mogao sam da spavam. Ali je on bio takođe neprijatan, kreštao je - njegov glas, njegovo ophođenje... Međutim na to se takođe čovek može naviknuti. Bio je mnogo pometen. Zapravo nikada nisam naišao na nekoga ko je imao toliko mnogo kvaliteta spojenih u jednoj osobi.

Nikada nisam ponovo otišao na nje-gova predavanja. Naravno, mora da ga je to ljutilo, ali nikada nije rekao ništa. Čekao je svoje vreme, jer je znao da ću se jednog dana pojaviti na ispitu. Pojavio sam se. Bio je još više ljut jer sam dobio devedeset pet posto pozitivnih ocena. Nije mogao da veruje.

Jednog dana sam izlazio iz univerzitetetskog ekspres restorana, a on je ulazio unutra, i on me je zadržao. Zaustavio me i rekao: "Slušaj, kako si to uspeo? Posetio si samo moje prvo predavanje, i za dve godine ti nisam video lice. Kako ti je pošlo za rukom da dobiješ devedeset pet posto ocena?"

Rekao sam mu: "To mora biti zbog vašeg prvog predavanja."

Izgledao je zbunjeno. Rekao je: "Mog prvog predavanja! Baš iz moje prve lekcije? Ne pravi me ludim, kaži mi istinu."

Ja sam mu rekao: "Pristojnost to ne dozvoljava."

On je rekao: "Zaboravi na uljudnost. Samo mi kaži istinu. Neću imati ništa protiv."

Rekao sam mu: "Rekao sam vam istinu, ali ste me pogrešno razumeli. Da

nisam posetio vaše prvo predavanje, ostvario bih sto posto. Vi ste me zbunili! Zbog toga sam izgubio pet posto."

Metafizika, psihologija, sva daleka razmišljanja, jednostavno vas zbunjuju. Ne vode vas nikuda. To pobrka vaš um. Daje vam se više i više da razmišljate, a to vam ne pomaže da postanete više svesni. Razmišljanje neće pomoći; samo meditacija može pomoći. A razlika je: dok razmišljate, vi se više bavite mislima; a dok meditirate, više se bavite kapacitetom svesnosti, sposobnošću svesti.

Filozofija se bavi umom; *joga* se bavi svesnošću. Um je ono čega možete postati svesni; možete se zagledati u svoje mišljenje, možete videti svoje misli kako prolaze, možete videti svoja osećanja kako se kreću, možete videti svoje snove kako plove poput oblaka. Slično reci, oni idu dalje i dalje; to je kontinuitet. Ono sa čime čovek može da uvidi, ili zna jeste svesnost.

Čitav napor *joge* je da se postigne *ono* koje se ne može svesti na objekat, koje ostaje neumanjeno; da bude upravo vaša subjektivnost. Ne možete videti to, jer to je videlac. Ne možete uhvatiti to, jer sve što možete uhvatiti niste vi. Baš zato što to

možete uhvatiti, to je postalo odvojeno od vas. Ova svesnost koja je uvek neuhvatljiva i uvek stoji u pozadini, i koji god napor da uložite ne uspevate da dođete do te svesti. Kako doći do te svesnosti - za to postoji *joga*.

Da se bude *jogin* znači da se postane ono što možete postati. *Joga* je nauka o smirivanju onoga što mora da se smiri, i buđenja onoga što mora da se probudi. *Joga* je nauka za odvajanje onoga što niste vi, i onoga što vi jeste; da dođete do sasvim očevidne podele, tako da možete videti sebe u iskonskoj čistoti. Jednom kada sagledate svoju prirodu, ko ste vi, čitav svet se menja. Onda možete živeti u svetu, a svet vas neće ometati, ni dovoditi do ludila. Ništa onda ne može da vas poremeti; vi ste centrirani. Onda se možete kretati gde god želite i ostaćete nepokretni, jer ste dostigli i dotakli večno, koje se nikada ne kreće, koje je nepromenljivo.

Danas započinjemo s trećim korakom Patanjđalijevih *joga sutri*, "*vibhuti pada*." To je vrlo značajno, jer poslednji, četvrti korak, "*kaivalya pada*," biće samo postizanje ploda. Ovo je treći, "*Vibhuti pada*," najviši korak koji se odnosi na

sredstva, na tehniku, ne metod. Četvrti će biti samo rezultat sveg nastojanja. *Kaivalya* znači "apsolutna nezavisnost," apsolutna sloboda da se bude sam, nezavistan ni od koga, ni od čega - tako zadovoljan, a to je više nego dovoljno. Ovo je cilj *joge*.¹ U četvrtom delu govorićemo samo o plodovima, ali ako propustite treći, nećete moći da razumete četvrti. Treći je osnova.

Ako bi četvrto poglavlje Patanjđalijevih *joga sutri* bilo uništeno, ništa ne bi bilo uništeno, jer šta god bude moguće postići trećim korakom, četvrtim se postiže automatski. Četvrti može biti odbačen. On je u stvari, na neki način, nepotreban, jer govori o kraju, o cilju. Svako ko sledi stazu, postići će cilj, nije potrebno govoriti o tome. Patanjđali govori o tome da bi vam pomogao, jer bi vaš um želeo da zna: "Gde

¹ Joga se zasniva na učenju *Sankhye*, koja govori o dva principa: *prakrti* i *puruša*. *Prakrti* je sve što postoji kao biće, priroda, ispoljeno postojanje, univerzum u svim svojim dimenzijama. *Puruša* je duh koji omogućava samo postojanje i nezavisan je od njega, transcendentalan. *Puruša* ja ujedno i čovekova suština. Stoga se čovekova autentičnost svodi na njegovo svesno stanje *puruše*, nezavisnosti od *prakrti*. To se u *joga sutrama* opisuje kao *kaivalya* u zadnjem poglavlju.

idete? Šta je cilj?" Vaš um bi želeo da bude ubeđen, a Patanjđali se ne oslanja na poverenje, u veru, u verovanja. On je čisti naučnik. On vam jednostavno pruža sagledavanje cilja, ali cela osnova, cela temeljna baza je u trećem.

Do sada smo postali spremni za *vibhuti padu*, najviše od sredstava. Do sada smo u dva poglavlja raspravljali o sredstvima koja pomažu, ali ova sredstva su bila spoljašnja. Patanjđali njih zove "*bahiranga*," "spoljašnjim." Sada se ovo troje - *dharana*, *dhyana*, *samadhi* - usredsređenost, meditacija, *samadhi* - ovo troje se nazivaju "*antaranga*," "unutarnji." Prvih pet vas pripremaju, vaše telo, vaš karakter - vašu spoljašnjost - tako da se možete kretati unutra. A Patanjđali se kreće korak po korak; to je postepena nauka. On vas vodi korak po korak.

Prva sutra:

Dharana, usredsređivanje, je ograničavanje uma na objekat na kome se medita.

Objekat, subjekat i ono iznad - ova tri treba zapamtiti. Pogledajte u mene ja

sam objekat; onaj koji gleda je subjekat. Ako postanete malo više pažljivi, možete videti sebe kako gledate u mene, a to je iznad. Možete videti sebe kako gledate u mene. Pokušajte. Ja sam objekat, vi gledate u mene. Vi ste subjekat koji gleda u mene. Možete stajati sa strane u svesti. Možete biti svesni da gledate u mene. To je izvan (subjekta i objekta).

Prvo čovek mora da se usredsredi na objekat. Usredsređivanje označava sužavanje uma.

Obično je um u stalnom prometu - hiljade misli nastavljaju da se kreću, kao gomila, kao rulja. S tako mnogo objekata, vi ste pometeni, rascepljeni. S tako mnogo objekata vi se krećete u svim pravcima istovremeno. S tako mnogo objekata vi ste uvek u stanju zbrke, kao da ste vučeni iz svih pravaca, i sve je nepotpuno i nedovršeno. Vi idete na levo, a nešto vas vuče na desno; idete na jug, a nešto vas vuče na sever. Nikada ne idete nikuda: samo ste haotično pomešana energija, vrtlog, konstantni metež, uznemirenost.

To je stanje običnog uma - tako mnogo objekata da je subjekt gotovo prekriven njima. Ne možete imati osećaj ko

ste, jer se brinete za tako mnogo stvari da od njih nemate procep kroz koji biste mogli pogledati u sebe. Nemate tu smirenost, tu osamljenost. Uvek ste u gomili. Ne možete naći prostor, ugao, gde možete skliznuti u sebe. A objekti neprekidno traže pažnju, svaka misao traži pažnju, prisiljavajući da tačno njoj bude data pažnja. Ovo je obično stanje. Ovo je gotovo ludilo.

U stvari deljenje ludih ljudi od onih koji nisu ljudi nije dobro. Razlika je samo u stepenima. Nije u pitanju kvalitet; to je samo kvantitet. Možda ste vi devedeset devet posto ljudi, a on je otišao izvan toga - sto i jedan posto. Samo posmatrajte sebe. Mnogo puta vi takođe prelazite granicu u ljutnji, postajete ljudi - radite stvari za koje ne možete pojmiti da ih radite. Radite stvari zbog kojih se kasnije kajete. Radite stvari za koje kasnije kažete: "Uradio sam to uprkos sebi." Kažete: "...kao da me je neko prisilio to da uradim, kao da sam bio pose-dnut. Neki zao duh, neki đavo me je prisilio to da uradim. Nikada nisam želeo to da uradim." Mnogo puta ste vi takođe prešli granicu, ali ste se stalno vraćali natrag u svoje normalno stanje ludosti.

Idite i posmatrajte bilo kog ludaka.

Ljudi se uvek boje da posmatraju ludaka jer, iznenada, posmatrajući ludaka vi takođe shvatate svoju vlastitu ludost. Odmah se to dogodi, jer u najboljem slučaju, možete videti da je razlika samo u stepenima. On je otišao malo ispred vas, ali ga vi sledite, stojite takođe u istom redu i čekate.

William James je jednom otišao u ludnicu, vratio se natrag postavši vrlo tužan, pokrio se ćebetom. Žena ga nije mogla razumeti. Rekla je: "Zašto izgledaš tako tužan?" On je inače bio srećan čovek.

Rekao je: "Bio sam u ludnici. Iznenada mi je došla misao da između tih ljudi i mene nema mnogo razlike. Postoji razlika, ali nije velika. Ponekad sam i ja prelazio granicu. Ponekad u ljutnji, ponekad u požudi, ponekad u zabrinutosti, potištenosti. Ja sam takođe prelazio granicu. Izgleda da je jedina razlika da su se oni ostali u tome i nisu se vratili natrag, a ja sam još uvek malo fleksibilan i mogu se vratiti natrag. Ali ko zna? Jednog dana fleksibilnost može da se izgubi. Posmatrajući te ludake u ludnici, postao sam svestan da su oni moja budućnost. Stoga sam jako potišten. Jer načinom kojim se krećem, pre ili kasnije ja ću ih prevazići."

Samo posmatrajte sebe, i posmatrajte ludaka: ludak nastavlja da govori sam. Vi takođe govorite sami sa sobom. Vi govorite nevidljivo, ne tako glasno, ali ako vas neko posmatra ispravno može videti pokrete vaših usana. Ako se vaše usne čak i ne kreću, vi govorite iznutra. Ludak govori malo glasnije; vi govorite malo manje glasno. Razlika je u kvalitetu. Ko zna? Svakog dana možete progovoriti naglas. Baš stanite pored puta, i posmatrate ljude kako se vraćaju iz kancelarije, ili idu na posao. Osetićete da mnogi od njih govore unutra, prave pokrete.

Čak i ljudi koji pokušavaju da vam pomognu - psihoanalitičari, terapeuti - oni su takođe u istom čamcu. Zapravo više psihoanalitičara poludi od ljudi iz drugih profesija. Nijedna druga profesija ne može se takmičiti sa psihoanalitičarima i postajanjem ludim. Možda zato što žive blizu mestima sa ludim ljudima, pa ubrzo i oni prestaju da se plaše da budu ludi, ubrzo je jaz premošćen.

Čitao sam jednu anegdotu:

Jedan čovek je posetio svog lokalnog doktora radi pregleda. "Kažite mi da li vidite tačke pred očima?" pitao je doktor.

"Da doktore."

"Česte glavobolje?"

"Da." Rekao je pacijent. "Bolove u leđima?" Da, gospodine.

"Isto tako i ja," izjavio je doktor. "Pitam se koji to vid muke, i od kakve sekiracije to može biti."

Doktor i pacijent, obojica su u istom "čamcu". Niko ne zna šta ta muka može biti.

Na Istoku mi nikada nismo kreirali profesiju psihoanalitičara, iz određenih razloga. Stvorili smo totalno drugačiji tip čoveka, *jogina*. Ne terapeuta. *Jogin* je čovek koji je kvalitativno drugačiji od vas. Psihoanalitičar je čovek koji nije kvalitativno drugačiji od vas. On je u istom čamcu; on je sličan vama. On nije drugačiji ni na koji način. Jedina razlika je da on zna o vašoj ludosti više od vas, a njegova ludost je veća nego što vi znate o njoj. On je više informisan o mahnitosti, o ludosti, neurozama, psihozama. On intelektualno zna mnogo više o normalnom stanju ljudskog uma i čovečanstva, ali on nije različit. A *jogin* je totalno drugačiji čovek, kvalitativno. On je izvan ludosti u kojoj ste vi; on je to odbacio.

Put Zapada je da traga za uzrocima, za putevima i sredstvima kako da se pomogne čovečanstvu; izgleda da je on od samog početka krenuo pogrešno. Vi još tragate za uzrocima spolja - a uzroci su unutra. Uzroci nisu spolja, nisu u uzajamnim odnosima, nisu u svetu; oni su duboko u vašem nesvesnom. Oni nisu u vašem razmišljanju; oni nisu u vašim snovima. Analiza snova i analiza misli neće mnogo pomoći. Najviše što mogu je da vas učine normalno nenormalnim, ne više od toga. Osnovni uzrok je da vi niste svesni toka uma, buke uma, do tog stepena da budete izdvojeni, udaljeni, po strani - da možete stajati kao svedok, kao posmatrač na bregu. Jednom kada tražite uzrok u pogrešnom pravcu, nastavljate da gomilate slučajeve istorija na istorijama, kao što se događa na Zapadu.

Psihoanalitičari nastavljaju da gomilaju istorije na slučajevima istorija... i izgleda da ništa ne dolazi iz toga. Kopate planinu, a ne nalazite čak ni miša. Prekopate celu planinu - ništa ne dolazi iz toga. Ali postanete ekspert u kopanju, i svoj život ste uložili u to, onda produžavate da nalazite racionalizacije za to. Uvek zapamtite, jednom kada propustite da gledate u isprav-

nom pravcu, možete nastavljati beskonačno - nikada se nećete vratiti natrag kući.

To se dogodilo:

Dva Irca su se iskrcala u Njujork. Nisu mnogo išli okolo, pa su odlučili da preduzmu putovanje vozom. Dok su se vozili naišao je dečak koji je prodavao voće. Prepoznali su narandže i jabuke, ali je tu bilo i neobično voće koje nikada nisu ranije videli, pa su stoga pitali dečaka: "Šta je to?"

On je odgovorio: "To je banana."

"Da li je dobra za jelo?"

On je odgovorio: "Sigurno."

Pitali su: "Kako je jedete?"

Dečak im je pokazao kako da oljušte bananu, pa je svako od njih kupio po jednu. Jedan je zagrizao, i baš tada je voz ušao u tunel.

Rekao je: "O nebesa! Pat, ako nisi još pojeo tu "oljuštenu" stvar, ne čini to. Pojeo sam moju, i oslepeo sam!"

Koincidencije nisu uzroci; a Zapadna psihologija posmatra podudarnosti. Neko je rekao, a vi odmah posmatrate podudarnost zašto je to rekao. Mora da je bilo nešto pogrešno u njegovom detinjstvu. Mora biti nešto pogrešno u načinu na koji je odgajen.

Mora biti nečega lošeg u odnosima deteta i majke ili oca. Mora da je bilo nepodesnosti, nešto nepovoljno u okolini. Vi tražite koincidencije.

Uzroci su unutra; koincidencije su spolja. To je osnovno isticanje *joge*, da vi sada pogrešno gledate i da nikada nećete naći pravu pomoć. Tužni ste jer niste svesni. Nesrećni ste jer niste svesni. Vi ste u bedi jer ne znate ko ste. Sve drugo su jednostavno koincidencije.

Gledajte duboko dole. Vi ste u bedi, jer ste sami sebi nedostajali, niste još susreli sebe. I prva stvar koju treba raditi jeste *dharma*. Tako mnogo objekata ima u umu; um je previše prenatrpan. Odbacite uskoro te objekte; suzite svoj um; dovedite ga do tačke gde samo jedan objekat ostaje.

Jeste li se ikada usredsređivali na nešto? Usredsređivanje označava da je čitav vaš um fokusiran na jednu stvar. Na cvet ruže. Vi ste gledali u ružu toliko puta, ali se nikada niste usredsređivali na nju. Ako se usredsredite na ružu, ruža postaje ceo svet. Vaš um postaje sužen, fokusiran kao baterijska lampa, i ruža postaje veća, veća i veća. Ruža je bila jedan od miliona objekata, onda je ona bila vrlo mala stvar. Sada je

ona sve, celina.

Ako se možete usredsrediti na ružu, ruža će vam otkriti kvalitete koje nikada ranije niste videli. Ona će vam otkriti boje koje ste uvek propuštali. Ona će vam otkriti mirise koji su uvek bili tu, ali vi niste bili dovoljno osetljivi da ih prepoznate. Ako se usredsredite totalno, onda je vaš nos samo ispunjen mirisom ruže - sve drugo je isključeno, samo ruža je uključena u vašoj svesti, dozvoljena unutra. Sve je isključeno, ceo svet otpada, samo ruža postaje vaš svet.

Postoji lepa priča u budističkoj literaturi. Jednom je Buda rekao svom učeniku Sariputi: "Usredsređuj se na smeh." On je pitao: "Zašto to moram posmatrati?" Buda je rekao: "Ne treba da posmatraš zbog nečega posebno. Jednostavno se usredsredi na smejanje, i šta god ti smeh bude otkrio ti saopšti."

Sariputa je izvestio. Nikada pre, i nikada docnije niko nije sagledao tako duboko smejanje. Sariputa je definisao i kategorisao smejanje u šest kategorija. "One su uređene na hijerarhijski način, od najsuptilnijih do najčulnijih i neprofinjenih." Smeh je otkrio Sariputi njegovo unutrašnje biće.

Prvu kategoriju smeha je on nazvao *sita*: "Nežan, gotovo neprimetan osmeh, koji se manifestuje u suptilnosti spoljašnjeg izraza lica i samih crta lica." Ako ste vrlo budni i pažljivi, samo onda možete videti smeh zvani *sita*. Ako posmatrate Budino lice, naći ćete ga tamo. On je vrlo suptilan. To je bilo vrlo retko, jer je to jedna od najprofinjenijih stvari. Kada ste vrlo koncentrisani, samo tada ga možete videti, inače ćete ga propustiti, jer on je samo nagoveštaj. Usne se gotovo ne pomeraju. Zapravo to je nevidljiva pojava, nevidljivi smeh. Mora da je to razlog zašto hrišćani misle da se Hrist nikada nije smejao: imao je *sita* osmeh. Isti kao što je Sariputa našao na Budinom licu. To je retkost. To je velika retkost zato što je to najfinija pojava. Kada vaša duša dosegne do najviše tačke, samo se onda javlja *sita*. To nije nešto što vi činite, to je jednostavno prisutno i tu je za onog ko je dovoljno senzitivan, dovoljno usredsređen da to vidi.

Druga kategorija smeha, kaže Sariputa, jeste *hasita*: "Smeh koji obuhvata neznatne pokrete usana, i jedva otkriva vrhove zuba." Treća kategorija je *vinasita*: "Širok osmeh praćen malom količinom

smejanja." Četvrta se zove *upanasita*: "Naglašeni smeh, glasnije jačine, praćen pokretima glave, ramena i ruku." Peta kategorija je *apanasita*: "Najbučniji, glasan smeh, praćen pokretima celog tela, udvos-
tručujući se od početka do kraja u hrapavo grohotno smejanje, sa grčenjem i napadom histerije."

Kada se usredsredite čak i na male stvari slične smehu, to postaje značajna, vrlo velika stvar - postaje čitav svet.

Usredsređenost vam otkriva stvari koje se obično ne otkrivaju. Obično vi živite u vrlo indiferentnom, nehajnom raspoloženju. Jednostavno nastavljate da živite kao da ste u polusnu - posmatrajući, a uopšte ne gledajući; gledajući a uopšte ne videći. Usredsređenost donosi energiju vašim očima. Ako gledate u stvar sa usredsređenim umom, sve je isključeno; iznenada ta mala stvar otkriva više nego što se uvek tamo očekivalo.

Cela nauka je usredsređivanje. Posmatrajte naučnika koji radi; on je u usredsređenosti.

Postoji jedna anegdota o Pasteru. On je radio gledajući kroz svoj mikroskop, tako smiren i nepokretan, kada je jedan

posetilac došao i dugo ga čekao, bojeći se da ga ne uznemiri. Nešto sveto je okruživalo naučnika. Kada je Paster izašao iz svoje usredsređenosti, pitao je posetioca: "Koliko dugo ste me čekali? Zašto mi niste rekli ranije?"

On je rekao: "Hteo sam vam reći mnogo puta - u stvari, ja sam u žurbi. Treba da stignem na jedno mesto, a poruku sam morao da vam predam, ali ste vi bili u tako dubokoj usredsređenosti - gotovo kao da se molite - da vas ja nisam mogao ometati. To je bilo sveto."

Paster je rekao: "Vi ste u pravu. To je moja molitva. Kad god osećam da sam ometan i kad god osećam tako mnogo briga, i kad god osećam tako mnogo misli; jednostavno uzmem moj mikroskop. Gledam kroz njega - i odmah, stari svet otpada i ja sam usredsređen."

Čitav naučni rad je usredsređenost, zapamtite to. Nauka može postati prvi korak prema *jogi*, jer usredsređenost je prvi unutrašnji korak *joge*. Svaki naučnik ako nastavlja da raste i ne okleva, postaće *jogin*. On je na putu, jer ispunjava prvi uslov usredsređenosti.

Dharana, usredsređivanje, je ograničavanje uma na objekat na kome se medita.

Dhyana, kontemplacija, je neometan tok uma prema objektu.

Prvo, u usredsređenosti otpada mnoštvo objekata i izabira se jedan objekat. Jednom kada ste izabrali jedan objekat i možete zadržati jedan objekat u vašoj svesti, usredsređenost je postignuta. Sada nastupa drugi korak neprekinutog niza svesnosti prema objektu. Kao da svetlost neometana pada iz baklje. Ili, jeste li videli? Izlivate vodu iz jednog lonca u drugi, tok će biti prekinut, neće biti neprekidan. Kada sipate ulje iz jednog suda u drugi, tok će biti neprekidan, neće biti prekida.

Dhyana, kontemplacija, označava da vaša svest pada na jedan objekat u kontinuitetu, bez prekida - jer svaki prekid označava da ste poremećeni, otišli ste negde drugde. Ako dostignete prvo, drugo nije teško. Ako ne možete dostići prvo, drugo je nemoguće. Jednom kada ostavite sve druge objekte, izaberete jedan objekat, onda ostavljate sve rupe u svojoj svesti, sva skretanja u vašoj svesnosti, jednostavno izlivate sebe

na jedan objekat.

Kada gledate na jedan objekat, on otkriva svoje kvalitete. Mali objekat može otkriti sve kvalitete Boga.

Postoji poezija od Tennyson-a. Išao je u jutarnju šetnju i naišao na jedan stari zid, a u zidu je rasla trava, i mali cvet je procvetao. On je pogledao u cvet. Tog jutra se on morao osećati opušteno, srećno, energija mora da je proticala, sunce se uzdizalo... Iznenada se misao javila u njegovom umu - posmatrajući taj mali cvet, on je rekao: "Kada bih razumeo tebe korenito i sasvim, razumeo bih ceo univerzum." Jer svaka mala čestica je minijturni univerzum.

Svaka mala čestica nosi celi univerzum, kao što svaka kap nosi celi okean. Ako možete razumeti kap okeana, razumećete ceo okean; nema sada potrebe ići i shvatati svaku kap. Jedna kap će to obaviti. Usredsređenost otkriva kvalitete kapi, i kapljica postaje okean.

Meditacija otkriva kvalitete svesnosti, i pojedinačna svest postaje kosmička svest. Prvo se otkriva objekat; zatim se otkriva subjekat. Jedan neometani tok svesnosti prema nekom objektu... U tom nepre-

kinutom toku, u tom nezamrznutom toku, baš u tom toku ... vi jednostavno tečete kao reka, bez prekidanja, skretanja... iznenada postajete po prvi put svesni o subjektivnosti, da ste je nosili uvek s onim ko ste vi.

U neprekinutom toku svesnosti ego iščezava. Vi postajete Jastvo, bez ega, nesebično Sopstvo. Postali ste okean.

Drugo, kontemplacija je put jednog umetnika. Prvo, usredsređenost je put naučnika. Naučnik se bavi spoljašnjim svetom, ne samim sobom. Umetnik se bavi samim sobom, a ne sa spoljnim svetom. Kada naučnik donese nešto, on donosi to iz objektivnog sveta. Kada umetnik donese nešto, on donosi to iz sebe samog. Pesnik: on kopa duboko u sebi. Slikar kopa duboko u sebi. Ne tražite od umetnika da bude objektivan. On je subjektivista.

Jeste li videli Van Gog-ovo drveće? Ono gotovo doseže do neba; dodiruje zvezde. Ono ih nadvisuje. Takvo drveće ne postoji nigde - izuzev u Van Gog-ovim slikama. Zvezde su male, a drveće je veliko. Neko je pitao Van Goga: "Odakle stvarate ovo drveće? Nikada nismo videli ovakvo drveće." On je rekao: "Iz sebe, jer za mene drveće uvek izgleda da je želja zemlje da se

susretne s nebom." "Želje zemlje da susretne nebo" - onda je drvo totalno preobraženo, metamorfoza se dogodila. Onda drvo nije objekat; ono je postalo subjektivnost. Kao da umetnik shvata drvo postajući drvo samo.

Ima puno lepih priča o *zen* majstorima, jer su *zen* majstori veliki slikari i umetnici. Neke od najlepših slika su iz zena. Nijedna druga religija nije tako kreativna, a ako religija nije kreativna onda nije potpuna religija; nešto tu nedostaje.

Jedan *zen* majstor je obično govorio svojim učenicima: "Ako želite naslikati bambus, postanite bambus." Nema drugog načina. Kako možete naslikati bambus, ako ga niste osetili iznutra? ...ako niste sebe osetili kao bambus, stojeći prama nebu, stojeći protiv vetra, stojeći na kiši, stojeći s ponosom visoko na suncu? Ako niste čuli buku vetra koji prolazi kroz bambus, kao što je bambus čuje, ako niste osetili kišu da pada na bambusu, kao što je bambus oseća, kako možete naslikati bambus? Ako niste čuli zvuk kukavice kao što je bambus čuje, kako možete naslikati bambus. Onda slikate bambus kao fotograf. Možete biti kamera, ali niste umetnik.

Kamera pripada svetu nauke. Kamera je naučna. Ona jednostavno pokazuje objektivnost bambusa. Ali kada majstor gleda u bambus, on ga ne gleda spolja. On ubrzo odbacuje sebe. Njegov neporemećeni tok svesnosti pada na bambus, i tamo se događa susret, brak, opštenje, gde je vrlo teško reći ko je bambus a ko je svest - sve se susreće i stapa, granice iščezavaju.

Drugo, *dhyana* ili kontemplacija, jeste put umetnika. Zbog toga umetnici ponekad imaju viđenje mistika. Poezija ponekad kaže nešto što proza nikada ne može reći, a slike ponekad pokazuju nešto za šta ne postoji drugi način da se pokaže. Umetnik doseže čak i bliže od religiozne osobe, od mistika.

Ako pesnik samo ostane pesnik, on je zaglavljen. On mora da napreduje, mora da se kreće: od usredsređenosti do meditacije, i od meditacije do *samadhija*. Čovek mora nastaviti da se kreće.

Dhyana je neprekidno slivanje uma prema objektu. Pokušajte to. Biće dobro ako izaberete neki objekat koji volite. Možete izabrati svoju voljenu, možete izabrati svoje dete, možete izabrati cvet - bilo šta što volite - jer u ljubavi postaje lakše da

se nesmetano padne na objekat ljubavi. Pogledajte u oči svoje voljene. Prvo zaboravite svet; pustite da vaša voljena bude svet. Onda gledajte u oči i postanite neprekidni niz, neprekinuto upadanje u nju - kao ulje koje se lije iz jednog suda u drugi. Nema prekida. Iznenada, moći ćete da vidite ko ste vi, moći ćete po prvi put da vidite svoju subjektivnost.

Ali zapamtite ovo nije cilj, niti kraj. Objekat i subjekat, oboje su dva dela celine. Život i smrt, oboje su dva dela cele egzistencije. Dan i noć, oboje su delovi cele egzistencije. Objekat je van, subjekat je unutra - vi niste ni unutra ni spolja. Ovo je vrlo teško da se razume, jer se obično kaže: "Idi unutra." To je samo povremena, ili privremena faza. Čovek treba da ode čak i izvan toga. Spolja i unutra - oboje su van. Vi ste taj koji može otići izvan, i koji može ići unutra. Vi ste onaj koji se može kretati između ove dve polarnosti. Vi ste izvan polarnosti. To treće stanje je *samadhi*.

Samadhi je kada um postaje jedno sa objektom.

Kada subjekat iščezne u objektu,

kada objekat iščezne u subjektu, kada nema ništa u šta bi se gledalo i nema gledaoca, onda jednostavno nema dualnosti, preovladava ogroman potencijal tišine. Ne možete reći šta postoji, jer nema nikoga da kaže. Ne možete načiniti nikakvu tvrdnju o *samadhi-ju*, jer sve tvrdnje će se pokazati nedovoljnim. Jer šta god da možete reći, ili će biti naučno ili poetsko. Religija ostaje neizreciva, nedokučiva.

Dakle, postoje dva tipa religioznih izraza. Patanjđali pokušava naučnom terminologijom. Pošto religija u sebi nema terminologiju - celina ne može biti izražena. Da bi se izrazila - mora da bude podeljena. Da bi se izrazila, ili mora da se stavi bilo kao neki objekat ili subjekat. Mora da se podeli da bi kazala išta o sebi. Patanjđali bira naučnu terminologiju; Buda takođe bira naučnu terminologiju. Lao Ce, Isus, oni biraju pesničku terminologiju. Inače obe su terminologije. To zavisi od uma. Patanjđali je naučan um, vrlo ukorenjen u logičkoj analizi. Isus je pesnički um; Lao Ce je savršeni pesnik, on bira put poezije. Ali zapamtite, oba puta su se pokazala nedovoljnim. Čovek mora da ode izvan.

Samadhi je kada um postaje jedno sa objektom.

Kada um postane jedno sa objektom, nema nikoga ko je znalac, i nema nikoga ko je znan.

A dok to ne spoznate - ovo spoznanje koje je izvan znanog i znalca - vi ste propustili svoj život. Možda ste vi jurili leptire, snove, možda ste postigli malo uživanja ovde i onde, ali ste propustili najviši blagoslov.

Prevrnuo se ćup meda u domaćinovoj sobi, i veliki broj muva je bio privučen njegovom slatkoćom. Zagazivši nogama u njega one pohlepno jedu. Njihove noge, međutim, postaju tako namazane medom, da ne mogu koristiti svoja krila, niti sebe osloboditi, i bivaju udavljene. Baš kada su izdisale jedna od njih je uskliknula: "Ah, kakva smo mi glupa stvorenja, radi malo uživanja uništile smo sebe."

Zapamtite, ovo je moguće takođe i s vama. Možete postati zamazani blatom toliko mnogo da ne možete koristiti svoja krila. Možete biti natovareni svojim malim uživanjima toliko mnogo da zaboravite sve o najvišem blaženstvu, koje je uvek bilo vaše

samo je trebalo da ga zatražite. U sakupljanju kamenčića i školjki na morskoj obali možete sasvim propustiti najviše blaženstvo bogatstva vašeg bića. Zapamtite ovo. Ovo se događa. Samo retko neko postaje dovoljno svestan da ne bude uhvaćen u ovu bednu tamnicu života.

Ja vam ne kažem da ne uživajte. Sijanje sunca je lepo, cveće i leptiri takođe, ali ne budite izgubljeni u njima. Uživajte u njima, ništa nije pogrešno u njima, ali uvek zapamtite, ogromna lepota vas očekuje. Opustite se ponekad na suncu, ali ne činite to životnim stilom. Ponekad se opustite; igrajte se oblucima na morskoj obali. Ništa nije pogrešno u tome. Kao raspust, kao izlet, to se može dozvoliti, ali ne činite to svojim samim životom, onda ćete ga propustiti. I zapamtite, čemu god posvetite svoju pažnju, to postaje realnost vašeg života. Ako posvetite svoju pažnju oblucima, oni postaju dijamanti - jer gde god je vaša pažnja, tamo je vaše blago.

Čuo sam da se jednom dogodilo:

Radnik sa železnice je nesrećnim slučajem bio zatvoren u vagonu hladnjači. Nije mogao ni da se izbavi, niti da pozove nekog u pomoć u toj svojoj tužnoj nezgodi,

stoga se pomirio sa tragičnom sudbinom. Zapis o njegovoj nailazećoj smrti bio je ispisan na zidovima hladnjače sledećim rečima: "Postajem sve hladniji. Sada još hladniji. Ništa ne mogu učiniti osim da čekam. Ovo mogu biti moje zadnje reči." I bile su.

Kada su otvorili hladnjaču, iznenadili su se što su ga našli mrtvog, zaleđenog. Nije bilo fizičkog razloga za smrt. Temperatura u hladnjači je bila umerena, 13 C. Samo je u umu žrtve zamrzavajući aparat radio. Bilo je dovoljno svežeg vazduha; on se nije ugušio. On je umro od svoje vlastite pogrešne brige. Umro je od svog vlastitog straha. Umro je od svog uma. To je bilo samoubistvo.

Zapamtite, čemu god posvetite svoju pažnju, to postaje vaša realnost. A jednom kada to postane realnost, to postaje tako moćno da zarobi vas i vašu pažnju. Onda odajete više pažnje tome, to čak postaje i više od realnosti i, ubrzo, "realnost" koja je stvorena vašim umom postaje jedina realnost, a prava realnost se sasvim zaboravlja.

Realno mora da se traži. Jedini način da se ono dostigne: prvo, da se odba-

ce mnogi objekti, pustite da bude samo jedan objekat; drugo, da se odbace sve smetnje. Neka vaša svest padne na taj objekat, u neometanom toku. Treće se dešava samo od sebe. Ako su ova dva uslova ispunjena *samadhi* se dešava sam od sebe. Iznenada jednog dana, oboje, i subjekat i objekat nestaju; gost i domaćin, oboje su iščezli, tišina zavlada, smirenost zavlada. U toj smirenosti, vi dostižete cilj života.

Patanjđali kaže:

Tri uzeta zajedno - dharana, dhyana i samadhi - sačinjavaju samyamu.

Tako lepa definicija *samyame*. Obično, uči se da je *samyama* disciplina, kontrolisano stanje karaktera. Ona to nije. *Samyama* je ravnoteža koja se postiže kada subjekat i objekat iščeznu. *Samyama* je smirenost, kada dualnosti više nema unutar vas i niste podeljeni; postali ste jedno.

Ponekad se to događa takođe prirodno, jer ako ne bi bilo tako, Patanjđali ne bi mogao to da otkrije. Ponekad se to takođe događa prirodno - i vama se dogodilo. Ne možete naći čoveka kod koga nije bilo trenutaka realnosti. Slučajno, ponekad upad-

nete u usklađenost i iznenada je to tu.

Jedan čovek mi je napisao pismo i rekao: "Danas sam dostigao pet minuta realnosti". Ja volim izraz "pet minuta realnosti." A kako se to dogodilo? Ja sam to istražio. On je rekao da je bio u tome za nekoliko dana, što je neverovatno; ali ovo je istina, da kod mnogih bolesnih ljudi, smirenost dođe, jer je u bolesti zaustavljen vaš običan život. Nekoliko dana je bio bolestan, i nije mu bilo dozvoljeno da izlazi iz kreveta, stoga je bio opušten - nije radio ništa. Opušten, posle četiri, pet dana, iznenada se jednog dana to dogodilo. On je samo ležao gledajući u tavanicu i to se dogodilo - tih pet minuta realnosti. Sve se zaustavilo. Vreme se zaustavilo, prostor je iščezao. Nije bilo ništa u šta bi se gledalo, i nije bilo nikoga da gleda. Iznenada je bila jednost, kao da se sve svelo na liniju, postalo jedan komad.

Nekim ljudima se to dogodilo dok su vodili ljubav. Totalni orgazam, a posle orgazma je sve smireno, sve pada u jednu liniju... čovek se opušta. Zaleđenost je nestala, čovek više nije napet, oluja je otišla, a u tišini koja dolazi posle toga... iznenada eto realnosti.

Ponekad hodajući po suncu nasuprot vetru, uživajući. Ponekad plivajući u reci, ploveći s rekom. Ponekad ne radeći ništa, gledajući u zvezde, to se događa.

Ali ovo su samo slučajnosti. A zato što su slučajnosti, jer ne odgovaraju vašem totalnom stilu života, vi njih zaboravljate. Ne odajete im dovoljno pažnje. Samo slegnete ramenima, i zaboravite sve o njima. Inače, u svačiji život ponekad realnost prodre.

Joga je za sistematsko dostizanje onoga što se samo ponekad dogodi slučajno. *Joga* čini nauku iz svih ovih slučajnosti i ko incidencija.

Ova tri uzeta zajedno sačinjavaju *samyamu*. Tri - *usredsređenost*, *meditacija* i *samadhi* - kao da su noge tronošca, trojstvo.

Ovladavanje time, daje svetlost više svesnosti.

Oni koji dospu do ovog trojstva *usredsređenosti*, *meditacije* i *samadhija*, njima se događa svetlost najviše svesnosti.

"Penjite se visoko, penjite se daleko, vaš cilj je nebo, vaš cilj su zvezde." Međutim, putovanje započinje tamo gde vi jeste. Korak po korak penjete se visoko, vaš cilj je nebo, vaš cilj su zvezde. Dok ne postane-

te neizmerni kao nebo, ne odmarajte se; putovanje još nije završeno. Dok ne dostignete i postanete večna svetlost zvezda, ne postajte labavi i samozadovoljni, ne osećajte se zadovoljni. Pustite da božansko nezadovoljstvo gori kao vatra, tako da se jednog dana, iz svih vaših napora zvezda rodi, i vi postanete večna svetlost.

Ovladavanje time, daje svetlost više svesnosti. Jednom kada ovladate s ova tri unutrašnja koraka, vama svetlost postaje dostupna. A kada vam je dostupna unutrašnja svetlost, vi uvek živite u tom svetlu. "U sumrak petao oglašava zoru, a u ponoć, sjajno sunce." Onda je čak i u ponoć dostupno sjajno sunce; onda i uveče petao oglašava zoru. Kada imate unutrašnju svetlost tada nema mraka. Gde god da idete, vaša unutrašnja svetlost se kreće s vama - vi se krećete u njoj, vi ste ona.

Zapamtite da vaš um uvek pokušava da vas učini zadovoljnim gde god da ste; um kaže da nema ničega više u životu. Um nastavlja pokušavati da vas ubedi da ste pristigli ostvarenje. Um vam ne dozvoljava da postanete božanski nezadovoljni, i uvek može naći racionalizacije. Ne slušajte ove racionalizacije. One nisu pravi razlozi, one

su obmane uma, jer um ne želi da ide, da se kreće. Um je u osnovi lenj. Um je neka vrsta entropije; želi da se smiri, da načini vaš dom bilo gde, da vam načini kuću; upravo da se nastani, da ne bude lotalica.

Da se bude *sannyasin* znači da se bude lotalica u svesti. Biti *sannyasin* znači biti vagabund - u svesti - nastavite sa istraživanjem i lutanjem. "Penjite se visoko, penjite se daleko, vaš cilj je nebo, vaš cilj su zvezde." Ne slušajte um.

Desilo se jedne noći:

Policajac je posmatrao vrlo pijanog čoveka koji je uzaludno pokušavao da ugura svoj kućni ključ u uličnu svetiljku.

"Nema koristi, staro momče!" Rekao je on pijanom čoveku. "Nema nikoga kod kuće."

"U tome grešite," odgovorio je pijani čovek. "Ima svetla na gornjem spratu."

Um je vrlo ošamućen i pijan. Nastavlja da daje razloge. On kaže: "Šta postoji više?" Baš pre nekoliko dana, došao je kod mene političar. Rekao je: "Dakle, šta postoji više? Rođen sam u malom selu u siromašnoj porodici, a sada sam postao ministar. Šta ima više u životu?" Ministar kabineta? Pita se šta postoji više u životu, i on je

zadovoljan. "Rođen u siromašnoj porodici sa sela, šta više čovek može da očekuje?" dok je celo nebo dostupno, on je zadovoljan da bude ministar kabineta. Nemojte završiti na taj način.

Dok ne postanete Bog. Odmorite se ponekad pored puta, ali uvek imajte na umu: to je samo noćni odmor, ujutru odlazimo.

Ima nekoliko ljudi koji su zadovoljni svojim svetovnim postignućima. Im nešto više onih koji nisu zadovoljni svojim svetovnim postignućima, ali su zadovoljni obećanjima sveštenika. Ove druge kategorije, vi nazivate religioznim. Oni takođe nisu religiozni - jer religija nije obećanje. Ona mora da se postigne. Niko drugi vam ne može obećati; vi morate da je postignete. Sva obećanja su utehe, a sve utehe su opasne, jer su kao opijum. One vas vuku dole.

To se i dogodilo:

Na jednom ispitu tečaja za prvu pomoć, postavljeno je pitanje svešteniku koji je takođe pohađao taj kurs: "Šta biste uradili ako biste našli da je čovek u stanju nesvestice?"

"Dao bih mu malo rakije," bio je njegov odgovor.

"A ako ne bi bilo rakije?"

"Onda bih mu obećao malo rakije," rekao je sveštenik.

Sveštenik bi uvek to govorio. Sveštenici najviše obećavaju - oni stalno objavljuju obećavajuće izjave. Stalno govore: "Ne brinite, donirajte, izgradite crkvu, dajte novac siromašnim, izgradite bolnicu, ovo i ono, i mi vam obećavamo."

Joga je sopstveni trud. *Joga* nema sveštenike. Ima samo majstore koji su ostvarili prosvetljenje svojim sopstvenim zalaganjem. Izbegnite obećanja sveštenika. Oni su najopasniji ljudi na svetu, jer vam oni ne dopuštaju da postanete nezadovoljni. Nastavljaju da vas teše, a ako ste utešeni pre nego što postignete, vi ste obmanuti, vi ste prevareni. *Joga* veruje u delatnost, nastojanje, u ogroman trud. Čovek mora da postane vredan. Čovek mora da zaradi Božansko; morate platiti cenu.

Neko je pitao prethodnog princa iz Velsa: "Kakva je vaša predstava o civilizaciji?"

"To je dobra ideja, lepa zamisao," odgovorio je princ. "Neko treba da je započne."

Joga nije samo jedna zamisao, to je

praksa, to je *abhyasa*, to je disciplina, to je nauka unutrašnjeg preobražaja. Zapamtite, niko ne može da je započne za vas. Morate je započeti za sebe. *Joga* vas uči da verujete sebi; *joga* vas uči da postanete sigurni u sebe. *Joga* vas uči da je putovanje samostalno. Majstor vam može pokazati put, ali vi morate da ga sledite.

UM JE VRLO VEŠT

*Predavanje održano 2. januara 1976. pre
podne u Buddha dvorani*

Prvo pitanje:

Šta mogu raditi s prosjacom? Bilo da mu dam rupi ili ne, on će ipak ostati prosjak.

Prosjak nije problem. Da je prosjak problem, onda bi svako koji prođe pored osećao isto. Da je prosjak problem, onda bi prosjaci davno iščezli. Problem je u vama; vaše srce oseća to. Pokušajte to da razumete.

Um se uplete odmah kad god srce oseti ljubav, um se odmah umeša. Um kaže: *"Bilo da mu date nešto ili ne, on će ipak ostati prosjak."* Bilo da on ostane prosjak ili ne, to nije vaša odgovornost; ali ako vaše srce oseti da nešto treba da uradi, uradite to. Ne pokušavajte to da izbegnete. Um pokušava da izbegne situaciju. Um kaže: *"Šta će se dogoditi? On će ostati prosjak, stoga ne treba činiti ništa."* Vi ste propustili mogućnost gde bi ljubav mogla da poteče.

Ako je prosjak odlučio da bude prosjak, vi ne možete uraditi ništa. Možete mu dati; a on to može baciti. To je na njemu da odluči.

Um je vrlo domišljat.

Onda dolazi pitanje:

Zašto uopšte ima prosjaka?

Zato što nema ljubavi u ljudskim srcima. Ali opet se um upliće:

Nije li bogat uzeo od siromašnog?

Ne treba li siromašan da uzme natrag ono što je bogat ukrao od njega?

Sada zaboravljate prosjaka i emocionalnu bol koju ste osetili. Sada cela stvar postaje politička, ekonomska. Sada to više nije problem srca, to je problem uma. A um je stvorio prosjaka. To je lukavost: proračunatost uma je stvorila prosjaka. Ima lukavih, podmuklih ljudi, vrlo proračunatih; oni su postali bogati. Postoje nevini ljudi, koji nisu tako proračunati, nisu tako lukavi; oni su postali siromašni.

Možete promeniti društvo - u Sovjetskoj Rusiji oni su ga promenili. To nije načinilo nikakvu razliku. Sada su stare kategorije iščezle - siromašni i bogati - ali je nastala nova kategorija, vladalac i potčinjeni. Sada su lukavi vladari, a nevini su

oni kojima se vlada. Pre je nevin obično bio siromašan, a lukav je obično bio bogat; šta možete da radite?

Dok se podela između uma i srca ne razreši, dok čovečanstvo ne započne da živi kroz srce a ne kroz um, klase će nastaviti da opstaju. Imena će se promeniti, a beda će se nastaviti.

Pitanje je vrlo relevantno, vrlo sadržajno i značajno: "Šta ja mogu uraditi sa prosjakom?" Prosjak nije pitanje. Pitanje ste vi i vaše srce. Uradite nešto, šta god možete da uradite, a ne pokušavajte da prebacite odgovornost na bogatog. Ne pokušavajte da prebacite odgovornost na istoriju. Ne pokušavajte da prebacite odgovornost na ekonomsku strukturu. Jer je to sekundarno ako čovečanstvo ostaje lukavo i proračunato, to će se opet stalno ponavljati.

Šta možete učiniti za to? Vi ste mali deo celine. Šta god da radite to neće promeniti situaciju - ali će promeniti vas. To možda neće promeniti prosjaka ako mu nešto date, ali sam gest, da ste podelili nešto što ste mogli, promeniće vas. A to je važno. A ako to ide dalje - ta revolucija srca - ljudi koji osećaju, koji gledaju na drugo ljudsko biće kao cilj u sebi, ako to nastavi

da se povećava, jednog dana, siromašni ljudi će iščeznuti, siromaštvo će iščeznuti - i to neće biti zamenjeno novom vrstom eksploatacije.

Do sada su sve revolucije propale, jer revolucionari nisu mogli da vide osnovni uzrok zašto ima siromaštva. Oni posmatraju samo površinske uzroke. Odmah kažu: "Neki ljudi su eksploatisali zbog toga što su imali mogućnost. To je uzrok; zbog toga postoji siromaštvo".

Ali zašto su toliko mnogo ljudi mogli da eksploatišu? Zašto nisu mogli uvideti? Zašto nisu mogli videti da ne dobijaju ništa, a ovi ljudi gube sve? Oni su mogli akumulirati blago, ali su svuda okolo ubijali život. Njihovo bogatstvo je krvavo. Zašto to ne mogu uvideti? Lukavi um je takođe tu stvorio objašnjenja.

Lukavi um kaže: "Ljudi su siromašni zbog njihove *karme*. U prošlim životima oni su uradili nešto pogrešno, zbog toga pate. Ja sam bogat jer sam vršio dobra dela, stoga ja uživam plodove." Ovo je takođe um. Marks je sedeći u Britanskom muzeju takođe umovao: mislio je o tome šta je osnovni uzrok siromaštva i došao do osećanja da ima ljudi koji eksploatišu. Ali ovih

ljudi će uvek biti. Dok lukavost potpuno ne iščezne, to neće biti pitanje promene strukture društva. To je pitanje promene čitave strukture ljudske ličnosti. Šta možete uraditi? Možete promeniti, možete izbaciti van bogate ljude - oni će ući kroz zadnja vrata. Oni su bili lukavi. U stvari, oni koji izbacuju, takođe su vrlo lukavi; inače ne bi nikoga izbacivali. Bogati ljudi možda neće moći da uđu kroz zadnja vrata, ali oni koji sebe nazivaju revolucionarima, komunistima, socijalistima - sedeće na tronu a onda će započeti da eksploatišu. Oni će eksploatisati mnogo opasnije jer su se dokazali kao mnogo lukaviji nego bogati. Izbacivši bogate van, oni su potpuno dokazali jednu stvar; da su mnogo lukaviji od bogatih. Društvo će biti u rukama mnogo podmuklijih ljudi.

I zapamtite, ako se u neko drugo vreme rode neki drugi revolucionari - koji su prinuđeni to da budu, jer će ljudi opet započeti da osećaju da eksploatacija postoji, samo je sada preuzela novi oblik - opet će biti revolucije. Ali ko će izbaciti stare revolucionare? Sada će biti potrebni mnogo sposobniji i podmukliji ljudi.

Kad god idete da pobedite određeni sistem, i koristite ista sredstva kao što ih je

sistem koristio za sebe, samo se imena promene, zastave se promene; društvo će ostati isto.

Dosta je ovog pravljenja ludim i obmanjivanja. Prosjak nije u pitanju; u pitanju ste vi. Ne budite podmukli i vešti, ne budite promućurni. Ne pokušavajte reći da je to njegova *karma* - vi ne znate ništa o *karmi*. To je samo hipoteza koja objašnjava određene stvari koje su neobjašnjive, da se objasne određene stvari koje mogu da prouzrokuju žalost i emocionalnu nevolju. Jednom kada prihvatite hipotezu, oslobođeni ste tereta. Onda možete ostati bogati, a siromašni mogu ostati siromašni i nema problema. Hipoteza funkcioniše kao branik ili tampon.

Zbog toga je u Indiji siromaštvo postalo tako ukorenjeno i ljudi su postali tako neosetljivi prema njemu. Oni imaju određene teorije koje im pomažu. Baš kao što se vi krećete u kolima, a kola imaju amortizere, grubost puta se ne oseća, amortizeri ih stalno apsorbuju; ova hipoteza *karme* je veliki amortizer. Vi ste konstantno protiv siromaštva, ali postoji amortizer teorije *karme*. Šta možete uraditi? To nema ništa da čini s vama. Vi uživate u svom

bogatstvu zbog svojih vrlina - dobrih dela izvršenih u prošlosti. A ovaj čovek pati od svojih loših dela.

Postoji u Indiji izvesna sekta *đainizma, tera-panth*. Oni kažu: "Ne mešajte se, jer on pati zbog svojih prošlih *karmi*. Ne uplicite se. Ne dajte mu ništa, jer će to biti mešanje, i on bi mogao da propati za kratko vreme - vi biste mu odložiti proces. On će morati da pati."

Na primer, siromašnom čoveku možete dati dovoljno da živi udobno za nekoliko godina, ali opet će započeti patnja. Možete mu dati dovoljno da živi udobno u ovom životu, ali opet u sledećem životu patnja će se nastaviti. Gde ste je zaustavili, tačno odatle će patnja ponovo započeti. Stoga oni koji veruju u *tera-panth*, govore da se ne mešate. Čak i ako neko umire pored puta, vi jednostavno nastavite nezainteresovani na svojoj stazi. Oni kažu da je to saučešće ili saosećanje; mešanjem, vi odlazete proces.

Kakav veliki amortizer.

U Indiji su ljudi postali potpuno neosetljivi. Lukava teorija ih štiti.

Na Zapadu su našli nove hipoteze: da zato što je bogat eksploatisao - treba

uništiti bogatog. Samo pogledajte to. Posmatrajući siromašnog čoveka, ljubav počinje da se javlja u vašem srcu. Odmah kažete da je ovaj siroti čovek siromašan zbog bogatih. Preokrenuli ste ljubav u mržnju, sada se mržnja javlja prema bogatom čoveku. Koju igru sada igrate? Sada vi kažete: "Uništite bogate! Uzmite natrag sve od njih. Oni su kriminalci." Sada je prosjak zaboravljen; srce više nije puno ljubavi. Nasuprot tome, ono je puno mržnje... a mržnju je stvorilo društvo u kome prosjak živi. Sada opet mržnja deluje u vama. Vi ćete stvoriti društvo u kome kategorije mogu da se promene, imena mogu da se promene, ali će tu biti oni kojima se vlada i vladari, eksploatisani i eksploatatori, ugnjetači i potlačeni. To neće činiti veliku razliku; to će ostati isto. Biće gospodara i biće robova.

Jedina moguća revolucija je revolucija iz srca. Kada vidite prosjaka, ostanite osetljivi. Ne dozvoljavajte nikakav amortizer da dođe između vas i prosjaka. Ostanite senzitivni, osetljivi. To je teško jer ćete započeti da plaćete. To je teško jer će biti vrlo, vrlo neudobno. Delite sve što možete podeliti, i to će vas promeniti. To će vam dati novo biće, novo postojanje, preobražaj;

a to je jedini put.

Ako individue nastavljaju da se menjaju na ovaj način, možda će jednom nastati društvo gde su ljudi tako osetljivi da ne mogu eksploatisati, gde su ljudi postali tako budni, pažljivi i svesni da ne mogu ugnjetavati, gde su ljudi postali tako puni ljubavi da je samo razmišljanje o siromaštvu, o robovanju, nemoguće.

Uradite nešto iz srca, i ne budite žrtve teorija.

Pitalac je nastavio:

Rekli ste da se moramo kretati do suprotnog pola; moramo izabrati oboje, nauku i religiju, racionalnost i iracionalnost, zapad i istok, tehnologiju i spiritualnost.

Mogu li ja izabrati oboje, politiku i meditaciju? Mogu li izabrati da menjam svet i da menjam sebe u isto vreme? Mogu li istovremeno biti revolucionar i sannyasin?

Da, stalno sam govorio da čovek treba da prihvati polarnosti. Ali meditacija nije pol. Meditacija je prihvatanje polarnosti, a kroz prihvatanje čovek transcendirira

izvan polarnosti. Stoga nema suprotnosti u meditaciji. Pokušajte da razumete.

Vi sedite u svojoj sobi ispunjenoj tamom. Je li tama suprotnost svetlu, ili upravo odsustvo svetlosti? Ako je ona protivna svetlu, onda ima svoju vlastitu egzistenciju.

Da li tama ima svoju sopstvenu egzistenciju? Da li je realna na svoj sopstveni način, ili je samo odsustvo svetla? Ako ima svoju vlastitu realnost, onda kada upalite sveću ona će se opirati. Pokušaće da ugasi sveću. Boriće se za svoju sopstvenu egzistenciju, opiraće se. Ali ona ne pruža otpor. Nikada se ne bori, nikada ne baca malu sveću... Ogromna tama i mala sveća, ali sveća ne može biti pobeđena od ogromne tame. Tama je možda vladala u toj kući vekovima, a vi samo unesete malu sveću: tama joj ne može reći: "Ja sam vekovima stara i pružiću ti dobar otpor, boriću se." Ona jednostavno iščezava.

Tama nema pozitivnu realnost, to je jednostavno odsustvo svetla, stoga kada unesete svetlost, ona iščezava. Kada isključite svetlo, ona se javlja. U stvari ona nikada ne izlazi van, niti ulazi unutra, jer ne može izaći van niti ući unutra. Tama nije

ništa drugo do odsustvo svetla. Kada je svetlost prisutna, nje nema; a kada je svetlo odsutno, ona je tu. Ona je odsustvo.

Meditacija je unutarnja svetlost. Ona nema suprotnost, samo odsutnost.

Čitav život je jedno odsustvo meditacije, kako ga vi živite, svetovni život - život moći, prestiža, ega, ambicije, pohlepe. A to je ono šta je politika.

Politika je vrlo velika reč. Ona ne uključuje samo takozvane političare, uključuje sve svetovne ljude; jer ko god je ambiciozan jeste političar, ko god se bori da postigne nešto jeste političar. Trideset tri je studenta u istom razredu, i oni sebe zovu razrednim drugovima - oni su razredni neprijatelji, jer se svi takmiče, nisu drugovi. Svi pokušavaju da prestignu druge. Svi pokušavaju da dobiju zlatnu medalju, da postanu prvi. Ambicija postoji; oni su već političari.

Gde god postoji nadmetanje i borba postoji politika. Stoga je čitav običan život politički orjentisan.

Meditacija je kao svetlost: kada meditacija dođe, politika iščezava. Stoga vi ne možete biti meditativan političar. To je nemoguće; tražite nemoguće. Meditacija

nije jedan pol; to je odsustvo svakog konflikta, svake ambicije, svih egoističnih izleta.

Dopustite mi da vam ispričam čuvenu *sufi* priču. Dogodilo se da je *sufi* rekao: "Niko ne može razumeti čoveka dok ne shvati vezu između pohlepe, prinude i nemogućnosti."

"Ovo je," rekao je učenik, "teško pitanje koje ne mogu da razumem."

Sufi je rekao: "Nikada ne traži razumevanje kroz teška pitanja ili probleme, kada to možeš da postigneš direktno kroz iskustvo."

Poveo je učenika u dućan na obližnjoj tržnici, gde se prodavala odeća. "Pokažite mi vašu najbolju odeću," rekao je *sufi* trgovcu, "jer sam raspoložen da mnogo potrošim."

Najlepša odeća je izneta i preterano visoka cena se tražila za nju. "Ovo je stvar koju bih želeo," rekao je *sufi*, "ali bih želeo nekoliko šljokica oko kragne i opasati je krznenim gajtanom."

"Ništa lakše," rekao je prodavac odeće, "baš imam takvu odeću u radionici mog dućana." Iščezao je za nekoliko trenutaka i onda se vratio, dodavši ono što se

tražilo na jednoj te istoj odeći.

"A koliko košta ova odeća?" pitao je *sufi*.

"Dvadeset puta skuplje od prve," rekao je prodavac.

"Odlično," rekao je *sufi*. Uzeću i jednu i drugu."

Dakle, nemogućnost, jer to je jedna te ista odeća. *Sufi* je pokazao da pohlepa ili žudnja ima izvesnu nemogućnost, u toj nemogućnosti je bitna žudnja.

Dakle ne budite previše pohlepni, jer najveća pohlepa je tražiti da se bude političar i meditant zajedno, istovremeno. To je najveća moguća pohlepa. Traži se od vas da budete ambiciozni i opušteni. Traži se da se borite, da budete nasilni, da budete pohlepni, a ipak smireni i opušteni. Da je to bilo moguće, ne bi bilo potrebe za *sannyasom*, ne bi bilo potrebe za meditacijom.

Ne možete imati oboje. Jednom kada počnete da meditirate, politika započinje da nestaje. Sa politikom svi njeni efekti takođe nestaju. Napeto stanje, briga, uznemirenost, strepnja, nasilje, pohlepa - svi oni nestaju. Oni su uzgredni proizvodi političkog uma.

Vi ćete morati da odlučite: ili ćete biti političar, ili ćete biti meditant. Ne možete biti oboje, jer kada meditacija dođe, tama iščezava. Ovaj svet, vaš svet, odsustvo je meditacije. Kada meditacija dođe, ovaj svet jednostavno iščezava kao tama.

Zbog toga Patanjđali, Šankara i drugi koji su znali, nastavljaju govoriti da je ovaj svet varljiv, nije realan. Iluzoran je kao tama; izgleda da je realan, kada je tu, ali jednom kada unesete svetlost unutra, iznenađeno postajete svesni da nije bio realan, bio je nestvaran. Upravo pogledajte tamu. Koliko je ona realna. Koliko realno ona izgleda. Ona je tu, okružujući vas sa svih strana. Ne samo to - vi se osećate uplašeni. Nerealno kreira strah. Može vas ubiti, a ono nije tu!

Unesite svetlost. Postavite nekoga pored vrata da vidi da li ona ulazi unutra, a tama odlazi napolje. Niko nije nikada video tamu da izlazi; izgleda da je tako, ali nije.

Takozvani svet želja i ambicije, politike; samo izgleda da postoji, a on nije. Jednom kada meditirate započinjete da se smežete na sve besmislice, sve noćne more nestaju.

Ali molim vas ne pokušavajte

nemoguću stvar. Ako pokušate bićete u velikom konfliktu, postaćete rascepljena ličnost. "Mogu li ja izabrati oboje, politiku i meditaciju? Mogu li izabrati da promenim svet i da promenim sebe u isto vreme?" Ne, nije moguće.

U stvari, vi ste svet. Kada promenite sebe, vi ste počeli da menjate svet - i ne postoji drugi način. Ako započnete da menjate druge, nećete moći da promenite sebe, a onaj ko ne može promeniti sebe ne može promeniti nikoga. On samo može produžiti da veruje da obavlja veliki posao, kao što vaši političari nastavljaju da veruju.

Vaši takozvani revolucionari su svi bolesni ljudi, napeti, ludi ljudi - umobolni - ali njihova umobolnost je takva da, ako bi bili prepušteni sebi oni bi potpuno poludeli, stoga oni ulažu svoju umobolnost u neko zanimanje. Ili počinju menjati društvo, reformišu društvo, radeći ovo ili ono... menjajući ceo svet. A njihova ludost je takva da ne mogu videti glupost toga jer kako možete promeniti nekoga ako niste promenili sebe?

Započnite intimnije i pažljivije kod kuće. Prvo promenite sebe, prvo unesite svetlost u sebe, onda ćete biti sposobni... U

stvari, rekli bismo da onda neće biti ispravna nikakva sposobnost ni moć da se promene drugi. Zapravo, jednom kada promenite sebe, postajete izvor beskonačne energije, a ta energija menja druge sama od sebe. Ne da vi idete i radite naporno, i postajete mučenik u promeni ljudi, ne, ništa od takve vrste. Jednostavno ostajete u sebi, ali sama energija, njena čistota, njena nevinost, njen miris, nastavlja da se širi u talasima. Ona stiže do svih obala života. Bez ikakvog napora s vaše strane, započinje jedna nenaporna revolucija. A revolucija je lepa kada je nenaporna. Kada je ona s naporom, onda morate silom nametati svoje ideje nekome drugom.

Staljin je ubio milione ljudi zato što je bio revolucionar. Želeo je da promeni društvo, a ko god je ometao to na neki način morao je biti ubijen i uklonjen s puta. Ponekad se dešava da oni koji pokušavaju da vam pomognu, počinju da pomažu čak i protiv vas. Oni ne mare da li vi želite da budete promenjeni ili ne; oni imaju zamisao da vas promene. Oni će vas promeniti uprkos vama. Neće vas slušati. Ovaj tip revolucije će biti nasilan, krvav.

A revolucija ne može biti nasilna, ne

može biti krvava, jer revolucija mora biti revolucija ljubavi i srca. Pravi revolucionar nikada ne ide nikuda da menja nekoga. On ostaje ukorenjen u Sebi; a ljudi koji žele da budu promenjeni dolaze kod njega. Oni putuju iz udaljenih zemalja. Oni mu dolaze. Miris stiže do njih. Na suptilne načine, nepoznatim putevima, ko god želi da promeni sebe, dolazi i traži revolucionara. Pravi revolucionar ostaje u Sebi, dostupan. Kao jezerce sa hladnom vodom. Ko god je žedan potražiće ga. Jezerce neće tražiti vas; neće trčati za vama. Ono vas neće utopiti zato što ste žedni - ali ako ne slušate, tada će vas ono udaviti.

Staljin je ubio toliko mnogo ljudi. Revolucionari su bili nasilni kao reakcionari - ponekad čak i mnogo više.

Molim vas ne pokušavajte da uradite nemoguće. Upravo promenite sebe. U stvari to je takođe jedna takva nemogućnost da ako možete promeniti sebe u ovom životu, možete se osećati zahvalni. Možete reći: "Dovoljno se dogodilo, više nego dovoljno."

Ne budite zabrinuti za druge. Oni su takođe bića, oni imaju svest, imaju duše. Ako žele da se promene, niko ih ne ometa

niti zadržava na putu. Ostanite kao jezerce hladne vode. Ako oni budu žedni, doći će. Sama vaša mirnoća će biti poziv, a vaša čistoća vode će biti privlačnost.

"Mogu li ja biti revolucionar i *sannyasin* odjednom?" Ne. Ako ste *sannyasin* vi ste revolucija, niste revolucionar. Ne treba da budete revolucionar ako ste *sannyasin*, vi ste revolucija. Pokušajte da razumete šta ja govorim. Onda ne idite da menjate ljude, ne idite nigde da stvarate revoluciju. Vi ne planirate to, vi živite to. Sam vaš stil života je revolucija. Gde god biste pogledali, gde god biste dodirnuli, tamo bi bila revolucija. Revolucija će postati baš kao disanje - spontana.

Ispričaću vam još jednu *sufi* priču:

Dobro poznatog *sufija* su pitali: "Šta je nevidljivost?" On je odgovorio: "Odgovoriću onda kada se pojavi prilika za ispoljavanjem." *Sufi* ne govore mnogo. Oni kreiraju situacije. Ne kazuju mnogo; oni pokazuju kroz situacije. Stoga je *sufi* rekao: "Kad god se prilika pojavi, ja ću vam dati dokaz."

U nekom docnijem vremenu, tog čoveka i onoga ko mu je postavio pitanje zaustavio je odred vojnika; a vojnici su

rekli: "Imamo naredbu da sve *derviše* odvedemo u pritvor, jer kralj ove zemlje kaže da oni ne slušaju njegove zapovesti i da govore stvari koje nisu dobrodošle za mir mišljenja naroda. Stoga ćemo uhapsiti sve *sufije*."

Uvek kad postoji zaista religiozna osoba, revolucionari, političari postaju vrlo uplašeni, jer ih samo njeno prisustvo izluđuje. Samo njegovo prisustvo je dovoljno da stvori haos. Samo njegovo prisustvo je dovoljno da stvori nered, smrt za staro društvo. Samo njegovo prisustvo je dovoljno da stvori novi svet. On postaje vozilo. Bez prisustva ega on postaje vozilo za Božansko. Vladari, lukavi ljudi, uvek su se plašili religioznih ljudi, jer oni nisu mogli biti više opasni od religiozne osobe. Oni se ne boje revolucionara, jer koriste isti jezik, njihova terminologija je ista. Oni su isti ljudi; nisu drugačiji.

Samo idite u Nju Delhi i posmatrajte političare. Sve političare koji su na vlasti i sve političare koji nisu na vlasti - svi su isti ljudi. Oni koji su na vlasti izgledaju reakcionarni, jer su se domogli vlasti i sada žele da je zaštite. Sada žele da je drže u svojim rukama, tako da izgleda da su ustanova. Oni koji nisu na vlasti - oni govore o

revoluciji, jer žele da zbage one koji su na vlasti. Jednom kada oni budu na vlasti oni postaju reakcionari, a ljudi koji su bili na vlasti, kojima je oduzeta vlast, oni će postati revolucionari.

Uspešan revolucionar je mrtav revolucionar, a vladar svrgnut s vlasti postaje revolucionar. I oni nastavljaju da varaju ljude. Bilo da izaberete one koji su na vlasti ili one koji nisu na vlasti, vi ne birate različite ljude. Vi birate iste ljude. Oni imaju različita obeležja, ali nema ni malo razlike.

Religiozna osoba je prava opasnost. Samo njeno biće je opasno, jer donosi kroz sebe nove svetove.

Vojnici su okružili *sufija* i njegove učenike, i rekli su da traže *sufije*; svi *sufiji* treba da budu uhapšeni, jer je to kralj zapovedio, rekavši da oni govore stvari koje nisu dobrodošle i stvaraju takve obrasce mišljenja koji nisu dobri za mir naroda.

A *sufi* je rekao vojnicima: "Tako i treba... morate izvršiti svoju dužnost."

"Ali niste li vi *sufiji*?" rekli su vojnici.

"Testiraj nas." Rekao je *sufi*.

Oficir je izvadio *sufi* knjigu, i pitao je: "Šta je ovo?"

Sufi je pogledao naslov te stranice i rekao je: "Nešto što bih ja zapalio ispred vas, pošto vi to već niste uradili." On je prineo plamen svetiljke knjizi, i vojnici su odjahali zadovoljni.

Sufijev drug i pratilac je pitao: "Koja je bila svrha ove tvoje akcije?"

"Da nas učinim nevidljivim" rekao je *sufi*. "Jer za čoveka iz sveta, vidljivost znači da ti izgledaš kao nešto ili neko na šta on očekuje da ličiš. Ako izgledaš drugačije, tvoja prava priroda je za njega postaje nevidljiva."

Religiozan čovek živi život obrta, revolucije, ali nevidljive - jer da se postane vidljiv znači da se postane grub, da se postane vidljiv znači da se dođe do najniže prečage na lestvama. A taj nevidljivi izvor energije nastavlja da čini čuda.

Molim vas ako ste *sannyasin*, nema potrebe da budete revolucionar, vi ste već revolucija. A ja kažem revolucija jer revolucionar je već mrtav, revolucionar već ima fiksirane ideje - revolucionar već ima um. Ja kažem da je revolucija proces. *Sannyasin* nema fiksirane ideje; on živi od trenutka do trenutka. On odgovara na realnost trenutka - ne iz fiksiranih ideja.

Samo posmatrajte. Govorite li komunisti, videćete da on ne sluša. Možda klima svojom glavom, ali ne sluša. Govorite li katoliku, videćete da on ne sluša. Govorite li hindusu, videćete da on ne sluša. Dok govorite on priprema svoj odgovor - iz svojih starih, prošlih, fiksiranih ideja. Možete čak videti na licu da nema odgovora; samo tupost i mrtvilo. Govorite li detetu, ono sluša pažljivo. Ako uopšte sluša, ono sluša pažljivo. Ako ne sluša, potpuno je odsutno, ali je totalno. Govorite detetu i videćete odgovor, čist i svež.

Sannyasin je kao dete, nevin. On ne živi od svojih ideja; on nije rob nikakve ideologije. On živi iz svesnosti, živi iz svesti. On deluje ovde i sada. On nema juče, nema sutra, samo danas.

Kada je Isus bio raspet, jedan lopov koji je bio pored njega, rekao mu je: "Mi smo prestupnici. Mi smo raspeti, to je u redu - možemo to razumeti. Ti izgledaš nevino. Baš sam srećan što sam raspet s tobom. Neizmerno sam srećan. Nisam uradio ništa dobro."

On je potpuno zaboravio nešto. Kada je Isus bio rođen, njegovi roditelji su pobjegli iz zemlje, jer je kralj naredio maso-

vno ubijanje sve dece rođene u određenom periodu. Kralj je saznao od svojih mudrih ljudi da će se revolucija podići i da će biti opasno. Bolje je sprečiti unapred, preduzeti meru predostrožnosti. Stoga je on zapovedio masovno ubistvo. Isusovi roditelji su pobjegli.

Jedne noći su bili okruženi s nekoliko lopova i pljačkaša - ovaj lopov je bio jedan iz te grupe - i oni su hteli da ih opljačkaju i ubiju. Ali ovaj lopov je pogledao u dete Isusa, a on je bilo tako lep, bio je tako nevin, tako čist, kao sama čistota... određeni sjaj ga je okruživao. Zaustavio je ostale lopove, i rekao: "Pustimo ih da idu. Pogledajte samo dete." Svi su pogledali u dete; i svi su bili u određenoj hiphozi. Nisu mogli da urade ono što su želeli da urade... pa su ih ostavili.

To je bio lopov koji je spasao Isusa, ali nije bio svestan da je to isti čovek. Rekao je Isusu: "Ne znam šta sam uradio, jer nikada nisam učinio dobro delo. Ne možeš naći većeg prestupnika od mene. Ceo moj život je bio život pljačke, ubistava, i svega što možeš zamisliti Ali sam srećan. Zahvalan sam Bogu da umirem pored takvog nevinog čoveka."

Isus je rekao: "Baš zbog ove zahvalnosti, ti ćeš biti u carstvu božjem, sa mnom danas."

Dakle, posle te tvrdnje, hrišćanski teolozi su neprekidno raspravljali šta je mislio pod rečju "danas." On je jednostavno mislio sada. Jer religiozan čovek nema juče, nema sutra, samo danas. Ovaj trenutak je sve. Kada je on rekao lopovu: "Danas ćeš biti sa mnom u carstvu božijem," zapravo je govorio: "Gledaj! Sada si u carstvu božijem. Baš ovog trenutka, pomoću svoje zahvalnosti, svojim prepoznavanjem čistote i nevinosti - svojim pokajanjem - prošlost je nestala. Mi smo u carstvu božjem."

Religiozan čovek ne živi od prošlih ideologija, ideja, fiksiranih koncepata, ni filozofija. Iz svoje svesti on odlučuje i odgovara. Uvek je svež kao sveže proleće, uvek snažan, neiskvaren prošlošću.

Dakle, ako ste vi *sannyasin*, vi ste revolucija. Revolucija je veća od svih revolucionara. Revolucionari su oni koji su se zaustavili negde, reka se zaledila, ona više ne teče. *Sannyasin* uvek ploveća reka koja se nikada ne zaustavlja - ide dalje i dalje, teče i teče. *Sannyasin* je tok, bujica, proticanje.

Drugo pitanje:

Osho, jeste li vi jogin, ili bhakta. Ili gyani, ili tantrika?

Ništa od tih besmislica, taman posla.

Ne pokušavajte da me obeležite; ne pokušavajte da me kategorizujete. Um bi želeo da me stavi u neki pretinac da možete reći da je ovaj čovek ovo, i možete završiti sa mnom. To neće biti tako lako. Ja to neću dozvoliti. Ostaću kao *živa*, što više pokušavate da me uhvatite, više ću postati neuhvatljiv. Ili sam sve, ili sam ništa - samo ove dve kategorije mogu biti dozvoljene, a sve druge kategorije između nisu dozvoljene, jer one neće iskazati istinu. Onog dana kada me shvatite bilo kao sve ili ništa, biće dan velike realizacije za vas.

Dopustite mi da vam ispričam priču koju sam baš juče pročitao. U "*The country of the Blind*," H. G. Wells priča kako je putnik došao u neobičnu dolinu, ograđenu prema ostalom svetu strmim zidovima, u kojoj su ljudi bili slepi - bila je to dolina slepih. Putnik je prispeo tamo. Živeo je kratko u tom neobičnom mestu, ali su ga domoroci smatrali sumnjivim. Njihovi eksperti su rekli: "Njegov mozak je oštećen

ovim nastranim stvarima zvanim oči, koje ga drže u stanju stalne nadraženosti i rastrojenosti." Oni su zaključili da on nikada neće biti normalan dok mu oči ne budu uklonjene. "Nužna je operacija i to odmah," govorili su eksperti.

Svi oni su bili slepi. Nisu mogli shvatiti kako čovek može imati oči. Nešto nenormalno, nešto što treba da bude uklonjeno, da bi se učinio ovaj čovek normalnim.

Putnik se zaljubio u slepu devojkicu, koja ga je preklinjala da ukloni svoje oči da bi mogli živeti zajedno u sreći.

"Jer," rekla je devojkica, "ako ne ukloniš svoje oči, moja zajednica te neće prihvatiti. Ti si nenormalan, tako si neobičan. Neka nesreća te je zadesila. Čovek nikada nije čuo za ovakve oči. Možeš pitati ljude, niko to nije nikada video. Zbog ova dva oka, ostaćeš stranac u zajednici, i oni meni neće dozvoliti da živim s tobom. A i ja sam malo uplašena da živim s tobom. Ti si tako različit, tako drugačiji."

Ona ga je nagovarala da bude voljan dopustiti da mu se oči uklone, kako bi mogli da žive zajedno u sreći. Bio je baš na ivici da prihvati ponudu, jer se zaljubio u

slepu devojku - zbog te ljubavi i vezanosti bio je spreman da izgubi čak i svoje oči - ali jednog dana kada je baš bio na ivici da odluči, jednog jutra je video kako se sunce rađa nad stenama, a livada je bila tako lepa s belim cvećem... više nije mogao da bude zadovoljan u dolini tame. Popeo se natrag na zemlju gde su ljudi hodali na svetlu.

Buda, Isus, Krišna, Zaratuštra, oni su ljudi s očima u dolini slepih. Zovite ih kako hoćete - *jogini, Bude, đine, Hristovi, bhakte*. Zovite ih kako želite, ali sve vaše kategorije jednostavno kazuju jednu stvar: da su oni različiti od vas, da imaju određeni kvalitet viđenja, da imaju oči, da mogu videti nešto što vi ne možete videti.

A vi se osećate uvređeni; otuda, u početku im se suprotstavljate, čak i kad započnete da ih sledite. Zato što njihova viđenja stvaraju u vama veliku želju - uprkos vašem protivljenju. Duboko dole u vašoj vlastitoj prirodi nastavlja se kazivanje da su te oči takođe moguće i vama. Na površini nastavljate da poričete; duboko dole ide jedna podzemna struja, govoreći vam da možda niste u pravu. Možda su ove oči normalne, a vi ste nenormalni. Možda ste vi u većini, ali to vašu situaciju ne čini

istinitom.

Ovih ljudi se treba sećati kao ljudi s očima među slepcima u dolini.

Ja sam ovde među vama. Ja znam vašu teškoću, jer ono što ja mogu videti vi ne možete videti, ono što ja mogu osetiti vi ne možete osetiti, ono što ja mogu dodirnuti, vi ne možete dodirnuti. Znam da čak i ako vas ubedim, negde u dubini sumnja nastavlja da se razvlači. Sumnja - ko zna? Ovaj čovek možda zamišlja, mašta. Ko zna - ovaj čovek možda samo obmanjuje. Ko zna? Jer dok to ne postane iskustvo u vama, kako možete verovati?

Vi biste želeli da me kategorizujete. To će vam dati barem ime, obeležje, i vi ćete se osećati udobno. Onda ćete početi da osećate kako me znate, ako možete kategorisati: "Da, on je *jogin*." Tada se ne osećate tako neudobno. Barem osećate da znate. Pomoću imenovanja, ljudi osećaju da znaju. To je jedna opsesija.

Dete vas pita: "Koji je ovo cvet?" Ono se ne oseća udobno sa cvetom, jer cvet oseća nepoznatim - nečim što ga čini svesnim njegovog neznanja. Onda mu vi kažete: "Ovo je ruža." Ono je srećno. Ono ponavlja ime: "Ovo je ruža, ovo je ruža." Odlazi kod

druge dece, i vrlo srećno kaže: "Gledajte, ovo je ruža." Šta je dete naučilo? Samo ime. Ali je ono sada spokojno; sada više nije neznanica. Barem sada ne može osećati svoje neznanje - sada je sveznajuće. Sada tu nema nepoznatog; ruža sada nije nepoznato ulaženje u svet znanog; ona je postala deo znanog. Upravo dajući tome ime, nazivajući to "ružom," šta ste učinili?

Kad god sretnete nekoga stranog, odmah pitate. "Koje je vaše ime?" Zašto? Zašto ne možete živeti sa bezimenim? Svako je bezimen. Niko ne dolazi s imenom; svako je rođen bez imena. Odmah čim se dete rodi, porodica već razmišlja koje ime da mu dâ. Zašto ste u takvoj žurbi? Zato što je opet jedan nepoznati stranac ušao u vaš svet. Morate ga obeležiti. Odmah, jednom kada ga obeležite, zadovoljni ste kada znate da je on Ram, Rahim - neko.

Sva imena su besmislena. A ovaj mali dečak nema ime. On je tako bezimen kao Bog. Inače imenu treba dati neku opsesiju u ljudskom umu, i određenu ideju da jednom kada imenujete stvar vi je znate, saznajete. Onda ste završili s tim.

Ljudi dolaze kod mene. Pitaju me; "Ko ste vi? Hindu, đain, musliman, hrišća-

nin? Ko ste vi?" Ako mogu kategorisati, onda sam ja *hindu*; osetiće se zadovoljni - oni me znaju. Dakle reč "*hindu*" će im dati lažno osećanje da me znaju.

Vi me pitate: "Ko ste vi? *Bhakta*, *jogin*, *gyani*, *tantrika*?" Ako možete naći ime, bićete spokojni. Onda se možete opustiti, onda nema problema.

Ali hoćete li moći da znate mene dajući mi ime? U stvari, ako zaista želite znati mene, ne unosite ime između mene i vas. Odbacite sve kategorije. Samo posmatrajte direktno. Neka vaše oči budu otvorene i čiste od svake prašine. Gledajte u mene bez ikakvog znanja. Gledajte u mene s jednostavnim, nevinim pogledom bez ideja, bez predrasuda u pozadini, i moći ćete da vidite skroz naskroz. Ja ću postati transparentan za vas. To je jedini način da me znate, to je jedini način da znate realnost.

Gledajte u ružu i zaboravite reč "ruža." Gledajte u drvo i zaboravite reč "drvo." Gledajte u zelenilo i zaboravite reč "zelenilo." Odmah ćete postati svesni neobičnog prisustva, koje vas okružuje i koje je Bog. Obeležen i označeni Bog jeste svet; neobeležen svet opet postaje Bog. Bog uslovljen u vašem umu postaje svet; svet

neuslovljen, opet nestrukturisan, opet nepoznat, postaje Bog.

Gledajte u mene bez ikakvih reči.

Treće pitanje:

Kako da se predam ako se bojim samoga sebe? I moje srce je uznemireno. Gde su vrata ljubavi?

Nema "kako" za predavanje. Ako razumete glupavost ega, besmislenost ega, ako razumete bedu ega, vi ga napuštate, ostavljate. Ne postoji "kako." Sama njegova beda u koju gledate otkriva vam da je apsolutno jadan, pakao - i vi ga odbacujete. Nastavljate se vezivati i prijanjati uz njega, još uvek, jer gajite i čuvate san kroz njega. Niste razumeli njegovu jad; još uvek se nadate da možda ima nekog blaga u njemu.

Pogledajte duboko u sebe. Ne pitajte kao da ga odbacite; samo sagledajte kako se vezujete za njega. Vezivanje je problem. Ako ne prijanjate uz njega, on otpada sam od sebe. A ako me pitate kako da ga odbacite, a niste uvideli da se vi vezujete uz njega, ja vam mogu dati tehniku; vi ste se vezivali za svoj ego i vezivaćete se i za tehniku takođe. Zato što niste razumeli proces vezivanja.

Čuo sam jednu anegdotu. Bio je jedan profesor filozofije, vrlo rasejan čovek kakvi jesu profesori; gotovo uvek naginju rasejanosti. Nisu oni postigli nemanje uma, ili stanje bez uma, jer su njihovi umovi zauzeti tako mnogo, da su odsutni i udaljeni od svega drugog. Oni su samo u glavama. Uvek je gubio stvari. Jednog dana se vratio kući bez svog kišobrana, a njegova žena je pokušala da dobije neku naznaku od njega gde da ga traži:

"Kaži mi," rekla je ona, "precizno, kada si prvo primetio da ga nema?"

Dakle, ovo je pogrešno pitanje za čoveka koji je rasejan: "kada si prvo primetio da ga nema?" Ili: "Gde si po prvi put postao svestan da ti on nedostaje?" Ovo je pogrešno pitanje, jer osoba koja je zaboravila kišobran, mora da je do sada već zaboravila kada se to tačno dogodilo!

"Gde si po prvi put postao svestan da ga nema?"

"Draga moja," odgovorio je on, "bilo je to kada sam podigao svoju ruku gore da ga spustim posle kratkog pljuska. Onda sam shvatio da on nije tu."

Vi se vezujete, a pitate kako da to ostavite, da ga odbacite. Vezujući um će

započeti da se vezuje za tehniku. Molim vas, ne pitajte "kako," radije, tragajte sami sa sobom: zašto prijanjate? Šta vam je do sada dao vaš ego? Da li vam je dao išta sem obećanja? Da li je ikada ispunio neko obećanje? Hoćete li biti obmanjivani od njega zauvek? Niste li do sada dovoljno bili obmanjivani od njega? Da li još niste zadovoljni? Niste li još svesni da vas to ne vodi nikuda, upravo se okrećete u vrtlogu, okolo i okolo u krugu, nadajući se istim starim snovima? Uvek postajete frustrirani, ne vidite da je od samog početka obećanje bilo lažno. Onog trenutka kada postanete frustrirani, opet započinjete sanjati novu nadu, i ego nastavlja da vam obećava.

Ego je impotentan, nemoćan. On samo može da obeća; nikada ne može ništa da vam dâ. Sagledajte njega. Na jedan način, između obećanja i nedavanja, između to dvoje mnogo je patnje, mnogo frustracije, mnogo bede.

Pakao o kome ste slušali nije deo geografije; nije ispod zemlje. On je baš ispod vašeg ega. Kada postanete svesni nevolja i bede ega, vi se ne vezujete, to je sve. Ne kažem da ostavljate, vi ne prijanjate. Odmah se predavanje dešava. Predavanje je

odsustvo ega.

Inače vi nikada ne pitate: "Zašto se vezujem za ego?" Vi pitate: "Kako da se predam?" Postavljate pogrešno pitanje.

A onda, postoje hiljade stvari koje ljudi nastavljaju da vam govore. Tada se vi vezujete za njih. Vi prijanjate uz tako mnogo takozvanih metoda, tehnika, filozofija, crkava. Upravo da biste ostavili jedan ego stvorili ste tri stotine religija u svetu. Samo da biste odbacili jedan mali ego. A milioni tehnika i metoda, hiljade i hiljade knjiga se neprekidno piše o tome kako ga odbaciti. I što više čitate, više postajete učeni, manje je mogućnosti da ga odbacite - jer sada ima više za šta da se vezujete. Sada je vaš ego tako ukrašen...

Čitao sam autobiografiju vrlo poznatog romanopisca. Pri kraju svog života imao je običaj da govori i da se žali: "Nisam iskoristio svoj život. Nikada nisam želeo da budem romanopisac, nikada." Neko ga je pitao: "Zašto onda niste prestali da pišete? Jer barem dvadeset godina vas ja slušam, i znam ljude koji kažu da su slušali vaše gundanje čak i duže. Zašto niste prestali?" On je rekao: "Kako sam mogao? Jer dok sam shvatio da to nije moja struka, već

sam postao čuven. Dok sam shvatio da nemam sklonosti za to, već sam postao slavan pisac romana."

Ne možete odbaciti ego ako nastavljate da ga ukrašavate. Vaš odlazak u crkvu ga ukrašava - postajete religiozni. Vaše svakodnevno čitanje Biblije, ili Gite, ukrašava ga. Možete gledati u druge sa pogledom "svetiji sam nego što ste vi." Možete gledati sa osuđivanjem u svojim očima, da će čitav svet otići u pakao - izuzev vas.

Nastavljate pokušavati da postanete ponizni, da postanete jednostavni, ali duboko u vašoj jednostavnosti sedi ego, ustoličen.

A vi nastavljate da nalazite racionalizacije za to. Sve racionalizacije su dekoracije. U Indiji je bio jedan čovek, umro je pre nekoliko godina. Nizam iz Hyderabad. Bio je najbogatiji čovek u svetu. Vaši Rokefeleri i Fordovi su ništa. On je bio najbogatiji čovek na svetu. U stvari niko ne zna koliko je tačno imao, jer se njegovo bogatstvo sastojalo od miliona dijamanata. U sedam velikih dvorana stavljeni su dijamanti; dvorane su bile potpuno napunjene. Čak ni on nije bio svestan njihovog tačnog broja. Ali je čovek bio veliki tvrdica - ne

možete verovati. Vi ćete jednostavno reći da ja lažem. Bio je takva tvrdica da, kada su gosti dolazili ostavljali bi polovine svojih cigareta na pepeljarama, on bi ih sakupio i pušio. Nećete mi verovati, ali to je istina.

Kada je postao Nizam od Hyderabadada, bio je ustoličen, koristio je istu kapu četrdeset godina. To je bila najprljavija kapa na svetu. Nikada je nije prao, jer se bojavao da je može uništiti. Živeo je život vrlo siromašnog čoveka, ali je obično govorio svojim ljudima: "Ja sam jednostavan čovek. Možda sam najbogatiji čovek, ali živim život siromašnog čoveka." Ali on nije bio siromašan. Jednostavno je bio tvrdica! Imao je običaj da govori da zato što nije vezan za stvari i svetovna ispoljavanja, zbog toga živi tako jednostavnim životom. Obično je mislio o sebi da je *sadhu*, ili *fakir*; ali to nije bio. Bio je najbedniji čovek, uvek najbogatiji a najjadniji. Ali za svoju jadnost, on bi nalazio racionalizacije.

Tako je bio uplašen, tako praznovoran... Obično se molio i pretvarao se da je veliki molitelj. Ali nije to bio; jednostavno je bio uplašen. Noću je imao običaj da spava s neobičnom stvari. Imao je veliki lonac koji je bio pun soli, a u njega bi stavio jed-

nu svoju nogu - cele noći. Jer muslimani imaju ideju da, ako vam noga dodiruje so, duhovi vam ne mogu dosađivati.

Kako se ovaj čovek može moliti? Neko ko je tako uplašen od duhova, kako može voleti Boga? Jer kod onog ko voli Boga, strah iščezava. Međutim on je obmanjivao mnoge ljude, on je u svakom slučaju obmanjivao sebe.

Zapamtite, uvek počnite iz početka. Vidite gde prijanjate i zašto se vezujete. Ne pitajte za "kako" se predati. Samo posmatrajte i otkrite zašto se vezujete uz ego, zašto ste svoje glavi.

Ako još osećate da će vam ego isporučiti neko nebo, onda čekajte - nije potrebno da se predajete. Ako osećate da su sva obećanja lažna a ego je varalica, onda od kakve je potrebe pitati kako se predati? Ne vezujte se. U stvari, jednom kada znate da je ovo vatra, vi je ostavljate. Ne postavljate pitanje nevezivanja. Vi je jednostavno ostavljate. Kada saznate da je vaša kuća zapaljena, ne pitate nikoga kako da izađete napolje.

Jednom se to dogodilo: ja sam bio kod kuće, i to baš ispred kuće, kada je kuću zahvatila vatra. To je bila trospratna kuća, a

jedan debeli čovek koji je živeo na trećem spratu pokušavao je da iskoči kroz prozor. Čitava gomila je vikala: "Ne skači! Donosimo lestve!" Ali ko ih je mogao slušati kada je kuća zapaljena? On je skočio. Nije mogao da sačeka čak ni na lestve. Još nije bilo opasnosti, jer je vatra tek bila na prvom spratu. Da bi dospela do trećeg bilo je potrebno vreme, a lestve su donosili i čitava gomila mu je vikala: "Čekaj!!" Ali on nije slušao. Skočio je i slomio nogu.

Docnije sam otišao da ga vidim i pitao sam: "Vi ste izveli čudo. Niste pitali kako da skočite. Jeste li ikada ranije skakali sa trećeg sprata nekih zgrada?"

On je rekao: "Nikada."

"Jeste li ikada vežbali?"

On je rekao: "Nikada."

"Nekada ste probali?"

On je rekao: "O čemu govoriš! To mi je bilo po prvi put!"

"Da li ste tražili objašnjenje iz neke knjige? Jeste li pitali učitelja? Istraživali kod nekoga?"

Rekao je: "O čemu govoriš? Nisam mogao čekati čak ni da moja žena dođe, da dođu deca, nisam mogao ni razumeti ljude zašto viču toliko mnogo. Samo docnije, dok

sam ležao na zemlji, mogao sam razumeti da su donosili lestve."

Kada je kuća u plamenu, vi iskačete iz nje, ne pitate "kako". A kada vam ja kažem da je vaša kuća u plamenu, vi pitate kako da iskočite iz nje. Ne, vi niste razumeli poentu. Još ne osećate da je vaša kuća u plamenu kao što ja kažem, tako da moje kazivanje stvara u vama ideju: "Kako da iskočim iz kuće?" Ako zaista razumete da je vašu kuću zahvatila vatra, čak i ako ja povičem: "Donosim vam lestve! Čekajte!" Vi nećete čekati. Vi ćete skočiti. Možete slo-
miti svoje noge!

Ali u lakoći, udobnosti, udobno pitate: "Kako da se predam?" Nema "kako." Upravo pogledajte u bedu koju ego stvara. Ako to možete osetiti, izaći ćete iz toga.

"A moje srce je bolno." Nužno je da bude tako. S egom će biti mnogo bola.

A vi pitate: "Gde su vrata ljubavi?" Izađite iz ega; tu su vrata ljubavi. Izađite iz ega, i tu je kapija srca. Ego vas odvraća od ljubavi, ego vas odvraća od meditacije, ego vas odvraća od molitve, ego vas odvraća od Boga, ali vi još nastavljate da ga slušate. Onda je to do vas.

To je vaš izbor, zapamtite. Niko vas

ne prisiljava da slušate ego. To je vaš izbor. Ako je vaš izbor, u redu. Onda me ne pitajte "kako?" Ako vi birate to, nema potrebe da me pitate "kako."

Četvrto pitanje:

Zašto, kada pokušavam da slušam vaša predavanja s potpunom pažnjom, ne mogu docnije da se setim šta ste rekli?

Nema potrebe. Ako ste me slušali s potpunom pažnjom, nije potrebno da pamтите šta sam rekao. To postaje deo vas. Pojedete nešto i da li se sećate šta ste pojeli? Kakva korist? To postaje deo vas - to postaje vaša krv; postaje vaše kosti. To postaje vaše biće. Jednom kada ste pojeli nešto, vi zaboravite to. Svarite to, i ne sećate se toga.

Ako slušate totalno, ja se preobražavam u vašu krv, ja se preoblikujem u vaše kosti, ja se pretvaram u vaše biće. Vi me rastvarate, apsorbujete.

Nema potrebe. Kad god postoji situacija, vi ćete odgovoriti; a u tom odgovoru sve što ste čuli i slušali u totalnosti će biti tu - ali ne kao pamćenje... već kao proživljeno. Ovu razliku treba zapamtiti.

Sve što ja pokušavam ovde nije da

vam dam više znanja, da vam dam neku informaciju. To nije svrha mog govorenja, ili toga što sam ovde s vama. Cela moja svrha je da vam dam više bivanja, postojanja, a ne više znanja. Stoga ostanite sa mnom slušajte totalno; nije potrebno da se toga docnije sećate. To postaje deo vas. Kad god bude potrebe to će se pojaviti. A neće se javiti kao pamćenje; javiće se kao vaš živi odgovor.

Inače uvek će postojati strah da to može postati vaše pamćenje. Onda se niste promenili; samo rezervoar vašeg pamćenja postaje veći i veći. Vaš kompjuter postaje više informisan. A kad god bude prava situacija, vi ćete zaboraviti; onda ćete delovati iz svoje svesnosti, ne iz vašeg pamćenja. Onda ćete me zaboraviti. Kad ne postoji realna situacija a vi se raspravljate s ljudima i diskutujete, vi ćete se toga sećati, ili pamtiti.

Posmatrajte. Ako ono što ja kažem postane samo sećanje u vama biće dobro za diskusiju, raspravu, debatu - da pokažete vaše znanje drugim ljudima, da ih ubeđujete da znate - da znate više od svih. Biće korisno za to, ali u realnom životu... Ako govorite o ljubavi, moći ćete govoriti mnogo iz

sećanja šta sam vam rekao, ali kada se pitanje pojavi - vi se zaljubite - onda ćete delovati iz sebe samog - ne iz onoga što ste čuli - jer niko ne može koristiti mrtvo pamćenje kada se realna situacija pojavi.

Čuo sam jednu anegdotu:

Jednog dana, dok je bio u džungli jedan istraživač je naleteo na pleme kanibala koji su bili spremni da zasednu i jedu svoje omiljeno jelo. Plemenski starešina je na iznenađenje progovorio odličnim engleskim. Kada su ga pitali o tome, priznao je da je proveo godinu na koledžu u Sjedinjenim Državama.

"Bili ste na koledžu," uskliknuo je preplašeni istraživač, "i sedite i jedete ljudsko meso?"

"Da, jedem" priznao je starešina. Onda je dodao pomirljivim tonom: "Ali sada, naravno, koristim nož i viljušku."

To će biti sve. Ako me učinite delom svojeg pamćenja, još uvek ćete nastaviti da budete kanibal, ali sada ćete koristiti nož i viljušku. Jedino će to biti razlika. Ali ako mi dopustite da uđem u unutarnji oltar vašeg bića, vi slušate totalno - to je značenje totalnog slušanja - onda zaboravite na pamćenje, to nije potrebno.

Vaš pravi ispit nije odlazak u ispitnu dvoranu nekog univerziteta. Vaš ispit je odlazak do samog univerzuma. Tamo ćete dokazati da li ste me slušali ili ne. Iznenada ćete videti da volite na drugačiji način, da je situacija stara, ali vi odgovarate na drugačiji način. Neko vas muči ili vam je dosadan, ali vas to ne muči i ne zamara. Neko pokušava da vas iritira, ali vi ste tihi i smireni. Neko vas napada i vređa, ali ste na neki način netaknuti. Vi ste kao lotosov cvet; u vodi, a netaknut od nje. Onda ćete shvatiti šta se dogodilo bivajući sa mnom.

To je prenošenje bivanja, nije saopštavanje znanja.

Peto pitanje:

Želeo bih da postavim jedno od onih kratkih, neobičnih pitanja, koje vi koristite na kraju predavanja, i da vas čujem kako kažete: "Ovo pitanje je od Dhirendre."

Ako nastavim da meditiram, hoće li to doći?

Nikada. Onda prestani da meditiraš. Ako želiš pitanja, onda molim te prestani da meditiraš. Ako meditiraš sva pitanja iščezavaju, samo odgovor ostaje. Ako želiš više

pitanja da postaviš, prestani da meditiraš. Onda možeš produžiti da postavljaš hiljadu i jedno pitanje.

I sva su glupa i neobična, stoga nema potrebe da se brineš oko toga.

Inače samo jedne stvari treba da budeš svestan: nemoj meditirati! Ako želiš da postavljaš neobična pitanja, ne meditiraj. Opet kažem, sva pitanja su glupa i neobična. Ako meditirate ona će iščeznuti; samo tišina preostaje. Tišina je odgovor.

Ili vi imate pitanja, ili imate odgovore. Nikada nemate i jedno i drugo. Kada imate pitanja vi nemate odgovore. Ja vam mogu dati odgovor, ali on nikada ne dospeva do vas. Vremenom dok stigne do vas, vi ćete ga opet preobratiti u hiljadu i jedno pitanje. Kada imate pitanja, vi imate pitanja. Kada imate odgovor - i ja kažem odgovor, ne odgovore, jer postoji samo jedan odgovor na sva pitanja, kada imate odgovor, pitanja se ne javljaju.

Meditirajte ako želite odgovor koji odgovara na sva pitanja. Prestanite da meditirate ako želite da nastavite sa pitanjima.

Meditacija je odgovor.

UNUTRA I SPOLJA

*Predavanje održano 3. januara 1976.
pre podne u Buddha dvorani*

III, 6: *tasya bhumišu viniyogah.*

Pristizanje ove [svetlosti zbiva se] u etapama (*bhumi*).

III, 7: *trayamantarangam purvebhyah.*

Ova tri [poslednja] »člana« su suštinska u poređenju sa prvih [pet].

III, 8: *tadapi bahirangam nirbijasya.*

[Međutim], čak i ovi [doslovno »unutrašnji« (*antara*) članovi] javljaju se kao »spoljašnji« (*bahi*) [tj. sporedni ili pomoćni] u poređenju sa [onim delom joge koji se naziva] »bez klice [nesavršenstva]« (*nirbijasamadhi*).

III, 9: *vyutthana nirodhasamskara yorabhi bhava pradur bhavau nirodha kšana citta nvayo nirodhaparinamah.*

Kada se javi iščezavanje tendencije koja karakteristiše [uobičajeno] budno stanje (*vyutthanasamskara*) i iskrсне [iz

»podsvesti«] tendencija ka smirenju (*nirodhasamskara*), te se »s-vest« (*citta*) [bivajući tada još uvek pod utiskom obe sfere, ipak] prikloni smirujućem momentu - nastupa »period smirivanja« (*nirodhaparinama*).

III, 10: *tasya prasantavahita samskarat.*

U ovoj podsvesnoj predisponiranosti (*samskara*) [duše ka smirenju javlja se definitivno] »trajna neometana usmerenost toka« [»s-vesti«].

Ja sam vam govorio da tradicionalno postoje dve škole mišljenja u Nemačkoj. Industrijski, praktični severni deo zemlje ima ovu filozofiju: *situacija je ozbiljna ali nije beznadežna*. U južnom delu Nemačke, više romantičnom a možda manje praktičnom, filozofija izgleda da je: *situacija je beznadežna, ali nije ozbiljna*. Ako mene pitate, onda situacija nije nijedna - *niti je beznadežna niti je ozbiljna*. A ja govorim o ljudskoj situaciji.

Ljudska situacija izgleda ozbiljna, jer smo vekovima učeni i uslovljeni da budemo ozbiljni. Ljudska situacija izgleda

beznadežna, jer smo činili nešto sa sobom što je pogrešno. Nismo još otkrili da je cilj biti prirodan, a da nas svi ciljevi kojima smo bili učeni čine sve više i više neprirodnim.

Da se bude prirodan, da se samo bude usaglašen sa kosmičkim zakonom, ono je što Patanjđali podrazumeva pod *samyamom*. Da se bude prirodan, i da se bude usklađen s kosmičkim zakonom to je *samyama*. *Samyama* nije nešto na šta ste prisiljeni. *Samyama* nije ništa što dolazi spolja. *Samyama* je cvetanje naše unutarnje prirode. *Samyama* je da postanete ono što već jeste. *Samyama* je da se vrati natrag prirodi. Kako da se vrati prirodi? I šta je ljudska priroda? Dok ne kopate duboko unutar svog sopstvenog bića, nikada nećete upoznati šta je ljudska priroda.

Čovek mora da se kreće prema unutra, a čitav proces *joge* je hodočašće, jedno unutrašnje putovanje. Korak po korak, u osam koraka. Patanjđali vas vraća kući. Prvih pet koraka - *yama*, *niyama*, *asana*, *pranayama*, *pratyahara* - pomažu vam da idete duboko u sebe iza tela. Telo je vaša prva periferija, prvi koncentrični krug vaše egzistencije. Drugi korak je da se ode iza

uma. Tri unutrašnja koraka *dharana*, *dhyana*, *samadhi*, vode vas iza uma. Iza tela i iza uma je vaša priroda, centar vašeg bića, postojanja. Patanjđali središte bića ili postojanja zove *samadhi* bez klice, ili bez semena *samadhi* - *kaivalya*. To on zove da bi se suočili licem u lice s vašom sopstvenom osnovom, s vašim sopstvenim bićem, da znate ko ste.

Dalje ceo proces može biti podeljen u tri dela: kako transcendirati telo; drugi, kako transcendirati um; treći, kako da upadnete u svoje vlastito biće.

Učili su nas, gotovo svuda u svetu, u svakoj kulturi, u svakoj klimi, da tražimo ciljeve negde izvan nas samih. Cilj može biti novac, cilj je možda moć, cilj je možda ugled, ili cilj može biti Bog, raj, to ne čini razliku: svi ciljevi su izvan vas. A pravi cilj je da se dođe do izvora odakle ste došli. Onda je krug kompletan.

Odbacite sve spoljašnje ciljeve i krećite se prema unutra. To je poruka *joge*. Spoljašnji ciljevi su uvek prisilni. Vi ste samo učeni negde da idete. Oni nikada nisu postali prirodni; oni ne mogu postati prirodni.

Čuo sam jednu anegdotu o G. K.

Chestertonu:

On je bio na vozu, čitajući marljivo, kada mu je konduker zatražio kartu. Pomamno je Chesterton počeo preturati za njom.

"Nije važno, gospodine," rekao je konduker umirujuće. "Doći ću docnije da je poništim. Siguran sam da je imate."

"Znam da je imam," Chesterton je mucao, "ali ono što želim da znam jeste, kuda stvarno idem?"

Kuda idete? Šta je vaše odredište? Učeni ste da postignete određene stvari. Načinjeni ste jednim izvršiocom. Um je bio manipulisan spolja - od roditelja, od porodice, od škole, od društva, od vlade. Svako pokušava da vas izvuče iz vašeg sopstvenog bića, i pokušava da vam postavi određen cilj; i vi upadate u zamku. Cilj je već tu, u vama.

Nema nigde da se ide. Čovek mora da ostvari sebe - ko on već jeste. A kada to jednom ostvarite, gde god da idete, naći ćete svoj cilj, jer nosite svoj cilj sa sobom. Onda gde god idete, imaćete duboko zadovoljstvo, mir vas okružuje, svežina, sabranost, smirenost je milje koji nosite oko sebe kao auru. To je ono što Patanjđali naziva

samyamom, utišana, sabrana, smirena atmosfera koja se kreće sa vama.

Gde god idete vi donosite svoju sopstvenu atmosferu sa sobom, i svako može da je oseća. Gotovo da je drugi mogu i dodirnuti, bilo da oni postanu svesni ili ne. Iznenada, ako čovek u *samyami* dođe blizu do vas, neočekivano postajete svesni da određeni smireni lahor duva pored vas, miris dolazi iz nepoznatog. Dotiče vas, smiruje vas. To je kao lepa uspavanka. Bili ste u uznemirenosti dok čovek u *samyami* nije došao pored vas, odjednom se vaš nemir stišava, smiruje. Ako ste bili ljuti, kada čovek u *samyami* dođe blizu vas, vaša ljutnja iščezava. Zato što je čovek u *samyami* magnetska sila. Započinjete da plivate na njegovom talasu, na njemu, sa njim, počinjete da se krećete naviše, više nego što se možete kretati sami. Stoga smo na Istoku mi razvili divnu tradiciju odlaska kod ljudi koji su postigli *samyamu* i samo da sednemo pored njih. To je ono što mi nazivamo *darshan*, to je ono što zovemo *satsang*; samo odlazak kod čoveka u *samyami* i samo da se bude pored njega. Zapadnom umu to izgleda gotovo apsurdno, jer nekada taj čovek čak uopšte i ne govori, on je mož-

da u tišini. A ljudi nastavljaju da dolaze, dodiruju njegova stopala, sede pored njega, zatvore svoje oči... Nema konverzacija, nema verbalne komunikacije, i oni sede satima; a onda ispunjeni, na neki nepoznat način, dotiču stopala u dubokoj zahvalnosti, i vraćaju se natrag. I vi možete videti s njihovih lica da im je nešto preneto; postigli su nešto. A da nije bilo verbalne komunikacije - ništa vidljivo nije predato ili uzeto. *Satsang* je samo da se bude sa čovekom od istine, sa autentičnim bićem, čovekom u *samyami*.

Samo bivajući blizu njega, nešto počinje da se događa u vama, nešto počinje da odgovara u vama.

Inače koncept čoveka u *samyami* takođe je počeo da biva vrlo zbrkan, jer ljudi su počeli to da rade spolja. Ljudi su započeli da smiruju sebe spolja, da praktikuju izvesno smirivanje, određenu tišinu, da prisiljavaju sebe na poseban stil i disciplinu. Oni će izgledati slično kao neko u *samyami*. Izgledaće slično, ali neće biti; i kada im priđete bliže, njihov izgled može biti smiren, ali ako sednete tiho pored njih, nećete osećati nikakvu tišinu. Duboko je dole skriven metež. Oni su kao vulkani. Na površini

je sve smireno; a dole u dubini je vulkan spreman da eksplodira svakog trenutka.

Zapamtite ovo: nikada ne pokušajte ništa sebi da namećete. To je način da se bude podeljen, to je način da se bude beznadežan, to je način da se propusti glavna stvar. Vaše unutarnje biće mora da teče kroz vas. Vi samo treba da uklonite prepreke na putu. Ništa novo vam ne treba dodati. U stvari, nešto treba oduzeti, i vi ćete biti savršeni. Ne, ništa ne treba dodati. Vi ste već savršeni. Ima nečega više kod izvora, nekih stena na stazi. Oduzmite to kamenje, i vi ste savršeni, i protok se ostvaruje. Ovih osam Patanjđalijevih koraka, *ashtanga*, nisu ništa drugo do metodološki način uklanjanja stena.

Inače, zašto su ljudi postali tako opsednuti spoljašnjim disciplinama? Mora postojati uzrok za to, razlog za to. Razlog postoji. Razlog je što prinuda spolja izgleda lakša, jeftina, bez gubitaka. To je kao da niste lepi, ali možete kupiti lepu masku u prodavnici i staviti je na svoje lice. Jeftina, nije skupa, i možete malo obmanuti druge. Ne za dugo, jer maska je mrtva stvar; a mrtva stvar može imati prividnu lepotu, ali ne može biti zaista lepa. U stvari postajete

više ružni nego što ste bili ranije. Kakvo god da je bilo vaše izvorno lice, bilo je barem živo, zračilo je život, inteligenciju. Sada imate mrtvu masku i skrivate se iza nje.

Ljudi postaju zainteresovani da kultivišu *samyamu* iz spoljašnjosti. Vi ste čovek ljutnje; da biste dospeli do stanja bez ljutnje mnogo napora će biti potrebno, i dugo je putovanje; moraćete da platite za to. Ali samo da prisilite sebe, sprečite sebe, lakše je. U stvari možete koristiti energiju svoje ljutnje da savladate ljutnju - odmah. Nema problema, svaki čovek koji je ljut može lako da nadvlada ljutnju. Jedina je stvar da okrene energiju na sebe. Prvo je bio ljut na druge; sada mora da bude ljut na sebe i da suzbije ljutnju. Ali ako pogledate u njegove oči, ljutnja će biti tamo ugnježdivši se kao senka.

Ali zapamtite, nije loše ponekad biti ljut, ali potiskivati ljutnju a stalno ostajati ljut vrlo je opasno. To je razlika između neprijateljstva i mržnje. Kada vi proredite ljutnju postoji mržnja, ali je ona trenutna. Dolazi i odlazi. Ne treba mnogo brinuti o njoj. Kada potiskujete ljutnju, onda mržnja nestaje i neprijateljstvo se javlja, koje pos-

taje trajno stanje vašeg života. Potisnuta mržnja neprekidno deluje na vas - na vaše ponašanje, vaše odnose. Sada ne postajete ponekad ljuti, sada ste sve vreme ljuti. Vaša ljutnja nije sada adresovana ni na koga; ona je postala upravo kvalitet vašeg bića. Sada ona prijanja uz vas. Ne možete tačno reći na koga ste ljuti, jer ste u prošlosti akumulirali ljutnju. Sada je ona postala skladište. Vi ste jednostavno besni.

Ovo je loše; to je hronično. Prvo je ljutnja samo planula, nešto se dogodilo. Ona je bila izazvala okolnostima. Bila je kao kada se mala deca naljute; ona buknu kao plamen, a onda se smire, i odmah oluja odlazi, a tišina je tu i ona su puna ljubavi i lepa su. Ali ubrzo, što više potiskujete bes, ljutnja ulazi u vaše kosti, u vašu krv. Ona cirkuliše u vama. Ona se kreće u vašem disanju. Onda, šta god da radite, radite u besu. Čak i kada volite neku osobu, volite je na srdit način. Agresija postoji, destruktivnost postoji. Možda je vi ne iznosite, ali je uvek tu. I to postaje velika stena.

Prisiliti se na bilo šta spolja, izgleda u početku vrlo jeftino, ali se na kraju pokazuje vrlo pogubno.

Ljudi nalaze to jeftinim zato što

postoje eksperti koji im stalno govore kako to da rade. Dete se rodi i roditelji postaju eksperti. Oni to nisu. Oni još nisu rešili ni svoj vlastiti problem. Ako zaista vole dete, neće ga prinuditi na isti obrazac, isti stil.

Ali ko voli? Niko ne zna šta je ljubav.

Oni počinju prisiljavati na svoj stil, isti stari stil u kome su uhvaćeni. Nisu čak ni svesni šta rade. Sami su uhvaćeni tim istim stilom, i čitav njihov život je bio život bede, a sada oni daju isti stil svojoj deci. Nevina deca, ne znajući šta je ispravno a šta je pogrešno, postaće žrtve.

Ovi stručnjaci koji to nisu, jer ne znaju ništa - nisu rešili sami nijedan problem - jednostavno uzimaju to kao odobreno, samo zato što su rodili decu, na neki način su postali autoritativni; i oni počinju da oblikuju nežno dete u fiksirani stil ili obrazac. I dete mora da ih sledi; ono je bespomoćno. Vremenom dok ono postane svesno, već je uhvaćeno, ulovljeno u zamku. Onda postoje škole, univerziteti, hiljadu i jedan način da svuda okolo budu uslovljeni u sve vrste eksperata i da se svako pretvara da zna, ali izgleda da niko ne zna.

Čuvajte se eksperata i izbegavajte

ih. Uzmite svoj život u svoje ruke, ako želite jednog dana da dosegnete unutarnju srž. Ne slušajte eksperte; slušali ste ih dovoljno dugo.

Čuo sam malu anegdotu:

Jedan ekspert za produktivnost koji je proveravao vladin biro, došao je u kancelariju gde su dvojica mladih ljudi sedeli na suprotnim stranama stola, ne zauzeti nikakvim poslom.

"Šta su vaše dužnosti?" ekspert je pitao jednog od njih.

"Ovde sam šest meseci i nije mi još data nijedna dužnost," odgovorio je čovek.

"A koja je vaša dužnost," ekspert za produktivnost je pitao drugu osobu.

"Ja sam ovde takođe već šest meseci, a nije mi još data nijedna dužnost," odgovorio je on.

"Dakle, jedan od vas mora otići," oštro je odbrusio ekspert. "Ovo je očigledan primer dupliranja."

Dve osobe vrše istu dužnost - ne radeći ništa.

Ekspert uvek misli u terminima znanja. Idite kod mudrog čoveka. On ne misli u terminima znanja. On gleda u vas kroz svoje vlastite oči. Svetom previše vla-

daju stručnjaci, i svet je gotovo zaboravio da ide kod mudrog čoveka. Razlika je u tome što je stručnjak, ili ekspert isto tako običan kao vi. Jedina razlika između vas i eksperta je što je on akumulirao neke mrtve informacije. On zna više nego što vi znate, ali njegova informacija nije njegova vlastita realizacija. On je upravo to sakupio spolja, i nastavlja da vam daje savet.

Tragajte, tragajte za mudrim čovekom. To je traganje za *guruom*. Na Istoku ljudi putuju hiljadama milja da tragaju i traže nekoga ko je zaista došao do znanja, da budu s njim, da budu sa čovekom u *samyami* - čovekom koji se ostvario, koji nije kultivisan, koji je izrastao, koji je procvetao u svom unutarnjem biću. Cvet nije pozajmljen spolja. To je unutarnje cvetanje.

Zapamtite, Patanjđalijeva *samyama* nije koncept običnog upražnjavanja. To je koncept cvetanja, pomaganja i dozvoljavanja onoga što je skriveno u vama da bude manifestovano. Vi već nosite seme. Semenu samo treba prava zemlja. Malo brige, odanog staranja i ono će proklijati, i jednog dana doći će do cvetanja. Miris koji je nosilo seme raširiće se na vetrovima, i vetrovi će ga odneti u svim pravcima.

Čovek u *samyami* ne može sakriti sebe. On pokušava. On ne može sakriti sebe, jer vetrovi će neprestano nositi njegov miris. Može otići u planinsku pećinu i sedeti tamo, i ljudi će početi tamo da mu dolaze. Nekako, na neki nepoznat način, oni koji rastu, oni koji su inteligentni, oni će ga naći. On ne treba da traži njih; oni će tražiti njega.

Možete li videti nešto slično u vašem vlastitom biću, jer onda će biti lako razumeti *sutre*? Kada nekoga zaista volite, i kada samo pokazujete nekome ljubav. Jeste li videli razliku? Neko vam dođe, gost. Dobrodošao je. Zaista vam je dobrodošao. To je cvetanje: iz samog vašeg bića izražavate mu dobrodošlicu. Nije samo dobro došao u vašu kuću, dobrodošao je u vaše srce. Onda neki drugi gost dođe. I vi mu iskažete dobrodošlicu jer morate da mu je iskažete. Jeste li uvideli razliku?

Kada zaista iskazujete dobrodošlicu, vi ste jedan tok - dobrodošlica je totalna. Kada vam zaista nije dobrodošao, vi jednostavno sledite propisno pravilo ponašanja, vi ne tečete; i ako gost ima moć opažanja, on će se odmah okrenuti natrag. On neće ući u vašu kuću. Ako je zaista sposo-

ban da opaža i shvata, odmah će videti protivrečnost u vama. Vaša pružena ruka za rukovanje, nije stvarno pružena. Energija se ne kreće prema gostu; energija je obuzdana, zadržana. Samo je mrtva ruka pružena.

Vi ste protivrečni kad god sledite nešto spoljašnje. Samo sledite disciplinu. Ako ona nije istinita, vi niste u tome.

Zapamtite, sve što radite - ako uopšte to radite - radite to totalno. Ako uopšte ne želite to da radite, onda ne radite to - onda totalno to ne radite. Totalnost mora da bude zapamćena i morate je se držati, jer je ta totalnost najvažnija stvar. Ako neprekidno nastavljate da radite stvari u kojima ste kontradiktorni, nedosledni, u kojima se deo vas pokreće a drugi deo ne kreće, uništavate svoje unutrašnje cvetanje. Uskoro ćete postati plastičan cvet - bez mirisa, bez života.

To se dogodilo:

Mula Nasrudin je pri odlasku sa zabave rekao domaćici: "Hvala vam mnogo što ste me pozvali. To je bila najlepša zabava na koju sam ikada bio pozvan u svom mom životu." A zabava je bila sasvim obična.

Prilično zapanjena domaćica je uskliknula: "Oh, ne govorite tako."

Na šta je Mula odgovorio: "Ali ja ne kažem to. Uvek govorim tako."

Onda je to besmisleno. Onda je to apsolutno bez značenja.

Ne živite samo život pukih manira; ne živite život samo propisanog ponašanja. Živite autentičan život.

Ja znam da je život propisanog ponašanja udoban život, podesan i lak; ali je otrovan. Ubija vas polako, lagano. Život autentičnosti nije tako lagodan, podesan i udoban. On je rizičan, on je opasan - ali je realan, a opasnost je vredna. Nikada se nećete pokajati zbog njega. Jednom kada počnete uživati pravi život, pravo osećanje, realan tok vaše energije, i niste podeljeni i rascepljeni, onda ćete razumeti da ako sve treba da bude stavljeno na kocku ili izgubljeno za njega, vredno je toga. Za jedan trenutak pravog života, čitav vaš nerealan život može biti otkaćen, i to je vredno - jer u tom jednom jedinom trenutku vi biste upoznali šta život jeste i njegovu sudbinu. A čitav vaš dugi život od sto godina, jednostavno ćete živeti na površini, uvek uplašeni od dubine, i propustićete sve povoljne prilike.

Beznadežnost smo kreirali svuda

oko sebe živeći i uopšte ne živeći, radeći stvari koje nikada nismo nameravali da činimo, bivajući u uzajamnim odnosima u kojima uopšte nismo želeli da budemo, sledeći zanimanje koje nikada nije za vas bilo poziv, bivajući lažni i neiskreni na hiljadu načina. I kako očekujete da budete izvan te dvoličnosti? Pored svih tih naslaga, možete li znati šta je život? Vi ga propuštate zbog vaše pritivnosti i neiskrenosti. Zbog vaše nestalnosti i dvoličnosti ne možete načiniti kontakt sa strujom života.

A ponekad kada postanete svesni toga, drugi problem se javlja. Kad god ljudi postaju svesni lažnosti života, odmah se okreću suprotnom ekstremu. To je druga zamka uma, jer ako se krećete od jedne lažnosti do njene suprotnosti, kretaćete se opet do druge lažnosti. Negde u sredini, negde između te dve suprotnosti jeste ono istinito.

Samyama znači ravnoteža. To znači, apsolutna ravnoteža, koja se ne kreće do ekstrema, ostajući tačno u sredini. Kada niste ni desničar, ni levičar, kada niste ni socijalista ni individualista, kada niste ni ovo ni ono; iznenada u sredini - cvetanje, cvetanje *samyame*.

Dogodilo se da je Mula Nasrudin patio od vrlo duboko ukorenjenog straha. To je postalo prava opsesija. Ja sam mu savetovao da ide kod psihijatra. Onda jednog dana, posle nekoliko sedmica, kada sam ga video pitao sam: "Razumem da si išao kod psihijatra, što sam ti predložio. Misliš li da ti je to pomoglo?"

"Sigurno jeste. Samo, pre nekoliko sedmica, kada je telefon zazvonio, smrtno sam se uplašio da se javim."

To je uvek bio njegov strah. Zvo-njenje telefona, i on bi počeo da drhti. Ko zna kakva je poruka? Ko zna ko ga zove? "Jedino sam pre nekoliko sedmica, bio smrtno uplašen da odgovorim na poziv."

"A sada?" Pitao sam ja.

On je rekao: "A sada? Ja se odmah javljam - bilo da on zvoni ili ne zvoni."

Možete se kretati od jednog ekstrema do drugog, od jedne lažnosti do druge, od jednog straha do drugog straha. Možete se kretati od trga do manastira. To su polar-nosti. Ljudi koji žive na trgu su neuravnoteženi, i ljudi koji žive u manastirima takođe su u drugoj krajnosti neuravnoteženi, ali i jedni i drugi su jednostrani.

Samyama označava ravnotežu. To je

ono šta ja podrazumevam pod *samyamom*, da se bude uravnotežen, da se bude na trgu a ipak a da se ne bude od trga, da se bude na bazaru, ali da se ne dozvoli bazaru da bude u vama. Ako vaš um može ostati oslobođen od tržnice, možete biti na tržnici i ne postoji problem; možete se premestiti u manastir i živeti sami, ali ako vas bazar sledi unutar vas... koji je prinuđen da vas sledi, jer bazar zaista nije izvan - on je u unutarnjoj buci od misli. On će vas slediti. Kako možete ostaviti sebe ovde i pobeći negde drugde? Ići ćete sa sobom, i gde god da odete vi ćete biti isti.

Stoga ne pokušavajte da pobegnute iz određenih mesta i situacija. Pre pokušajte da postanete sve više i više svesni. Promenite unutrašnju klimu i nemojte biti zabrinuti oko spoljašnjih okolnosti. Čvrsto ostanite na tome, jer jeftinije je uvek primamljivo. Ono kaže: "Zato što ste zabrinuti na trgu, pobegnute u manastir i sve nevolje će nestati; jer zabrinutosti postoje zbog posla, zbog tržnice, zbog odnosa i veza." Ne, brige nisu zbog tržišta, brige nisu zbog porodice, brige nisu zbog odnosa: brige su zbog vas. Ovo su samo opravdanja. Ako odete u manastir, ove zabrinutosti će naći nove

objekte da se za njih okače, i brige će se nastaviti.

Samo pogledajte u svoj um, u kakvom je on neredu. A taj nered nisu stvorile okolnosti. Ovaj nered je u vama. Okolnosti, u najboljem slučaju, deluju kao izgovori.

Uradite jedan eksperiment. Ako mislite da vas ljudi čine ljutim, onda idite u tišinu u trajanju od 21 dan. Ostanite u tišini i jednog dana ćete iznenada postati svesni da mnogo puta tokom dana, bez ikakvog razloga - jer nema nikoga da vas naljuti - vi postajete ljuti. Mislite da zato što ste naišli na lepu ženu ili lepog čoveka, zbog toga ste postali seksualni. Niste u pravu. Idite u tišinu za 21 dan. Ostanite sami i mnogo puta ćete naći da se bez ikakvog razloga seksualnost budi. To je unutar vas.

Dve žene su razgovarale. Jednostavno sam ih prisluškiavao; izvinjavam se za svoj prestup.

Gospođa Brown, vrlo ljutito: "Slušajte, gospođo Green. Gospođa Graay mi je rekla da ste joj vi kazali tajnu koju sam vam rekla da joj ne kazujete."

Gospođa Green: "Oh! Podmuklo stvorenje. Rekla sam joj da vam ne kaže da sam joj to rekla."

Gospođa Brown: "Dobro. Vidite sada, nemojte joj reći da sam vam rekla da mi je ona rekla."

Ovo je prometna buka koja se neprekidno zbiva u umu. Ovo treba da se umiri, ne pomoću ikakve sile, nego uz pomoć razumevanja.

Prva sutra:

Samyama treba da se primenjuje u fazama ili etapama.

Patanjđali nije za iznenadno prosvetljenje; iznenadno prosvetljenje nije za svakoga. Ono je retko, ono je izuzetno, a Patanjđali ima vrlo naučno gledište, on ne mari za izuzetnost. On otkriva pravilo, a izuzetnost jednostavno dokazuje pravilo, ništa drugo. I izuzetno se može pobrinuti za sebe; nije potrebno da se misli o tome. Obično, prosečno ljudsko biće raste samo u fazama, korak po korak, jer je za iznenadno prosvetljenje nužna velika hrabrost, koja nije na raspolaganju.

A u iznenadnom prosvetljenju postoji i veliki rizik - čovek može ili da poludi ili da postane prosvetljen. Obe mogućnosti ostaju otvorene jer je to tako iznenadno, a

mehanizam vašeg tela i uma nije spreman za to. Može potpuno da vas poljulja i čak razbije.

Patanjđali ne govori o tome. U stvari on zapravo insistira da *samyama* treba da se postigne u fazama, tako da se pokrećete malo po malo, rastete u malim dozama, i pre nego što preduzmete naredni korak postali ste spremni i pripremljeni za njega.

Prosvetljenje, po Patanjđaliju, ne sme da vas obuzme nesvesne. Zato što je to tako veliki događaj, možete biti tako potreseni - užasnuti do smrti ili šokirani do ludila - on jednostavno isključuje svaki razgovor o tome. Ne posvećuje nikakvu pažnju tome.

To je razlika između Patanjđalija i *zena*. *Zen* je za izuzetne; Patanjđali je propis, pravilo. Ako *zen* iščezne iz sveta ništa se neće izgubiti, jer takve izuzetnosti se uvek mogu starati o sebi. Međutim, ako Patanjđali iščezne iz sveta, mnogo će biti izgubljeno jer je on propis, norma. On je jednostavno za opšta, obična ljudska bića - za svakoga. Tilopa može načiniti skok, ili Bodhidharma može načiniti skok, i nestati. Oni su avanturisti, ljudi koji uživaju u riziku, ali to nije put za svakoga. Vama su potrebne stepenice da biste išli gore i silazili

dole; jednostavno ne skačete s balkona. A nije ni potrebno izlagati se riziku kada se čovek može kretati elegantno.

Zen je malo ekscentričan zato jer je cela stvar u jedinstvenom iskustvu. Cela stvar je izuzetna, retka; na neki način neobična. Patanjđali se, na taj način, kreće na ravnom tlu. Za obično čovečanstvo on je od velike pomoći.

On kaže: "*Samyamu* treba koristiti u etapama." Ne budite u žurbi, krećite se polako, rastite lagano, tako sve pred vama postaje čisto i čvrsto pre nego što naćinite naredni korak. Posle svakog rasta, pustite da bude jedan interval. U tom intervalu, sve što ste postigli biva apsorbovano, svareno, postaje deo vašeg bića... onda krenite napred. Nije nužno da trćite jer u trćanju možete doći do taćke za koju niste spremni, a ako niste spremni, to je opasno.

Pohlepan um će želeti da postigne sve odmah. Ljudi mi dolaze i kažu. "Zašto nam ne daš nešto što nam može dati iznenadno prosvetljenje?" Ali ti ljudi zaista nisu spremni. Da su bili spremni imali bi strpljenje. Da su spremni, rekli bi: "Svejedno kad to dođe. Nismo u žurbi, možemo čekati." Oni nisu pravi ljudi; oni su lakomi ljudi.

Zapravo, oni ne znaju šta traže. Prizivaju nebo. Raspali bi se: ne bi bili u mogućnosti da ga obuhvate.

Patanđali kaže: "*Samyama se koristi u etapama,*" a tih osam etapa je on opisao.

Ove tri (etape)...

Tri (etape) koje smo ranije razmatrali...

... dharana, dhyana i samadhi - unutrašnji su u poređenju sa pet koje im prethode.

Razmatrali smo ovih pet etapa.² Ove tri su unutarnje, dublje, suštastvenije u poređenju sa pet koje su im prethodile....

Ali i ove tri (etape) su spoljašnje u poređenju sa samadhijem bez semena.

Ako ih uporedite sa *yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara*; onda su one unutrašnje; ali ako ih uporedite sa iskustvom, krajnjim iskustvom Bude ili Patanđalija, one su spoljašnje. One su tačno između. Prvo transcendirate telo, to su spo-

² Prvih pet koraka joge: *yama, niyama, pranayama, asana, pratyahara.*

ljašnji koraci; onda transcendirate um, to su unutrašnji koraci; ali kada dosegnete do svog bića, čak i ono što je bilo unutrašnje sada će postati spoljašnje. Čak ni to nije bilo dovoljno unutrašnje. Vaš um nije dovoljno unutrašnji. On je više unutrašnji nego telo. Ali i on je spoljašnji ako postanete svedok; onda možete posmatrati svoje vlastite misli. Kada možete posmatrati svoje vlastite misli, vaše misli postaju spoljašnje. One postaju objekti; vi ste posmatrač.

Samadhi bez semena ili bez klice označava da neće uopšte biti rađanja, da neće više biti vraćanja natrag u svet, neće opet biti ulaženja u vreme. Bez semena znači: seme želje je potpuno spaljeno.

Kada se krećete, čak i prema *jogi*, kada započnete putovanje unutra, to je takođe još želja - želja da se ostvari Sebe, Sopstvo; želja da se postigne mir, blaženstvo, želja da se ostvari istina. To je još želja. Kada postignete prvi *samadhi*... Posle *dharane*, koncentracije; *dhyana*, kontemplacija; kada dođete do *samadhija*, gde subjekat i objekat postaju jedno, čak i tamo, slaba senka želje je prisutna - želja da se zna istina, želja da se postane neko jedinstven, želja da se zna Bog - ili kako god da

to imenujete. Ta želja, vrlo suptilna, gotovo nevidljiva, gotovo kao da nije; još je uvek tu. Ona mora da bude tu jer ste je koristili od početka do kraja na putu. Sada ta želja takođe mora da bude ostavljena.

Samadhi takođe mora da bude ostavljen. Meditacija postaje okončana kada meditacija mora da se ostavi... kada meditacija može biti odbačena. Kada zaboravite sve o meditaciji i ostavite je, kada nema potrebe da meditirate, kada nema potrebe da idete nigde - niti spolja niti unutra - kada se sva putovanja zaustave, onda želja nestaje.

Želja je seme. Prvo vas pokreće prema van; onda, ako ste dovoljno inteligentni da razumete da se krećete u pogrešnom pravcu, ona započinje da vas pokreće prema unutra; ali je želja još prisutna. Ista želja, osećanje osujećeno spolja, započinje da traga unutra. Ta želja mora da bude ostavljena.

Posle *samadhija*, čak i *samadhi* treba da se ostavi. Onda se javlja *samadhi* bez klice. To je najviše. Nastaje ne zato što ste vi želeli, jer ako želite onda neće biti bez klice. To mora da se razume. To je javlja samo zbog razumevanja uzaludnosti želje

same po sebi - kada se savršeno razume uzaludnost same želje, želja nestaje. Ne možete želeći *samadhi* bez semena ili klice. Kada želja iščezne, iznenada tu je *samadhi* bez semena. To nema nikakve veze s vašim naporom. To je neposredno događanje.

Sve do sada, sve do *samadhija*, postoji napor; jer naporu treba želja, motivacija. Kada želja iščezne, napor takođe iščezava. Kada želja iščezne, nema motivacije ništa da se čini - niti ima ikakve motivacije da se išta čini, niti postoji neka motivacija da se išta bude. Sama od sebe javlja se totalna praznina, ništavilo, ono što Buda zove *shunya*. A to je čista lepota netaknuta vašom željom, nepokvarena vašom motivacijom, čistota sama po sebi, nevinost sama po sebi. To je *samadhi* bez klice.

Sada više neće biti nikakvog rađanja. Buda je obično govorio svojim učenicima: "Kada dođete do *samadhija* budite pažljivi. Prionite uz *samadhi* tako da možete biti od pomoći ljudima." Jer ako se čvrsto ne držite *samadhija* sa klicom, a *samadhi* bez klice se pojavi, vi odlazite, odlazite zauvek.³ Onda ne možete pomoći. Mora da

³ *Gate, gate, para gate* - budistička izreka za onoga ko odlazi u trajnu nirvanu.

ste čuli reč "*bodhisattva*." Ja sam dao tu reč mnogim *sannyasinima*. *Bodhisattva* označava čoveka koji je došao do *samadhija*, a odriče se *samadhija* bez klice, on prijanja uz *samadhi* jer dok se on vezuje uz *samadhi* može pomagati ljudima, još može biti tu, barem postoji još neka vezanost za svet.

Postoji priča da je Buda došao do najvišeg neba, vrata su se otvorila, pozvan je, ali je ostao spolja. *Deve*⁴ su mu rekle: "Uđi unutra. Dugo smo čekali na tebe." On je međutim rekao: "Kako sada mogu odmah da uđem? Ima mnogih kojima sam potreban. Stajaću kod vrata i pomagaću pokazujući ljudima vrata. Biću poslednji koji će ući. Kada svi uđu kroz vrata, kada niko ne ostane van, onda ću ja ući. Ako uđem odmah sada, s mojim ulaskom vrata će opet biti izgubljena; a ima miliona koji se muče. Oni upravo dolaze sve bliže i bliže. Ja ću stajati spolja, neću ući, jer dok stojim ovde morate držati vrata otvorena. Morate me čekati, a dok čekate vrata će biti tu, otvorena, a ja mogu pokazivati ljudima da je ovo ulaz."

To je stanje *bodhisattve*. *Bodhisattva* označava nekoga ko je već došao do

⁴ Bogovi.

ulaza da bude Buda. U suštini on je spreman da nestane u celini, ali se opire iz saučešća. On se drži toga. Poslednja želja, da pomaže ljudima - to je takođe želja - održava ga u egzistenciji. To je vrlo teško, gotovo je nemoguće, kada su svi lanci prekinuti sa svetom, da se zavisi samo od vrlo lomljivog odnosa saučešća - gotovo je nemoguće. Ali tu ima nekoliko trenutaka - kada neko uđe u stanje *bodhisattve* i stane tamo, tih nekoliko trenutaka vrata su otvorena tako da čitavo čovečanstvo može da pogleda na vrata, shvati ulaz, prepozna ga i uđe kroz njega.

Ovih tri - *dharana*, *dhyana*, *samadhi* - unutrašnji su u poređenju sa pet koji im prethode, ali su to troje spoljašnji u poređenju sa *samadhijem* bez klice.

Nirodha parinama je transformacija uma u kojoj um postaje prožet stanjem nirodha, koje posreduje trenutno između jedne impresije koja iščezava i impresije koja nastaje.

Ova *sutra* je vrlo, vrlo značajna za vas jer odmah možete da je koristite. Pata-

njđali to zove *nirodha*. *Nirodha* znači trenutno obustavljanje uma, trenutno stanje nemanja uma, ili ne-uma. To se svima vama događa, ali je to vrlo suptilno i trenutak je vrlo kratak. Dok niste malo više svesni, nećete moći da vidite to. Prvo mi dopustite da opišem šta je to.

Kad god se misao pojavi u umu, um je pokriven s njom kao oblak kada se pojavi na nebu. Inače nijedna misao ne može biti trajna. Sama priroda uma je da ne bude trajna: jedna misao dođe, pa odlazi. Druga misao dođe i zamenjuje je. Između ove dve misli postoji vrlo suptilan interval. Jedna misao odlazi, druga još nije došla i to je trenutak *nirodhe* - to je suptilni interval kada ste bez misli. Jedan oblak je prošao, drugi još nije došao, a nebo je otvoreno. Možete gledati u njega.

Sedeći samo smireno posmatrajte. Misli nastavljaju da dolaze kao promet na putu. Jedna kola su prošla, druga dolaze - ali između to dvoje postoji procep i put je prazan. Ubrzo - druga će doći i put će opet biti pun i neće biti prazan. Ako pogledate između, u procepu koji postoji između dve misli, za trenutak ste u istom stanju kao kad neko dođe do stanja *samadhija* - trenutnog

samadhija, upravo letimično viđenje. Odmah će on biti ispunjen od druge misli koja je već na putu.

Posmatrajte. Posmatrajte pažljivo. Jedna misao ide, druga dolazi, a procep je između; u tom procesu vi ste tačno u istom stanju kao čovek koji je postigao *samadhi*. Ali vaše stanje je samo prolazna pojava. Patanjđali to zove *nirodha*. To je kratkotrajno, dinamično, to se menja sve vreme. To je slično bujici, stanje odlaska jednog talasa i dolaska drugog; a između njih dva... nema talasa. Samo pokušajte da posmatrate to. To je jedna od najznačajnijih meditacija. Nije potrebno da radite ništa drugo. Možete samo sedeti smireno i nastaviti da posmatrate. Samo posmatrajte tu prazninu, procep. U početku će to biti teško. Uskoro ćete postati više pažljivi i budni i nećete propustiti prazninu. Ne obraćajte nikakvu pažnju na misli. Usredsredite sebe na prazninu, ne na misli. Fokusirajte sebe kada je put prazan i niko ne prolazi. Promenite svoj *geštalt*.⁵ Obično se fokusiramo na misli a ne usredsređujemo se između njih.

⁵ Forma konfiguracije koja ima osobine koje ne mogu da se izvedu iz sumiranja njenih komponenta, nego zavise od primene konteksta.

Jednom se dogodilo da je veliki majstor *joge* podučavao svoje učenike *nirodhi*. Imao je školsku tablu. Na tabli je kredom nacrtao vrlo malu tačku, jedva vidljivu, a onda je pitao svoje učenike: "Šta vidite?" Svi su rekli: "Malu belu tačku." Majstor se nasmejao. Rekao je: "Niko ne vidi ovu tablu? Da li svi vide samo malu belu tačku?"

Niko nije video tablu. Tabla je bila tu, i bela tačka je bila tu, ali oni su gledali samo u belu tačku.

Promenite *geštalt*.

Jeste li posmatrali dečje knjige? Imaju slike, slike koje su vrlo, vrlo svrsishodne i značajne da se razumeju. Na jednoj slici je mlada žena, možete je videti, ali na istoj slici skriva se stara žena. Ako nastavite da posmatrate, odjednom mlada žena iščezava i vi vidite lice stare žene. Onda kada nastavite da gledate u lice stare žene - iznenada ono iščezava i opet se pojavljuje lice mlade žene. Ne možete videti obe zajedno; to je nemoguće. Možete videti samo jedno lice u jedno vreme, a drugo lice u drugo vreme. Jednom kada vidite oba lica, znate vrlo dobro da je drugo lice takođe tu, ali još ih ne možete videti zajedno. A um se stalno

menja, tako da jednom vidite mlado lice, drugi put možete videti staro lice.

Geštalt se menja od mladog do starog, od starog do mladog, ali se ne možete usredsrediti na oba. Dakle, kada se usredsredite na misli, ne možete se usredsrediti na praznine, na procepe. Procepi su uvek prisutni. Usredsredite se na praznine, i odjednom ćete postati svesni da procepi postoje i misli iščezavaju; u tim procepima prva letimična sagledavanja *samadhija* će biti postignuta.

Taj ukus je potreban da bi se nastavilo, jer šta god da ja kažem, šta god da Patanjđali kaže, može vam postati značajno samo kada ste okusili malo toga. Jednom kada saznate da je praznina blažena, ogromno blaženstvo se spušta - samo za trenutak, a onda iščezava - onda znate da ovaj procep može postati trajan, ako ta praznina može postati vaša priroda, onda će ovo blaženstvo postati dostupno neprekidno. Onda započinjete marljivo raditi.

Ovo je *nirodha parinama*: "*Nirodha parinama je transformacija uma u kojoj um postaje prožet stanjem nirodha, koje posreduje trenutno između jedne impresije koja iščezava i impresije koja nastaje.*"

Baš je pre deset godina načinjen jedan izum u *Imperial Japanese Jewels*. Kraljevsko blago je držano i čuvano u zgradi zvanoj *Soshuen*. Tokom devet stotina godina dragulji su počivali u toj palati. Kada je konac od ćilibarskih brojanica bio ispitan, jedna perla u središtu konca izgledala je drugačije od drugih. Akumulirana vekovima prašina je s velikom pažnjom bila oprana sa perli. Istraživači su našli blago unutar blaga. Specijalna perla nije bila načinjena od običnog ćilibara kao što su druge. Bila je to perla visokog kvaliteta ružičasto zelene boje. Stotinama godina, jedinstven biser je bio smatran komadom ćilibara, ali više ne.

Nije važno koliko smo dugo živeli u pogrešnom identitetu, samoispitivanje može otkriti našu istinsku i smirenu prirodu.

Jednom kada ste sagledali realnost koja vi jeste, onda svi lažni identiteti koji su postojali vekovima odjednom iščezavaju. Dakle, sada više ne možete biti obmanjivani ovim identitetima. Ova *nirodha parinama* vam daje prvo viđenje vaše prave prirode. To vam daje letimično sagledavanje pravog bisera iza slojeva prašine. Slojevi prašine nisu ništa drugo do slojevi misli, impresija,

imaginacija, snova, želja - svih misli.

Jednom kada možete imati jednu viziju, već ste preobraćeni. To ja nazivam duhovnim buđenjem, preobraćenjem. Ne kada *hindu* postane hrišćanin, ne kada hrišćanin postane *hindu*, to nije preobraćenje. To je seoba iz jednog zatvora u drugi. Preobraćenje je kada se premestite od misli do nemanja misli, kada se maknete od uma do nemanja uma. Preobražaj je kada gledate u *nirodha parinama*, kada gledate između dve misli i odjednom se otkrije realnost - gotovo kao munja. Onda opet postoji tama, ali vi niste isti. Videli ste nešto što sada ne možete zaboraviti. Sada ćete često tragati.

To je ono što kaže sledeća *sutra*:

Ovaj tok postaje smiren sa ponavljanim impresijama.

Ako često upadnete u procep, ako često okusite iskustvo, ako često gledate kroz *nirodha* - kroz obustavu uma, bez mišljenja - vi gledate u svoje vlastito biće; ovaj tok postaje smiren, ovaj tok postaje prirodan, ovaj tok postaje spontan. Vi postižete, počinjete da dostižete, svoje vlastito blago. Prvo letimično, male procepe; onda veće procepe, a onda još veće. Onda se jednog dana događa da poslednja misao odlazi i

nijedna druga misao ne dolazi. Vi ste u dubokoj tišini, u večnoj tišini. To je cilj.

To je teško, ali dostižno.

Tradicija kaže da kada je Isus bio raspet, baš pred smrt, vojnik je probio kopljem njegovu slabinu, samo da vidi da li je mrtav ili još živ. Bio je još živ. Otvorio je oči. Pogledao vojnika i rekao: "Priatelju, postoji kraći put do mog srca od tog." On je probio njegovo srce kopljem, a Isus je rekao: "Priatelju, postoji kraći put do mog srca nego što je taj."

Vekovima su se ljudi pitali šta je on zaista mislio? Hiljadu i jedno objašnjenje je moguće, jer rečenica je vrlo zagonetna, ali način na koji ja gledam u nju i značenje koje mislim da ima je: ako uđete u svoje vlastito srce, to je najkraći, najkraći mogući način da dosegnete Isusovo srce. Ako uđete u svoje vlastito srce, ako se povučete nazad, unutra, doći ćete bliže Isusu.

I bilo da je Isus živ ili ne, treba da gledate prema unutra, morate tražiti izvor svog vlastitog života; onda ćete znati da Isus nikada ne može biti mrtav. On je večni život. On može da iščezne iz ovog tela na krstu; pojaviće se negde drugde. On može da se ne pokaže nigde drugde, ali onda će

takođe ostati za večnost u srcu celine.

Kada je Isus rekao: "Prijatelju, postoji kraći put do mog srca nego što je taj" on je mislio: "Idi prema unutra. Pogledaj u svoju vlastitu prirodu, i naći ćeš me tamo. Carstvo nebesko je u tebi." I to je večno. To je beskrajn život; to je besmrtn život.

Ako gledate u *nirodha*, gledaćete u besmrtn život, život koji nema početak i nema kraj.

Kada ste jednom okusili tu ambrozi-ju, taj eliksir, onda ništa drugo ne može postati predmet vaše želje - ništa drugo. Onda to postaje objekat želje. Želja može da vas vodi do *samadhija*, a onda i ta želja treba da bude ostavljena, i ta želja treba da bude odbačena. Ona je obavila svoj posao. Ona vam je dala pokretnu snagu, dovela vas je do samih vrata vašeg bića; onda i to mora da se odbaci.

Jednom kada je odbacite, vas tu više nema... samo Bog postoji. Ovo je *samadhi* bez semena.

BUDITE SEME

*4. januar 1976. pre podne
u Buddha dvorani*

Pitanje prvo:

Osho, čuo sam da su Patanjđali i Lao Ce došli do potoka. Patanjđali je počeo da prelazi potok hodajući na površini vode. Lao Ce je stajao na obali i zvao ga da se vrati natrag.

"Šta je, u čemu je stvar?" Pitao je Patanjđali.

"To nije način da se prelazi potok," rekao je Lao Ce, i odveo ga do mesta gde je voda bila plitka, i pregazili su preko zajedno.

Ovo je od Yatri-a. Priča je istinita, ali Yatri, ti si propustio najvažniju stvar u njoj. Dopustite mi da opet ispričam celu priču.

Čuo sam da su Patanjđali i Lao Ce došli na potok. Patanjđali je počeo da prelazi reku hodajući na površini vode. Lao Ce je stajao na obali i pozvao ga da se vrati natrag.

"U čemu je stvar?" Pitao je Patanj-đali.

Lao Ce je rekao: "Nema potrebe da prelaziš potok, jer ova obala je druga obala."

To je sav naglasak Lao Ce-a. Nije potrebno da ideš nigde: druga obala je ovde. Nije potrebno da radiš ništa. Jedino je potrebno da *budeš*. Nastojanje je beznačajno, ti si već ono što uvek možeš biti. Ne idi nigde. Ne sledi nijednu stazu. Ne traži ništa. Budući da, gde god da ideš, sam odlazak je propuštanje stvari jer sve je već dostupno ovde.

Ispričaću vam drugu priču, jednu od najvažnijih priča u svetu ljudske svesti. Priča se bavi Zaratustom, drugim Lao Ce-om, koji je verovao u prirodno bivanje, koji je verovao u bivanje opušteno i praktično, koji je verovao u bivanje samo da se bude.

Jednom se Vishtaspa, kralj Persije, vraćao iz pobedničkog pohoda i došao je blizu mesta gde je živeo Zaratustra. Odlučio je da poseti mistika. Kralj je rekao Zarastri: "Došao sam da bi mi objasnio zakone prirode i univerzuma. Ne mogu ostati dugo pošto se vraćam kući iz rata i važne državne stvari me očekuju u palati."

Pogledavši u kralja, Zaratustra se nasmejao i uzeo zrno pšenice sa zemlje i pružio mu. "U ovom malom zrnu pšenice," izjavio je, "sadržani su svi zakoni univerzuma i sile prirode."

Kralj je bio jako iznenađen ovim odgovorom, koji nije razumeo, i kada je video osmehe na licima onih koji su ga okruživali, naljutio se i bacio zrno na zemlju misleći da mu se podsmevaju. Rekao je Zaratustri: "Bio sam nepromišljen i smešan što gubim svoje vreme dolazeći ovde da te vidim."

Prošle su godine. Kralj je bio uspešan kao vladar i ratnik, i vodio je život luksuza i očevidnog zadovoljstva, ali noću kada bi otišao u krevet, neobične misli su mu dolazile u um i uznemiravale ga: "Živim u luksuzu i izobilju u ovoj divnoj palati, ali koliko ću dugo u ovome uživati - ovo izobilje, ova moć, ovo bogatstvo - šta će se desiti sa mnom kada umrem? Mogu li me moja snaga i moja bogatstva spasiti od bolesti i smrti? Da li se sve gubi sa dolaskom smrti?"

Niko u palati nije mogao odgovoriti na ova pitanja, ali u međuvremenu je slava Zaratustre porasla. Stoga je on odložio na stranu svoj ponos, pa je odaslao veliki

karavan blaga Zaratustri, a s njim poziv i molbu. "Izvinjavam se, žao mi je," pisao je on, "što sam bio nestrpljiv i lakomislen u svojoj mladosti, tražio sam od tebe da mi objasniš veliki problem egzistencije u nekoliko minuta. Promenio sam se i sada ne želim nemoguće, ali sam još uvek veoma zainteresovan da znam zakone univerzuma i sile prirode, stoga mi pošalji najboljeg od tvojih učenika da bi me podučio svemu što može o ovim pitanjima."

Posle nekog vremena karavan se vratio s glasnicima. Rekli su kralju da su našli Zaratustru, koji mu je poslao pozdrave, ali je vratio ponuđeno blago. Blago nije njemu ni od kakve koristi, kazao je Zaratusstra, jer je on dosegao do najvišeg blaga. Štaviše, Zaratusstra je poslao kralju dar zavijen u list i zatražio od glasnika da mu kaže da je to bio učitelj koji će ga naučiti svemu.

Kralj je otvorio list i našao opet isto zrno - isto zrno pšenice koje mu je ranije Zaratusstra dao. Mislio je da mora biti nešto magično u tome, stoga ga je stavio u zlatnu kutiju i sakrio među svojim blagom. Gotovo svakog dana bi ga pogledao očekujući da se dogodi neko čudo, takvo kao što je preobražaj zrna pšenice u nešto ili nekoga koji

će ga podučiti svemu što je želeo da zna.

Meseci su prošli, a onda godine, ali se ništa nije dogodilo. Na kraju je kralj izgubio strpljenje i rekao: "Izgleda da me je Zaratustra ponovo obmanuo. Ili mi se ruga, ili još uvek ne zna da odgovori na moja pitanja, ali ću mu pokazati da mogu naći odgovor bez njegove pomoći." Stoga je kralj poslao karavan velikom indijskom mistiku Tshengregachi, kome su dolazili učenici iz celog sveta, a sa karavanom su pošli isti glasnici i isto blago koje je on slao Zaratustri.

Posle mnogo meseci glasnici su se vratili iz Indije sa filozofom, ali filozof mu je rekao: "Ja sam počastvovan da budem vaš učitelj, međutim iskreno vam moram reći da sam uglavnom došao u vašu zemlju da bih mogao sresti velikog Zaratustru."

Onda je kralj uzeo zlatnu kutiju u kojoj je bilo zrno pšenice i odgovorio: "Tražio sam od Zaratustre da me poduči. Vidi šta mi je poslao. Ovo je učitelj koji će me naučiti zakonima univerzuma i silama prirode. Zar nije to smešno?"

Filozof je dugo gledao u zrno pšenice, tišina se spustila nad palatom dok je on meditirao. Najzad je rekao: "Ne kajem se za

mnoge mesece putovanja, jer sada znam da je Zaratustra zaista veliki učitelj, što sam i dugo verovao da jeste. Ovo sićušno zrno pšenice zaista nas može naučiti zakonima univerzuma i silama prirode, jer ih ono sada direktno sadrži u sebi. Ne smete držati zrno pšenice u zlatnoj kutiji. Propustili ste celu stvar. Ako zasadite malo zrno u zemlju, gde ono pripada, u kontaktu sa zemljom, kišom, vazduhom, suncem i svetlošću meseca i zvezda, onda će ono kao sam univerzum početi u sebi da raste sve veće i veće. Na isti način vi, ako biste želeli da rastete u znanju i razumevanju, morate ostaviti svoj veštački život i otići gde ćete biti blizu svih sila prirode i univerzuma, do ukupnog jezgra stvari. Baš kao što neiscrpni izvori energije teku prema zrnu zasađenom u zemlji, isto će se tako bezbrojni izvori znanja otvoriti i poteći prema vama dok ne postanete jedno sa misterioznom silom u njemu - jedno sa snagom života. Zrno nestaje, a u tom nestajanju je pobjeda nad smrću."

"Sve što kažete istina je," odgovorio je kralj, "ipak će se na kraju biljka osušiti i uvenuti, rastvoriće se u zemlji."

"Ali ne," rekao je filozof, "dok ne bude obavila čin stvaranja i pretvorila se u

stotine zrna, svako nalik prvom. Malo zrno je nestalo kada je izraslo u biljku, i vi takođe kada izrastete morate preobraziti sebe u nešto drugo, i opet u nešto drugo. Život uvek stvara više života, istina stvara obilje istine, seme stvara izobilje semena. Jedinu umetnost koju čovek treba da zna je umetnost kako da umre. Onda se on preporuča. Predlažem da zajedno otputujemo kod Zaratusstre da bi nas on sam mogao podučiti više o ovim stvarima."

Za nekoliko dana su došli u Zaratustrin vrt. Jedinu njegovu knjigu je bila velika knjiga prirode, a on je učio svoje učenike da je čitaju. Dva posetioca su naučila drugu veliku istinu u Zaratustrinom vrtu, istinu o životu i radu. Slobodno vreme i izučavanje su jedno te isto: pravi put za življenje je jednostavan, naučiti čitati zakone egzistencije i života iz ogromne knjige prirode. Na kraju tog vremena kralj se vratio u svoj grad i zatražio od Zaratusstre da izloži sistematično suštinu ovog velikog učenja. Zaratusstra je to uradio, a rezultat je izvanredna knjiga *Zend Avesta*, važna knjiga *Parsia*.⁶

⁶ *Parsi*: Indijski *zaratustrianaci* čiji su preci pobjegli od muslimanskog progona u Persiji u VII i VIII

Ova duga priča je čitava priča kako čovek postaje Bog, kako ono što skrivate u sebi može postati otkriveno.

Budite seme. Vi to jeste, ali možda ste još u zlatnoj kutiji, utamničeni. Padnite u zemlju, gde pripadate, i budite spremni da umrete u zemlji. Ne plašite se da umrete, jer svi oni koji se plaše smrti odvrćaju sebe od života. Smrt nije ništa do vrata za život. Prvo upoznavanje sa životom je smrt, stoga oni koji se boje smrti odeljuju sebe protiv života. U stvari, njihov život u zlatnoj kutiji neće biti praktično ništa drugo do smrt.

Smrt u blatu, u zemlji, samo je početak, nije kraj, ali ostajanje u zlatnoj kutiji je apsolutni kraj. U tome nema početka.

Vi ste seme. Nije potrebno da idete nigde. Sve što vam treba spremno je da vam dođe, ali ljuska semena mora da se slomi. Ego treba da se rastvori u zemlji; ego treba da umre u zemlji. I odmah zatim čitav univerzum započinje da se sažima u vama. Iznenada vidite ono što ste uvek bili namenjeni da budete. Vaša prava sudbina započinje da raste u vama.

U stvari, ova obala je druga obala.

Nije potrebno da idete nigde. Sve što treba je da odete unutra. Sve što treba je da preduzmete skok u svoje vlastito biće, da budete usaglašeni sa samim sobom. Lao Ce ne pokazuje put kako da se ide do druge obale.

Moramo sprovesti priču na drugačiji način. Dozvolite da budu tri osobe: Patanjđali, Buda, Lao Ce. Patanjđali će pokušati da hoda po površini vode - on to može. On je veliki naučnik u unutrašnjem svetu svesti. On zna kako da pobedi gravitaciju. Buda će reći: "Ovo nije način, ni put da se pređe potok. Dođite, ja ću vam pokazati mesto gde nije potrebno da vršite tako naporan rad. Lak je put - potok je plitak; samo treba da hodamo nekoliko stotina metara i možete preći kroz plicak potoka. Nije nužno da naučite ovu sjajnu veštinu. Sve to može biti izvedeno mnogo lakše." Buda će reći ovako, a Lao Ce? On će se smeјati, reći će Budi i Patanjđaliju: "Šta to radite? Ako napustite ovu obalu otići ćete pogrešnim putem, jer je to druga obala. Ovde, baš ovog trenutka, sve jeste kako treba da bude. Nema nigde da se ide. Tragalac za istinom ne sledi nijednu stazu, sve staze vode negde, a istina je ovde."

Lao Ce jednostavno kaže opustite se u sebi. To nije putovanje, to je jednostavno prepuštanje. Nikakva priprema nije potrebna, jer to nije putovanje. Kakvi jeste, baš takvi kakvi jeste, opustite se. Opustite se u svojoj prirodi. Ostavite sve besmislice o zlatnim kutijama - zatvorima moralnosti, zatvorima koncepata, filozofija, religija. Odbacite svo smeće. Ne plašite se zemlje, i ne pitajte za nebo. Bacite se na zemlju. Ne plašite se da će vam ruke postati zaprljane. Prepustite se prirodi, jer zapravo jedino njoj vi pripadate, sveukupnosti svih stvari.

Zaratustra je uradio dobro. On se nije podsmevao kralju. Bio je jednostavan čovek, i zato što je kralj sam rekao da ne može gubiti mnogo vremena i da ga čekaju važni poslovi u palati, i da ubrzo mora da krene, zbog toga mu je Zaratustra dao simboličan znak, seme. Ali je on promašio čitavu stvar. Nije mogao da razume koja je to vrsta poruke. Zaratustra mu je dao celu *Zend Avesu* u tom semenu; ništa nije preostalo. To je cela poruka prave religije. Sve drugo je samo komentar.

Tog dana Zaratustra je dao seme; uradio je isto što i Buda kada je dao cvet Mahakašjapi. S tim semenom, Zaratustra je

dao nešto više od cveta. Pokušajte da razumete ove simbole.

Buda je dao cvet. Cvet je kraj, cilj. Može biti predat samo Mahakašjapi, koji je došao do samog cilja. Zaratuštra je dao seme. Seme je početak. Ono se može dati nekome koji upravo započinje da traga, koji samo istražuje, koji baš pokušava da nađe put, koji pipa u mraku. Budin cvet ne može biti dat svakome i bilo kome; potreban je Mahakašjapa. U stvari on samo može biti dat nekome kome ne treba. Mahakašjapa je neko kome on ne treba. Može biti samo dat onome kome ne treba. Zaratuštrino seme može da bude dato onima kojima treba. A šta je on rekao; on je jednostavno rekao: "Postani seme. Ti si seme. Bog je skriven u tebi. Ali ne idi nigde drugde."

Zaratuštrina religija je jedna od najprirodnijih religija, prihvata život kakav jeste, živi život kakav jeste. Ne tražite nemoguće. Uzmite to lako. Pogledajte svuda okolo. Istina je prisutna; samo ste vi odsutni. Ova obala je druga obala; ne postoji druga obala. Ovaj život je život; ne postoji drugi život.

Međutim, vi možete živeti ovaj život na dva načina: ili minimalno, ili mak-

simalno. Ako živite na minimumu, živite kao seme. Ako živite kao cvet vi živite maksimalno. Dozvolite da vaše seme postane cvet. Samo to seme će postati cvet. Vi ćete postati druga obala. Vi ćete postati istina.

Zapamtite ovo. Ako možete zapamtiti ovo, samo da budete prirodni, razumeli ste sve što je osnovno, sve što je temeljno, sve što je bitno da se razume.

Drugo pitanje:

Kakva je razlika između zazena⁷ i Patanjđalijeve dhyane?

Patanjđalijeva *dhyana* je samo korak; u njegovih osam koraka, *dhyana* je samo jedan korak. U *zazenu*, *dhyana* je jedini korak; nema drugih koraka. Patanjđali veruje u postepeni rast. *Zen* je iznenadno prosvetljenje. Dakle ono što je samo korak kod Patanjđalija u *zenu* je sve - samo *dhyana* je dovoljna, meditacija je dovoljna. Ništa drugo nije potrebno. Sve drugo može biti odbačeno. Sve drugo može biti korisno

⁷ Zazen je praksa meditativnog mirovanja u zen budizmu, doslovno znači "samo sedeti" kao svedok tela i uma, celog bića.

ali nije bitno - u *zazenu*, samo meditacija.

Patanđali vam daje potpun sistem svega što vam je potrebno, od svih postavljenih uslova, od same pripreme pa do kraja. On vam daje čitavo učenje. To nije iznenadna pojava; čovek mora postepeno u to da izraste, lagano. Kako nastavljate da rastete i apsorbujuete svoj rast, postajete sposobni za dalje korake. *Zen* je za vrlo retke izuzetke, za one malobrojne hrabre duše koje mogu rizikovati sve za ništa, koje mogu rizikovati sve bez ikakvih očekivanja.

Ovo nije moguće za sve. Vi se krećete oprezno - i ništa nije pogrešno u opreznom kretanju. Ako vam dođe prirodno da se krećete oprezno, vi se morate kretati oprezno. Ne budite onda budala i ne pokušavajte da skočite. Slušajte svoju prirodu. Ako osećate da je biti oprezan vaša priroda, onda se krećite oprezno. Ako osećate da je vaša priroda da rizikujete, da se kockate, onda ne marite za opreznost, ne marite za postepene korake. Možete sići dole stepenicama, ili možete skočiti sa terase. To zavisi od vas. Slušajte svoju prirodu.

Ima nekoliko osoba koje neće brinuti da dođu stepenicama, koje nisu spremne da čekaju čak ni za to. Jednom kada čuju

zov one skoče. Jednom kada se čuo poziv, ne mogu čekati ni jedan trenutak. Ali to su retki ljudi.

Kada kažem "retki" ne mislim na neki ocenjujući, vrednujući način. Ja ne ocenjujem. Ja ne kažem "viši". Kada kažem "retki," to samo potvrđuje činjenicu da takvih ljudi nema mnogo. Ja ne kažem - nemojte pogrešno shvatiti moju poentu - ne kažem da su oni viši nego obični ljudi. Niko nije viši i niko nije niži - ali ljudi su različiti. Ima ljudi koji bi voleli da skoče. Oni treba da izaberu *zen*. Ima ljudi koji bi želeli da dospu do cilja sa lakoćom, sa oprežnošću, s postepenim koracima. Savršeno dobro. Idite lagano ako je to vaš put.

Uvek zapamtite da vi sami, vaš tip, vaša priroda, treba da bude odlučujući faktor. Ne sledite Patanjđalija ili *zen*. Uvek slušajte svoje biće. Patanjđali i *zen* postoje za vas, a vi ne postojite za njih. *Sabat*⁸ je za čoveka - ne obrnuto. Sve religije postoje za vas, ne obrnuto. Na kraju, vi ste najviši cilj.

⁸ Praznik Jevreja, subota. Ovde Osho koristi ironiju jer je u praksi obrnuto: vernik služi *sabatu* i religijama.

Treće pitanje:

Kada slušam moja osećanja, moj unutrašnji glas, oni mi govore da ne radim ništa, samo da spavam, jedem, da se igram na plaži, a ja se plašim da sledim ova osećanja jer mislim da ću postati previše slab da preživim u ovom svetu.

Hoće li me egzistencija zaštititi kada dozvolim sebi da se predam?

Prva stvar:

Nije potrebno da preživite u ovom svetu. Ovaj svet je ludnica. Nije potrebno da preživite u njemu. Nije potrebno da preživite u svetu ambicije, politike, ega. To je bolest. Ali postoji drugi način da se bude, i čitavo religijsko gledište jeste: da možete biti u svetu ali ne od njega.

"Kada slušam moja osećanja, moj unutrašnji glas, oni mi govore da ne radim ništa...." Onda ne radite ništa. Nema nikog višeg nego što ste vi, i Bog vam govori direktno. Počnite da verujete svojim unutrašnjim osećanjima. Onda ne radite ništa. Ako osećate da samo treba da spavate, jedete i igrate na plaži, savršeno. Pustite da to bude vaša religija. Ne plašite se onda.

Moraćete da odbacite strah. A ako je

pitanje izbora između unutrašnjeg osećanja i straha, izaberite unutrašnje osećanje. Ne birajte strah. Tako su mnogi ljudi izabrali svoju religiju iz straha, stoga oni žive u čistilištu. Oni nisu ni religiozni ni svetovni. Oni žive u neodlučnosti.

Strah neće pomoći. Strah uvek označava strah od nepoznatog. Strah uvek znači strah od smrti. Strah uvek označava strah da se bude izgubljen, ali ako zaista želite biti živi, morate prihvatiti mogućnost da budete izgubljeni. Morate prihvatiti nesigurnost nepoznatog, neudobnost i neugodnost nepoznatog, stranog. To je cena koju čovek mora da plati za blagoslov koji to sledi, i ništa se ne može postići bez plaćanja za to. Morate platiti za to; inače ćete ostati paralisani strahom. Čitav vaš život će biti izgubljen.

Uživajte kakvo god da je vaše unutrašnje osećanje.

"Ja mislim da ću postati previše slab da preživim u ovom svetu." Nema potrebe. Ovaj strah govori u vama, strah stvara više straha. Iz straha se rađa još više straha.

"Hoće li me egzistencija zaštititi?" Opet strah traži garancije, traži obećanja. Ko je tu da vam dâ garanciju? Ko može biti

jemac za vaš život? Tražite neku vrstu osiguranja. Ne, ne postoji mogućnost. U egzistenciji ništa nije osigurano - ništa ne može biti. A to je dobro. Inače, da je egzistencija osigurana, bili biste potpuno mrtvi. Onda bi se potpuno izgubilo uzbuđenje postojanja, ushićenje da se bude živ kao mladi list na jakom vetru.

Život je lep zbog svoje nesigurnosti. Život je lep jer postoji smrt. Život je lep jer se može izgubiti. Ako ga ne možete izgubiti, na sve ste prinuđeni, onda čak i život postaje tamnica. Nećete moći da uživate u njemu. Čak i ako vam je naređeno da budete blaženi, naređeno vam je da budete slobodni, onda će i blaženstvo i sloboda nestati.

"Hoće li egzistencija zaštititi mene kada sebi dozvolim da se predam?" Pokušajte. Samo jedno vam mogu reći... Ja ne govorim vašem strahu, zapamtite. Samo jednu stvar vam svima mogu reći: oni koji su pokušali našli su da ona štiti. Ali ja ne govorim vašem strahu. Ja jednostavno ohrabrujem vašu avanturu, to je sve. Nagovaram vas, zavodim vas prema avanturi. Ne govorim vašem strahu. Svi koji su pokušali našli su da je beskonačnost zaštita.

Ali ja ne znam da li možete razumeti zaštitu koju vam univerzum daje. Zaštitu koju vi tražite, ne može vam dati univerzum, jer ne znate šta tražite. Vi tražite smrt. Samo mrtvo telo je apsolutno zaštićeno na način koji vi tražite. Nešto živo je uvek u opasnosti. Da se bude živ jeste opasnost. Više živosti - više avanture, više rizika, više opasnosti. Niče je obično na svom zidu imao moto: Živi opasno. Neko ga je pitao: "Zašto ste ovo napisali?" On je odgovorio: "Samo da me podseća, jer je moj strah ogroman."

Živite opasno jer je to jedini način da živite. Ne postoji drugi. Uvek slušajte zov nepoznatog i budite u pokretu. Nikada ne pokušavajte negde da se ustalite, nastanite. Nastaniti se znači umreti; to je prerana smrt.

Posetio sam rođendansku žurku, rođendan male devojčice, i mnogo igračaka je bilo tu i mnogo poklona, a devojčica je zaista bila srećna, sve njene prijateljice su bile tu i plesale su. Iznenada je pitala majku: "Mama, da li je bilo tako lepih dana u prošlosti, kada si bila živa?"

Ljudi umiru pre svoje smrti. Ljudi se nastanjuju u sigurnosti, udobnosti, kom-

foru. Ljudi nalaze sigurnost u egzistenciji sličnoj grobu.

Ja ne govorim vašem strahu.

"Hoće li me egzistencija zaštititi kada sebi dozvolim da se predam?" Ona je uvek štitila, i ne mogu zamisliti da će ona biti drugačija samo prema tebi. Ne mogu verovati da će to biti jedan izuzetak. Uvek je to bilo tako. Ona je štitila one koji su joj se prepustili, koji su odbacili sebe pred njom, koji su joj se predali.

Sledite prirodu. Sledite svoju unutrašnju prirodu.

Čitao sam jednu anegdotu i veoma sam je zavoleo.

Bilo je proleće u kampu Kolumbija univerziteta, i znakovi s natpisom "Ne gazi travu" su postavljeni na sveže zasađenoj travi. Studenti su ignorisali opomene, kojima su sledili specijalni zahtevi, i nastavljali su da prelaze prečicom preko trave. To pitanje je bilo prilično podgrejano, dok na kraju nisu službenici izneli problem generalu Ajzenhaueru, u to vreme predsedniku univerziteta.

"Jeste li primetili," pitao je Ajzenhauer, "koliko se brže prolazi tamo gde ste vi to postavili? Zašto ne nađete pravac koji

će studenti svakako da koriste i tamo izgra-
dite stazu?"

Takav život treba da bude. Putevi, šetališta, principi, ne treba da budu fiksirani unapred.

Dozvolite sebi da se prepustite. Tecite prirodno i dopustite da to bude vaš put, vaš način. Hodajte i hodajući pravite svoj put. Ne sledite prvorazredne autoputeve. Oni su mrtvi, i ništa nećete naći na njima. Sve je već bilo uklonjeno. Ako sledite prvorazredni autoput, krećete se daleko od prirode. Priroda ne zna za puteve, ne zna za fiksirane obrasce. Ona teče na bezbroj načina, ali uvek spontano. Idite i posmatrajte... sednite na obalu i posmatrajte more. Milioni talasa se uzdižu, ali je svaki jedinstven i različit. Ne možete naći dva slična talasa. Oni ne slede isti obrazac.

Nijedan čovek vredan ugleda neće slediti nikakav obrazac.

Ljudi dođu kod mene i kažu: "Pokaži mi put." Ja im kažem: "Ne tražite to." Mogu vam reći samo kako da hodate, ne mogu vam pokazati put. Molim vas pokušajte da uvidite razliku, ja vam samo mogu reći kako da hodate, i kako da hodate hrabro. Ja vam ne mogu pokazati put, jer put je

za kukavice. Oni koji ne znaju da hodaju, za paralisane, za njih put postoji. A oni koji znaju kako da hodaju, oni odlaze u divljinu, i samim hodanjem oni kreiraju svoj put.

Svaki čovek dostiže Boga na drugačiji način. Ne možete ga dostići kao masa i ne možete ga dosegnuti kao gomila. Bogu stižete sami, apsolutno sami.

Bog je divalj. On nije još civilizovan - i ja se nadam da nikada neće biti civilizovan. On je još spontan, i voli spontanost. Stoga ako vaša unutrašnja priroda kaže da idete na plažu i da se opustite, uradite to. To je način na koji vas Bog poziva. Učim vas baš da budete vi sami, ništa drugo. Vrlo je teško razumeti me jer iz svog straha vi biste želeli da vam ja dam obrazac života, disciplinu, stil, način života.

Ljude kao ja su uvek pogrešno razumeli. Lao Ce, Zaratustra, Epikur, uvek su bili pogrešno shvaćeni. Mislilo se da su ti najreligiozniji ljudi nereligiozni jer ako je neko zaista religiozan, on će vas učiti slobodi, učiće vas ljubavi. Neće vas naučiti mrtvom obrascu življenja. Naučiće vas haosu, anarhiji, jer su zvezde rođene samo iz haosa. Naučiće vas da budete totalno slobodni.

Ja znam da postoji strah, postoji strah od slobode; inače zašto bi bilo tako mnogo zatvora svuda u svetu? Zašto bi ljudi nosili tamnice oko svojih života neprekidno - nevidljive zatvore? Postoje samo dva tipa zatvorenika na koje sam naišao: nekolicina koji žive u vidljivom zatvoru, i ostali koji žive u nevidljivom zatvoru. Oni nose svoj zatvor svuda oko sebe - u ime savesti, u ime moralnosti, u ime tradicije, u ime ovoga i onoga.

Hiljade imena imaju stege i robovanja. Sloboda nema ime. Nema mnogo vrsta slobode; sloboda je jedna. Jeste li to ikada posmatrali? Istina je jedna. Laži može biti milion. Možete lagati na milion načina; ne možete reći istinu na milion načina. Istina je jednostavna; jedan put ili način je dovoljan. Ljubav je jedna; a ima miliona zakona. Sloboda je jedna; zatvora ima mnogo.

A dok niste vrlo budni, nikada nećete moći da se krećete slobodno. Najviše što možete je da promenite zatvor. Iz jednog zatvora možete otići u drugi zatvor, i možete uživati u hodanju između njih. To se dešava u svetu. Katolik postaje komunista, hindus postaje hrišćanin, musliman postaje hindus, i oni uživaju - da, osetili su malo

slobode dok su menjali zatvore; od jednog zatvora do drugog - u hodu između. Tako se osećaju dobro.

Opet su u istoj zamki sa drugačijim imenom.

Sve ideologije su zatvori. Ja vas učim da se čuvate njih - uključujući i moju ideologiju.

Četvrto pitanje:

Nekoliko puta sam nedavno osetio da mogu leteti, osetio sam se čudno, neobično oslobođen od gravitacije i pogledao sam s dosadom na realnost mog tela od 70 kilograma. Da li je to samo ludost...?

Ne. Vi ste tačka susretanja dve dimenzije. Jedna dimenzija pripada zemlji, dimenzija gravitacije koja vas vuče dole - to je tih 70 kilograma vašeg tela. Druga dimenzija pripada milosti Božanske dimenzije, dimenzija slobode, u kojoj možete nastaviti da se uzdižete visoko, visoko i visoko i u tome nema težine.

Meditirajući, to će se dogoditi. Mnogo puta u dubokoj meditaciji vi ćete iznenada postati svesni kao da je gravitacija iščezla, da vas sada ništa ne drži dole, da je

sada na vama da odlučite da li ćete poleteti ili ne, da sada zavisi od vas - ako želite, možete jednostavno poleteti u nebo... i čitavo nebo je vaše. Ali kada otvorite oči, iznenada, telo je tu, zemlja je tu, gravitacija je tu. Kada ste meditirali sa zatvorenim očima, zaboravili ste svoje telo. Kretali ste se u drugačijoj dimenziji, u dimenziji milosti, lepote.

Ove dve stvari treba da razumete: gravitacija je zakon koji vas vuče nadole, milost je zakon koji vas vuče nagore. Nauka još nije otkrila drugi zakon, možda nikada to neće otkriti. Ona je otkrila jedan zakon. Čuli ste priču - ona se dogodila ili ne - da je Njutn sedeo u vrtu, i jedna jabuka je pala, a on je počeo da razmišlja: "Zašto jabuka pada prema zemlji? Zašto direktno prema zemlji? Zašto ne na stranu? Zašto ne počne da leti naviše?" Zakon gravitacije je otkriven, da zemlja ima privlačenje i vuče sve prema sebi.

Inače Njutn je video da voće pada, on nije video da drvo izrasta nagore. Na tom mestu sam ja uvek... kad god sam čitao priču, uvek sam osećao da je video mali plod kako pada prema zemlji, a nije video da se drvo uzdiže i izrasta naviše. Vi bacite

kamen. On pada natrag, istina, ali drvo nastavlja da raste sve više i više. Nešto vuče drvo naviše. Kamen je mrtav; a drvo je živo. Život ide nagore, sve više i više.

Čovek je u svojoj svesnosti dospeo do najviše tačke na zemlji. Kada zatvorite svoje oči prema svetu, kada ste u dubokom meditativnom raspoloženju, molitvenom, blaženom, ekstatičnom - iznenada, telo nije tu. Postali ste svesni unutrašnjeg drveta života, a ono ide sve više i više, i odjednom osećate da možete leteti.

Ništa nije ludo u tome, ali molim vas ne pokušavajte to. Nemojte skočiti kroz prozor i pokušavati da letite. Onda će to biti ludo. Nekoliko ljudi je pod dejstvom LSD ili marihuane uradilo to. Niko to nije učinio na osnovu meditacije. To je lepota meditacije, a ono je opasnost od droga. Nekoliko ljudi je pod dejstvom, pod jakim hipnotičkim dejstvom neke hemijske droge, postalo svesno ove milosti i lepote, da mogu leteti. Telo je zaboravljeno - i oni su pokušali. Jedna devojka u Njujorku je zaista to uradila. Sa četrnaestog sprata je jednostavno izletela kroz prozor - i Njutn je počeo da deluje. Onda više niste drvo; postali ste plod. Onda padate na tlo i lomite se.

Ovo je jedna od opasnosti droga, jer vam mogu otkriti izvesne istine - ali vi niste svesni. Možete poćiniti nešto, možete uraditi nešto što može biti opasno. Ali se to nikada nije dogodilo u meditaciji, jer meditacija vam daje dve stvari zajedno: daje vam novu dimenziju i daje vam više svesnosti, tako da znate da je to tu, da postoji, ali ste takođe svesni i da je telo tu. Ostajete rašireni u obe dimenzije.

Jednog dana je vrlo debeo, snažan gospodin diskutovao o svojoj tehnici igranja tenisa. "Moj mozak mi kaže da brzo potrćim napred, da odmah počnem, da udarim lopticu graciozno preko mreže."

Ja sam ga pitao: "Šta se onda događa?"

On je pitao. "A onda?" Postao je vrlo tužan i rekao: "Moje telo pita: 'Ko, jel' ja'?"

Zapamtite, vi ste oboje: telo i svest. Vi ste rašireni u obe dimenzije. Vi ste taćka susretanja zemlje i neba, milosti i gravitacije. Ništa nije ludo u tome. To je jednostavno istina.

Ponekad je to moguće, jer se to dogodilo, i bolje je da vas učinim svesnim da je ponekad moguće stvarno da se vaše

telo uzdigne malo više. Postoji žena u Bavarskoj koja se uzdiže 120 centimetara uvis dok meditira. Bila je izložena naučnom posmatranju i otkriveno je da ne vara ni na koji način. Ona ostaje za nekoliko minuta, četiri, pet minuta, viseći na 120 centimetara visoko u vazduhu. To je jedno od najstarijih iskustava *jogina*. Retko se to dešava, ali se nekada dešavalo u prošlosti. Ponekad se to takođe događa i sada. Ponekad se to može desiti nekima od vas.

Ako privlačnost milosti postane prevelika i ravnoteža se izgubi, onda se to događa. To nije baš dobra stvar. Nemojte to pokušavati, i nemojte to tražiti. To je jedna neravnoteža, i to je opasno za život. Kada privlačna snaga milosti postane prevelika, a privlačnost gravitacije je manja, događa se da se telo može uzdići. Čak i onda, ne mislite da ste ludi, nemojte misliti da vam se događa nešto nalik ludilu.

Njutn nije u svemu pouzdan. Postoje veće istine nego što su Njutnove. Gravitacija nije jedina dimenzija; ima mnogo više dimenzija.

Čovek je beskonačan, a mi smo počeli da verujemo samo u deo toga. Stoga kad god nešto od drugih dimenzija uđe,

počinjemo osećati da nešto ide loše. U stvari, na Zapadu, mnogi ljudi za koje se mislilo da su ludi, neurotični, psihotični, i koji su u zavodima za lude, u bolnicama, zaista nisu ludi. Mnogi od njih su imali nešto viđenja nepoznatog, ali društvo ne prihvata to nepoznato, ne priznaje to. Odmah, kad god neko ima letimično viđenje nepoznatog, misle da je lud, jer je postao drugačiji. Ne mogu mu verovati.

Ima knjiga napisanih o Isusu u kojima se kaže da je on bio neurotičan, jer je imao običaj da sluša Boga i njegov glas. Postoje knjige napisane o Muhamedu da je bio lud i mora da je čuo Kuran u delirijumu - jer ko je tu da bi vam govorio? A on je čuo Boga da govori, i Bog je rekao: "Piši!" I on je počeo da piše. Zato što to nije vaše iskustvo, prirodna je tendencija uma da kaže da mora da je on ušao u neku ludost, mora da je bio u delirijumu, mora da je bio u velikoj groznici, jer se takve stvari događaju kada vi niste u svojim čulima.

Da, ove stvari se događaju u ludosti takođe, a ove stvari se događaju i u zdravlju, u nadsvesti. Zato što luda osoba pada ispod normalnog nivoa svesnosti, ona gubi kontrolu svog uma. Gubljenjem kontrole

nad svojim umom, čovek postaje dostupan nepoznatim silama. *Jogin*, mistik, postiže *samyamu*, kontrolu ove svesnosti. On se uzdiže visoko i ide izvan normalnog - opet, nepoznato njemu postaje dostupno. Ali razlika je da je lud čovek žrtva nepoznatog, a mistik je gospodar nad nepoznatim. Oboje počinju govoriti na isti način, a vi ih možete pogrešno razumeti. Možete postati zbunjeni.

Ne mislite da ste ludi. To je savršeno u redu. Ali ne pokušavajte to. Uživajte u tome, dozvolite to; jer jednom kada počnete misliti da je to ludost, zaustavićete to; a to zaustavljanje će ometati vašu meditaciju. Uživajte u tome, kao u snu da letite. Zatvorite svoje oči: u meditaciji idite gde god želite. Uzdignete se sve više i više u nebo, i mnogo više stvari ubrzo će vam postati dostupne - i ne plašite se. To je velika avantura - veća nego odlazak na Mesec. Postati astronaut unutrašnjeg prostora najveća je avantura.

Peto pitanje:

Rekli ste mi da budem ja sam. Ne razumem. Kako mogu biti ja sam ako ne znam sebe?

Bilo da znate sebe ili ne, vi ne možete biti niko drugo do vi sami. Da budete vi sami, znanje nije potrebno. Ružin grm je ružin grm. Kamen je kamen. Nije potrebno da kamen zna da je kamen. Znanje nije potrebno. U stvari, zapravo zbog znanja vi propuštate da budete vi sami.

Pitate: "*Rekli ste mi da budem ja sam. Ja ne razumem. Kako mogu biti ja sam, ako ne znam sebe?*" Znanje je stvaranje problema. Pogledajte ružu. Ona nije zbunjena. Ona ne započinje jednog jutra da raste kao neven; uvek je ruža. Uopšte nije zbunjena oko toga.

Znanje nije potrebno za bivanje. U stvari vi propuštate svoje bivanje zbog znanja. Znanje nepotrebno stvara problem.

Čitao sam o izvesnom čoveku po imenu Dudley.

Da bi se proslavio sedamdeset peti rođendan ujaka Dadlija, jedan vazduhoplovni entuzijasta je ponudio da ga uzme u avion i preleti preko malog grada zapadne Virdžinije, gde je on proveo čitav svoj život. Ujak Dadli je prihvatio ponudu.

Vrativši se na zemlju, posle 20 minuta kruženja nad gradom, njegov prijatelj je pitao: "Da li ste se uplašili letenja

ujače Dadli?"

"Ne," odgovori on kolebljivo, "nisam bio previše težak."

Avion nosi svu vašu težinu, ma kolika da je.

Bilo da vi znate sebe ili ne, nije u tome stvar. Znanje vam smeta. Samo zamislite da je sa ujakom Dadlijem bio kamen u tom avionu, kamen bi uneo svu svoju težinu u avion. Mislite li da ujak Dadli može uraditi nešto, može izmeniti to na neki način? Postoji li ikakva mogućnost da on ne spusti čitavu svoju težinu u avion? On takođe stavlja celu svoju težinu, ali je nepotrebno zabrinut. Njemu treba odmor, treba da bude opušten kao kamen, ali kamen nema znanje, a ujak Dadli ima znanje.

Sav problem čovečanstva je da čovečanstvo zna, a zbog znanja, bivanje je nepotrebno zaboravljeno.

Meditacija je način kako da se ostavi znanje. Meditacija je sredstvo kako da se opet postane bezazlen. Meditacija je način kako opet da se postane dete, ružin grm, stena. Meditacija je put kako da se bude, a ne da se misli.⁹

⁹ Mislimo samo osmišljavamo bivanje, ali u tome se

Kada vam kažem da budete vi sami, ja mislim da meditirate. Ne pokušavajte da budete neko drugi. Ne možete biti. Možete pokušati, možete obmanuti sebe i možete obećavati sebi i nadati se da ćete jednog dana postati neko drugi, ali ne možete postati. Ovo su samo iluzije koje možete nastavljati da imate. Ovo su snovi. Oni neće nikada postati realnost. Ostaćete vi sami šta god da činite.

Zašto se ne opustite? Ujače Dadli, stavite čitavu svoju težinu u avion. Opustite se.

U opuštenosti, iznenada ćete započeti da uživate u samom postojanju vašeg bića, a nastojanje da budete neko drugi će se zaustaviti. To je vaša briga kako da postanete neko drugi, kako da budete slični nekome drugom, kako da postanete slični Budi, kako da postanete nalik Patanjđaliju. Možete samo biti vi sami. Prihvatite to, veselite se tome, uživajte u tome. Opustite

toliko zanesemo da zaboravimo na samo bivanje, izgleda nam da samim mišljenjem bivamo, da je opis ono opisivano, toliko smo opsednuti umom da nam izgleda da bez misli ne možemo da bivamo. Tako bivamo kao u snu, spavamo za života. Meditacijom se budimo.

se.

Zen majstori kažu svojim učenicima: "Čuvajte se Bude. Ako ga sretnete na putu, odmah ga ubijte." Šta oni pod time misle? Oni misle da postoji ljudska tendencija da se postane imitator. Na engleskom jeziku postoji knjiga "*Imitation of Christ*."¹⁰ Nikada ranije, i nikada docnije nije bilo tako ružnog naslova datog nekoj knjizi. Imitacija? Međutim, na neki način, taj naslov je vrlo simboličan. To pokazuje čitav um čovečanstva. Ljudi pokušavaju da imitiraju, da postanu neko drugi.

Niko ne može postati Hrist, a u stvari nema ni potrebe - Bog će se dosađivati ako vi postanete Hrist. On želi nekog novog, nešto originalno. On želi vas, i on želi da vi budete svoji sopstveni.

Šesto pitanje:

Kada govorite o preduzimanju skoka, osećam da želim da načinim skok, ali takođe osećam da nisam na ivici s koje se skok vrši. Vidim da nas podstičete, ali ne mogu osetiti to. Kako da dođem do ivice? Kako da vam dopustim da me podučite?

¹⁰ Toma Kempijski: O ugledanju na Hrista

Svako je na ivici svakog trenutka, ako se usudite, skok je uvek moguć. Svaki trenutak vam daje ivicu, a kada pitate kako da dođete do ivice, vi pokušavate da budete domišljati. Vaše pitanje je trik tako da možete utešiti sebe da niste kukavica jer ivica nije tu, stoga, ne možete da skočite. Prvo ivica treba da se pronađe - a ona se nikada neće naći, jer ona je upravo pred vama. Gde god da stojite, uvek ste na oštroj ivici odakle možete načiniti skok. A vi postavljate vrlo promućurno pitanje: prvo me nauči kako da nađem ivicu.

Upravo pogledajte ispred sebe. Samo pogledajte. Gde god da ste, to nije važno.

A vi kažete: "Vidim i znam da nas podstižete, ali ja to ne mogu osetiti." Nije problem da ste vi uspavani. Ako ste uspavani, lako je prodrmati vas iz vaših snova. Pretvarate se da ste uspavani; onda to postaje nemoguće. Možete videti da vas ja drmam, ali ništa se ne događa. Kako možete videti ako ste uspavani?

Dopustite mi da vam ispričam jednu anegdotu: To se dogodilo jednog letnjeg popodneva. Otac je obećao deci da idu u šetnju, a nije to želeo. Mesecima je čekao

ovaj dan da se odmori, stoga je izigravao, pretvarao se da je čvrsto uspavan.

Radije se pretvarao da spava za vreme dok je njegova mladež činila sve da ga probudi iz popodnevnog nedeljnog dremeža da ih povede u obećanu šetnju, ali uzalud. Činili su razne stvari da ga probude. Drmali su ga, vikali i zvali ga, ali bez koristi. Svi naponi su bili bezuspešni. Čak su se i uplašili, pitajući se šta se dogodilo s njim. Otac se pravio da spava. Na kraju, njegova četvorogodišnja kćer je otvorila njegove očne kapke, pogledala pažljivo, i rekla: "On je još tu."

I ja znam da ste vi ovde.

I vi takođe znate da se pretvarate.

To je do vas. Možete produžiti igru dokle god želite, jer je to na vaš račun. Mene to ne brine. Ako želite da se pretvarate, u redu. Činite to. Inače ja mogu videti... mogu videti sve vas da se pretvarate da ste uspavani - uplašeni od uzdizanja, uplašeni od ostvarenja vašeg bića, plašite se da se krećete.

Samo sagledajte istinu toga. Ne pitajte za načine kako da nađete ivicu. Vi stojite na njoj.

Ne pokušavajte da budete površno

domišljati, jer u unutrašnjem svetu biti tako domišljat znači biti glup. U unutrašnjem svetu biti glup jeste biti domišljat. U unutrašnjem svetu, oni koji su neznalice postižu brže on onih koji su znalci. U unutrašnjem svetu oni koji su nevini - a neznanje je nevinost... Neznanje je lepo; neznanje je veoma lepo i nevino.

Samo budite svesni šta vam govorim! Ja znam da vi slušate. Mogu se zagledati u vaše oči; mogu otvoriti vaše očne kapke. Ja sam radio tako svakog dana, a vidim da ste još uvek na toj tački. Niste mrtvi, niste uspavani. Pretvarate se da ste uspavani.

I kad god - to je na vama - kad god odlučite da se ne pretvarate, ja sam ovde da vam pomognem. Ne mogu vas gurati protiv vas samih. To nije dozvoljeno. Bog to ne dozvoljava, jer vam to daje totalnu slobodu; a totalna sloboda uključuje sve - da se ide pogrešnim putem, da se uspava, da se počini greh, da se poriče Bog, da se počini samoubistvo, da se sam uništi. Totalna sloboda uključuje sve. A Bog voli slobodu, jer Bog je sloboda.

Sedmo pitanje:

Osho, kompjuter je sakupio mnogo tvojih reči, ali tvoj osmeh - on ne može to da obuhvati.

Ovo je polovina pitanja. Drugu polovinu ću pročitati kasnije. Prvo, treba da odgovorim na prvu polovinu.

Nekadašnjeg francuskog predsednika Renee Coty-a pitali su prilikom posete jedne apstraktne umetničke izložbe u Parizu da li je razumeo slike. Rekao je sa uzdahom: "Oduzelo bi mi ceo život da bih razumeo da nije potrebno sve razumeti."

Druga polovina:

Hoćete li biti samo tihi s nama i smešiti se?

Nećete moći da vidite to. Osmeh koji ćete videti neće biti moj osmeh. A osmeh koji je moj nećete moći da vidite. Tišina koju budete mogli razumeti neće biti moja tišina, a tišinu koja je moja, nećete moći da razumete, jer možete razumeti samo ono što ste već okusili.

Ja se mogu smešiti, zapravo ja se smešim sve vreme - ali ako je to moj osmeh vi ga ne možete videti. Kada se ja smejem na vaš način, onda vi razumete; ali onda

nema poente.

Ja sam tih celim putem, sve vreme. Čak i dok govorim, ja sam tih jer govorenje ne remeti moju tišinu. Ako je govorenjem tišina ometena, ona nije vredna. Moja tišina je dovoljno velika. Ona može sadržati reči, može sadržati govorenje. Moja tišina je dovoljno velika; ništa je ne uznemirava. Moja tišina se ne plaši reči.

Videli ste ljude koji su tihi, koji ne govore. Njihova tišina izgleda da je protiv govora - tišina koja je protiv govora još je deo govora. Ona je odsustvo; ona nije prisustvo.

Odsustvo govora nije moja tišina! Moja tišina je prisustvo. Ona vam može govoriti, može vam pevati. Moja tišina ima ogromnu energiju. To nije vakuum; to je ispunjenje.

POBIJANJE STUBOVA NULTOG POSTOJANJA

5. januar 1976. pre podne
u Buddha dvorani

III,11: *sarvarthataikagratayah kṣāyodayau cittasya samadhiparinamah.*

[Kada pak dođe do potpunog ukidanja (*kṣāya*) »na-mnogo-predmeta-usmerene« (*sarvarthata*) »s-vesti« i [javi se] uspostavljenost (*udaya*) koncentrisanosti (*ekagrata*) - [to se naziva] »periodom [uspostavljene] usredsređenosti« (*samadhi-parinama*).¹¹

¹¹ Prethodni stadijum u kome su tendencije ka miru izbile na površinu predstavljao je izvesnu zamrlost umorne duše koja u opštem obustavljanju (*nirodha*) aktivnosti nalazi željeno utočište (*nirodhaparinama*).

Stadijum o kome je ovde reč razlikuje se od prethodnog utoliko ukoliko je aktivnost »s-vesti« uspostavljena ponovo. Međutim, u ovom slučaju ne na način koji karakteriše uobičajeno stanje »razbuđene svesti«, naime, kao simultanu »usmerenost-namnoge-sadržaje« (*savrarthata*) koja vodi zamoru i neplodnoj rasutosti energije - nego na koncentrisano i stabilno očitavanje smisla (*ekagrata*). Naravno,

III,12: *tatah punah śantoditau tulyapratyayau cittasyaikagratarinamah.*

Budući, ipak, da su duhovni poticaj (pratyaya) koji vodi miru (santa) i onaj koji vodi [aktivnosti kakva je pomenuto] uspostavljanje (udita) [stabilnosti u očitavanju] - srodni [po cilju, postoji i stanje koje ih objedinjuje i koje se naziva] - »periodom stabilno-usmerene-vesti«.

III, 13: *etena bhutendriyešu dharmalakṣanavasthāparinama vyakhyatah.*

Ovim [modifikacijama ili »periodima« u svesti razjašnjava se] i promjenljivost elemenata (bhuta) i organskih sklopova (indriya) u smislu forme (dharma), temporalnih karakteristika (lakṣana) i relacija (arastha).

III,14: *śantoditavyapadeśyadharmānupatī dharmi.*

Formama (dharma) [bilo da su ove] prestale da postoje (santa) [doslovno: »u miru počivajuće«], potpuno ispo-

predmet čiji smisao i značaj ispituјemo jeste predmet koji nas se najviše tiče, koji nas (najbolnije) dotiče. (Komentar Z. Z)

ljene (*udita*) ili »još ne ispoljene« (*avyapadešya*) pripada [obavezno jedan određeni] nosilac forme (*dharmin*).

Ovu priču je ispričao Lav Tolstoj, veliki ruski romanopisac, da je hodao šumom jednog dana kada je naišao na proplanak i video guštera kao sedi na steni i sunča se. Tolstoj je počeo da govori gušteru: "Tvoje srce kuca," rekao je on. "Sunce sija; ti si srećan." A posle pauze, on je dodao: "Ali ja nisam."

Zašto je gušter srećan, a čovek nije? Zašto je čitava kreacija u slavlju a čovek nije? Zašto je osim čoveka sve lepo usaglašeno u sebi i usklađeno sa celinom? Zašto je čovek izuzetak? Šta se dogodilo čoveku? Koja mu je nesreća pripala? Ovo treba razumeti što je dublje moguće jer iz samog tog razumevanja započinje staza, iz samog tog razumevanja vi postajete tragalac, iz samog tog razumevanja više niste deo ljudske bolesti. Započinjete da je transcendirate, prevazilazite.

Gušter postoji u sadašnjosti. Gušter nema ideju o prošlosti, nema zamisao o budućnosti. Gušter je samo ovde - sunča se.

Ovaj trenutak je dovoljan gušteru, ali ovaj trenutak nije dovoljan čoveku i nastaje bolest, jer svejedno je kad da ga dobijete, dobićete samo trenutak. Nikada nećete dobiti, niti imati dva trenutka zajedno. I gde god da ste uvek ćete biti ovde; a kad god postanete svesni, postaćete svesni u tadašnjem trenutku. Nema više prošlosti, budućnosti nema još - a i dalje nam nedostaje ono iz budućnosti što još nije, i ono iz prošlosti koje više nema.

Biti kao gušter koji se sunča na steni, jeste biti meditant. Odbacite prošlost, ostavite budućnost. Šta to znači? To znači da ostavite razmišljanje, jer sve misli ili pripadaju prošlosti ili pripadaju budućnosti. Nema misli ovde-sada. Mišljenje nema sadašnje vreme - ili je ono mrtvo ili nerođeno. Ono je uvek nerealno: ili je deo sećanja ili je deo imaginacije. Stvarnost nikada nije u mislima: stvarnost je iskustvo. Stvarnost je neposredno egzistencijalno iskustvo.

Možete plesati u stvarnosti, možete se sunčati u stvarnosti, možete pevati u stvarnosti, možete voleti u stvarnosti, ali ne možete misliti to - jer mišljenje je uvek o nečemu, a u tom "o" skrivena je sva patnja. U tome "o" nastavljate da se krećete - okolo

i okolo stvari - a nikada ne dolazite do same stvari koja je bila oduvek dostupna.

Čitava stvar svake meditacije je da se bude kao gušter, koji se sunča na steni, da se bude ovde-sada, da se bude deo celine, ne pokušavajući da se skoči napred u budućnost, ne pokušavajući da se nosi ono čega više nema. Neopterećeni prošlošću, nezainteresovani za budućnost, kako možete biti jadni? Kako Lav Tolstoj može biti jadan neopterećen od prošlosti, nezainteresovan za budućnost? Gde patnja može da postoji? Gde se patnja skriva? Iznenada vi se rasprsnete u totalno različitoj dimenziji, odlazite izvan vremena i postajete deo večnosti.

Ali mi nastavljamo neprekidno da se ponavljamo, kao pokvarena gramofonska ploča.

Čuo sam ovo:

Dve devojke su razgovarale u parku; jedna je izgledala tako mrzovoljna, tako tužna, a druga bila vrlo saosećajna. Obavila je svojim rukama bundu od lisičijeg krzna druge divne devojke poput lutke i rekla: "Angelina, šta te muči?"

Angelina je slegla ramenima i rekla: "Oh, pretpostavljam da nije to ništa, ali pre

dve nedelje je stari g. Short pao mrtav. Sećaš se njega? Uvek je bio tako dobar prema meni. U svakom slučaju, pao je mrtav i ostavio mi pedeset hiljada dolara. Onda je prošle nedelje siroti stari g. Pilkinhouse imao srčani udar i ostavio mi šezdeset hiljada dolara. A ove nedelje ništa."

Nevolja je uvek očekivati, uvek tražiti više, više. I nema kraja ovom traženju sve više i više. Šta god dobijete uvek možete zamišljati više i uvek možete postati žalosni.

Siromašni ljudi su jadni, možete to razumeti, ali bogati ljudi su takođe jadni. Oni koji imaju isto su toliko nesrećni kao oni koji nemaju. Bolesni ljudi su nesrećni, ali zdravi su takođe nesrećni. Nesreća izgleda da je odnekud drugde. Beda ne iščezava sa bogatstvom, zdravljem, ili nečim takve vrste. Ona se nastavlja kao struja ispod površine.

Patnja postoji u zahtevu za više, a ljudski um može uvek maštati za više. Možete li zamisliti situaciju u kojoj ne možete maštati za više? Nemoguće. Čak i raj može da se popravlja. Niko ne može zamisliti situaciju u kojoj mašta može da se zaustavi i da ne možete maštati višu i bolju

situaciju. To znači da ćete biti jadni, šta god da ste. Čak ni raj neće biti dovoljno dobar, stoga ne čekajte raj. Ako sada odete u raj, to neće biti dovoljno. Bićete isto tako jadni kao ovde, možda čak i više, jer ovde se barem možete nadati - da raj postoji i da ćete jednog dana ući u njega. Ako uđete u raj, čak i ta nada se gubi.

Kakvi jeste, vi jedino možete biti u paklu, jer pakao i raj su načini gledanja na stvari. Oni nisu fizički prostori: oni su staništa kako vi gledate na stvari.

Gušter je u raj, a Lav Tolstoj je u paklu. Čak i čovek kao što je Lav Tolstoj. On je bio najugledniji u svetu, više slavan nego što možete zamisliti. Njegovo ime će biti u knjigama istorije. Njegove knjige će se čitati zauvek i za sva vremena. Bio je genije. Ali ne možete zamisliti jadnijeg čoveka. Bio je bogat, jedan od najbogatijih ljudi u Rusiji. Pripadao je carskoj porodici; bio je princ, oženjen vrlo lepom princezom; ali ne možete zamisliti jadnijeg čoveka, neprekidno je mislio o samoubistvu. Počeo je da misli da je možda tako očajan zato što je tako bogat, pa je počeo da živi kao siromašan čovek, kao seljak; ali jad se i dalje nastavio.

Šta ga je uznemiravalo? Bio je čovek sjajne imaginacije - romanopisac to mora da bude. Bio je čovek strahovite mašte, tako da sve što mu je bilo dostupno, bilo je uvek nedovoljno. Više je mogao da zamisli, bolje je mogao da zamisli. To je postalo njegova nevolja.

Zapamtite ovo: ako očekujete išta od života, nećete dobiti ništa. Ne očekujte i to je tu u svom njegovom sjaju. Ne očekujte, ne tražite, i to će vas zapljusnuti u svoj svojoj čudesnosti. Sva njegova magija je tu. Samo sačekajte neko vreme bez misli... ali to izgleda da nije moguće.

Ne da nema trenutaka kada ste vi bez misli. Patanjđali kaže ima ih. Svi oni koji su ušli u unutrašnji prostor, oni znaju da ima procepa praznine. Ali vi ih na neki način propuštate, jer te praznine su u sadašnjosti. Vi skaćete od jedne misli na drugu, a između je bio jaz. Između je bilo nebo - a vi skaćete iz jednog pakla u drugi.

Između je nebo, ali vi niste između. Vi živite skaćući od jedne misli do druge. Svaka misao hrani vaš ego, pomaže vam da budete, definiše vas, daje vam granicu, oblik, formu, izvestan identitet. Vi ne gledate u procep između dve misli, jer gledati

u taj jaz znači gledati u vaše izvorno lice, koje nema identitet. Gledati u taj jaz znači gledati u večnost, gde ćete biti izgubljeni.

Postali ste tako uplašeni gledanja u procepe da ste gotovo uspeli da ih zaboravite.

Između dve misli postoji jaz, ali ga vi ne vidite. Vidite jednu misao, onda vidite drugu misao, onda još jednu... Samo malo posmatrajte. Misli se ne preklapaju. Svaka misao je izdvojena. Između njih dve mora biti procep. Postoji procep, a taj interval je kapija, ulaz. Kroz tu kapiju vi ćete opet ući u egzistenciju. Kroz ta vrata vi ćete biti izbačeni iz Rajskog vrta. Kroz ta vrata ući ćete opet u Rajski vrt, opet ćete postati kao gušter koji se sunča na steni.

Jednom sam čuo ovo:

Jedna porodica se preselila iz sela u grad, i majka je pažljivo dala uputstva malom Bobiju o gradskom saobraćaju, kada je on polazio da poseti svog malog prijatelja. "Nikada ne prolazi ulicu dok kola ne prođu." Sat docnije on se vratio, oči su mu se napunile suzama. "Šta se dogodilo?" pitala je njegova majka preko interfona.

"Nisam mogao da odem," rekao je Bobi. "Čekao sam i čekao, ali kola nikada

nisu prošla."

Rečeno mu je da čeka dok kola ne prođu, ali nikakva vozila nisu prošla. Put je bio prazan, a on je čekao kola.

Ovo je situacija u vama. Put je uvek prazan - dostupan ali vi tražite kola, misli, a onda postajete mnogo zabrinuti. Tako mnogo misli. One postaju umnožene, one odjekuju i odzvanjaju u vama, a vi nastavljate da bivate predusretljivi prema njima. Vaš *geštalt* je pogrešan.

Promenite *geštalt*. Ako gledate u misli, stvarate um u sebi. Ako gledate u praznine, stvarate meditaciju u sebi. Akumulacija praznina ili procepa, jeste meditacija; akumulacija misli je um. Ovo su dva *geštalta*, dve mogućnosti za vaše biće, ili bivate kroz um, ili bivate kroz meditaciju.

Tražite procepe praznine. Oni su već tu, prirodno dostupni. Meditacija nije nešto što treba da se proizvede trudom, nastojanjem, niti naporom. Ona je tu isto toliko mnogo kao i um. U stvari, zapravo više nego um, jer um je samo na površini, kao talasi, a meditacija je stalna dubina okeana.

Svakog trenutka Bog traži vas isto onoliko koliko vi tražite njega. Vi ga možda ne tražite svesno. Možda ga tražite pod raz-

ličitim imenima. Možda ga tražite kao blaženstvo. Možda tražite njega kao sreću i radost. Možda ga tražite kao zaboravnost, asimilaciju, udubljenost. Možda ga tražite kao muziku, kao ljubav. Možda ga tražite na različitim putevima, pod različitim imenima. Nevažno je pod kojim ga imenima tražite, svesno ili nesvesno. Jednu stvar treba da razumete, a to je da on takođe traži vas. Jer dok traganja ne bude sa obe strane, susretanje nije moguće.

Celina traži deo isto toliko koliko deo traži celinu. Cvet traži sunce isto toliko koliko sunce traži cvet. Kada se gušter izlaže suncu, i sunce se izlaže gušteru. To je povezana celina. To mora da bude tako, inače stvari bi se raspale ponaosob. To je jedan komad, to je jedna harmonija, to je jedan ples. Svi gestovi, svi pokreti, povezani su zajedno. Moraju biti, inače bi se raspali odvojeno i egzistencija više ne bi bila egzistencija - ona bi iščezla.

Dopustite mi da vam ispričam jednu alegoriju. Zamislite sledeće:

Čovek se, recimo, penje na planinu - jer u dolini je živeo i u dolini je sanjao, u dolini je razmišljao i maštao, ali tamo su bile samo smetnje, frustracije. U dolini je

ostajao prazan, neispunjen, stoga misli da je na vrhu planine Bog. U dolini je živeo, a vrh je uvek bio dalek; blistajući na suncu ostaje kao jedna atrakcija, zanimljivost. Udaljeno vas uvek zove, poziva vas. Gledati na blisko je vrlo teško; ne gledati na udaljeno takođe je vrlo teško. Biti zainteresovan za ono što je blizu vrlo je teško; ne biti zainteresovan za ono što je vrlo daleko takođe je vrlo teško. Udaljeno ima ogromnu privlačnost, i vrh planine nastavlja da vas doziva.

Međutim, kada započnete da se osećate prazno u dolini, naravno, logično je da mislite da onaj koga tražite ne živi u dolini. Mora da živi na vrhu. Prirodno je za um da se kreće od jednog ekstrema do drugog, od doline do vrha.

Čovek misli da je Bog na vrhu planine, a da su dole u dolini brige i zanimanja ljudskog života, sve nevolje ljubavi i sukoba. U dolini vi nastavljate da sakupljate brige, u dolini stalno sakupljate prašinu, u dolini ubrzo postajete tupi i mrtvi. Dolina izgleda kao groblje. Čovek želi da izađe iz nje. Počinje da razmišlja o slobodi, o *mokshi*, kako da izađe iz tamnice koja je postala dolina - kako da izađe iz vezanosti, ljubavi;

kako da se ispetlja iz ambicije, nasilja, rata; kako da se skloni od društva, društva koje vas stavlja u situacije da budete zabrinuti, u stvari prisiljava vas na brigu i muku.

Čovek započinje da razmišlja, inače to je bekstvo. U stvari vi ne odlazite na vrh; vi odlazite od doline. Nije je vas vrh zvao. Zapravo dolina je ta koja vas gura. Ne idete sami, vi ste isterani. Dolina stvara situaciju u kojoj više tamo ne možete živeti. Života je previše. Dolazi trenutak u svačijem životu kada je njega previše, sveta je previše, i čovek započinje da beži.

Čovek započinje da beži prema vrhu. Sada dolazi najvažniji deo alegorije: Bog, s druge strane, silazi niz planinu. Jer je, da tako kažemo, on zasićen svojom čistotom i usamljenošću.

Čoveku je dosadila gužva, nečistoća; Bogu je dosadila osamljenost i čistota.

Jeste li ikada posmatrali? Sami možete vrlo lako biti srećni. Da budete srećni s nekim drugim postaje vrlo teško. Jedna osoba može biti vrlo lako srećna, vrlo jeftino, to ništa ne košta. Dve osobe kada su zajedno, vrlo je teško da budu srećne. Lako im je tada da budu nesrećne - bez ikakvog troška, vrlo jeftino. A ako su zajedno tri

osobe, nemoguće je biti srećan - ni po kojoj ceni sreća nije moguća.

Čovek je zasićen gomilom, nikuda da se pomerite, nigde gde možete naći vlastiti prostor za sebe, uvek ste posmatrači i svedoci - uvek ste na pozornici, uvek izvodite predstavu - a oči gomile vas posmatraju. Nema privatnosti. Ubrzo, postajete zasićeni, dosadno vam je.

Ali i Bogu je takođe dosadno. On je sam, čist, ali sama čistota postaje dosadna kada traje i traje.

Bog silazi dole u dolinu; njegova je želja da uroni u svet. Čovek želi da se izbavi iz sveta; Bog želi da se utopi u svet. Čovekova želja je da bude Bog, a božja želja je da bude čovek.

Postoji istina istupanja, a postoji i istina povratka. Čovek uvek istupa, a Bog se uvek vraća. Inače kreacija bi se davno zaustavila, ako se Bog ne bi neprekidno vraćao. To mora da bude krug. Gang nastavlja da se uliva u okean, a okean produžava da se diže u oblake i ide da padne na Himalaje - natrag u Gangu, i ona nastavlja da teče. Gang neprekidno odlazi, a okean se uvek vraća. Čovek uvek traži Boga. Bog uvek traži čoveka; to je ceo kompletan

krug. Ako bi samo čovek išao prema Bogu, a Bog ne bi dolazio, svet bi se davno zaustavio. On bi se bilo kada zaustavio, jer jednog dana čovek bi se vratio a Bog ne bi dolazio natrag, svet bi iščezao.

Inače vrh ne može postojati bez doline; i Bog ne može postojati bez sveta, dan ne može postojati bez noći; a život je nemoguće shvatiti bez smrti.

Vrlo je teško razumeti ovo, da se Bog konstantno vraća, čovek se stalno povlači; čovek je stalno odricanje - *sannyas*, a Bog stalno dolazi natrag u svet - slavlje.

Postoji istina odlaženja i postoji istina vraćanja. Odvojeni oba su polutke i delimični su; zajedno postaju istina, cela istina.

Religija je povlačenje, ali onda je to polovina. Religija treba takođe da bude povratak, onda je ona cela. Religija treba da vas uči kako da uđete u sebe, i takođe treba da vas nauči kako da se vratite natrag jer negde između doline i vrha, Bog i čovek se susreću. Ako mimoidete Boga... A postoji takva mogućnost, jer ako se penjete naviše na brdo, a on silazi dole s brda, nećete ga čak ni pogledati. U vašim očima može biti čak osuda i neodobravanje. Kako ovo može

biti Bog, koji se vraća u dolinu? Možete čak gledati na njega s očima koje govore "sveti-ji sam nego ti."

Zapamtite da kad god vas Bog sretnete, videćete ga da se vraća natrag u svet; a vi napuštate svet. Zbog toga vaše takozvane *mahatme*, vaši takozvani sveci, nikada ne dolaze do razumevanja šta je Bog. Nastavljaju da razmišljaju o mrtvom konceptu Boga, ali nikada ne znaju šta je Bog. Uvek ćete propustiti negde na stazi da ga sretnete, jer s vašim razumevanjem nećete čak ni pogledati u njega. On će izgledati kao grešnik; vraća se natrag u svet.

Međutim, ako oni dospu do vrha naći će da je prazan. Svet je previše pun; vrh je previše prazan. Neće tamo naći čak ni Boga, jer se on uvek vraća. On uvek dolazi, on uvek stvara. Nikada ne završava. Kreacija je beskrajn proces. Bog nije jedan entitet. On je proces, proces vraćanja.

Ako ga možete sresti na putu i možete ga prepoznati, samo onda postoji mogućnost. Onda ćete ostaviti ideju odlaska na vrh... počecete da se vraćate. Svi veliki ljudi koji su razumeli, prvo su odlazili u povučenosć, a onda su se vratili u svet, natrag na trg sa svom svojom meditacijom i

ogromnim cvetanjem. Ali su se vratili natrag u svet. Razumeli su stvar. Razumeli su stvar celovitosti, svetosti. Razumeli su stvar da spoljašnje i unutrašnje nisu dvoje, da tvorac i sve stvoreno nisu dvoje, da materija i um nisu dvoje - da sveto i profano nisu dvoje. Oni su jedno. Sva dualnost nestaje za njih. To je ono šta ja nazivam *advaita*, nedualnost - prava poruka *vedante*, prava poruka *joge*.

Vrlo je prirodno biti zasićen sa svetom. Vrlo je prirodno tražiti slobodu, ničega nema posebnog u tome.

Dogodilo se:

Mula Nasrudin je slavio dvadeset petu godišnjicu braka, i priredio je veliku zabavu za sve prijatelje. Pozvao je takođe i mene. Ali domaćina nije bilo nigde da se vidi. Konačno, našao sam ga u biblioteci kako pije viski i zuri u vatru.

"Mula," rekao sam ja, "treba da slaviš sa svojim gostima. Zašto si tužan i šta radiš ovde!"

"Zašto sam tužan?" objasnio je. "Kada sam bio oženjen pet godina, odlučio sam da ubijem svoju ženu. Otišao sam kod advokata i rekao sam šta ću uraditi. Rekao mi je ako to uradim dobiću dvadeset godina

zatvora. Samo zamisli," rekao je Mula, "danas bih bio slobodan čovek."

To je vrlo prirodno. Svet je previše težak i problematičan. Stvara previše briga i nemira; stvara toliko mnogo utamničenja. Da se traži sloboda, da se ona istražuje, prirodno je - ništa posebnog nema u tome. Postaje izuzetno kada ste razumeli, kada se vratite s vrha natrag u dolinu s novim plesom u svojim koracima, s novom pesmom na svojim usnama, s totalno novim bićem - kada dođete apsolutno čisti u svet nečistoće, neuplašeni jer sada ste neiskvareni.

Kada dođete natrag u tamnicu sami saglasni s tim, dobrovoljno, kada dođete u zatvor kao slobodan čovek, prihvatajući zatvor, nazad u ćeliju, to sada više nije zatvor jer sloboda se ne može ograničiti. Samo rob može biti zarobljen. Slobodan čovek ne može biti zarobljen - on može živeti u zatvoru, a biti slobodan. A dok vaša sloboda ne bude tako snažna, ona nije vredna.

Sada *sutre*.

Samadhi je reč koju je vrlo teško prevesti na engleski; ne postoji ništa podudarno. Međutim, u grčkom postoji reč koja je slična; ta reč je *ataraxia*. Ta grčka reč

znači biti tih, smiren, u stanju dubokog zadovoljstva zbog unutarnje ravnoteže i usklađenosti. To je značenje *samadhi*, biti tako zadovoljan, tako duboko zadovoljan, da vas ništa ne uznemirava niti vam smeta, ništa vas ne odvraća niti vam skreće pažnju. Tako duboko usklađeni sa egzistencijom, u takvom izmirenju i sjedinjenju da sada nema problema. Nema drugog koji vam može smetati; drugi je nestao. Drugi je nestao s vašim mislima. Samo u mislima su postojali drugi. Između misli, u procepima, ili praznini je *samadhi*, *ataraxia*. U procepima je mir, tišina i spokojstvo.

To ne znači da nećete moći da mislite kada dospete do toga. Ne znači da će vaša sposobnost mišljenja nestati. Upravo suprotno: kada živite u toj praznini po prvi put postajete sposobni da mislite. Pre toga bili ste samo žrtve, žrtve društvene atmosfere, žrtve hiljade i jedne misli koje vas okružuju - ne jedne jedine vaše vlastite misli. Bilo je puno misli ali vi niste bili sposobni da mislite. Te misli su se nastanile u vama kao ptice što se uveče smeste na drvetu. One su ušle u vas. One nisu bile vaše, izvorne; sve su bile pozajmljene.¹²

¹² Ne dolaze sve misli spolja. Ima u nama i stečenih i

Živeli ste život koji je bio pozajmljen. Zbog toga ste bili tužni. Zbog toga u vama nije bilo života. Zbog toga ste izgledali mrtvi, nije bilo vibracija. Zbog toga nije bilo radosti, nije bilo ushićenja. Sve je bilo blokirano od pozajmljenih misli. Čitav vaš tok je bio blokiran. Niste mogli teći zbog pozajmljenih misli. Kada postanete deo *samadhija*, *ataraxie*, duboke unutrašnje smirenosti praznine, intervala; postajete po prvi put sposobni da vidite, razmišljate - ali sada će te misli biti vaše vlastite. Sada ćete moći da stvarate izvornu, osobenu misao. Bićete sposobni da živite izvorni, originalni život, nov, svež kao jutro, svež kao jutarnji povetarac. Postaćete kreativni.

U *samadhiju* vi postajete stvaralac, jer u *samadhiju* ste postali deo Boga.

sačuvanih misli koje sami ponavljamo, po mehaničkoj navici ili zato što smo nesvesni da to nisu naše misli. Mislimo da su naše i zato ih čuvamo kao svoje. I tako ih vrtimo u unutaršnjem monologu. Misli nisu naše jer su misli zapravo osmišljavanje zbivanja same prirode, *prakrti*. Misli su najfinije zbivanje prirode ili *prakrti*, zbivaju se u najfinijem organu prirode, mozgu. One su planiranje i osmišljavanje zbivanja, isto kao instinkti kod životinja, samo su na višem nivou jer mogu da se pamte i da se bave apstraktnim sadržajima.

Postoji Paskalova izreka da većina čovekovih problema dolaze iz toga što nije sposoban da sedi smireno u svom domu. Da, to je istina. Ako možete sedeti mirno u svojoj unutarnjoj odaji, gotovo sve nevolje će iščeznuti. Vi ih stvarate jureći tamo-amo. Stvarate ih nepotrebnim vezivanjem za misli - koje nisu vaše. Vi stvarate nevolje jer ne možete biti u stanju mirovanja.

Samadhi parinama, unutrašnji preobražaj, je postepeno uređivanje rasejanosti i istovremeni rast jednousmerenosti ili usredsređenosti.

Prvo je Patanjđali govorio o *nirodha parinama*, da se gleda u procep između dve misli. Ako nastavljate da posmatrate, polako se misli smiruju, rasejanost se sleže - lagano, kao kada volovska kola pređu preko planinskog potoka, a zbog prolaska točkova i ljudi mnogo mulja se podigne u dotle čistoj vodi. Čitav potok koji je do pre nekoliko minuta bio kristalno čist sada je prljav, mutan. A onda zaprežna kola i ljudi odu i struja potoka nastavlja da teče; ubrzo, kako vreme prolazi, opet se mulj slegne na dno korita, tok opet postaje kristalno čist.

Kada gledate u procepe ili prazninu, zaprežna kola, gomile vaših misli koje vas

ometaju da budete tako potpuni, ubrzo odlaze daleko, vaš unutrašnji tok svesti počinje da se smiruje, sleže. To je ono što Patanjđali zove *samadhi parinama*, unutar-nji preobražaj ... je *postepeno uređivanje poremećaja i istovremeni rast jednousmerenosti ili usredsređenosti*. To sadrži dva dela. S jedne strane, poremećenost se smiruje, a s druge strane jednousmerenost nastaje.

Kada ste previše puni misli, niste jedan čovek. Niste jedna svest; gotovo ste gomila, mnoštvo. Kada ima misli a vaš *geštalt* je da gledate u misli, vi ste podeljeni; podeljeni ste u onoliko delova koliko ima misli u vašem umu. Svaka misao postaje podela vašeg bića. Postajete višestruka ličnost, niste jedno Ja. Niste jedan, postali ste mnogi, jer svaka misao nosi deo vas i deli vas - a ove misli jure u svim pravcima. Gotovo ste ludi.

Čuo sam:

Jedan stari škotski vodič se vratio sa vođenja novog ministra na izlet u lov jarebica preko baruština i utonuo je iznuren u svoju fotelju ispred vatre.

"Evo izvoli šolju toplog čaja, Agnus," rekla je njegova žena. "Da li novi

ministar dobro puca?" Stari vodič je povukao iz svoje lule, onda je odgovorio: "Ah, dobro on puca, ali čudesno je zaista kako gospod štiti ptice kada on puca."

Vi ste gubili sve svoje ciljeve zato što niste jednousmereni. Niste postigli ništa što ste želeli samo zato što niste usredsređeni. Sva nevolja čovekova je što on juri u mnogim pravcima istovremeno - potpuno nesiguran, neodlučan ne znajući gde ide, ne znajući šta radi.

Čuo sam da su se dva političara sreća na psihoanalitičarevim vratima. Jedan je izlazio napolje, a drugi koji je ulazio, pitao je: "Da li ulazite unutra ili izlazite van?" Onaj koji je izlazio van je rekao: "Dakle, ako bih znao da li izlazim van ili ulazim unutra, ne bih bio ovde."

Niko ne zna da li izlazi van ili ulazi unutra. Kuda idete? Šta tražite?

Stalno promašujete zato što se vaš cilj stalno menja. To je bujica, kretanje. Oko vas ima hiljade ciljeva, i vi ste hiljadustruki, jedna gomila - gomila koja puca u gomilu meta. Pokazuje se da je čitav život prazan.

Samadhi parinama, unutrašnji preobražaj, je postepeno uređivanje rastroje-

*nosti i istovremeni rast jednousmerenosti ili usredsređenosti. Sve misli iščezavaju - misli su skretanje, poremećaj - javlja se jednousmerenost. Vi postajete jedno, jedinstvo. Struja svesti teče u jednom pravcu, ona postaje usmerena. Sada ima smer. Ona može doseći; može postati ispunjenje.*¹³

Ekagrata parinama, jednousmereni preobražaj, stanje je uma u kome se objekat uma koji se stišava zamenjuje sledećeg trenutka jednim sasvim sličnim objektom.

Obično, kada jedna misao ode, druga misao je totalno različitog karaktera. Tuga odlazi, sreća dolazi. Sreća odlazi, frustracija dolazi. Frustracija odlazi, ljutnja dolazi. Ljutnja odlazi, tuga dolazi. Klima oko vas nastavlja da se menja, a sa klimom i vi. Svakog trenutka imate drugačiju boju vašeg bića. Otuda, nije čudno da ne znate ko ste - jer ujutru ste vrlo ljuti, do ručka ste bili srećni, popodne ste bili tužni, do večeri ste frustrirani. Vi ne znate ko ste. Menjate se tako mnogo, jer svaka boja koja prolazi pored vas postaje vaš identitet za nekoliko trenutaka. *Ekagrata parinama* je stanje vaše

¹³ Sve detalje o prevazilaženju mnoštva i sticanju jednog Ja i jednog cilja sa kojim se radi ("magnetski centar") videti u radovima Gurđijeva i Uspenskog.

svesti gde se ta stihijska promena zaustavlja. Vi postajete jednousmereni, usredsređeni. I ne samo to, ako želite da se vratite u stanje doživljaja ili delovanja postajete sposobni da zadržite to. Ako želite da ostanete srećni, sreća se zamenjuje srećom, opet srećom i opet srećom. Ako želite ostati srećni vi ostajete srećni. Ako želite da ostanete tužni, to je na vama. Ali onda ste gospodar. Inače, sve nastavlja da se menja.

Ja vas stalno posmatram. Gotovo je neverovatno kako se vi upravljate. Jednog dana dolazi par kod mene i kaže: "Mi smo u jakoj ljubavi, blagoslovite nas." Sledećeg dana se vraćaju natrag i kažu: "Tukli smo se, i rastavili se." Šta je istinito. Ljubav ili tuča? Ništa ne izgleda da je istinito kod vas. Sve izgleda da je bujica, kretanje. Izgleda da se ništa ne zadržava niti ostaje. Ništa ne izgleda da je deo vašeg postojanja, bivanja. Sve izgleda da je samo deo vašeg procesa mišljenja - s jednom mišlju, jedna boja; s drugom mišlju, druga boja.

Dogodilo se:

Kratkovida devojka previše sujetna da nosi naočare rešila je da se uda. Na kraju je našla muža za sebe i otišla s njim na medeni mesec na Nijagarine vodopade.

Kada se vratila, njena majka je nadala dreku, pojurila na telefon i pozvala jednog očnog lekara.

"Doktore," zadihala se ona, "morate odmah doći ovde. Hitno je. Moja kći je uvek odbijala da nosi naočare, a sada se vratila s medenog meseca i"

"Gospođo," prekinuo je lekar, "molim vas kontrolišite se. Vaša kći mora doći u moju ordinaciju. Bez obzira koliko su loše njene oči, nije moguće da je toliko hitan slučaj."

"Kako nije?" Rekla je majka. "Pa, ovaj momak koji se vratio s njom, nije onaj isti s kojim je otišla na Nijagarine vodopade."

Inače ovakva je situacija sa svakim. Čoveka koga volite ujutru, mrzite ga uveče. U čoveka, koga mrzite ujutru, zaljubite se do uveče. Čovek ili žena koji su izgledali divno jednog dana, danas su postali jadni.

I to su sve hitni slučajevi.

Na taj način vi nastavljate, kao drvo koje nosi bujica, baš prepušteni milosti vetrova. Vetar menja smer, i vaš smer se menja. Vi još nemate nikakvu dušu.

Gurđijev je obično govorio svojim učenicima. "Prvo budite, jer sada vi niste.

Neka to bude vaš jedini cilj u životu - da budete, da postojite." Neko će ga pitati: "Kako možemo voleti?" On će reći: "Ne pitaj besmislice. Prvo *budi*, jer dok nisi kako možeš voleti?"

Dok nisi, naime dok ne budeš, kako možeš biti srećan? Dok nisi, kako nešto možeš činiti? Bivanje, naime postojanje je potrebno na prvom mestu, onda sve postaje moguće.¹⁴

Isus kaže: "Prvo traži carstvo nebesko, a onda će ti se sve dodati." Želeo bih to malo da promenim: traži prvo svoje biće, carstvo bivanja, a onda će ti se sve dodati. Na to je Isus mislio. Carstvo nebesko je jedan stari izraz za carstvo bivanja, postojanja. Prvo budite, onda je sve moguće, ali upravo sada kada pogledam u vas, vi niste

¹⁴ Ishod bivanja je svest, tako da ovaj savet znači: uvek budi svestan sebe koji biva. Mi uvek postojimo, ali nismo uvek svesni toga, ne učestvujemo svesno u svom postojanju, već se prepuštamo prirodnoj stihiji zbivanja da nas nosi. Problem je što možemo da postojimo na dva načina: svesni i nesvesni. Svesni nas budi i oslobađa u našoj večnoj i Božanskoj autentičnosti, a nesvesni nas drži zarobljene održavajući nas u životu na istom ontološkom statusu kao životinje, uz ropski rad, dodatnu upotrebu alata i zabave u dokolici.

ovde. Mnogo gostiju je tu, ali domaćin nedostaje.

Ekagrata parinama, jednousmernost u svesti, nužno je potrebna tako da biće, bivanje može da se pojavi. U vrtložnom i nepostojanom kretanju svesti bivanje neće biti moguće. U najboljem slučaju, najviše možete povremeno biti ovo ili ono, ali nikada nećete biti samo bivanje ili Bitak.

Onim što je rečeno u prethodne dve sutre, osobina, karakter i stanje preobražaja u elementima i čulnim organima takođe su objašnjeni.

Patanđali kaže da je ovakva situacija: svet se menja oko vas, telo se menja, čula se menjaju - sve se menja - ali ako se i vi takođe menjate, onda nema mogućnosti nalaženja večnog, onog nepromenljivog. Ovi se menjaju, to je istina. Svet se menja neprekidno. To je proces; tu nema bivstva po sebi. To je bujica. Pustite da to tako bude. Postoji samo jedna trajna stvar u svestu, a to je promena. Sve se menja osim same promene. Jedino promena ima trajan karakter.

Telo se menja stalno, svakog trenut-

ka. Svaki pojedini trenutak u njemu je tok i promena; inače kako biste postali stari, kako biste postali mladić, kako će dete postati mladić? Možete li reći kog dana dete postaje mladić? Možete li reći kog datuma mladić postaje star? Teško. U stvari, ako pitate psihologe ni njima nije jasno u kom trenutku se za čoveka može reći da je bio živ a kada je mrtav. Nemoguće je odlučiti. Definicija je još nejasna jer život je proces. U stvari kada ste umrli, većim delom, i vaši prijatelji su vas napustili, nekoliko procesa se još nastavlja u vašem telu - nokti nastavljaju da rastu, kosa nastavlja da raste. Izgleda da je deo vas živ i funkcioniše.

Kada tačno čovek umire, još nije definisano. U stvari život i smrt ne mogu biti definisani, to je fenomen bujice, neprekidnog kretanja. Telo nastavlja da se menja, um nastavlja da se menja - svakog trenutka se um menja.

Ako posmatrate ovaj promenljivi svet i nepostojanost svoga bića, i tu tražite istinu, Boga, blaženstvo, onda ćete biti frustrirani. Okrenite se unutra. Uđite u procepe praznine gde nijedan svet ne postoji, ni telo niti um. Tu ćete, po prvi put, doći licem u lice sa večnim, koje nema početak i nema

kraj, koje nema promene u sebi.

Bilo da su forme latentne, ispoljene, ili još neispoljene, sva svojstva su im sastavni deo praosnove.

Patanjđali kaže bilo da je cvet uvenuao, ili je u cvetanju, nema razlike. Kada je cvet u cvetanju on umire, a kada cvet uvene on opet pokušava da se vrati natrag. Kreacija se nastavlja kroz proces rastvaranja i stvaranja, rastvaranja i stvaranja. To je ono što Patanjđali zove *prakrti*. *Prakrti* je, opet, reč koja se ne može prevesti. Nije to samo kreacija; to je sam proces stvaranja i rastvaranja.¹⁵

Sve postaje manifestovano, nestaje, postaje nemanifestovano, ali ostaje u praosnovi, u *prakrti*. Opet će se to vratiti natrag. Leto dođe a onda odlazi; opet se leto vraća natrag. Zima je tu, odlazi; opet će ona doći. Nastavlja da se kreće. Cveće se pojavljuje, iščezava. Oblaci dolaze, iščezavaju. Svet nastavlja da se kreće u krug.

¹⁵ *Prakrti* je temeljan pojam u *Sankhyi*. *Prakrti* označava univerzalno nemanifestovano polje bića, izvan vremena i prostora, iz koga se ispoljava sve što postoji u vremenu i prostoru na bilo koji način, u svim dimenzijama, ne samo fizičkim. Naziva se praosnova, pratvar, ili pradatost.

Stvari imaju dva stanja: manifestovano i nemanifestovano. Vi ste izvan njih. Vi niste ni manifestovano niti nemanifestovano. Vi ste svedok. Kroz *nirodha parinama*, kroz procep praznine između dve misli, vi ćete imati prvo sagledavanje toga. Onda nastavljate da sakupljate ove procepe praznine, nastavljate da slažete i gomilate te praznine. Uvek zapamtite, kad god su tu dva procepa praznine, postaju jedno. Dva procepa praznine ne mogu biti dva. Oni nisu kao dve stvari; oni su dve praznine. Ne mogu biti dve. Dovedete dve nule blizu, one postaju jedna. One uskoče jedna u drugu, jer dve nule ne mogu biti dve nule. Nula je uvek jedna. Donesete hiljadu i jednu nulu kući - skočiće jedna u drugu i postaće jedna.

Stoga nastavite da gomilate ove procepe, nule bivanja, i ubrzo ono što Patanjđali zove *nirodha* postaje *samadhi*. U *samadhiju* nepostojanosti nestaju, udaljavaju se, udaljavaju... i onda nestaju; a jednosmerenost ili usredsređenost nastaje u vašem biću. To je prvo viđenje onoga ko ste vi izvan *prakrti*, izvan igre stvaranja i rastvaranja, van igre talasanja i mirovanja, cvetanja i uvenuća, promena, kretanja, tre-

nutačnosti. Vi postajete svedok.

Taj svedok je vaše biće.

I tada dostižete svrhu *joge*.

Joga znači, *unio mystica*. To označava jedinstvo, mistično jedinstvo sa sobom. A ako ste jedno sa samim sobom, iznenada shvatate da ste postali jedno sa celinom, s Bogom, jer kada se premestite u svoje vlastito biće, to je opet jedna praznina, tišina, ogromna beskrajna tišina... a Bog je takođe tišina. Dve tišine ne mogu biti dve - one uskoče jedna u drugu i postaju jedna.

Vi odstupate i nadilazite sebe, a Bog se vraća. Susrećete se na putu; postajete jedno. Ovo jedinstvo je značenje reči "*joga*." *Joga* znači da se postane jedno.

NE MOŽETE STIĆI TAMO ODAVDE

*6. januar 1976. pre podne
u Buddha dvorani*

Prvo pitanje:

*Zašto skoro uvek stalno postavljam
ista pitanja?*

Jer sam um jeste ponavljanje. Um nikada nije originalan. Ne može biti; po svojoj prirodi on je takav. Um je pozajmljena stvar. Nikada nije nov; uvek je star. Um označava prošlost - uvek je nesavremen, zastareo. Ubrzo um postaje obrazac, navika, mehanizam. Onda postajete vrlo efikasni u njemu. Onda nastavljate stalno da se krećete istim kolosekom u istoj kolotečini.

Nastavljate da postavljate ista pitanja, jer produžavate da se sećate istog uma.

Dok vi ne budete novi, vaša pitanja neće biti nova. Dok potpuno ne ostavite stari um, totalno, sasvim, novo pitanje neće nastati u vama. Novo pitanje ne može dospeti u vas jer nema prostora, već ste ispu-

njeni starim. Um ima istrajnu naviku da ponavlja sebe; to je više efikasno. Um je vrlo bandoglav, uporan. Iako se pretvara da se menja, promena nije realna, samo pretvaranje, modifikovana forma starog. Možda se jezik menja, forma se menja, ali u suštini pitanje ostaje isto... a um nastavlja da bude uporan.

Vi morate uvideti i znati to. Ovo pitanje je dobro. U svakom slučaju, ovo pitanje barem nije staro.

Ovo je od Saroje. Ona je postavljala pitanja, a ja joj nisam nikada odgovarao, ali danas sam odlučio da joj odgovorim jer je ovo novo sagledavanje, zato što je razumela jednu stvar: da je stalno pitala istu staru stvar. Ovo razumevanje je novo. Novo jutro, nova zora je svanula u njenom umu. Njena svest je postala upozorena na izvestan stari obrazac.

Pomognite ovu svesnost, saradujte s njom. Ubrzo ćete započeti da vidite sebe u dve dimenzije, dimenzije uma - starog, iz prošlosti; i dimenzije svesnosti - uvek sveže i uvek nove, uvek originalne. Ispričaću vam jednu anegdotu:

Jedan čovek je na ulici uzbuđeno prišao drugom čoveku, i srdačno ga pljes-

nuo po leđima. "Pole Porteru," pozdravio ga je, "drago mi je da te vidim! Kaži mi, Pol, šta ti se dogodilo u životu? Zadnji put kada sam te video bio si nizak i debeo. Iznenada si postao visok i mršav."

"Znate, gospodine," zbunjeni čovek je odgovorio, "ja nisam Pol Porter."

"Ah," zabrujao je pozdravljač, prezrivo, "promenio si takođe i svoje ime, eh?"

Um ima istrajnu naviku da nastavlja verovati u sebe - čak i protiv svih činjenica. Čak i ako vaš stari um nastavlja da vam ne pruža ništa osim patnje i pakla, nastavljate da verujete u njega.

Ljudi kažu da je ovo doba neverovanja. Ja to ne vidim. Isto staro doba verovanja u um se nastavlja. Neko je hindus; on veruje u *hinduizam* jer je njegov um uslovljen da bude *hindus*. Neko je hrišćanin; on veruje u hrišćanstvo jer njegov um je bio uslovljen da bude hrišćanin. Neko je komunist; on veruje u komunizam jer je njegov um uslovljen da bude komunist. Svi troje su jedno. Oni nisu različiti ljudi. Možda imaju različita imena i obeležja, ali svima se ista stvar događa, svi su uslovljeni: vezuju se za um i veruju u um.

Ja religioznim nazivam ljude koji su

ostavili um. Nazivam one ljude religioznim koji su otklonili sva uslovljavanja, koji su zaustavili vezivanja za um, koji su započeli da se kreću u svesnosti, koji su postali sve više i više svesni uslovljavanja. A u samoj toj svesnosti čovek postaje odrešen od uslovljavanja - a to je jedina sloboda koja postoji. Sve drugo je samo smeće. Svi razgovori o slobodi - politički, ekonomski, društveni - to je sve smeće. Postoji samo jedna sloboda, a to je oslobođenost od uslovljavanja, oslobođenost od uma, postati budan, svestan, pažljiv i kretati se u novoj dimenziji.

Dobro je, Saroj, da si postala svesna da su tvoja pitanja ponavljanja istih pitanja. Zbog toga nisam odgovarao na njih. Beskorisno je, jer onda um nastavlja da istrajava na starim navikama; on ne sluša.

Pokušaj da nađeš novo, sveže, mlado - ono što je upravo bilo rođeno. Uhvati to pre nego što to postane staro, rastvori se u tome pre nego što to postane šablon. Nikada ne čini svoj život šablonom i strukturiranom stvari. Ostavi ga da teče, nezaleđen, fluidan, krećući se uvek u nepoznato.

Um označava znano, poznato. A vi ste nepoznati. Ako razumete ovo, korišćite-

te um a nikada nećete biti korišćeni od uma.

Drugo pitanje:

Ima mnogih koji mogu videti mnogo protivrečnosti ili nedoslednosti u onome što vi govorite, jednom ste objasnili zašto je to tako. Ali do ovog trenutka ja nisam naišao ni na jednu jedinu protivrečnost. Čak i kada očevidno treba da bude neke protivrečnosti, ja je jednostavno ne mogu videti, čak i kada pokušam da je vidim. Da li nešto nije u redu sa mnom? Molim vas objasnite.

Ne, ništa nije nepravilno s tobom. Greška je kod drugih koji nastavljaju da vide protivrečnosti, ali njih je većina. Vi ćete biti sami. Stoga ne budite nadjačani od većine. Ne budite upravljani od strane većine. Ostanite sami. Istina nikada nije u gomili; ona je uvek u individui. Istina nikada nije u mnoštvu, ona je uvek u manjini, kod retkih. Ona nije za mnoštvo; ona je za jedinstvenog. Ovu razliku treba razumeti.

Naučna istina nije jedinstvena. Naučna istina, u stvari, isključuje jedinstvenost. Ona samo priznaje ponovljivo. Nauka stalno kazuje da dok eksperiment ne bude ponavljan, ne može se u to verovati. Kada

eksperiment može da bude ponavljan hiljadu i jedan put i uvek daje isti rezultat, onda je skupio dokaz da je istinit.

Religijska istina je jedinstvena. Buda ne može biti ponovljen, Isus ne može biti ponovljen. Oni jednom dođu i tada nestaju. Dolaze niotkuda, a onda iščeznu opet u prazninu - i ne postoji način se ponove. Zbog toga nauka nastavlja njih da poriče jer nauka veruje samo u nešto što može postati mehaničko ponavljanje. Ako bi se Buda mogao serijski proizvesti po planu - ako bi se Buda mogao proizvesti kao Fordov auto, na jednoj montažnoj traci, onda bi nauka mogla verovati. Ali to nije moguće.

Religija je oblast jedinstvenog, retkog, onoga što ne može biti ponovljeno, neponovljivog; a nauka je područje ponovljivog. Zbog toga nauka ostaje deo uma a religija ide izvan uma, jer sve što može biti ponovljeno, um može da razume.

Ljudi vide protivrečnosti u meni jer ja ne ponavljam. Oni vide protivrečnosti u meni jer je njihov um bio treniran u izvesnoj Aristotelovoj logici. Aristotelova logika kaže, ili je ovo belo ili crno. Ako je belo onda ne može biti crno; ako je crno onda ne može biti belo. Aristotelova logika vas uči:

ili ovo ili ono. To je osnova naučnog uma. Religijski um kaže da je to oboje; belo je takođe crno, a crno je takođe belo. Ne može biti drugačije jer religija vidi do dubine gde suprotnosti postaju jedno.

Život takođe mora biti smrt, a smrt takođe život, jer bilo gde da je religijski um, religijska svest dolazi do shvatanja da se oni susreću - već se susreću u vama. Nešto umire, nešto se rađa. Vidim da vi svakog trenutka umirete, i da se svakog trenutka preporadate. Vi niste kontinuitet. Svakog trenutka nešto se rastvara, svakog trenutka nešto novo nastaje. Ali vi niste svesni, tako da ne možete videti procep. Zato što ne možete videti procep, to vam izgleda kao kontinuitet.

Religija veruje da nema protivrečnosti - ne može je biti - jer egzistencija je jedna. Religija veruje i vidi da ne postoji polarnost. Čak i ako ima polarnosti i suprotnosti, to je komplementarno, jer egzistencija je nedualna; ona je jedna. Život ne može biti razdvojen od smrti i noć ne može biti razdvojena od dana, a leto ne može biti odvojeno od zime i starost ne može biti odvojena od detinjstva.

Detinjstvo izrasta u starost, noć se

menja u dan, dan se menja u noć. 'Da' i 'ne' nisu pitanje jednog ili drugog; oboje su zajedno. Dve tačke na jednoj liniji - možda su udaljene, ali linija je jedna. Stoga kad god religiozna osoba postoji, ona ne može biti dosledna niti održiva na isti način kao što je naučnik. On ima snažniju doslednost. To nije očevidno na površini; to je duboko u biću.

Ja nisam filozof, i ne pokušavam da vam dokažem nikakvu teoriju, i ne govorim vam ovde da dokažem neke hipoteze. Ničega nema da se dokaže. Istina je ovde, već data. Religija nema ništa da dokaže; nema teoriju o tome. Jednostavno vam daje put ili način kako da vidite ono što je već tu. Nastavljam da vam govorim bez teorija, da imam teoriju bio bih dosledan. Uvek bih gledao da li to odgovara mojoj teoriji ili ne; ako odgovara u redu; ako ne odgovara odbacio bih je. Ali ja nemam teoriju.

Sve mi odgovara. Ako bih imao teoriju, onda bih morao da gledam u svoju teoriju. Onda činjenica postaje sekundarna a teorija postaje primarna. Ako činjenica odgovara teoriji onda je u redu; ako ne odgovara onda je moram zanemariti.

Ja nemam teoriju. Svaka činjenica,

samo zato što je činjenica, meni odgovara, odgovara mi savršeno. Samo malo njih će postati svesni toga. Stoga ne budite zabrinuti. Ako drugi vide protivrečnosti, oni imaju aristotelovsko uslovljavanje.

Sav moj napor je da vam pomognem da istopite svoju strukturu razdvajanja tako da ubrzo možete početi da vidite suprotnosti kao komplementarnosti. Ako me volite - ovo će se dogoditi odmah jer srce ne zna za protivrečnosti. Čak i ako postoji protivrečnost na površini, srce zna da negde duboko dole mora biti doslednosti, ova nedoslednost negde mora da se susretne. Mora da se održi zajedno nečim što ide izvan protivrečnosti.

Ja sam jedinstvo. Ako mene posmatrate, ako me volite, vi ćete moći da vidite jedinstvo. Jednom kada vidite moje jedinstvo, šta god ja kažem dolazi iz tog jedinstva. To mora da bude dosledno. Bilo da racionalno možete razumeti ili ne, to nije poenta. Srce ima svoje vlastito razumevanje, a to razumevanje je dublje od razumevanja razuma.

Kada me ljudi slušaju, ljudi koji nisu ni na koji način prepušteni meni, ljudi koji nisu ni na koji način povezani sa

mnom, ljudi koji ne putuju sa mnom u nepoznato, onda šta god da ja kažem, oni razumeju na svoj sopstveni način - oni to tumače. Onda to nije stvar koju sam ja rekao. Nešto drugo je ušlo u to; a to je njihova interpretacija. Zbog njihove interpretacije čitava boja se menja, čistota se gubi, a onda postoje problemi. Ovi problemi su njihova vlastita tvorevina.

Čuo sam priču:

Patrik je otišao na ispovest i rekao svešteniku:

"Oče, ja volim svog bližnjeg."

Sveštenik je rekao: "To je divno. Drago mi je da ti je prisustvo na službama u crkvi koristilo i naučilo te putevima gospodnjim. Nastavi tako da radiš. Čitava je poruka Isusova: "voli svog bližnjeg kao samog sebe."

Patrik je otišao kući, presvukao se udobniju odeću i šmugnuo do susednih vrata. Pozvonio je i rekao: "Jeli sve u redu?"

Dama je rekla: "Dobro, Albert je izašao, ali sada je popodne i još je dan. Neko te može videti da dolaziš ovde."

"To je u redu," rekao je Patrik. "Dobio sam poseban božanski oprost od oca O'Brien-a."

Voli svog bližnjeg kao samoga sebe. Kada Isus to kaže misli na nešto totalno različito. Kada Patrik to interpretira to postaje sasvim drugačije. "Voli svog bližnjeg" je molitva, to je meditacija, to je čitav način bivanja, postojanja, ali kada običan um to čuje, do zadobija drugačiju boju. Ljubav postaje seks. Molitva postaje zaljubljenost. Um je vrlo lukav, stalno sve koristi - sve što je dostupno bilo gde - za svoje vlastite ciljeve.

Kada slušate mene, budite na oprezu. Možda me interpretirate na svoj sopstveni način. Kada ja kažem "sloboda" možete to interpretirati kao "neobuzdanost, razularenost". Pazite. Kada ja kažem "ljubav" možete to interpretirati kao "seks". Pazite. Pogledajte u vaše interpretacije jer one su zamke - i onda ćete naći mnoge protivrečnosti u meni, jer ja tu nisam više, sada to vi razmišljate. Imate mnoge protivrečnosti u sebi. Gotovo ste zbrka. Imate mnogo umova u sebi, i nastavljate da interpretirate na mnogo načina, a onda vidite protivrečnosti - u svojim vlastitim interpretacijama.

Slušajte mene. Čak i više nego samo da slušate - budite sa snom. Onda sve protivrečnosti nestaju.

Sledeće pitanje je lepo, dolazi od Devatirte:

Treće pitanje:

Vaša priča Osho, o ujaku Dudley-u podseća me na drugu priču iz Zapadne Virđžinije. Ona kazuje da je stranac u toj oblasti tražio određeno mesto. Izgubio se, pa se stoga zaustavio da pita starog farmera za pravac.

Stari čovek je odgovorio: "Idi tri milje na sever, preko mosta skreni desno, idi šest milja napred do srušene štale, okreni na levo kod orahove ograde... ne. Time nećeš ništa učiniti."

Opet je pokušao: "Sledi ovde ovaj put za četiri milje, preko potoka oko zavoja pored kestenovog drveta idi desno, sledi taj put oko dve milje, okreni se nalevo kod znaka stop... ne, opet pogrešno."

Pokušavši još jednom, starac je rekao: "Napreduj zapadno dok ne dospeš do Grubersovog glavnog magacina, nastavi desno preko mosta za pet milja, okreni se desno kod žute kuće."

Drži se desno... ne. To neće biti dobro." "Stoga," rekao je stari farmer posle ozbiljnog razmišljanja, "ne, odavde ne možeš stići tamo."

Uvek sam voleo ovu priču. Ona ima ogromnu važnost. Dopustite mi da ponovim njen poslednji deo. On je rekao: "Žao mi je, odavde ne možeš stići tamo."

U stvari odavde samo možeš stići ovde. Odavde nema puta do tamo. Odavde možete samo stići do tamo - odavde do tamo jedina je mogućnost. Odavde nema načina da se dođe tamo. Od sada vi samo dolazite do sada - stalno - jer je to uvek prisutno. Od danas nikada ne stižete do sutra. Zapamtite, od danas vi se možete stalno vraćati natrag do danas - jer ne postoji sutra. Danas ostaje; to je večnost. Sada je večnost, i ovo je jedino mesto.

Čovek je možda pijan, ali ponekad pijanice izgovaraju veoma značajne istine. Zašto? Jer pijanice nikada ne mogu ostati u aristotelovskoj logici. To je možda privlačnost alkohola, droga; to vas opušta. Vaša glava koju je Aristotel podelio - između ovde i tamo, između sada i onda, između danas i sutra - ta podela iščezava. Vi se posadite duboko u sebi. Zadobijate svoje izgubljeno detinjstvo kada je sve bilo sve drugo i sve se spajalo i stapalo u sve drugo, i nije bilo granica.

Posmatrajte dete. Kada ustane ujutru

ponekad će plakati jer je u snu izgubilo igračku. U stvari nema granice između sna i dana - ne postoji granica između sna i realnosti. Sve se spaja i stapa jedno u drugo. Dete živi u potpuno drugačijem svetu - svetu koji je jedinstven, svetu mistika, svetu nedualista, *advaitista*, u svetu gde ne postoje razlike, gde stvari nisu podeljene jedna protiv druge.

Stari čovek je možda tog dana bio pijan. Inače, kada ste u svojim čulima, ne možete reći takvu stvar. On je uporno pokušavao. Pokušavao je s mukom da zadrži svoj aristotelovski um. Pokušavao je marljivo da uđe u stare kategorije, koje su postale nejasne pod alkoholom i njegovim uticajem. Snažno je pokušavao da opiše put ali se stalno gubio. Na kraju je rekao da to nije moguće: "*Žao mi je, ne možeš stići tamo odavde!*" Ovaj zaključak anegdote bi voleli *zen* majstori. Oni bi uvideli poentu, jer su takođe pijanice - opijeni su Bogom. Opet se događa isto, kategorije iščezavaju, razlike iščezavaju. Lao Ce kaže: "Svima je sve jasno, samo sam ja zbunjen." Lao Ce i zbunjenost? To kaže Lao Ce: "Svako zna šta je šta, samo ja ne znam. Svako je mudar, samo sam ja neznalica." Sama reč "Lao Ce"

znači ili "stari mladić" ili "stari idiot". Možda su ga neprijatelji zvali Lao Ce sa značenjem "stari idiot," a prijatelji su ga zvali Lao Ce sa značenjem "stari drugar", inače on je bio i jedno i drugo.

Zapamtite, nema gde da se ide. Vi nosite ovde i sada okolo sebe. Gde god da odete to je uvek ovde; gde god da idete to je sada. Ovde i sada su večnosti; i oni nisu dvoje. U jeziku smo navikli da ih zovemo dvoje, jer u jeziku tek treba da se pojavi neki Ajnštajn da pokaže kao naučnu činjenicu da prostor i vreme nisu dvoje. On je iskovao novu reč "*prostor-vreme*" da ih učini jednim. Ako je to ispravno onda ovde i sada ne mogu biti dvoje. "*Ovde-sada*" je reč budućnosti. Pre ili kasnije, kada Ajnštajn bude apsorbovan u jezike, ove reči će izgubiti razliku. Ovde-sada.

Priča je lepa. Ponekad u malim anegdota, u folkloru, u pričama ljudi, skriveno je mnogo mudrosti. Nemojte im se samo smežati. Ponekad kroz svoje smejanje možda pokušavate da pobegnute od nečega što vam može pružiti neudobnost. Niko nije izmislio i napisao te priče, one su izrasle kao drveće. Vekovima su hiljade umova radili na njima. One nastavljaju da se

menjaju i neprekidno profinjuju. One su deo ljudskog nasleđa. Kad god se ispriča šala, nemojte se samo smeјati i zaboraviti je. Smeјati se, savršeno je istinito i ispravno, apsolutno je u redu, ali ne propustite suštinu šale u smehu. Može u njoj biti skriveno nešto od ogromne vrednosti. Ako to možete videti, vaša vlastita svest će biti obogaćena.

Četvrto pitanje:

Nedavno sam letimično sagledao prazninu. U mom radu ja komuniciram kroz slike ili likove, neobično ih smeštajući zajedno, ili jednu pored druge, radi upoređenja i kontrasta. Hoće li proces pročišćavanja dozvoliti slici da se ponovo uzdigne, ili kada ja iščeznem, hoće li rad iščeznuti?

To zavisi. Ako je vaš rad samo profesija, to može da iščezne kada vi iščeznete. Kada vaš ego iščezne u dubokoj meditaciji vaša profesija takođe može iščeznuti, ali ako to nije profesija nego sklonost, ako to nije samo posao već potreba, ako vam to nije samo nametnuto od vas samih ili od drugih, već ima dublje izvore u vama, dublju pobudu da to napojite i prehranite, onda

kada ego iščezne vaš rad po prvi put postaje vaša ljubav, onda postajete kreativniji. Ogromna energija se oslobađa kada ego iščezne, jer ego nosi mnogo vaše energije - oduzima mnogo vaše energije. Samo posmatrajte za dvadeset četiri sata. Vaš ego uzima tako mnogo energije - u ljutnji, u ponosu, u fikcijama. Tako mnogo energije se gubi. Kada ego nestane, sva ta energija postaje dostupna za vaš rad, za vas.

Ona može postati kreativna, ali onda kreativnost ima vrlo različit kvalitet, drugačiji ukus i miris. Onda kao da vi ne stvarate; to je kao da ste postali vozilo, kao da ste posednuti od nečega većeg nego što ste vi, kao da vas je egzistencija načinila instrumentom, medijumom. Postali ste flauta i sada Bog svira. Vi ste upravo praznina, prolaz; dozvoljavate celini da teče kroz vas. Ako postoji ikakva greška, ona je vaša. Ako postoji ikakva lepota, ona je Božja. Ako grešite, vi grešite. Ako je išta stvoreno kroz vas, osećate se zahvalni. Onda su sve greške vaše, jer onda blokirate na neki način. Blokirani, vi možda niste bili totalno prazni. Prolaz nije bio čist za Boga da teče kroz vas. Inače kad god se nešto lepo dogodi - slika, poezija, ples, šta god - vi osećate

duboku zahvalnost. Molitva dolazi u vaše srce, zahvalnost dolazi u vaše srce.

Onda vaša kreativnost ima u sebi vrlo smiren, tih kvalitet. Upravo sada, s egom, ima mnogo komešanja i nereda. S egom kreativnost nije ništa više do buka kada ste vi kreator. Poezija možda ne bude vredna, međutim pesnik nastavlja da više s podijuma. Slika možda nije od neke vrednosti, možda kod nje nema ničega originalnog, može da bude samo imitacija, krivotvorina; međutim slikar nastavlja da uzdiže ponosno svoju glavu. Vrlo je bučno s egom. Kada ego iščezne, vi tečete na mnogo načina, ali sve postaje vrlo smireno i tiho.

Čuo sam:

Neko je pitao profesora Charles Townsenda Copeland sa Harvarda zašto živi na poslednjem spratu Hollis Halla u svojim malim, prašnjavim i starim sobama. "Uvek ću živeti ovde," odgovorio je on. "Ovo je jedino mesto u Cambridge-u gde je sam bog iznad mene." Onda je, posle pauze, rekao: "On je zaposlen, ali je tih."

Da, Bog je zaposlen, veoma zaposlen - raširen nad celom egzistencijom. Samo pogledajte koliko stvari on radi zajedno, istovremeno. Ovo beskonačno širenje

je njegovo. Možda ste videli slike *hindu* bogova s hiljadu ruku. One su vrlo simbolične. One pokazuju da on ne može raditi s dve ruke. Dve ruke neće biti dovoljne. Rad je tako obiman. Možda ste videli *hindu* bogove s tri glave, koji gledaju u tri dimenzije - jer ako bi imao samo jednu glavu, šta bi se onda dogodilo s njegovim leđima? On mora da gleda u svim pravcima. Mora da bude zaposlen svuda, s hiljadama ruku... ali tako tih - čak i ne tvrdeći: "Tako sam mnogo uradio."

A vi radite male stvari - samo sastavljate nekoliko reči i mislite da je to poema - i onda se pojavi ponos i vi poludite. Počinjete da tvrdite da ste uradili nešto. Zapamtite, samo osrednji se hvale i polažu pravo. Pravi stvaraoci nikada ne polažu pravo, jer pravi stvaraoci ostaju ponizni, oni razumeju da ništa od toga nije njihovo. U stvari oni su bili samo instrumenti.

Kada bi veliki pesnik Rabindranat Tagore imao svoje raspoloženje, i bio poseđnut inspiracijom, otišao bi u sobu i zatvorio vrata. Tokom nekoliko dana ne bi jeo, ne bi izlazio napolje. Samo bi tiho slušao glas Božiji. On bi pročistio sebe tako da bi mogao postati pravi instrument. Plakao bi i

plakao, jecao i nastavljao da piše. Kad god bi ga neko upitao uvek bi odgovorio: "Sve što je lepo nije moje, sve što je obično mora biti moje. Mora da sam ja to dodao."

Kada je Coleridge umro, nađeno je gotovo četrdeset hiljada nezavršenih dela poezije i priča - četrdeset hiljada. Gotovo celog života prijatelji su ga pitali: "Zašto ih ne završiš?" On bi rekao: "Kako da ih završim? *On* započinje; *on* mora da ih završi - kad god želi. Ja sam bespomoćan. Jednog dana me je *on* zaposeo i onda je došlo nekoliko stihova - a samo jedan stih nedostaje, ali ga ja neću dodavati jer će to biti pogubno za njih. Sedam stihova s neba a jedan stih sa zemlje. Ne, to će iseći krila poeziji. Čekaću. Ako *on* ne žuri, ko sam ja da bih se brinuo o tome?" Ovo je pravi stvaralac.

Pravi stvaralac ne stvara sve. Pravi stvaralac postaje sredstvo, on je zaposednut od više sile. Divlje sile božije ga poseduju, divlja mora i neba božija ga poseduju. On postaje glasnik. On izgovara, ali reči nisu njegove. On slika, ali boje nisu njegove. On peva, ali zvuci nisu njegovi. On pleše, ali pleše kao opsednut - neko drugi pleše kroz njega.

Tako to zavisi. Pitanje je ako vaš

ego nestane u meditaciji šta će se desiti s vašim radom. Ako je on vaša profesija on će nestati, i dobro je da će nestati. Niko neće biti profesionalan. Vaš rad treba da bude vaša ljubav; inače rad postaje destruktivan. Na neki način vi ga teglite, a čitav vaš život postaje tup. Čitav vaš život postaje prazan u negativnom smislu, neispunjen. Radite nešto što, na prvom mestu, nikada niste želeli da radite. To je nasilno. To je samoubistveno - vi ubijate sebe lagano, trujućí svoj sopstveni sistem. Niko ne treba da bude profesionalan. Vaš rad treba da bude vaša ljubav, to treba da bude vaša molitva. To treba da bude religija, ne vaša profesija.

Treba da bude strasti koja teče između vas i vašeg rada. Kada ste zaista našli svoje zanimanje, to je ljubavna stvar. Vi ne morate da radite to. Ne prisiljavate sebe da radite to. Iznenada vi radite to na totalno drugačiji način koji ranije niste znali. Vaši koraci imaju drugačiji ples, vaše srce nastavlja da bruji. Čitav vaš sistem funkcioniše po prvi put optimalno, ili najbolje moguće. To je ispunjenje. Kroz takav rad vi ćete naći svoje biće - on će postati ogledalo; reflektovaće vas. Bilo šta da je to

- koliko god da je mala stvar.

Ne radi se o tome da samo velike stvari postaju zanimanja, ne. Male stvari. Možda izrađujete igračke za decu, ili pravite cipele, tkate platno - ili bilo šta.

Nije važno šta je to, ali ako imate ljubavi za to, ako ste se zaljubili u to, ako plovite bez ograničenja, ako ne uskraćujete sebi, ako ne teglite - plešući se krećete u tome - to će vas isprati, to će vas očistiti. Vaše misli će postepeno nestati. To će biti tiha muzika, i ubrzo ćete osetiti da to nije samo rad, to je vaše biće, vaše postojanje. Svaki korak je ispunjen, nešto u vama cveta.

Najbogatiji je onaj čovek koji je pronašao svoje zanimanje. Najbogatiji je čovek koji započinje da oseća ispunjenje kroz svoj posao. Onda ceo život postaje obožavanje.

Rad treba da bude obožavanje, ali to je moguće samo kada vaše biće započne da biva više meditativno. Kroz meditaciju vi ćete sakupiti hrabrost. Kroz meditaciju vi ćete sakupiti hrabrost da odbacite profesiju i da se krećete prema zanimanju kome ste skloni.

Možda biste kroz profesiju bili

bogati, ali bogatstvo bi bilo spoljašnje.

Kroz zanimanje iz svoje sklonosti možete ostati siromašni; možda nećete biti tako bogati. Društvo možda neće platiti za to, jer društvo ima svoje sopstvene ciljeve.

Vi možda pišete poeziju i niko je možda neće kupiti, jer društvo ne čita poeziju. Ono sebi to može priuštiti - dovoljno je glupo - u stanju je da bude bez poezije. To se isplati kada pripremate nešto za rat, za nasilje. Ako radite nešto iz ljubavi - a poezija je za ljubav, ljudi su puni ljubavi - društvo za to ne mari. Društvu trebaju vojnici, društvu trebaju bombe, društvu treba oružje, a ne obožavanje.

Društvo vas možda neće platiti, možete ostati siromašni; ali kažem vam da siromaštvo, taj rizik, vredno je preuzeti jer unutrašnje bogatstvo će vas preplaviti. Možda ćete umreti siromašni što se tiče vaše spoljašnjosti, ali ćete umreti kao car što se tiče vašeg unutrašnjeg bića - a to je na kraju od neke vrednosti.

Peto pitanje:

*Moje telo je izuzetno bolesno - rogi.
Moj um je prepušten nauci - bhogi. Moje
srce je otprilike jogi. Približavajući se deč-*

joj totalnosti delovanja, nepolitičnosti, nevinosti i istinoljubivosti, imam li ikakve šanse za prosvetljenje u ovom životu? Vodi me i pospeši moj slučaj za carstvo božje. Pripremljen za najgore, nadam je najboljem.

Telo je korisno ako je zdravo, ali ono nije jedan apsolutni uslov - korisno je, ali nije apsolutno nužno. Ako možete odbaciti identitet sa telom, ako započnete osećati da niste telo, onda nije važno da li je telo zdravo ili bolesno. Ako započnete odlaziti izvan, transcendirajući ga, postajući njegov svedok, onda je i u bolesnom telu moguće prosvetljenje.

Ja ne kažem da treba da ostanete bolesni. Ako ste bolesni onda ne osećajte očajanje. Zdravo telo je korisno. Lakše je otići izvan zdravog tela, nego izvan bolesnog tela, jer bolesnom telu treba pažnja. Teško je zaboraviti bolesno telo. Ono vas konstantno podseća na jad, bol i bolest. Konstantno vas zove natrag prema sebi. Njemu treba briga, njemu treba pažnja. Teško je zaboraviti ga - a ako ga ne možete zaboraviti teško je otići izvan njega. Ali teško ne znači da kažem da je nemoguće.

Stoga ne budite zabrinuti zbog toga. Ako osećate da je bolesno, hronično bolesno, i ne postoji način da se načini zdravim, nemojte da ga naglašavate. Moraćete učiniti malo više napora, malo ekstra napora, da zadobijete svedočenje, ali to se može steći.

Muhamed nije bio sasvim zdrav. Buda je stalno bio bolestan; uvek je morao voditi lekara sa sobom. Đivak je bilo ime lekara koji je stalno morao da pazi Budu. Šankara je umro u trideset trećoj godini; to pokazuje da telo nije bilo u vrlo dobrom stanju; inače bi on živio malo duže. Trideset treća godina nije vreme za umiranje. Stoga ne brinite; ne činite to preprekom.

Drugo, vi kažete: "*Moj um je nauči prepušten - bhogi.*" Ako je zaista predan nauči, onda izađite iz njega. Samo nenaučan um može nastavljati da ponavlja glupost o predavanju i prepuštanju. Ako ste zaista malo budni i pažljivi, naučni posmatrač, pre ili kasnije izaći ćete iz toga - jer kako možete produžiti to ponavljanje?

Na primer, seks. Ništa nije loše u njemu, ali nastavljati s ponavljanjem toga čitavog života pokazuje da ste malo glupi. Ja ne kažem da u tome ima neki greh - ne. To jednostavno pokazuje da ste malo glupi.

Religiozni su vam govorili da je seks greh. Ja tako ne kažem. To je jednostavno glupost. Dozvoljen je, ništa nije pogrešno u tome, ali ako ste inteligentni izaći ćete iz toga - jednog dana, pre ili kasnije. Što je veća inteligencija, pre će doći dan kada ćete razumeti: "Da, to je u redu. Seks ima svoje vreme, ima značenje u određenom stadijumu života, a onda čovek izlazi iz toga." Jer to je malo detinjasto.

Dozvolite mi da vam ispričam priču:

Stariji ljudi su se pojavili na sudu radi razvoda. Muškarac je imao devedeset dve, a žena osamdeset četiri. Sudija je prvo pitao muškarca:

"Koliko vam je godina?"

"Devedeset dve, poštovani sudijo."

Onda se obratio ženi.

"Ja imam osamdeset četiri", priznala je stidljivo.

Sudija je pitao muškarca: "Koliko dugo ste bili u braku?"

"Šezdeset sedam," iskreveljio se starac.

"I vi mislite stvarno da prekinete brak koji je trajao gotovo sedamdeset godina?" Pitao je sudija ne verujući.

Starac je slegao ramenima i rekao:

"Vidite, poštovani sudijo, na koji god način da gledate na to, što je dosta, dosta je."

Na koji god način da gledate na to... Ako ste inteligentni nećete čekati do devedeset druge godine - 'što je dosta, dosta je' doći će ranije. Što ste više inteligentni, pre će to doći. Buda je napustio svet uživanja kada je bio baš mlad. Njegovo prvo dete se rodilo, i imalo je samo mesec dana kada je on otišao. "Što je dosta, dosta je" njemu je došlo prerano. On je zaista vrlo, vrlo inteligentan čovek. Što više ima inteligencije, ranije je tačka transcendencije.

Stoga ako mislite da ste zaista naučnici, vreme je - starče - da razumete: "što je dosta, dosta je".

A vi kažete: "*Moje srce je skoro jogi.*" Skoro? To nije jezik srca. Pomalo, skoro, to je jezik uma. Srce zna samo totalnost - ovaj način ili onaj. Ili sve ili ništa - srce ne zna ništa skoro ili pomalo. Samo idite kod žene i kažite joj: "Ja te pomalo volim." Onda ćete znati.

Kako možete voleti pomalo? Šta to zapravo znači? Da ne volite.

Ne, izgleda da srce još ne funkcioniše. Možda ste čuli žamor srca, ali niste to razumeli. Srce je uvek totalno. Za ili protiv

nije od važnosti, međutim ono je uvek totalno. Srce ne zna za podelu; sve podele su u umu.

Ako je telo bolesno, nema problema. Malo više napora, to je sve. Ako je um u popuštanju, povlađivanju, to takođe nije veliki problem. Pre ili kasnije vi ćete razumeti i izaći iz toga. Ali pravi problem dolazi sa trećim: skoro ili pomalo nećete ništa uraditi. Stoga pogledajte ponovo duboko u svoje srce. Koliko je dublje moguće, posmatrajte.

Dozvolite srcu da vam kaže i da vam šapće. Ako srce zaista voli *jogu - joga* znači traganje, napor da se otkrije šta je istina u životu - ako se zaista srce kreće u potrazi - onda ga ništa ne može sprečiti.

Niti će prepuštanje uživanju biti prepreka, niti će bolest biti barijera. Srce može prevazići svaku situaciju; srce je pravi izvor vaše energije. Slušajte srce. Verujte srcu. Krećite se sa srcem. Ne brinite oko prosvetljenja, jer ta briga je takođe od uma. Srce ne zna ništa o budućnosti; ono živi ovde sada. Istražujte, meditirajte, volite, budite ovde i sada; i ne budite zabrinuti oko prosvetljenja. Ono dolazi samo od sebe. Ko da brine o tome?

Ako ste spremni, ono će doći. Ako niste spremni, stalno razmišljanje o tome neće vas učiniti spremnim. U stvari, to razmišljanje će delovati kao prepreka. Stoga zaboravite na prosvetljenje, i ne brinite da li će se dogoditi ili neće u ovom životu.

Kad god ste spremni, to će se dogoditi. To se može dogoditi ovog trenutka. To zavisi od vaše spremnosti. Kad god je plod zreo on padne na zemlju. Zrelost je sve. Stoga ne stvarajte nepotrebne probleme oko sebe. Dovoljno ih je bilo. Vi ste bolesni, to je problem. Prepuštanje uživanju to je problem. Skoro ili pomalo ljubavi prema *jogi* i prosvetljenju, to je problem. Sada više nema problema. Molim vas ne povezujte ovo sa prosvetljenjem. Zaboravite o njemu. Ono ne može ništa da učini sa vama i vašim mislima, očekivanjima, sa vašim nadama i željama. To ne može ništa da učini s njima. Kad god ste bez želja i spremni a plod je zreo, to se događa samo od sebe.

Šesto pitanje:

Kada ćete umreti? Možete li učiniti da i ja tada umrem takođe?

Spreman sam baš sada da vam

pomognem. Zašto da čekate toliko dugo? Zašto odlagati to?

Ako me ne dohvatite dok sam živ, kako možete dospeti do mene kada sam mrtav? Ako ne možete teći sa mnom dok sam ovde s vama, postaće vrlo, vrlo teško za vas kada odem. Zašto odlagati?

Vi ste žedni i ja sam spreman da vam utolim žeđ baš sada, zašto onda reći sutra? Zašto se bojite? A ako se plašite danas, plašićete se i sutra. Više ćete se plašiti sutra, jer će se današnji strah sakupiti. Svakog dana ćete produžavati da sakupljate strah. Odbacite ga. Sama spremnost da se umre je spremnost da se bude preprođen.

Sećam se vrlo lepe priče. Želeo bih da je podelim s vama:

Tri kornjače starosti 201, 135 i 97 godina, odlučile su da odu u londonsku krčmu puzavaca. Prvo su posetile Star i Gartner. Posle petnaest dana dospele su u drugu krčmu. Baš kada su ulazile, najstarija kornjača je rekla: "Oh, draga. Ostavila sam svoj novčanik u drugoj krčmi." Najmlađa od tri je rekla: "Vi ste previše stare da bi se vraćale natrag celim putem. Ja ću dobiti to za vas." I izašla je napolje. Posle deset dana, upravo kada su dve stare kornjače

dospele do prečke od bara, jedna od njih je rekla: "Mladi Arnold se šeta dugo vreme donoseći tvoj novac." Stara kornjača odgovori: "Baš ga volim. On je apsolutno nepozdan i užasno spor."

Glas s ulaznih vrata se iznenada začuo: "Prokleti da ste vas dvoje! *Samo* za to ja ne bih ni išao!"

Ne budite tako lenji, i ne nastavlajte da odlažete.

Sedmo pitanje:

Kad god sam pored vas ja osećam napetost, i očevidno vidim tri razloga za isto. Prvo, osećam da sam testiran, pa stoga moram ostati budan. Drugo, tako sam mnogo primio od vas da bih i ja takođe želeo dati nešto, a to izgleda nemoguće. I treće, podjednako tako, osećam da treba još nešto da primim od vas, a ja se plašim da to ne propustim.

Ovo je od Ađit Sarasvatija, doktora Phadnisa. Sva tri razloga su prava, a ja sam srećan da je on pažljiv i svestan i da može sagledati stvari. Da, sve stvari su istinite.

Kad god je on pored mene, ja takođe osećam da je malo nervozan, malo drhti

iznutra. A ovo su razlozi. I to je dobro; to nije ništa pogrešno. Čovek mora biti takav.

Ako počnete da osećate moje prisustvo, onda možete videti procep, prazninu. Onda mnogo mora da se premesti. Čovek započinje da oseća nervozu, da li će to biti moguće ili ne. Mnogo vam dajem, a što više primete postajete sposobni da primete još više; a sama mogućnost da se više može primiti stvara nervozu, jer to je odgovornost. Rast je odgovornost. To je velika odgovornost... a onda strah da će prilika doći, a vi ćete je propustiti. I, ispravno, kada vam ja dam, odmah vaše srce kaže, daj nešto za uzvrat, a to je nemoguće. Tako ja razumem. Šta vam ja mogu dati... izuzev vas same?

Sva tri uzroka su prava i dobro je da ih čovek postane svestan.

Osmo pitanje:

Toliko ste mnogo uradili za mene. Ne tražite da ja budem bolji ili drugačiji. Samo nastavljate da ublažujete bol i usmeravate me prema radosti. Šta mogu uraditi za vas?

Ovo je od Amida. Isto pitanje će se

ubrzo javiti u mnogim srcima. Pitanje je lepo, ali ne brinite o tome. Nije potrebno da uradite ništa za mene. Upravo, samo budite, ne mislite u terminima činjenja ičega. Nema ništa da se čini, samo bivajući svoji sopstveni činite mi ogromnu sreću. Ne znači da ja već nisam srećan, ali upravo kao što čini baštovan kada novi ružin grm procveta i vrt oseća sreću, kad god neko među vama postane biće i procveta, ja osećam ogromnu sreću.

Baš kao kada slikar slika sliku. Ja radim na vama. Pesnik radi na poeziji. Ja radim na vama. Vi ste moja poezija, moje ruže, moje slike. Dovoljno je da slika postoji, ništa drugo nije potrebno.

Deveto pitanje:

Molim vas govorite o muzici i meditaciji.

Oni nisu dvoje. Muzika je meditacija - meditacija kristalisana u određenoj dimenziji. Meditacija je muzika - muzika koja se topi u bezdimenzionalnom. Oni nisu dvoje.

Ako volite muziku, volite je samo zato jer oko nje osećate da se na neki način

meditacija događa. Vi ste apsorbovani u tome, postajete opijeni time. Nešto od nepoznatog počinje da se spušta oko vas... Bog započinje da šapće. Vaše srce kuca u drugačijem ritmu, čovek je usaglašen sa univerzumom. Iznenada ste u dubokom orgazmu sa celinom. Suptilni ples ulazi u vaše biće, a vrata koja su bila uvek zatvorena, započinju da se otvaraju. Novi povetarac prolazi kroz vas, prašina vekova je njime oduvana. Osećate kao da ste se okupali, duhovno se okupali, bili ste ispod tuša - čisti ste, sveži, devičanski.

Muzika je meditacija; meditacija je muzika. Ovo su dvojna vrata za pristup istom fenomenu.

Deseto pitanje:

Posmatrajući vas kako sedite u svojoj stolici, bivam sve više i više zbunjen. Sedite tamo tako neverovatno udobno, izgleda da ste bestežinski. Šta radite sa zakonom gravitacije?

Nije potrebno raditi ništa sa zakonom gravitacije. Jednom kada postanete meditativni, drugačiji zakon deluje na vas: zakon milosti. Postajete dostupni drugači-

jem svetu; svetu milosti. Nešto nastavlja da vas vuče naviše. Baš kao što gravitacija vuče nadole, nešto nastavlja da vas vuče naviše. Nije potrebno da radite ništa sa zakonom gravitacije. Treba samo da otvorite nova vrata u vašem biću gde vam zakon milosti postaje dostupan.

U HLADNOM UNIVERZUMU

7. januara 1976. pre podne
u Buddha dvorani.

III, 15: *kramanyatvam parinamanyatve hetuh.*

[Činjenica postojanja] množve-
nosti sukcesivnih faza (*kramanyatva*)
[jednog istog procesa] je uzrok mnogos-
trukosti [samih] promenljivosti
(*parinamanyatva*).

III, 16: *parinamatraya samyama datitana-
gatajnanam.*

U potpunoj spregnutosti [s-vesti]
na trostruku promenljivost (*parinama*)
[javlja se] znanje i o onome što više nije
(*atita*) i onome što još nije (*anagata*).

III, 17: *šabdārtha pratyā yāna
mitaretaradhyasat samkaras tat pravibhaga
samyamat sarva bhutaruta jnanam.*

Iz neodvajanja reči, stvari i zna-
čenjskih poticaja jednih od drugih rađa
se nedozvoljeno zamenjivanje [jednih
drugima]. U potpunoj spregnutosti

(samyama) [svesti] na njihovu različitost [javlja se] razaznavanje (*jnana*) [onoga što se nalazi i u] kriku svakog živog bića.

III, 18: *samskara sakṣatkaranaṭ purva jatijnanam.*

Kroz jasno predočavanje (*sakṣatkarana*) [vlastitih] dubinskih predisponiranosti (*samskara*) [postiže se] razumevanje življenja koje nam je prethodilo.

Postoji alegorija u *Veseloj nauci* Fridriha Ničea.

Lud čovek ulazi u tržnicu, uzvikujući: "Ja vidim Boga! Ja vidim Boga!" Međutim zaposlena gomila nije usredsređena na njegove nastupe i smeje se njegovim komičnim gestovima. Okrenuvši se iznenada prema njima on je pitao: "Gde je Bog? Ja ću vam reći, ubili smo ga - vi i ja." Međutim, pošto su ignorisali gnusnost njegove objave, on je na kraju zapalio svoju svetiljku na tlu i zavapio: "Došao sam prerano. Još nije došlo moje vreme. Ovaj silan događaj je još na putu."

Ova parabola je veoma značajna. Kako čovek raste, njegov Bog se menja. Mora da bude tako, jer čovek kreira svog

vlastitog Boga po svom sopstvenom liku. Nije *vice versa*. Nije kao što je rečeno u Bibliji, da je Bog kreirao čoveka po svom sopstvenom liku. Kada se čovekov lik menja, njegov Bog se očevidno menja. Dolazi se do tačke u čovekovom rastu kada Bog potpuno nestaje. Bog kao personalni Bog je nastao iz nezrelog uma čovečanstva.

Egzistencija kao Božanska totalno je drugačiji koncept. Onda Bog nije personalno biće negde visoko na nebu koje vlada svetom, manipulišući, kontrolišući, upravljajući. Ne, sve te besmislice nestaju kada čovek postane zreo. To je detinjasti koncept Boga, dečji koncept Boga. Ako malo dete treba da razume Boga, ono mora da ga razume kao personalno biće (kao "oca na nebu"). Kada čovečanstvo poraste i postane zrelo, takav Bog treba da umre. Onda nastaje totalno drugačija egzistencija. Sada je cela egzistencija Božanska - nema u njoj posebnog Boga.

Za Ničea samog, ova realizacija da nema personalnog Boga bila je previše. Nije mogao da podnese to; poludeo je. Nije sam bio spreman da razume šta se dogodilo u njemu. Sam je bio detinjast; potreban mu je bio personalni Bog. Premišljao je o tome,

i pošto je mozgao, sve je više i više postao svestan da taj Bog više nije tu na nebu. On je mrtav. Takođe je postao svestan da smo ga mi ubili.

Naravno, samo ako smo ga mi stvorili, mogao je biti ubijen s naše strane. Koncept je kreirao čovek u svom detinjstvu. U njegovoj zrelosti koncept je otpao - kao kada ste bili deca i igrali ste se svojim igračkama, onda ste postali odrasli, i zaboravili ste sve o svojim igračkama. Iznenada jednog dana prođete kroz ugao sobe, i u smeću su stare igračke. Onda se setite koliko ste ih voleli, ali sada su beznačajne. Odbačene su; vi ste se promenili.

Čovek je stvorio personalnog Boga, onda ga je uništio. Ova realizacija je bila previše za Ničea samog; postao je umobolan. Njegova umobolnost je pokazatelj da nije bio pripremljen za uvid koji mu se dogodio.

Međutim na Istoku, Patanjđali je apsolutni ateista. Ne možete naći većeg ateistu od Patanjđalija, ali mu to ne smeta jer je on zaista odrastao čovek, zaista odrastao u svesti, zreo, integrisan. Za Budu Bog ne postoji...

Ako ima personalizovanog Boga, on

može oprostiti Fridrihu Niču jer će razumeti da će tom čoveku još trebati. Taj čovek Niče je još podeljen, zbunjen - pola njegovog bića govori *da*, a pola kazuje *ne*. Ako ima personalnog Boga, on čak može oprostiti Gautami Budi jer ga je barem poricao. Govorio je: "Ne postoji Bog." To je takođe ukazivanje pažnje. Ali neće moći da oprostí Patanjđaliju. On ga je iskoristio. Ne samo da ga je poricao, da njega nema, on je koristio sam koncept kao sredstvo. On je rekao: "Za najviši rast čoveka, čak i koncept Boga može da se koristi kao hipoteza." Patanjđali je potpuno hladan u pogledu Boga, hladniji od Gautame Bude, jer kada kažete *ne*, postoji određena strast, kada kažete *da*, postoji izvesna strast - u ljubavi i u mržnji, postoji strast. Patanjđali je potpuno ravnodušan. On kaže: "Da, koncept Boga može da se iskoristi." On je najveći ateista koga je svet ikada video.

Međutim, na Zapadu je koncept ateiste potpuno drugačiji. On još nije sazreo. Na istoj je ravni kao teista. Teista govori "postoji Bog" u dečjoj terminologiji, kao otac, a ateista to poriče, da ne postoji takav Bog. Oboje su na istoj ravni. Patanjđali je pravi ateista, ali to ne znači da je nereligio-

zan. On je zaista religiozan čovek. Zaista religiozan čovek ne može verovati u personalizovanog Boga. To će izgledati kao paradoks.

Zaista religiozan čovek ne može verovati u personalizovanog Boga jer da bi verovao u takvog Boga on mora da podeli egzistenciju u dvoje - Boga i sve što Bog nije, Tvorca i sve stvoreno, ovaj svet i onaj, materiju i um. On mora da podeli, a kako religiozan čovek može deliti? On ne veruje u posebnog Boga jer je došao do razumevanja same Božanstvenosti egzistencije. Tada je cela egzistencija Božanska; tada je sve što postoji Božansko. Tada je svako mesto hram, i gde god da se krećete i šta god da radite vi se krećete u Bogu i radite za Boga. Celina - uključujući i vas - postaje Božanska. Ovo treba da se razume.

Joga je savršena nauka. Ona vas ne uči da verujete; uči vas da znate. Ne kaže vam: "Postanite slepi sledbenici." Ona kaže: "Otvorite svoje oči," i daje vam metod kako da otvorite svoje oči. Ne kaže ništa o istini. Ona jednostavno kazuje sve o vašem viđenju, kako da postignete viđenje, o sposobnostima viđenja, očima, tako da vam se otkrije sve što postoji. To je više nego što

možete da zamislite; to je više od svih vaših Bogova stavljenih zajedno. To je beskonačna Božanstvenost.

Još jedna stvar u vezi sa ovom parabolom. Lud čovek kaže: "*Došao sam prerano, moje vreme još nije došlo.*" Patanjđali je zaista došao prerano. Njegovo vreme još nije došlo. On još čeka za svoje vreme. To se uvek događa, ljudi koji realizuju istinu su uvek ispred svog vremena - ponekad hiljade godina ispred. Patanjđali je još ispred vremena. Pet hiljada godina je prošlo, a još uvek njegovo vreme nije došlo. Unutarnji svet čovekovog bivstva još uvek nije postao nauka. Njemu su dati svi temelji; dato mu je čitava struktura. Cela struktura unutarnjeg bivstva čovekovog čeka na čovečanstvo da se približi i razume je.

Naše religije, takozvane religije, su detinjaste. Patanjđali je div, vrhunac čoveka. Njegova visina je tako velika da ne možete videti vrh; skriven je negde u oblacima. Međutim, sve je oko njega jasno. Ako ste spremni da se ne vezujete više uz svoje zablude, ako ste spremni da sledite stazu koju on pokazuje, sve je apsolutno jasno. Oko Patanjđalija nema ničega nalik na misticizam. On je matematičar misterije; on je

logičar nelogičnog; on je naučnik nepoznatog. Teško je čak i zamisliti da je jedan čovek spojio zajedno čitavu nauku. Ništa ne nedostaje, ali ta nauka čeka na čovečanstvo da joj se približi tako da je može razumeti.

Čovek razume samo ono što želi da razume. Njegovim razumevanjem dominiraju njegove želje. Zbog toga Patanjđali, Buda, Zaratustra, Lao Ce uvek osećaju da su došli prerano. Zato što čovek još traži igračke da se igra s njima. On nije spreman da raste. On ne želi da raste. Vezuje se za gluposti. Previše je investirao u svoje neznanje i nastavlja sebe da obmanjuje.

Samo posmatrajte sebe. Kada govorite o Bogu - vi ne govorite o Bogu, govorite o svom Bogu. A koja vrsta Boga može biti vaša? Ne može biti više nego što sve vi; može biti samo manje nego što ste vi. Ne može biti lepši nego što ste vi; može biti samo ružniji od vas. To ne može biti jasnoća, prozračnost. Prinudeno je da bude zabuna, jer u konceptu vašeg Boga vi ćete biti upleteni. Ne može biti viši od vas. Vaša visina - u najboljem slučaju - može biti visina vašeg Boga.

Ljudi misle u skladu sa svojim željama, ambicijama, u skladu s egom, i sve

postaje obojeno time.

Dogodilo se da je Mula Nasrudin učestvovao na izborima:

Primio je samo tri glasa. Njegova žena, kada je saznala, okrenula se prema njemu i breknula se: "Tri! Uvek sam znala da si u vezi s drugom ženom!"

Jedan glas je Nasrudinov samom sebi, jedan njegove žene, a odakle je došao treći? Ljubomorani um misli u terminima ljubomore. Posesivani um misli u terminima posesivnosti. Ljuti um misli u terminima ljutnje.

Pogledajte samo jevrejskog Boga. On je egoističan, kao što svaki čovek može biti. On je tako osvetoljubiv, kao što svaki čovek može biti. On uopšte ne izgleda božanski. On više izgleda kao đavo, nego kao Bog. Ceo mit o Adamu kada je izbačen iz rajskog vrta ne pokazuje ništa toliko o Adamu, koliko pokazuje o tom Bogu. "Jer Adam nije poslušao" - koja vrsta Boga ne može tolerisati takvu malu neposlušnost, vrlo netolerantna vrsta, ko ne može tolerisati malo slobode? Taj Bog može biti robovlasnik, ali on nije Bog.

Koji je zapravo bio Adamov greh? Radoznalost, ništa drugo. Zato što je Bog

rekao: "Ne jedi plod od ovog drveta. To je drvo znanja," a Adam je postao radoznao. Jednostavno, vrlo ljudski. Misliti drugačije nije moguće. Za tako malu stvar - kako to možete nazivati grehom? To je cela osnova sve naučne radoznalosti i ispitivanja. Svi naučnici su grešnici. Patanjđali, Buda, Zaratustra - svi su grešnici jer su veoma radoznali da saznaju kakva je istina, šta je život? Svi su oni Adami. Ali jevrejski Bog nije mogao da toleriše; on je poludeo. Izbacio je Adama iz vrta jer je načinio *najveći greh*. Je li radoznalost greh? Je li greh nastojanje da se upozna nepoznato? Onda je traganje za istinom greh. Neposlušnost, biti buntovan, je li greh? Onda su svi veliki religiozni ljudi grešnici jer su svi bili buntovnici.

Ne, to nema ništa s Bogom. To ima nešto sa jevrejskim umom, mali um misleći o Bogu, stvara svog Boga kroz svoj sopstveni lik.

Mula Nasrudin se jednom isteturao iz voza, njegov ten je bio vrlo bled. Ja sam otišao na stanicu da ga dočekam.

"Vozeći se već deset sati," objasnio je on, "nisam mogao da se pomerim."

"Zašto," raspitivao sam se ja, "zašto nisi zatražio od osobe koja je sedela nas-

pram tebe da promeni sedište s tobom?"

"Nisam to mogao uraditi," rekao je Mula. "Nikoga tamo nije bilo."

Nema nikoga na nebu da čuje vaše molitve. Šta god da želite uraditi, uradite. Nema nikoga ko će vam dati dozvolu to da radite. Šta god da želite biti, budite. Nikoga nema od koga biste tražili dozvolu. Egzistencija je slobodna i dostupna. Ovo je razumevanje *joge*: da je egzistencija na raspolaganju svima. Šta god da želite biti, možete biti. Sve je spremno, pristupačno. Ne očekujte ničiju dozvolu jer nikoga nema. Suprotno sedište je prazno - ako želite da sednete, možete sesti na njega.

Mula izgleda apsurdno, smešno, ali to je celo čovečanstvo radilo vekovima gledajući u nebo, tražeći dozvolu, moleći - nekoga ko nije tu. Molitva nije prava stvar; prava stvar je da se meditira. U čemu je razlika? Kada se molite vi morate verovati u nekoga ko sluša vašu molitvu. Kada meditirate, vi meditirate sami. U molitvi potreban je drugi, u meditaciji dovoljni ste sami.

Joga je meditativna. U njoj nema mesta za molitvu, jer nema mesta za personalizovanog Boga. Nema mesta ni za kakva

detinjasta gledišta o Bogu.

Neka ovo postane konstantno sećanje u vama ako zaista želite da budete religiozni, morate proći kroz ovo stanje ateizma. Ako zaista želite da budete autentično religiozni, onda ne započinite time što ćete biti teista. Započnite kao ateista, započnite time što ćete biti Adam. Adam je početak Hrista. Adam započinje ciklus a Hrist završava ciklus. Započnite govoreći *ne*, tako da vaše *da* može značiti nešto. Ne plašite se i ne verujte iz straha. Ako morate verovati jednog dana, samo verujte iz znanja i ljubavi - nikada iz straha.

Zbog toga hrišćanstvo ne može razviti *jogu*, judaizam ne može razviti *jogu*, islam ne može razviti *jogu*. *Jogu* su razvili ljudi koji su bili dovoljno hrabri da kažu *ne* svim verovanjima, svim slepim verama, koji su mogli da odbiju društveno prihvatljive pogodnosti vere, i koji su bili spremni da istražuju i uđu u divljinu svojih vlastitih bića.

To je ogromna odgovornost. Da se bude ateista je vrlo odgovorno jer kada nema Boga, vi ste ostali sami u hladnom svetu. Kada nema Boga vi ste ostavljeni sami, ni sa čim da se zakačite, ni sa čim uz

šta biste prianjali i vezivali se. Velika hrabrost je potrebna, i morate stvoriti toplinu ili revnost u svom vlastitom biću. To je celo značenje *joge*: da stvori toplinu, srdačnost ili oduševljenje iz vašeg sopstvenog bića. Egzistencija je hladna. Hipotetički Bog vam može dati oduševljenje, ali vi to jednostavno sanjate. To može biti ispunjenje želje, ali nije istinito. I bolje je biti hladan, ali ostati sa istinom, nego živeti okružen lažima a osećati oduševljenje.

Joga kaže: spoznajte istinu da ste sami. Vama je data egzistencija; sada vi morate stvoriti smisao iz nje. Smisao nije već dat.

Egzistencijalisti na Zapadu kažu nešto s čim će se Patanjđali sasvim slagati. Egzistencijalisti kažu da egzistenciji prethodi suština. Dozvolite mi da vam to objasnim.

Postoji kamen. Data je suština, esencija kamena; ona je već data čim kamen postoji. Njegova egzistencija je takođe i njegova esencija. Kamen neće rasti; već je ono šta može da bude. Međutim, čovek je drugačiji, čovek se rađa - on donosi svoju egzistenciju, ali suština, esencija nije još data. On dolazi kao jedna praznina.

Sada on treba da ispuni prazninu svojim sopstvenim naporom. On mora da stvori značenje, mora da pipka u mraku, mora delanjem da ispolji suštinu života. On mora da otkrije; mora da bude kreativan. Egzistencija je data, a suština, esencija, mora da se stvori - i svakog trenutka načinom svog života vi stvarate svoju suštinu. Ako je ne stvorite nećete je imati.

Ljudi mi dolaze i pitaju: "Molim vas kažete mi koje je značenje života." Kao da je značenje negde dato. Značenje nije dato, vi morate da ga stvorite.

To je lepo. Ako bi značenje već bilo dato, čovek bi bio kao kamen. Onda nema mogućnosti za rast, nema mogućnosti da se otkriva, nema mogućnosti za avanturu - nema mogućnosti. U stvari, sve je zatvoreno - kamen je zatvoren prema svakoj dimenziji. On je već ono što može biti, ali čovek nije već... samo mogućnost, ustreptala mogućnost, s beskonačnom budućnošću, s hiljadu i jednom alternativom. Zavisi od vas ko i šta ćete postati. Vi ste odgovorni. Kada nema Boga, odgovornost je sasvim na vama. Zbog toga slabi ljudi uvek *veruju* u Boga. Samo vrlo jak čovek može stajati sam. Inače ovo je osnovna nužnost - za *jogu*

je osnovni zahtev da stojite sami i da dođete do realizacije da smisao nije dat; morate tragati za tim. Morate kreirati to. Vi ćete doći do smisla - život može dospeti do svrhe - ali ta svrha će biti otkrivena vašim vlastitim naporom. Šta god da činite nastavljaće da vas otkriva. Svaki čin će činiti vaš život, vašu egzistenciju, više i više sadržajnim.

Samo ako je ovo istina *joga* je onda moguća. Inače nastavite da se molite: nastavite da klečite na zemlji, nastavite da molite za svoje vlastite zamisli i nastavite da tumačite svoje vlastite molitve, i živite u halucinaciji, živite u iluziji.

Sigmund Frojd je napisao knjigu. Ime knjige je *The future of an illusion*.¹⁶ Knjiga je o religiji. Nesreća je da nikada nije postao svestan Patanjđalija; inače ne bi pisao tu knjigu - jer religija može postojati bez iluzije. Za Sigmunda Frojda religija znači hrišćanstvo i judaizam. Nije bio svestan dubine istočnih religija. Zapadne religije su više ili manje političke. Mnoge od njih uopšte nisu religije; one su površne i plitke. Istočne religije su dospele do velike dubine, a to je dubina gde se vi takođe odričete i

¹⁶ Budućnost iluzije.

Boga jer vidite da sada nema potrebe da zavisite. Uvek kada razmišljate vama treba neko da zavisite od njega, vi ćete stvoriti iluziju.

Da bi to realizovao i shvatio čovek treba da bude sam u hladnom univerzumu - i nema nikoga kome bi se molio, nema nikoga da mu se žali, nema nikoga ko će vam pomoći - samo vi - to je velika odgovornost. Čovek se koleba, oseća se uplašenim, započinje da drhti. Muka se javlja, stvara se velika uznemirenost samom činjenicom da ste ostavljeni sami.

"Bog je mrtav" rekao je Niče pre samo sto godina; Patanjđali je to znao pre pet hiljada godina. Svi oni koji su se približili istini saznali su da je Bog čovekova imaginacija. To je čovekova interpretacija, laž, da bi sebi pružili toplinu.

Ljudi stalno interpretiraju na svoje sopstvene načine. Sva briga *joge* je da ostavite sve interpretacije, da pustite da vaše oči ne budu naoblačene ni zasenjene nikakvim pretpostavkama niti verom, da gledate direktno, da gledate nezamagljeno, da gledate bez dima. Pustite da vaš plamen bude bez dima i da vidite bilo šta da je tu.

Slučajno sam čuo u parku kako su

dvojica muškaraca opisivali jedan drugom svoje žene:

"Moja je kao Miloska Venera."

"Misliš da ima oblikovanu figuru i stoji skoro gola?" Pitao je drugi.

"Ne, ona je jedna stara relikvija i nije čitava."

"Moja me navodi da mislim na Mona Lizu."

"Da li misliš da je francuskinja i ima zagonetan osmeh?"

"Ne, ravna je kao slikarsko platno i treba da bude u muzeju."

Ljudi stalno interpretiraju.

Uvek slušaj njihovo značenje, ne njihove reči. Uvek slušaj njihovo unutarnje biće, ne zvukove koje čine spolja. Šta kažu to nije važno... već šta jesu.

Vaš Bog, vaša molitva, nisu važni. Vaše crkve, vaši hramovi, nisu od značaja. Samo vi. Kada molite, ja ne čujem vašu molitvu. Ja slušam vas. Kada kleknete na zemlju, ne gledam vaš gest, vidim vas. To je iz straha - a religija iz straha je nemoguća. Religija je moguća samo iz razumevanja. To je napor Patanjđalija.

Ali i Patanjđalija ljudi takođe nast-

vljaju da interpretiraju. Oni uvode svoje umove i onda Patanjđalija tamo više nema. Oni u njemu slušaju svoje vlastite otkucaje srca.

U osnovnoj školi učitelj je pitao zakasnelog učenika: "Zašto kasniš?"

"Pa, znak dole niz ulicu je govori-
o...."

Učitelj ga je prekinuo: "Šta znak može, šta ima s tim?"

"Znak je kazivao," rekao je učenik, "škola je ispred, idi lagano."

Od vas zavisi šta ćete razumeti kada čitate Patanjđalija. Dok ne ostavite sebe, pogrešno ćete razumeti. Razumevanje je moguće samo kada ste apsolutno odsutni - vi se ne uplićete, ne pravite prepreke, ne dajete boje, obrasce i oblike. Jednostavno vidite, bez ikakve ideje, bez predubeđenja.

Sada slede *sutre*:

Promena u preobražaju je prouzrokovana promenom u osnovnom procesu.

Vi ste slušali o mnogim čudima, mnogim *siddhi*. Patanjđali kaže da nikakvo čudo nije moguće, sva "čuda" slede određene zakone. Zakon možda nije bio poznat. Kada zakon nije poznat, ljudi misle iz svog

neznanja da je to čudo. Patanjđali ne veruje ni u kakva čuda. On je krajnje naučan u svom razumevanju. On kaže ako se nešto događa mora da postoji zakon. Zakon možda nije poznat, možda ga ne znate, iako neko ko čini čuda nije svestan zakonitosti pod kojima se ona događaju, ona se događaju i razumevanje o njima postepeno dolazi.

Ovo je osnovna *sutra* za sva čuda: "*Promena u preobražaju je prouzrokovana promenom u osnovnom procesu.*" Ako promenite osnovni proces, manifestacija se menja. Možda niste svesni osnovnog, temeljnog procesa; samo vidite manifestaciju. Zato što samo vidite manifestaciju i ne možete ići duboko, ne možete videti osnovni proces, podzemnu, skrivenu struju ovog osnovnog zakona, mislite da postoji čudo. Nema čuda.

Na primer, alhemičari na Zapadu vekovima s naporom pokušavaju da preobrazu osnovne elemente u zlato. Ima izveštaja da su malobrojni uspeli. Naučnici su uvek poricali to, ali je sada nauka uspela u tome. Sada to ne možete poricati - sada znamo taj osnovni proces. Fizičari sada kažu da se ceo svet sastoji od atoma, a ato-

mi se sastoje od elektrona. Kakva je onda razlika između zlata i čelika? Razlika nije u osnovnoj realnosti; oboje se sastoje od elektrona, električnih čestica. U čemu je onda razlika? Zbog čega su onda oni različiti? Zlato i gvožđe su različiti. U čemu je razlika? Razlika je jedino u strukturi, ne u osnovnoj supstanciji.

Ponekad je elektrona više, ponekad manje - to čini razliku. Kvantitet čini razliku, ali supstanca je ista. Osnovna realnost je ista. Ako želite, koliba može da se preobrazi u palatu a palata u kolibu.

Ovo je bazna *sutra* Patanjđalija: "*Varijacija u transformaciji prouzrokovana je varijacijom u osnovnom procesu.*" Stoga ako razumete proces koji leži ispod, postajete sposobni za stvari koje obični ljudi nisu sposobni da urade.

Izvodeći samyamu na tri vrste preobražaja - nirodha, samadhi, i ekagrata - sledi znanje o prošlom i budućem.

Ako se usredsredite na *nirodha*, na procepe ili praznine između misli, i nastavite da gomilate ove praznine, nastavljate da akumulirate ove praznine to je ono što

Patanjdali zove *samadhi* - i onda nastaje u vama situacija gde postajete usredsređeni na jedno - *ekagrata* - ako se ovo dogodi nastaje znanje o prošlosti i budućnosti.

To će se smatrati čudom ako možete znati budućnost, ali to nije čudo.

Postoje naučni zapisi o vrlo retkom čoveku na Zapadu, o Svedenborgu. On je napisao pismo čuvenom svešteniku Wesleyu i rekao mu: "U svetu duhova, čuo sam glas da želite da me vidite."

Wesley je bio zapanjen jer je želeo da ga vidi, ali nikome to nije rekao. Nije mogao da veruje u to. Napisao je pismo, kazujući: "Jednostavno sam zapanjen. Ne znam šta podrazumevate pod rečju duhovi, ne znam šta mislite kada kažete da ste čuli glas, ali sigurno je da sam razmišljao da vas vidim - a to nikome nisam rekao. Doći ću tog i tog datuma, jer ja odlazim na putovanje, a nakon tri, četiri meseca doći ću kod vas." Svedenborg mu je pisao: "To nije moguće, jer tačno tih dana, čuo sam glas u svetu duhova da ću umreti." Baš tih dana je i umro.

Svedenborg je boravio s nekoliko prijatelja u odmaralištu, i iznenada je povikao: "Vatra, vatra!" Nisu verovali šta to on

govori. Istrčali su van. Nije bilo vatre - ništa se nije događalo u malom selu, selu pored mora. Pitali su ga šta je mislio - a on se znojio kao da je tu bila vatra, tako je drhtao. Onda je rekao. "U obližnjem gradu samo na oko trista milja odavde bio je požar." Odmah su poslali konjanika. Bio je u pravu. Grad je bio u plamenu, i u tom trenutku ljudi iz grada su postali svesni toga, kada je on uzviknuo "vatra, vatra!"

Kraljica Švedske postala je zainteresovana za tog čoveka. Rekla je: "Možeš li mi reći nešto što mi može dati dokaz da se krećeš u svetu duhova?" Zatvorio je svoje oči i rekao: "U vašoj palati," gde on nikada nije bio, jer nikada ranije nije bio pozivan u palatu, a to nije ni bilo javno mesto gde svako može da ode... on je rekao, "U određenoj sobi," rekao je broj sobe, "otvorite određenu fижoku, koja je bila zaključana, a ključ se nalazi u drugoj sobi, vaš muž je tamo ostavio pismo za vas." Muž je bio mrtav skoro dvanaest godina. "A ovo je sadržaj pisma..." Napisao je ovu poruku. Našli su sobu, tražili ključ i našli ga, otvorili su fижoku, i tamo se nalazilo pismo tačno s rečima koje je Svedenborg napisao na komadu papira.

Patanjđali kaŹe ako se ostvari *nirodha* to postaje *samadhi*. Ako se *samadhi* postigne, čovek postaje jednousmeren, svest postaje ma, oštra, usredsređena stvar, i tu je znanje o prošlosti i budućnosti. Jer onda za vas vreme iščezava i postajete deo večnosti. Onda prošlost nije prošlost za vas, a budućnost nije budućnost. Onda vam svo troje postaju dostupni istovremeno.

Međutim, to nije čudo. Ovo je jednostavno zakon, osnovni zakon. ovek mora da ga razume i koristi.

Zvuk, značenje i podsticaj zajedno su u umu u pomešanom stanju. Izvodeći samyamu na zvuk, dolazi do razdvajanja ova tri i nastaje poimanje značenja zvukova načinjenih od svih Źivih bića.

Patanjđali kaŹe ako usmerite svoju *samyamu* - a to je vaša *dharana*, koncentracija; vaša kontemplacija *dhyana*, i vaša *samadhi*; ako ih sva tri dovedete zajedno u jednousmerenost - na bilo koji zvuk izgovoren od nekog Źivog bića - Źivotinje, ptice - vi ćete razumeti značenje tog zvuka.

Na Zapadu postoje priče o svetom Franji da je mogao govoriti sa Źivotinjama.

On je čak govorio s magarcima i kazivao: "Brate magarče." Kretao bi se i razgovarao s pticama, a ptice bi mu dolazile. Jednom je pozivao s obale reke: "Sestre!" Tako je obično nazivao ribe, i hiljade riba bi izronile svojim glavama iznad reke slušajući ga. Ovo su zapisi o kojima su svedočili mnogi ljudi.

Govorilo se o Lukmanu, koji je kreirao jedinstveni sistem medicine, tako što bi otišao do drveća i raspitivao se za njihova svojstva - "Za koje bolesti možeš biti korišćen, gospodine? - a drvo bi odgovorilo. Zapravo on je izvestio o toliko mnogo lekova da su moderni naučnici jednostavno zbunjeni, jer metoda nije bilo; eksperiment nije bio moguć. Upravo sada postajemo samo sposobni da uđemo u skrivena svojstva stvari, ali Lukman je govorio o njima.

Patanjđali kaže da to nije čudo. Ako se usredsredite - postajete jedno i slušate zvuk bez ikakve misli - sam zvuk će vam otkriti istinu iz svoje pozadine. To nije pitanje razumevanja jezika, to je pitanje razumevanja tišine. Ako ste u tišini, vi možete razumeti tišinu. Obično, ako znate engleski, možete razumeti engleski, ako znate francuski možete razumeti francuski.

Isto je istinito ako ste tihi, možete razumeti tišinu. To je jezik celine.

U jednousmerenosti ili usredsređenosti čovek postaje apsolutno tih. U toj apsolutnoj tišini sve se otkriva - ali ne kao čudo. Patanjđali ne voli reč "čudo." On je čovek nauke. Ničega nalik magiji nema u tome; to je jednostavno.

Jednog dana se ovo dogodilo u kući Mula Nasrudina. Mula Nasrudin i njegova žena su bili u kuhinji i prali su posuđe. Ja i njegov mali sin Fajalu smo bili u dnevnoj sobi i gledali smo televizor. Odjednom smo čuli tresak i padanje posuđa. Ja i Fajalu smo osluškivali, ali više ništa nismo čuli.

"To je bila majka koja ga je ispustila," mali Fajalu je na kraju objavio.

Bio sam zapanjen. "Kako to znaš?" Pitao sam ga.

"Zato što ona nije rekla ništa."

Postoji način razumevanja kada se ništa ne kaže - jer to nešto kazuje. Tišina nije samo prazna. Tišina ima svoju vlastitu poruku. Zato što ste previše ispunjeni mislima, ne možete razumeti, ne možete čuti taj mali, tihi glas iznutra.

Samo poslušajte glas kukavice, pesmu kukavice. Patanjđali kaže da slušate tako meditativno da vaše misli nestaju - *nirodha* dolazi. Ne zapljuskuju vas misli kada ste u *samadhiju*. Nijedna misao ne ometa, nema smetnje, jednousmerenost se javlja. Iznenada ste jedno sa kukavicom, vi razumete zašto ona poziva, jer smo mi deo jedne celine. Iza tog zvuka postoji skriveno značenje u kukavičinom srcu; ako ste tihi vi ćete moći to da razumete.

Patanjđali kaže: " *Zvuk, značenje i podsticaj zajedno su u umu u pomešanom stanju. Izvodeći samyamu na zvuk, dolazi do razdvajanja ova tri i nastaje poimanje značenja zvukova načinjenih od svih živih bića.*"

Mula Nasrudin je bio na aukciji celo popodne čekajući na stavku 455 koja je bila južnoamerički papagaj u hromiranom kavezu. Na kraju došao je na red i papagaj je stavljen na prodaju. Mula ga je kupio, ali ga je koštao daleko više novca nego što je očekivao da potroši na njega. Međutim, pri svemu tome, njegova žena je jako želela takvog papagaja.

Kada je pomoćnik sišao do njega da

uzme njegovo ime i adresu on je rekao: "Dobili ste ovde lepu pticu za sebe, gospodine."

Mula je rekao: "Znam. Lepa je. Samo jednu stvar zaboravio sam da pitam, može li taj papagaj da govori?"

Pomoćnik je podigao obrve. "Da govori?" rekao je on, "još kako, on je zadnjih pet minuta licitirao protiv vas!"

Mi smo tako zaokupljeni svojim vlastitim mislima, a ko sluša to? Ko sluša papagaja? Ljudi ne slušaju svoje ljubljene. Ko sluša ženu? Ko sluša muža? Ko sluša oca, ili ko sluša dete? Ljudi su tako zauzeti, preokupirani u svojim glavama - vezani - nemaju mogućnosti za slušanje. Slušanje traži tišinu. Slušanje traži pažljivost, usredsređenost. Slušanje traži duboku pasivnost, prijemčivost. To nije odsustvo sklonosti ili voljnosti - to je puna pažnja, potpuna svesnost, potpuna jasnoća i svetlost; ali pasivna.

Posmatranjem prošlih utisaka, nastaje znanje o prošlim životima.

Kada vi postanete tihi i smireni - što Patanjđali naziva *ekagrata parinama*, tran-

sformacija koja vam donosi jednousmernost svesti - kada to nastane, vi možete gledati u vaše prošle utiske i sećanja. Možete se tako kretati unatrag da možete ići i u svoje prošle živote. A to je vrlo, vrlo značajno, jer jednom kada možete pogledati u svoje prošle živote, odmah ćete postati drugačiji. Zato što ste zaboravili sve što ste ranije živeli, nastavljate stalno da ponavljate stare besmislice.

Ako možete videti unatrag i opet ugledati isti obrazac... da ste bili ljubomorni, da ste bili posesivni, da ste bili puni mržnje i besa, da ste bili pohlepni, da ste pokušavali da postanete moćni u svetu, pokušavali da steknete bogatstvo, uspeh, vlastoljublje, da ste bili jedan egoista stalno i uvek ste propadali i smrt je dolazila i sve što ste uradili bilo je razoreno, pa ste opet započinjali istu igru iznova... Ako odete natrag i vidite milione života raširene preko cele večnosti, možete li biti isti? Možete li se i dalje kretati u pohlepi kada vidite frustracije koje vam je donosila?

Ali mi zaboravljamo. Prošlost je apsorbovana od neznanja; ona se kreće u tamnoj noći. Zaborav dolazi, pada zavesa, i ne možete se kretati unatrag.

Vlasnik umetničke galerije u Bombaju pokazivao je slike mušteriji koji nije znao šta želi, pokušavajući sa pejzažem, mrtvom prirodom, cvećem, portretom, sve bez rezultata.

"Da li ste zainteresovani za golo telo? Pitao je vlasnik mušteriju. "Da li ste zainteresovani za aktove?"

"Zaboga, ne" rekao je posetilac. "Ja sam ginekolog."

Molim vas uopšte ne sumnjajte u doktora Phadnisa! Rekao mi je da vam ne kažem.

Ako ste ginekolog, kako vas može zanimati golo telo. U stvari to je zapravo nemoguće da budete zainteresovani za telo. Što više znate, manja je opčinjenost. Što više znate, manja je opsednutost. Što više znate, više je ništavnosti, uzaludnosti.

Ako se čovek može vratiti natrag u prošle impresije iz prošlih života... Tu je jednostavno samo jednousmerenost potrebna. Buda je kazivao priče iz svog prošlog života, priče *datake*; one su pravo blago. Nikada to ranije niko nije radio. Svaka priča je značajna - jer je to priča celog čovečanstva, svih čovečanstava; glupost čovekova,

pohlepa, ljubomora, ljutnja, saosećanje, ljubav. Ako možete videti unatrag, samo to viđenje će promeniti vašu budućnost. Nećete više biti isti.

Gospodin u sedamdesetim sabrao je svoje živce i preduzeo let avionom. Kada je izašao iz aviona posle leta, okrenuo se pilotu i rekao: "Gospodine, želim da vam zahvalim za oba ova leta."

"O čemu govorite?" rekao je pilot. "Samo ste imali jedan let."

"Ne gospodine," rekao je putnik: "Imao sam dva - moj prvi i poslednji."

Iskustvo preobražava, ali da biste se preobrazili iskustvo treba da bude svesno. Nesvesno iskustvo ne može vas promeniti. Živeli ste po istom obrascu kojim živite sada - mnogo puta - ali nastavljate da zaboravljate to. Onda započinjete opet istim kolosekom, kao da je nešto novo započelo. Mnogo puta ste se zaljubili i mnogo puta ste bili frustrirani. Opet tražite stare puteve.

Vaše telo je možda novo; vaš um nije nov. Vaše telo je baš kao nova boca, a um je vrlo staro vino. Boce se i dalje menjaju, a vino ostaje i dalje isto.

Patanđali kaže da ako postanete jednousmereni, usredsređeni - a to možete

postati jer u tome nema tajne; samo nastojanje, istrajnost i strpljenje su potrebni - moći ćete da vidite sve što ste videli ranije. Upravo viđenje toga učiniće da vaši obrasci iluzija propadnu. Nema nikakvog čuda u tome; to je jednostavno, prirodan zakon.

Problem nastaje zato što ste nesvesni. Problem nastaje zato što ste umirali i stalno bili ponovo rađani, ali svaki put na neki način, zavesa je padala i vaša je vlastita prošlost bila sakrivena od vas. Vi ste kao ledena santa, samo mali deo je na površini, a glavni deo je ispod površine. Vaša ličnost je upravo sada mali deo koji je ispupčen iznad površine. Sva vaša prošlost je upravo dole, ispod površine. Jednom kada postanete svesni toga, ništa drugo nije potrebno. Sama ta svesnost postaje preokret, revolucija.

Podsmevajući se grupi regruta vodnik marinaca je pitao: "Džone, kada čistite pušku, šta prvo treba da uradite?"

"Pogledati u broj," regrut je odgovorio odmah.

"Pa, za ime sveta, kakve to veze ima sa čišćenjem oružja?" vodnik je pitao.

"Samo sam želeo da se setim,"

odgovorio je Džon, "da li čistim svoje vlastito."

U stvarnosti svako nastavlja da biva odsutan, da ga nema. Vi ne znate ko ste; ne znate koji je vaš broj; ne znate šta ste uvek radili. Postali ste vrlo vešti u zaboravljanju stvari. Sada psiholozi kažu da sve što je bolno, čovek je sklon da zaboravi. Ne da vi to stvarno zaboravljate - to ostaje deo vašeg nesvesnog. U dubokoj hipnozi to izlazi, to ispliva. U dubokoj hipnozi sve se vraća natrag.

Na primer, ako vas pitam šta ste radili prvog januara 1961. ne možete se setiti. Vi ste bili naravno ovde. Prvog januara 1961. ste bili živi, svi ste bili ovde, ali se ne sećate šta ste radili od jutra do večeri. Onda odete kod hipnotizera, dozvolite sebi da budete hipnotisani. U dubokoj hipnozi mi ćemo pitati: "Šta ste radili prvog januara 1961?" Vi ćete ispričati sve, čak i sićušne detalje - da ste ujutru išli u šetnju, da je bilo lepo, rosa je bila na travi, možete se setiti hladnoće jutra, a živa ograda je bila sečena u vrtu i vi se još toga možete setiti, gotovo da opet možete osetiti miris, miris tek isečene živice, a sunce se uzdizalo... Mali

detalji, sićušni detalji, kao da ste ceo dan ponovo proživeli. Kada izađete iz hipnoze, opet zaboravljate.

Izgleda da je pamćenje svega previše za vas, to postaje prevelik teret, stoga nastavljate da ga odbacujete ispod površine svesti, u podrum. Podrum svesti treba takođe istraživati jer je tamo skriveno blago, mora da se istraži jer samo kroz takvo istraživanje možete postati svesni gluposti koje ste stalno ponavljali. Kada to razumete možete otići izvan toga. Razumevanje podruma svesti postaje prolaz za više spratove vašeg bića.

Moderna psihologija kaže da postoje dve podele svesti, na svesno i nesvesno. *Joga* psihologija kaže da postoji još jedna podela: nadsvesno. Vi živite u prizemlju, to je svesnost. Ispod toga je veliki podrum, nesvesno - cela akumulirana prošlost. A kada kažem cela akumulirana prošlost to znači svi vaši životi kao ljudi, svi vaši životi kao životinje, svi vaši životi kao ptice, svi vaši životi kao drveće, biljke, svi vaši životi kao stene, metali - od samog početka, ako je uopšte bilo nekog početka, ili od samog bespočetnog početka. Sve što vam se dogodilo, svi preobražaji, svi su oni akumulirani

u podrumu. Čovek mora da prođe kroz to.

Samo razumevanje će vam dati ključ od stepeništa kojim možete doći do nadsvesnosti.

Patanjđali kaže da se to događa prema jednostavnom zakonu. Sva čuda se događaju prema jednostavnom zakonu kada postanete jednousmereni, usredsređeni. Postoji samo jedno čudo, a to je čudo da se postane usredsređen.

Ove *sutre* su sama osnova za razvoj buduće nauke, pre ili kasnije. Sada je osnovni rad započet na Zapadu. Mnogo je urađeno što se tiče superosetljivosti; mnogo je urađeno za paranormalno. Međutim sve je još uvek u tami; ljudi traže na slepo. Kada stvari postanu mnogo jasnije, Patanjđali će zauzeti svoje pravo mesto u istoriji ljudske svesti. On je neuporediv - prvi naučnik koji ne veruje ni u kakvo praznoverje, ni u kakvo čudo, i koji svodi sve na naučni zakon.

Posmatranjem prošlih utisaka, nastaje znanje o prošlim životima.

U *Primarnoj terapiji* možete da uradite malo u tom pravcu, da idete malo unatrag, do rođenja u ovom životu. To je samo

preliminarni rad. Ako uspete u tome može vam se pomoći mnogo dublje, da zapamtite dane u materici. Ja ću započeti novu terapiju, hipnoterapiju. Ubrzo, kada obavite primarnu terapiju i kada uspete u njoj, onda vam hipnoterapija može pomoći da odete dublje, da se sećate dana u materici; pa da odete još i dublje i da se sećate svog prošlog života, kada ste umrli; onda da odete još dublje u detalje poslednjeg života.

Ako možete ući u detalje čovekovog života onda imate ključ, onda možete otvoriti sva vrata prošlosti.

Zašto otvarati vrata prošlosti? Jer u prošlosti je skrivena budućnost. Ako znate svoju prošlost, nećete je ponavljati u budućnosti. Ako to ne znate vi ćete nastavljati stalno da je ponavljate. Samo znanje o prošlosti postaje garancija da to više nećete ponoviti u budućnosti; u budućnosti ćete biti potpuno novi čovek. *Joga* je nauka za novog čoveka.

STENOVITO DNO OD 'NE' I 'DA'

8. januara 1976. pre podne
u Buddha dvorani

Prvo pitanje:

Osho, jednom pozivajući se na Sartra rekli ste, kada su ga pitali u jednom intervjuu: "Šta je najvažnija stvar u vašem životu?" Sartr je odgovorio: "Da volim da živim, da pušim." Vi ste приметili da je taj odgovor vrlo nalik zenu. Inače, da li Sartr ima zen-svest?

Zbog toga sam rekao da je vrlo mnogo nalik zenu. A ne tačno zen, već vrlo mnogo nalik zenu. Egzistencijalizam je gotovo na ivici da postane zen. Ne može nastavljati da stoji gde je sada, jer to neće biti zen, već može da načini skok i postane zen. Sartr stoji tamo gde je Buda takođe stajao pre nego što je postao prosvetljen, ali Buda je bio otvoren prema budućnosti. On je još istraživao, još je bio na putovanju. Sartr je postao fiksiran u svojoj negativnosti.

Negativno je potrebno, ali nije dovoljno. Zato nastavljam govoriti sve dok vi ne budete sposobni da kažete *ne* Bogu; jer nećete nikada postati sposobni ni da mu kažete *da*. Ali samo reći *ne* nije dovoljno. To je potrebno, ali čovek mora da se kreće napred - od *ne* do *da*, od negativnog do pozitivnog.

Sartr se još vezuje uz negativno, za *ne*. Dobro je da je došao dotle, ali nije dovoljno. Jedan korak više, gde negativnost takođe nestaje, gde se negativnost takođe negira. Negacijom negacije postaje apsolutno pozitivno. Negacija negacije je totalno *da*. Dopustite mi da vam to objasnim. Vi ste tužni. Bivate nastanjeni u svojoj žalosti, možete prihvatiti to kao "ovo je kraj", putovanje se zaustavlja, nema traganja, više nema istraživanja - vi ste utvrđeni, načinili ste svoju kuću u *ne*. Sada niste proces; postali ste nepokretni. *Ne* je postalo vaš stil života. Nikada ne načinite ništa svojim stilom života. Ako ste dospeli do *ne*, ne zaustavljajte se tamo. Traganje je beskrajno. Nastavite dalje, i dalje... jednog dana ćete dospeti do vrlo stenovitog dna *ne* i započeti da se krećete naviše prema površini. Uronite duboko u *ne*. Dospećete do kamenog dna.

Odatle je tačka preokreta, onda se krećete u suprotnom pravcu. Onda dolazi svet *da*. Ako ste bili ateista, onda postajete teista. Onda kažete *da* celoj egzistenciji. Onda se tuga preobraća u blaženstvo, *ne* postaje *da*. Ali to takođe nije kraj, nije cilj. Nastavite dalje i dalje. Pošto je *ne* ostavljeno, *da* će takođe nestati.

To je tačka *zena*, gde oboje, *da* i *ne*, nestaju, a vi ste ostali bez ikakvog gledišta. Ostali ste bez ikakve ideje - razgolićeni, nagi - samo sa jasnoćom, ni sa čim da je ometa - čak ni *da*. Nema filozofije, nema dogme, nema teologije, nema doktrine - ništa da vas ometa, ništa da vas naoblači. To je ono što Patanjđali zove *nirbiđa samadhi*, *samadhi* bez semena, jer u *da* još može da se nosi seme.

Ovo je tačka transcendencije. Ovo je tačka gde vi nestajete potpuno, a u isto vreme, postajete apsolutni. Zbog toga Buda neće reći *da* Bogu, neće reći ni *ne* Bogu. Ako ga pitate: "Ima li Boga?" U najboljem slučaju će se smeјati. Taj osmeh pokazuje njegovu transcendenciju. On neće reći *da*, neće reći *ne*, jer zna da su oba stadijumi na stazi, ali ne cilj - oba su detinjasta. U stvari, sve postaje detinjasto kada prionete uz to.

Samo deca prijanaju, vezuju se. Odrastao čovek napušta svako prijanjanje; prava zrelost je nevezivanje - čak ni za *da*.

Buda je tako božanski i tako bezbožan. Svi ljudi koji su postigli prosvetljenje odlaze izvan *da* i *ne*.

Zapamtite ovo. Sartr visi negde na samoj granici *ne*. Zbog toga nastavlja da govori o tugi, potištenosti, uznemirenosti, agoniji. Sve negativnosti. On je napisao važnu knjigu, svoj *magnum opus*, "Biće i ništavilo." U toj knjizi pokušava da dokaže da je biće nestvarno - totalna negacija. Ali on se čvrsto drži toga.

Međutim on je autentičan čovek. Njegovo *ne* je istinito. On ga je zaradio. To nije samo poricanje Boga, on živi to odricanje. On je patio zbog toga; žrtvovao se za to. To je jedno autentično *ne*.

Dakle, postoje dva tipa ateista - kao što postoje dva tipa u svakom pravcu, autentičan i neautentičan. Možete postati ateista iz pogrešnih razloga. Komunista je ateista, ali nije autentičan. Njegovi razlozi su lažni; njegovi razlozi su površni. On ne živi svoje *ne*.

Da bi živeo *ne* treba žrtvovati sebe na oltaru negativnosti, patiti strahovito,

kretati se u svetu očajanja, kretati se u tami, kretati se u beznadežnom stanju uma gde tama na kraju preovladava beskrajno, i nema nade ni za kakvo jutro - da se kreće u besmislu i ni na koji način ne stvara iluziju spasa; jer iskušenje za to je veliko. Kada ste u tamnoj noći iskušenje je veliko barem da se sanja o jutru, da se stvori iluzija okolo vas, da se nada za to. Kad god počnete da se nadate, počinjete pokušavati da verujete u to, jer se ne možete nadati bez vere. Možete se nadati ako verujete. Verovanje je neautentično; neverovanje je takođe neautentično.

Sartrovo *ne* je zaista istinito. On je živeo to; on je propatio za to. On se ne vezuje ni uz kakvo verovanje. Kakvo god da je iskušenje, on neće sanjati. Kava god da je privlačnost nade i budućnosti, on neće biti zaveden. On će prionuti, biće fiksiran na činjenicu. Činjenica je da nema značenja. Činjenica je da izgleda da nema Boga, izgleda da je nebo prazno. Činjenica je da nema pravde. Činjenica je da cela egzistencija izgleda da je nebitna i slučajna - nije kosmos već je haos.

Teško je da se živi sa ovim haosom. Gotovo je nemoguće - neljudski ili nadljud-

ski - da se živi s ovim haosom a da se ne započne sanjati o tome, jer čovek oseća da ljudi. U toj situaciji je Niče postao lud - u kojoj je Sartr bio. On je postao lud. Previše ljudi će poludeti ako pokušaju *ne* - jer onda nema ljubavi, onda nema nade, onda nema značenja. Vaša egzistencija je besmislena, slučajna. Unutra je praznina, spolja je praznina... nigde nema cilja. Ničega nema za šta da se prione, nigde da se ode - nema razloga da se postoji.

Izgleda teško, gotovo nemoguće.

Sartr je to zaradio; on je to živeo. On je pravi čovek, pravi Adam. On je bio neposlušan. Rekao je *ne*. Bio je izbačen iz vrta - iz vrta nade, vrta snova, vrta ispunjenja svih vaših želja. Ogoljen, obnažen u hladnom svetu je živeo.

On je lep čovek, ali još jedan korak je potreban. Malo više hrabrosti. Nije još dotakao kameno dno ništavila.

Zašto nije mogao da dotakne kameno dno ništavila? Jer je načinio filozofiju od ništavila. Sada mu sama ta filozofija daje značenje. On govori o žalosti. Jeste li posmatrali nekoga ko govori o ovoj žalosti? Sam njegov govor pomaže mu da žalost iščezne. Zbog toga ljudi govore o žalosti,

ljudi govore o svojim jadnim životima. Oni govore jer samo govoreći zaboravljaju na to.

On je govorio, dokazivao, da ništa nije značajno, da je čitav život beznačajan. Sada je ovo postalo njegovo značenje - da dokazuje to, da se bori za to. Tu je on propustio stvar. Malo dublje i naišao bi na ste-novito dno. Bio bi odbačen unatrag prema dubokom *da*.

Iz *ne* rađa se *da*. Ako se iz *ne* ne rodi *da*, onda je nešto pošlo pogrešno. To mora biti tako. Iz noći jutro sviće. Ako jutro nikako ne sviće, onda je nešto krenulo pogrešno. Možda je jutro tu, ali je čovek došao dotle da neće otvarati svoje oči. Postao je predan tami, ili je oslepeo, ili je živeo u tami toliko dugo da ga svetlost zabljesne, i oslepi ga.

Jedan korak više u ovom životu ili drugom i Sartr bi postao zaista čovek *zena*. Mogao bi da kaže *da*. Iz *ne*, ali zapamtite iz autentičnog *ne*.

Jeste li nekad posmatrali pojavu lažne trudnoće? Žena veruje da je trudna, postaje autohipnotisana da je trudna. Počinje osećati da joj stomak raste - i stomak zaista započinje da raste. Možda nema

ničega osim vazduha. I svakog trenutka stomak postaje veći i veći i veći. Upravo njen um pomaže stomaku da akumulira vazduh, baš sama ideja. A nema ničega - nema trudnoće, nema deteta unutra. Ovo je lažna trudnoća; neće niti rađanja.

Kada neko kaže *ne*, a da to nije zaradio, stekao, a da to nije živeo... Na primer, sada je u Rusiji to postalo službena filozofija. Svako je komunist a svako je ateista. Sada je to službena religija; vlada je propagira. U svakoj školi, koledžu i univerzitetu, obožava se sada *ne*. Ateizam je sada postao religija; sada se svako uči tome. Trudnoća će biti lažna, uslovljena od drugih; baš kao u svakoj religioznoj kući - hrišćanskoj, *hindu*, muslimanskoj - rođeni ste a onda vas uče nečemu i ubrzo počinjete verovati u to.

Malo dete videći svog oca kako se moli započinje da se moli jer su deca sklona podražavanju. Otac odlazi u crkvu... dete ide u crkvu. Videvši da svako veruje, ono takođe započinje da se pretvara. Sada se iz toga rađa lažna trudnoća. Stomak će nastavljati da raste, a nijedno dete neće izaći iz njega, nikakav se život iz toga neće roditi. Samo će osoba postati ružna zbog stomaka.

Da može biti lažno, *ne* može biti lažno; ništa ne dolazi iz toga. Drvo se poznaje pomoću ploda, uzrok se poznaje pomoću posledice. Da li ste vi autentični ili ne, biće znano kod vašeg ponovnog rođenja. Ovo je jedna stvar.

Druga stvar koju treba zapamtiti jeste: ako ste možda zaista trudni, ali ako se majka opire samoj ideji da rodi dete, može ubiti dete. Dete je bilo pravo, ali majka mora da saraduje. Kada dete želi da izađe iz materice posle devet meseci rasta, majka treba da saraduje.

Zato što majka ne saraduje, zbog toga ima tako mnogo bola. Rođenje deteta je tako prirodna stvar, ne treba da bude nikakvog bola. U stvari, oni koji znaju, kažu da rađanje deteta postaje jedan od najekstatičnijih trenutaka ženinog života ako saraduje, ništa nije kao to. Nikakav seksualni orgazam ne može ići tako duboko kao kada žena učestvuje u procesu rađanja deteta. Cela njena egzistencija vibrira novim životom; novo biće se rađa. Ona postaje vozilo božanskog. Ona postaje tvorac. Svako njeno vlakno počinje da vibrira s novim skladom; nova pesma se čuje u dubini njenog bića. Ona će biti ekstatična.

Nijedan seksualni orgazam ne može biti tako dubok kao orgazam koji može postići žena kada postane majka, ali se baš suprotno događa. Upravo umesto da bude ekstatična, žena prolazi kroz ogromnu patnju - zato što se ona bori. Dete izlazi napolje, dete napušta matericu, spremno je - spremno je da izađe van u veliki svet, prostorni svet - a majka ga drži. Ona je zatvorena, ona ne pomaže, nije otvorena. Ako je stvarno zatvorena, može ubiti dete.

To je ono što se dešava Sartru: dete je spremno, i on je nosio pravu trudnoću, ali sada se plaši. Sada je samo *ne* postalo cilj života, kao da je sama trudnoća postala cilj, ne dete. Kao da se žena oseća tako dobro noseći težinu u materici da se sada boji ako bi se dete rodilo da će izgubiti nešto. Trudnoća ne treba da postane stil života. To je proces; počinje i završava se. Čovek ne treba da prijanja uz to. Sartr se vezivao; tu je on pogrešio.

Ima mnogo ateista u svetu s licem trudnica, vrlo malo ateista sa pravom trudnoćom. Ali vi možete promašiti, ne uspeti, i kada imate pravu trudnoću.

Nikada ne naćinite neku taćku gledišta svojom filozofijom, jer jednom kada

to postane vaša filozofija vaš ego je upleten, a onda nastavljate da je štitite, dokazujući je, tražeći dokaze za nju.

Amitabha je dao malu priču. Biće dobro da se ona razume.

Jedan jevrejski mudrac u Brunklinu pita drugog jevrejskog mudraca:

"Šta je to: zeleno, visi na zidu, i pišti?"

Zagonetka je šta je to: zeleno, visi na zidu, i pišti?

Drugi jevrejski mudrac, razmišljajući reče: "Ne znam."

Prvi reče: "Crvena haringa."

Drugi mudrac: "Ali rekli ste da je zeleno."

Prvi mudrac: "Možete je obojiti zeleno."

Crvena haringa, ali je možete obojiti.

Drugi mudrac: "Ali rekli ste da visi na zidu."

Prvi mudrac: "O, naravno, možete je okačiti o zid."

Drugi mudrac: "Ali rekli ste da ona zviždi!"

Drugi mudrac: "Dakle, ona ne zviždi."

Međutim, čovek nastavlja sve dalje i dalje. Sada ništa nije preostalo od izvorne pretpostavke, ali on nastavlja da prijanja uz to. To postaje ego trip.

Sartr je autentičan čovek, ali sve je s njim postalo ego trip. Trebalo mu je malo više hrabrosti.

Da, ja vam kažem da *ne* traži hrabrost; a da se kaže *da* treba više hrabrosti. Jer da bi se reklo *ne*, ego može biti koristan. U svakom *ne*, ego može biti koristan. Oseća se dobro kada kaže *ne*; oseća se nahranjenim, ojačanim. Inače kazati *da* jeste predanost; to traži više hrabrosti.

Sartr treba preobražaj gde *ne* postaje *da*, onda on neće biti nalik *zenu*, on će biti *zen*.

Iza *zena* je Buda. Iza *zena* je Buda, najviše prosvetljenje, *nirbiđa samadhi* Patanjđalija - *samadhi* bez klice ili semena - gde se *da* takođe odbacuje, jer *da* nosi i protivno *ne*. Kada se *ne* zaista odbaci, nema potrebe da se nosi *da*.

Zašto kažete da Bog jeste? Zato što se još bojite da on možda nije. Niko ne kaže ovo je dan. Niko ne kaže ovo je rađanje sunca, jer svako zna da je to tako. Kad god insistirate, da je to tako, negde duboko u

vašoj svesti postoji strah. Plašite se da možda to nije tako. Zbog tog straha nastavljate da insistirate, govoreći *da*. Ljudi postaju fanatici, dogmatičari. Oni su spremni da budu ubijeni ili da ubiju za svoje ideje.

Zašto ima tako mnogo dogmatizma u svetu? Zato što ljudi nisu dostigli realnost. Oni se plaše. Oni se boje - svako ko kaže *ne* kreira iskušenje za njih. Oni takođe unutra nose svoje *ne*, još ga nose. Ako neko kaže *ne*, njihovo *ne* biva oživljeno, i oni se boje sebe. Žive zatvoreni život, tako da niko ne ometa njihovu ideologiju.

Ali čovek koji je zaista dospeo do *da*, zašto je potrebno da govori *da*? Buda ne govori ništa o Bogu. On se jednostavno smeši čitavoj gluposti *da* i *ne*. Život je tu bez ikakve interpretacije. On je kompletan - do najvećeg stepena kompletan i savršen. Nijedna ideologija ne treba da govori ništa o tome. Treba da budete tihi i smireni da saslušate to. Treba da budete u tome, da osetite to i da živite to. Uvek zapamtite, ljudi koji su opsednuti previše sa *da*, mora da potiskuju neko *ne* unutar svog bića.

Ovo je od Amitabha:

Drugo pitanje:

Herman Heseov "Sidarta" govorio je na ovaj način Budi:

"Osobito me je zadivilo jedno u tvom učenju, o, dubokopoštovani! Sve je u tvom nauku savršeno jasno, sve je dokazano: svet prikazuješ kao savršeni, nikada i nigde prekinuti lanac, kao večiti lanac, sastavljen od uzroka i posledica. Ni za trenutak nisam posumnjao u tebe. Ni za trenutak nisam posumnjao da si ti odista Buda, da si dostigao cilj, i to najviši, za kojim idu mnoge hiljade bramana i sinovi bramana. Ti si našao izbavljenje od smrti. Ono je poniklo iz tvog vlastitog traganja, na vlastitom putu, kroz misli, kroz meditaciju, kroz spoznaju, kroz prosvetljenje. Ovo nije poniklo iz učenja! I zato - a takva je moja misao, o Uzvišeni - nikom nije dosuđeno izbavljenje kroz učenje! Jer, ti, o Uzvišeni, nikom nećeš moci rečima i učenjem saopštiti i reći šta se u tebi zbilo u času otkrovenja! Mnogo toga sadrži učenje prosvetljenog Bude... ali, jedno ipak ne sadrži ovo jasno, osveštalo učenje: ne sadrži tajnu šta je sam Uzvišeni doživeo, on jedini među stotinama hiljada.

To je ono zbog čega nastavljam svoj put - ne da bih tragao za drugim, boljim učenjem, jer znam da takvog nema, već da

bih napustio sva učenja i sve učitelje i sam stigao do svog cilja, ili da umrem."

Hoćete li komentarisati?

Sidarta od Hermana Hesea je jedna od vrlo retkih knjiga, nešto iz njegove najskrivenije dubine. Nikada Hese opet nije mogao dati takav dragulj, koji bi bio lepši i dragoceniji od *Sidarte*; kao da se potrošio u tome. Ne može dospeti više. *Sidarta* je Heseov najviši domet.

Sidarta kaže Budi: "Sve što kažeš istina je. Kako može biti drugačije? Objasnio si sve što nikada ranije nije bilo objašnjeno; sve si učinio jasnim. Ti si najveći učitelj koji postoji. Ali si ti postigao ovo prosvetljenje sam, sopstvenim nastojanjem. Nisi bio učenik. Nikoga nisi sledio, tragao si sam. Došao si do ovog prosvetljenja sam, hodajući na stazi, ne sledeći nikoga." "Moram da te napustim," rekao je Sidarta Gautami Budi, "ne da bih našao većeg učitelja, jer takvog nema, nego da sam tragam za istinom. Samo sa ovim učenjem se ja slažem" - jer je to Budino učenje, "budi svetlost samome sebi." Ne sledi nikoga. Tragaj i traži, ali nikoga ne sledi. "S ovim se ja slažem," kaže Sidarta, "stoga moram

otići."

On je tužan. Mora da mu je bilo vrlo teško da napusti Budu, ali je morao da ode - da traga, da istražuje, ili da umre. Morao je da nađe stazu.

Koji je moj komentar na to? Postoje dva tipa ljudi u svetu. Devedeset devet procenata koji ne mogu ići sami... Sami, ako pokušaju, ostaće čvrsto uspavani zauvek i zauvek. Sami, prepušteni sebi, mogućnost je nula. Njima će trebati neko da ih probudi; trebaće im neko da ih prodrma iz njihovog sna, da ih potrese. Trebaće im neko da im pomogne. Postoji drugi tip takođe, to je samo jedan procenat, koji može naći svoj vlastiti put.

Buda pripada prvom tipu, retkom putu, jednom procentu. Sidarta takođe pripada istom tipu. On razume Budu, on voli Budu, on ga duboko poštuje. On oseća tugu i bol i srce ga boli kada ga napušta, ali zna da mora otići. Treba da nađe svoj sopstveni put. Mora sam da traga za svojom sopstvenom istinom. Ne može postati senka; njemu to nije moguće, to nije njegov tip. Ali to ne znači da svako treba, da svako mora tragati za sebe.

U ovom veku su bile dve velike

osobe: Gurđijev i Krišnamurti. Oni su ta dva tipa. Krišnamurti stalno insistira da svako mora ići svojim vlastitim putem. Sam čovek mora da traga i sam mora da postigne. A Gurđijev je insistirao da je potreban školski rad - sami nikada nećete moći da pobegnute iz zatvora. Svi zatvorenici moraju zajedno da se bore sa snagama koje ih čuvaju, koje su načinile zatvor. I svi zatvorenici moraju da se sastanu zajedno da bi našli puteve, sredstva i metode - a njima treba i nečija podrška, čoveka koji je izvan zatvora. Inače neće naći put; neće naći način da izađu van. Neko ko je bio u zatvoru i dospeo van, njegova pomoć je potrebna; a to je majstor.

Ko je u pravu? Krišnamurtijevi sledbenici neće slušati Gurđijeva, sledbenici Gurđijeva neće slušati Krišnamurtija; i svi sledbenici misle da oni drugi nisu u pravu. Ali ja vam kažem, obojica su u pravu jer ima dva tipa ljudi.

Nijedan tip nije bolji. Ne pokušavajte da vrednujete. Neko je žena, a neko je muškarac - niko nije viši i niko nije niži; to su različiti biološki tipovi. Neko može naći sam, a nekome je potrebna pomoć - niko nije viši i niko nije niži; to su različiti tipovi

duhovnosti.

Osoba koja ne može naći sama je osoba za koju će predanost biti staza, ljubav će biti staza, poverenje će biti staza. Nemojte misliti da je poverenje lako. Teško je ono isto kao kada se sledi svoj vlastiti put, ponekad čak i teže. A ima ljudi koji će ga slediti sami.

Baš pre nekoliko dana je došao mlad čovek i pitao me: "Ne mogu li ja tragati sam za sebe? Treba li da budem *sannyasin*? Treba li da budem vaš učenik, poklonik? Ne mogu li slediti svoj vlastiti put, ne mogu li tragati sam za sebe?" Ja sam rekao: "Zašto si došao kod mene da me pitaš? Ti nisi tip koji sledi svoj sopstveni put, sam za sebe. Čak ni to ne možeš da odlučiš. Šta ćeš više još moći da odlučiš sam? Ovo si takođe došao da me pitaš. Ovo ja moram da odlučim - već si sledbenik, učenik. Međutim, on je obrazlagao; rekao je: "Ali vi niste bili učenik nijednog majstora." Rekao sam: "To je u redu, ali nisam išao kod nikoga da pitam. Čak ni za to, nisam nikada otišao da nekoga pitam."

Ovo je moje razumevanje: ljudi koji su sledili svoj vlastiti put retko su postizali cilj, vrlo retko - jer mnogo puta će vaš ego

reći da ste redak tip, da možete ići sami, nije potrebno da sledite nikoga; i vaš ego će vas obmanuti. Možda ne sledite nikoga; sledite svoj sopstveni ego, vašu vlastitu zamisao, a to će vas odvesti u hiljadu i jedan jarak. Vi sledite sebe u stvari. Vi se ne krećete svojim sopstvenim putem; vi samo sledite sebe. I u zbrkanom ste haosu. Gde ćete ići? Kako ćete ići?

Budite vrlo jasni u vezi toga. Slušajte svoje unutarnje dubine. Da li ego govori da ne budete sledbenik? Ako je to ego, onda nigde nećete otići. Uhvaćeni ste u zamku, već ste uhvaćeni. Onda je dobro da sledite nekoga. Nađite školu, nađite majstora. Ostavite ovaj ego, jer će vas ovaj ego voditi u veće i veće besmislice i gluposti.

Čujte Sidartine reči: *"Zbog toga ja idem svojim vlastitim putem - ne da tražim drugog i boljeg učitelja, jer nema boljeg..."* On jako voli Budu; on ga veoma poštuje. On kaže: *"Sve što ti kažeš apsolutno je jasno. Niko ranije nije nikada podučavao na tako jasan način. Sve što kazuješ o malom i velikom, apsolutno je shvatljivo, privlači, preobraća, stvara simpatiju prema tome. Ja znam,"* kaže on, *"ti si postigao (prosvetljenje). Ja ne odlazim od tebe zato što sum-*

njam u tebe, ne. Ja te poštujem. Imao sam kratko viđenje realnosti kroz tebe; kroz tebe sam ugledao realnost. Zahvalan sam, ali moram otići."

Njegov tip nije takav da može postati sledbenik. On odlazi u svet, on se kreće u svetu. On živi sa bludnicom. Pokušava da sazna šta je zadovoljenje, prepuštanje zadovoljenju. Uči puteve sveta i puteve greha, i ubrzo, iz mnogih patnji, mnogih razočarenja, frustracija, svesnost se budi u njemu. Duga je staza, ali on odlučno ide dalje, nepokolebljivo. Kakva god da je cena, spreman je ili da umre ili dostigne prosvetljenje. On je razumeo svoj tip.

Da se razume svoj tip najosnovnija je stvar u spiritualnom traganju. Ako vam je nejasno koji ste tip - jer ljudi koji dođu kod mene kažu: Kažete da je najvažnije razumeti koji ste tip, ali ne znamo koji smo tip. Onda budite sigurni: niste onaj tip koji može ići sam po svome. Zato što ne možete biti sigurni čak ni koji je vaš tip, to takođe treba da odluči neko drugi, onda nećete biti sposobni da idete sami. Onda ostavite taj ego. To je jednostavno ego.

To se dogodilo... Zamki je mnogo. Ako odete i pogledate Krišnamurtijeve sle-

dbenike, videćete gotovo sve pogrešne tipove sakupljene zajedno. To nisu ljudi kao Sidarta - jer zašto bi išli kod Krišnamurtija? Pogrešne ljude - oni kojima treba učitelj, a još uvek nisu spremni da ostave svoje egoe - naći ćete ih oko Krišnamurtija. To je lepa nagodba. Krišnamurti kaže: "Ja nisam učitelj;" stoga je njihov ego netaknut. On ne kaže: "Predajte se;" stoga nema problema. Zapravo on uvećava njihove egoe pošto kaže "svoju stazu treba da nađete sami." Oni se osećaju lepo, nastavljaju da slušaju Krišnamurtija godinama i godinama.

Ima ljudi koju su ga slušali četrdeset godina. Ponekad dođu kod mene i ja ih pitam: "Ako ste ga zaista razumeli, zašto onda ne prestanete da idete kod njega? On kaže nema učitelja i da on nije vaš učitelj, a nema ni šta da se poduči i ništa da se nauči; čovek mora da traga kroz život napornim putem, čovek mora da dosegne sebe samog. Zašto ste traćili četrdeset godina?" Mogu da vidim na njihovim licima, problem je što njima treba majstor, ali ne žele da se predaju. Stoga je to dobar kompromis: Krišnamurti kaže nije nužno da se predaju, nastavlja da podučava, a oni produžavaju da slušaju i uče.

Kod Gurđijeva, naći ćete bolju grupu nego kod Krišnamurtija - ljudi koji se mogu predati, koji su spremni da se predaju. Ima izuzetaka i tu takođe, jer postoje ljudi koji ništa ne žele da učine, a kada ne žele da učine ništa misle da je to predavanje. Ima ljudi koji su gotovani, koji ne žele da urade ništa. Oni kažu: "Mi se predajemo. Sada je to vaša odgovornost. Ako sada nešto krene loše vi ste odgovorni." Međutim, Gurđijev neće dopustiti takve ljude. On je bio vrlo strog. On bi im stvorio toliko mnogo poteškoća da bi pobjegli za nekoliko časova. Samo vrlo retki ljudi bi ostali tu, koji su se zaista predali.

Na primer, došao je jedan čovek, muzičar, vrlo ostvareni muzičar koji je već bio poznat, čuven po svojoj umetnosti, a Gurđijev je rekao: "Prestani s muzikom i počni da kopaš rupe u vrtu." I to dvanaest sati dnevno. Taj čovek nikada nije radio tako naporno. Uvek je svirao orgulje. Ruke su mu bile fine; nisu bile ruke radnika; nisu bile kao kod manuelnog radnika. Fine, žensstvene ruke, znaju samo jedan posao - mogu dodirivati dirke na orguljama. To je radio celog svog života, a sada mu je ovaj čovek rekao... međutim, počeo je da kopa

jame sledećeg jutra.

Predveče je došao Gurđijev i rekao: "Dobro, vrlo dobro. Sada vrati zemlju natrag u jame. Zatrpaš jame. Dok ih ne zatrpaš ne idi na spavanje." Stoga je opet četiri, pet sati punio sve rupe - kakve su one bile - jer ujutru će on doći da ih vidi. Ujutru je on tu i kaže: "Dobro. Sada kopaj druge rupe." I to se produžava za tri meseca.

Apsurdna aktivnost, ali ako ste se predali, vi ste se predali. Ne treba da brinete šta on radi. Vi ste predali i rasuđivanje, umovanje.

Posle tri meseca taj čovek je izrastao u totalno različito biće. Onda je Gurđijev rekao: "Sada možeš da sviraš svoju muziku." Nova muzika je potekla, nikada ranije nije bila tu. On je dodirnuo nešto nepoznato. On je sledio, verovao, prošao je s Gurđijevim ceo put.

Ljudi koji pokušavaju da obmanu, neće ostati tu; oni će odmah pobeći. Sa Krišnamurtijem oni mogu ostati, jer ništa nema da rade, ništa da meditiraju... A Krišnamurti je u pravu! U pravu je samo za jedan posto ljudi, a problem je što tih jedan posto nikada neće ići da ga slušaju. Tih jedan posto idu sami svojim putem. Ako neko od tih

jedan posto na neki način naiđe na Krišnamurtija, on će mu se zahvaliti. To je uradio Sidarta.

Sidarta je naišao na Budu. Slušao ga je, osetio lepotu, osetio je ogroman značaj svega što je govorio, osetio je tog čoveka, osetio je njegovo postignuće, njegova je meditativna energija takođe dotakla njegovo srce, pored njega on je osetio zov nepoznatog; ali on razume svoj tip. S dubokim poštovanjem, s dubokom ljubavlju, on odlazi u žalosti. Kaže: "Želeo bih da budem s tobom, ali znam da moram otići." On ne ide zbog ega. On ne ide da traži drugog velikog učitelja. On odlazi jer zna da ne može biti sledbenik. U njemu nema otpora; slušao je bez otpora; razumeo je Budu. Potpuno je razumeo, zbog toga je morao da ode.

Ako ste zaista razumeli Krišnamurtija onda morate otići. Onda on nije čovek pored koga treba da budete; morate otići. Možete biti sa Gurđijevim. Ne možete biti sa Krišnamurtijem, jer celo je njegovo učenje da se ide sam, da se ne sledi staza; istina je zemlja bez staza, put nije utvrđen, metoda je samo jedna, a to je da budete svesni. Ništa drugo ne treba da se uradi. Jednom

kada ste razumeli, vi ćete osećati zahvalnost, iskazaćete svoje duboko poštovanje, i poći ćete svojim putem. Ali je to samo za jedan posto ljudi.

Zapamtite, ako niste taj tip, ne pretvarajte se da jeste, jer ne možete promeniti svoj tip. To je nemoguće. Treba da koristite svoj tip. I samo kroz korišćenje svog tipa možete otići izvan, s one strane.

Treće pitanje:

Ako nema personalizovanog Boga, zašto onda svakog jutra odgovarate na moje misli? Ako slušanje postoji ovde, hoće li proces da se nastavi kada se vratim na Zapad?

Da, ja odgovaram na vaše misli svakog jutra bilo da pitate ili ne, bilo da napišete pitanja ili ne. Ja odgovaram na vaše pitanje zato što ne postoji personalizovani Bog. Šta pod tim ja mislim?

Ako bi postojao personalni Bog onda bi on bio previše zauzet; bilo bi nemoguće da odgovori na vaša pitanja. Bio bi previše zauzet problemima čitavog univerzuma. Ova planeta nije sama. Samo zamislite. Ako osoba, personalni Bog, mora

da razmišlja o problemima, željama, brigama i pitanjima samo na Zemlji, onda bi on poludeo - a ova planeta je ništa. Ona je samo čestica prašine. Naučnici kažu da je gotovo sigurno da u univerzumu mora biti bar pedeset hiljada planeta s toliko razvijenim životom kao na našoj Zemlji, a i to je već umanjen broj - pedeset hiljada zemalja toliko razvijenih kao ova zemlja, čak i razvijenijih. Što dublje možemo prodreti u univerzum, više se granice udaljavaju - i dalje. Granice iščezavaju; ovo je jedan neograničeni univerzum. Ako postoji personalni Bog, ili bi on davno poludeo, ili bi izvršio samoubistvo.

Zato što nema personalizovanog Boga, stvari su jednostavne. Čitava egzistencija je Božanska. Nema uznemirenosti, ništa nije prenatrpano. Božanstvenost je raširena nad celom egzistencijom, nije ograničena u jednom posebnom personalnom Bogu.

Kada odgovaram na vaša pitanja, ako sam osoba onda bi to bilo teško. Tada vas ima mnogo, a ja sam jedan. Ako svi vaši umovi skoče na mene ja ću poludeti. Ali zato što nema nikoga unutra, ludost nije moguća. Ja sam samo jedna prazna dolina

koja odjekuje. Nema nikoga ko odjekuje, sama praznina doline odjekuje. Ili sam ja upravo ogledalo. Dođete ispred mene i ogledate se u njemu. Vi odete i refleksija ode.

Ja nisam ovde na neki personalan način, samo sam praznina; stoga nema napora s moje strane da odgovorim na vaša pitanja ili vaše misli. Jednostavno, zato što ste tu ja vas reflektujem. A to nije neki napor.

Neko je pitao Mikelandela: "U vašem radu izgleda da postoji velika inspiracija?" On je odgovorio: "Da, postoji - ali samo jedan procenat. Jedan procenat inspiracije i devedeset devet posto znoja." I on je u pravu. Ali sa mnom nema znojenja. To je sto posto inspiracije. Ja ne razmišljam o vašim problemima. Ja uopšte ne mislim o vama. Ja ne brinem o vama. Ne pokušavam da vam pomognem. Vi ste tu. Ja sam ovde; baš između nas dvoje, nešto se događa što nema ništa da čini sa mnom, i što nema ništa da čini s vama. Samo jedna prazna dolina, i vi pevate pesmu, a dolina je ponavlja, dolina je odjekuje.

Stoga neće biti nikakve razlike bilo da ste vi ovde ili na Zapadu. Ako osećate

neku razliku to će biti samo zbog vas, ne zbog mene. Kada ste blizu mene osećate se više otvoreni. Upravo je vaša ideja, da zato što ste ovde, osećate se više otvorenim. Onda odete na Zapad, i tada je samo vaša ideja da ste previše udaljeni, i kako možete biti otvoreni - postajete zatvoreni. Samo odbacite tu ideju, i gde god da ste ja sam dostupan; jer ova dostupnost nije personalna; tako ona nije pitanje vremena i prostora. Idite na Zapad, idite u najdalji kraj zemlje, ali ostanite s istim stavom, istim gledištem.

Samo pokušajte. Mnogi od vas će otići. Svakog jutra, u osam sati po indijskom vremenu, samo dođite kao što dolazite ovde, sednite kao što sedite ovde, čekajte kao što čekate ovde, i odmah ćete početi da osećate odgovore na vaše misli. To će čak biti lepše iskustvo nego da ste blizu do mene, jer onda neće biti ničega fizičkog. To će biti totalno transcendentarno; to će biti najčistije moguće. A onda, ako to možete uraditi, prostor iščezava. Između majstora i sledbenika nema prostora.

Onda je moguće drugo čudo, jednog dana takođe ćete odbaciti i vreme. Jer jednog dana ću ja napustiti ovo telo; neću biti ovde. Ako niste transcendirali vreme pre

nego što ostavim svoje telo, onda ću vam postati nedostupan. Ne da ja neću biti dostupan. Ja ću ostati dostupan, ali zbog same vaše ideje da sam tada mrtav nećete moći da budete u vezi sa mnom... i bićete zatvoreni.

To je vaša ideja. Odbacite ideju vremena i prostora. Dakle prvo pokušajte u osam sati ujutru. Indijsko standardno vreme, gde god da ste, a onda ostavite i to indijsko standardno vreme. Onda probajte u bilo koje vreme. Prvo odbacite prostor, a onda ostavite vreme. I bićete tako ekstatični da otkrijete da sam dostupan gde god da ste vi. Onda nema pitanja.

Buda je umro. Mnogi su počeli da plaču i nariču, ali bilo ih je nekoliko koji su samo sedeli. Mandušri je bio tu, jedan od najvećih učenika. Sedeo je ispod drveta; ostao je isti. Slušao je kao da se ništa nije dogodilo. To je bio jedan od najvećih događaja sveta. Retko se Buda rađa, stoga nije pitanje umiranja Bude, ali retko se to događa. Neko je došao kod Mandušrija i pitao: "Šta radiš? Jesi li šokiran toliko mnogo da ne možeš ni da se pomakneš? Buda je mrtav!" Mandušri se nasmejao i rekao: "Pre nego što je umro, odbacio sam vreme i pro-

stor. On će ostati dostupan meni gde god da je, stoga ne iznosi mi takvu apsurdnu novost." Nikada nije sledio druge, nikada nije otišao da vidi mrtvo telo. Sasvim je spokojan, opušten. On zna da ta dostupnost i raspoloživost nije ograničena na vreme ili na prostor.

Buda je ostao dostupan onima koji su dostupni njemu. Ja ću ostati dostupan vama ako ste vi dostupni meni, stoga naučite kako da budete dostupni meni.

Četvrto pitanje:

Vaš odgovor o srcu koje je približno jogi, podsetio me na sledeću razmenu:

Žena: "Dragi, otkad smo se venčali, da li me voliš više, ili manje?"

Suprug: "Manje-više."

Pitati o ljubavi u terminima više ili manje glupo je, jer ljubavi ne može biti više niti manje. Ili ona jeste ili nije. Ona nije kvantitet; ona je kvalitet. Ona ne može biti izmerena; ona je nemerljiva. Ne možete reći više, ne možete reći manje. Pitanje je irelevantno, neumesno, ali ljubavnici nastavljaju da ga postavljaju, jer ne znaju šta je ljubav. Šta god da znaju, mora biti nešto drugo. To

ne može biti ljubav, jer ljubav nije kvantitativna. Kako možete voleti više? Kako možete voleti manje? Ili volite ili ne volite,

Ljubav vas okružuje, potpuno vas ispunjava, ili sasvim iščezava i nije tu... čak ne ostavlja ni trag za sobom. Ljubav je totalna. Ne možete je deliti, podela nije moguća. Ljubav je nedeljiva. Ako niste naišli na takvu ljubav koja je nedeljiva onda budite pažljivi. Onda sve što ste mislili o ljubavi jeste lažni novčić. Odbacite ga - pre ili kasnije - i tražite pravi novčić.

Kakva je razlika? Razlika je kada volite kao lažni novčić, jednostavno zamišljate da volite. To je trik uma. Vi zamišljate da volite - baš kao u noći kada ste bili gladni celog dana, posteći, i odete da spavate, pa sanjate da jedete. Zato što čovek živi u takvom životu bez ljubavi, um nastavlja da sanja o ljubavi i stvara lažne, apsolutno lažne snove oko sebe. Oni vam pomažu da živite nekako, i zbog toga su opet snovi srušeni, ljubav je slomljena, i opet započinjete da stvarate drugi san - ali nikada ne postajete svesni da ovi snovi neće pomoći.

Neko je pitao Gurđijeva kako da voli. On je rekao: "Prvo budi. Inače sva ljubav će biti lažna." Ako ste autentično tu,

zaista tu, u punoj svesnosti, u konkretnom bitisanju, samo onda je ljubav moguća.

Ljubav je kao senka prema pravom bivanju, postojanju. Samo Buda, Hrist, Patanjđali mogu voleti. Vi ne možete voleti. Ljubav je funkcija bivanja, postojanja. Vi još niste biće, bivanje; vi niste svesni dovoljno da budete u ljubavi.

Ljubavi treba najveća svesnost. Kada ste nesvesni, uspavani, vi ne možete voleti. Vaša ljubav je više kao mržnja nego kao ljubav; zbog toga vaša ljubav može postati gorka u jednom jedinom minutu. Vaša ljubav postaje ljubomora, zavist, svakog trenutka. Vaša ljubav nije dovoljno ljubav. Vaša ljubav je više kao skrovište, nije otvoreno nebo. Ona je više potreba, nije kao nezavisan tok. Više kao zavisnost - a sve zavisnosti su ružne. Prava ljubav vas čini slobodnim, daje vam totalnu slobodu. Ona je neuslovljena. Ona ne traži ništa. Ona jednostavno daje i deli, i srećna je što je deljenje bilo moguće. Zahvalna je jer ste prihvatili.

Ona ne traži ništa. Mnogo dolazi s tim, to je druga stvar, ali ne traži ništa.

Kako je to moguće za vas baš sada? Vi niste ovde da biste tekli. Stoga nastavlja-

te da obmanjujete. Ne samo da vi obmanjujete druge, u osnovi obmanjujete sebe. Zbog toga se sve to i događa. Ova anegdota je gotovo svakodnevna stvar u svakom braku. Muž se uvek brine da li ga žena voli ili ne. Žena se uvek brine da li je muž voli ili ne - više ili manje; koliko je on voli.

Nikada ne postavljajte ovo pitanje. Uvek pitajte da li volite, jer to nije pitanje drugog. Koliko on voli, koliko ona voli, pogrešno je pitanje. Uvek pitajte da li vi volite? Ako ne volite onda tragajte da budete više autentični, da postanete više biće, istiniti.

Žrtvujte sve za to! Sve što imate beskorisno je dok nemate ljubav. Žrtvujte sve za to. Ništa nije više vredno. Svi vaši *kohinori*¹⁷ su bezvredni dok ne dostignete taj kvalitet koji se zove ljubav. Onda Bog nije potreban; ljubav je dovoljna.

Ponekad vidim da, ako ljudi zaista vole, reč "Bog" će iščeznuti iz sveta; neće biti potrebna. Ljubav će biti takvo ispunjenje da će zameniti Boga. Sada ljudi stalno govore o Bogu jer su tako neispunjeni u svojim životima. Ljubavi nije bilo i oni pokušavaju s Bogom, ali Bog je mrtva stvar

¹⁷ Čuveni veliki dijamant.

- mermerna statua, hladan je, uopšte nije živ.

Ljubav je pravi Bog. Ljubav je jedini Bog. A vi ne možete imati Boga više ili manje - ili ga imate ili nemate. Ali tražite, duboko istraživanje je potrebno; potrebna je konstantna pažnja, budnost.

Zapamtite jednu stvar, ako možete voleti bićete ispunjeni, srećni. Ako volite moći ćete da slavite, moći ćete da osećate zahvalnost, moći ćete da se zahvalite svojim punim srcem. Ako ste sposobni za ljubav, samo da ste živi, bodri i svesni ogromno je ushićenje i uživanje. Ništa više nije potrebno; to je blagoslov.

U NESTVARNOM

9. januara 1976, pre podne
u dvorani Buddha

III,19: *pratyayasyaparacittajnanam.*

[U potpunoj spregnutosti svesti] na značenjski poticaj [ili motiv] (*pratyaya*) [koji određuju ponašanje drugih] javlja se i saznanje [stanja] drugih svesti (*citta*).

III, 20: *na ca tatsalambanam tasyavišayibhutatvat.*

Međutim, [ovo saznanje] se ne odnosi na objekte ovih [poticaja] budući da ne poseduje kao svoj [sam] predmet [odn. domen] (*višaya*) tuđe svesti.

III, 21: *kaya rupa samyamattadgrahya šakti stambhe cakšuš prakaša samprayoge 'ntar-dhanam.*

U potpunoj spregnutosti s-vesti na [vlastitu] telesnost, vladajući potpuno moći koja [je] čini vidljivom, postiže [jogin] tada, kao konsekvencu razdvaja-

nja percepcije (*cakšus*) od apercipirajuće moći svesti (*prakasa*) - [izvesno] »išče-znuće« [iz čulima dostupnog sveta].

"Počinjem da gubim veru u svoju sposobnost," rekao je mladi prodavac svom prijatelju. "Danas je bilo užasno, bez i jedne prodaje. Izbačen sam iz stana, vrata su mi zalupili u lice, a moji uzorci su bačeni u đubre, a bio sam i upucan od srditih domaćina." Njegov prijatelj je pitao: "Šta si prodavao?"

"Biblije," rekao je mladi prodavac.

Zašto je religija postala prljava reč? Zašto su ljudi prepuni mržnje onog trenutka kada spomenete reč religija, Bog, ili nešto slično tome? Zašto je čitavo čovečanstvo postalo indiferentno? Nešto mora da je negde krenulo loše. To treba da se shvati, jer ovo nije jedna obična stvar.

Religija je tako značajna pojava, da čovek ne može živeti bez nje. Živeti bez religije je živeti bez ikakve svrhe. Živeti bez religije bilo bi življenje bez poezije. Živeti bez religije bilo bi samo vučenje tereta života, dosade - što Sartr govori kada kaže da je čovek beskorisno stradanje, a bez

religije on postaje takav. Čovek nije beskorisno stradanje, ali bez religije to sasvim sigurno postaje. Ako nema ničeg višeg od vas, onda svaka svrha života nestaje. Ako nema ničega višeg da se dostigne, višeg da se bude, onda vaš život ne može imati nikakav cilj, ne može imati nikakvo značenje. Više je potrebno da vas privuče, da vas vuče naviše. Ovo više je potrebno tako da se vi ne zaglavite u nižem.

Bez religije život će biti kao drvo koje nikada neće procvetati, бесплодно. Da, bez religije čovek je beskorisno stradanje, ali s religijom čoveku procveta život, kao da je Bog ostvaren u njemu. Stoga treba razumeti zašto je religija postala tako prljava reč.

Ima ljudi koji su pozitivno protiv religije. Imaju ljudi koji ne mogu biti pozitivno protiv, ali su pozitivno ravnodušni prema religiji. Imaju ljudi koji ne mogu biti ravnodušni prema religiji, ali koji su samo licemeri i nastavljaju da se pretvaraju da su zainteresovani. Ove tri kategorije su sve kategorije koje postoje. Istinske, prave religiozne osobe su nestale. Šta se dogodilo?

Prva stvar je otkrivanje novog gledišta prema životu, otkrića nauke - novi pro-

zor se otvorio - religija ne može to apsorbovati. Religija nije mogla da apsorbuje jer obična religija je nesposobna to da apsorbuje.

Postoje tri stava prema životu: jedan je logičan, racionalan, naučan; drugi je nelogičan, praznoveran, iracionalan; a treći je nadracionalan - transcendentalan. Obična religija pokušava da se veže uz iracionalno gledište. To postaje samoubistvo; to postaje polagano trovanje. Religija je izvršila samoubistvo jer se zabila na najnižem gledištu prema životu - na iracionalnom. Šta ja mislim kada koristim reč "iracionalno"? Samo slepa vera. Religija je bujala na tome do ovog stoleća jer nije bilo rivala, suparnika, nije bilo višeg gledišta.

Kada je nauka nastala, nastalo je i više gledište, zrelije, validnije; onda je nastao konflikt. Religija je postala prestrašena, nespokojna, jer novo gledište će je uništiti. Postala je odbrambena. Postala je sve više i više zatvorena. Pokušavala je u početku - jer je bila moćna, bila je ustanova - pokušala je da uništi Galilejevu nauku, ne znajući da će ovi destruktivni koraci za nju postati samoubistveni. Religija je započela dugu bitku sa naukom - naravno gubeći je.

Nikakvo niže gledište ne može da se bori sa višim stavom. Niži stav nužno je prinuđen na neuspeh, bilo danas, sutra, ili prekosutra. Bitka u najboljem slučaju može da odloži poraz, ali ga ne može izbeći. Kad god više gledište postoji, niže mora da iščezne. Mora da se promeni, mora da postane zrelije.

Religija je umrla jer nije mogla postati zrelija. Obična religija, takozvana religija, morala je da umre jer nije mogla da se uzdigne do Patanjđalijevog nivoa. Patanjđali je religiozan i naučan. Samo religija Patanjđalija može da preživi. Manje od toga neće danas delovati. Čovek je iskusio višu svest kroz nauku, više zakonitosti u pogledu istine. Sada ne može biti prisiljen da postane slep i praznoveran; to je nemoguće. Postao je zreo. Ne može biti prisiljen da bude dete kao što je nekada bio, a to je ono što je religija radila.

Tako je postala je prljava reč, prirodno.

Drugi stav, logično gledište, Patanjđalijevo je stanovište. On ne traži da se veruje ni u šta. On kaže budi eksperimentalan. Kaže da sve što jeste, jeste hipotetičko - morate dokazati to kroz svoje iskustvo i ne

postoji drugi dokaz. Ne verujte u druge i ne ostajte sa pozajmljenim znanjem.

Religija je umrla zato što je postala baš pozajmljeno znanje. Isus je rekao: "Bog jeste," i hrišćani nastavljaju da veruju. Krišna je rekao: "Bog jeste," i *hindusi* veruju. Muhamed je rekao: "Bog jeste, ja sam ga sreo i čuo sam njegov glas." I muslimani to veruju. To je pozajmljeno. Patanjđali se tu razlikuje. On kaže: "Ničije iskustvo ne može biti vaše. Vi ćete morati da iskusite. Samo onda - i samo onda - istina vam je otkrivena."

Čitao sam jednu anegdotu:

Dva američka vojnika se šćućurila negde na Dalekom Istoku čekajući na napad. Jedan od njih je istrkao list papira i olovkom počeo da piše pismo, ali je slomio vrh olovke. Okrećući se drugom vojniku rekao je: "Hej, Mak, možeš li mi pozajmiti svoje naliivpero?" Čovek mu je pružio naliivpero. "Hej Mak, rekao je pisac, "imaš li kovertu?" Drugi čovek je našao izgužvanu kovertu u svom džepu i pružio mu je. Pisac je naškrabao na njoj, onda je podigao pogled i rekao, "imaš li marku?" Data mu je marka. Savio je pismo, stavio ga u kovertu, zalepio marku na vrhu, onda je rekao: "Hej

Mak, koja je adresa tvoje devojke?"

Sve je pozajmljeno - čak i adresa devojke.

Adresa koju si dobio za Boga pozajmljena je. Taj Bog je možda bila devojka Isusu, ali nije vama. Taj Bog je možda za Krišnu bio voljeni, ali nije vama. Sve je pozajmljeno - Biblija, Kuran, Gita. Kako čovek može stalno da se obmanjuje pozajmljenim iskustvom? Jednog dana pozajmljeno će postati breme. Osakatiće vas i slomiti. To se dogodilo.

Patanjđali ne veruje u pozajmljeno iskustvo. On ne veruje u veru, verovanje. To je njegov naučni stav. On veruje u iskustvo, veruje u eksperiment. Patanjđalija može razumeti Galilej, može razumeti Ajnštajn. Galileja i Ajnštajna može razumeti Patanjđali. Oni zajedno putuju.

Budućnost pripada Patanjđaliju. Ona ne pripada Bibliji, ne pripada Kuranu, ne pripada Giti; pripada njegovim *Joga sutrama* - jer on govori istim jezikom. Ne samo da govori, on pripada istoj dimenziji, istom razumevanju života i istom logičkom pristupu.

Postoji treće stanovište: to je nadracionalno. To je tačka gledišta *zena*. Još je

dalja. Vrlo je daleko u budućnosti. Ta udaljenost izgleda kao imaginacija. Može doći vreme kada *zen* postane svetska religija, ali je to vrlo, vrlo daleko, jer *zen* je nadržacionalan. Dozvolite mi da vam to objasnim.

Iracionalno, ono što je ispod razuma, takođe ima izgled nadržacionalnog. Izgleda kao to, ali nije kao to, to je krivotvoreni novčić. Oboje su nelogični, ali na veoma drugačiji način. Duboka je razlika, vrlo je velika razlika. Iracionalan je onaj koji živi izvan, s one strane razuma u tami slepe vere, živi u pozajmljenom znanju; koji se nije usudio dovoljno da eksperimentiše, nije imao dovoljno hrabrosti da se krene sam u nepoznatom. Čitav njegov život je pozajmljeni život, neautentičan - tup, sumoran, neosetljiv. Čovek koji se kretao do nadržacionalnog takođe je nelogičan, iracionalan, ali u totalno drugačijem smislu. Njegovu iracionalnost je apsorbovao razum i otišao je više od toga. On je transcendirao razum.

Čovek iracionalnosti će se uvek bojati razuma, jer će razum uvek stvarati stav odbrane. On će uvek kreirati strah. Ako razum uspe postoji opasnost da će onda morati da umre vera, verovanje - pa čovek

prijanja uz to protiv razuma. Čovek nadracionalnog se ne boji racionalnosti. On može uživati u tome. Viša ravan uvek može da prihvati nižu - ne samo da prihvati, može da je apsorbuje; može se hraniti na njoj. Može je poneti na leđima. Može da je koristi. Niža ravan se uvek plaši više.

Iracionalno je negativna stvar - lišeno je razuma. Nadracionalno je pozitivna stvar - dodat je razum. Iracionalno je vera. Nadracionalno je poverenje - poverenje kroz iskustvo. To nije pozajmljeno; međutim čovek nadracionalnog je dospao do shvatanja da je život više od razuma. Razum je prihvaćen; on se ne poriče. Razum je dobar dotle dokle ide, on mora da bude korišćen, ali se život tamo ne završava. Ovo nije ograničenje života; život je viša stvar. Razum je deo njega - lep ako ostane u organskom jedinstvu sa celinom; ružan ako postane odvojena pojava i počne da deluje sam za sebe. Ako postane jedno ostrvo, onda je ružan. Ako ostane deo širokog kontinenta bivanja, onda je lep; ima svoju korisnost.

Čovek nadrazuma nije protiv racionalnog; on je izvan, s one strane racionalnog. On vidi da su racionalno i iracionalno,

oboje deo života kao dan i noć, kao život i smrt. Za njega su suprotnosti iščezle, i postale su komplementarne.

Zen je transcendentalno gledište. Patanjđali je vrlo logično držanje. Ako se krećete s Patanjđalijem ubrzo u najvišim vrhovima vi ćete dostići nadržacionalno. U stvari baš kao što se obični religiozni ljudi boje nauke, razuma i logike; ljudi koji prijanjaju uz naučno gledišta, oni se boje *zena*. Možete čitati knjige Artura Kestlera, vrlo logičnog čoveka, ali on izgleda da je u istom nezgodnom stanju kao obični religiozni ljudi. Za njega je logika sada postala religija; on se plaši *zena*. Sve što piše o *zenu* ima strepnju u sebi, strah, jednu slutnju ili strahovanje - jer *zen* uništava sve kategorije.

Obični hrišćani, hindusi, muslimani, oni su ispod razuma. Izuzetni hrišćani - Ekhart, Beme - *sufiji*, Kabir; oni idu iznad razuma.

Patanjđali može biti most za obična ljudska bića, obične religiozne da se kreću prema *zenu*. On je most; ne postoji drugi most. Patanjđali je naučnik unutrašnjeg. Čovek u životu može živeti dva tipa života: život spoljašnjeg; i može živeti drugi tip

života, život koji je unutarnji, život unutrašnjosti. Patanjđali je most. Ono što on zove *samyamom* jeste ravnoteža između spoljnog i unutarnjeg, da se dođe do takve ravnoteže da možete stajati između; možete se kretati spolja, možete doći unutra; ništa ne blokira vaš put; vi ste dostupni u oba sveta.

U tom smislu Patanjđali je veći naučnik od Ajnštajna. Jednog dana Ajnštajn će morati da uči od Patanjđalija. Patanjđali nema šta da nauči od Ajnštajna jer sve što znate o spoljašnjem svetu ostaje, i to su najviše informacije. To nikada ne može postati pravo znanje, jer vi ostajete izvan toga. Pravo znanje je samo moguće kada dođete do samog izvora saznavanja - a tu se dešava najveće čudo, i mnoga čuda. Najveće čudo je da onog trenutka kada dođete do samog izvora saznavanja, vi nestajete. Jednom usredsređeni, vas nema više; a ipak, po prvi put vi jeste. Vas nema više onakvog kako ste imali običaj da mislite o sebi. Više niste ego, to iluzorno poigravanje je završeno. Po prvi put vi postojite.

A s ovim istinskim postojanjem najveće čudo vam se dogodilo, došli ste kući. To je ono što Patanjđali naziva *samadhijem*. *Samadhi* znači svi problemi su

razrešeni, sva pitanja su iščezla, sve uznemirenosti su razrešene. Čovek je došao kući. U potpunom odmoru, u totalnoj smirenosti, ništa vas ne ometa, ništa ne skreće pažnju. Sada ste dostupni, na raspolaganju uživanju. Sada svaki trenutak postaje čisto ushićenje.

Prva stvar je da se religija upecala u iracionalnom. Druga stvar, takozvani religiozni ljudi postaju sve više i više neautentični - sva njihova vera postaje pozajmljena. A treća stvar je da je svet postao previše nestrpiljiv. Ljudi su u takvoj žurbi - ne idu nigde, ali su u velikoj žurbi. Kreću se brže i brže, sve brže i brže. Ne pitajte ih: "Kuda idete"? jer to postaje jedna neprijatna stvar. Ne pitajte ih. Samo pitajte: "Koliko brzo idete?" Da pitate: "Gde idete"? necivilizovano je, neučtivo, jer niko ne zna kuda ide.

Ljudi su u žurbi, a religija je kao drvo kome treba strpljenje. Treba joj beskonačno strpljenje. Ne treba joj žurba. Ako ste u žurbi, nećete primetiti šta je religija. Zašto se u modernom životu stvorila tako velika žurba? Odakle je došla? Jer u takvoj žurbi možete se, u najboljem slučaju igrati stvarima, najviše se možete igrati sa objektima. Subjekt traži dugo strpljenje, čekanje.

On raste, ali ne u žurbi. To nije sezonsko cveće. Ne možete to dobiti, a da to procveta u okviru meseca. To traži vreme. Večno je to drvo života. Ne možete to uraditi u žurbi.

Zbog toga sve više i više ljudi postaju zainteresovani za stvari, jer ih odmah mogu dobiti, a sve manje i manje postaju zainteresovani za osobe. Sa samim sobom nisu povezani, i zato ni s drugim osobama takođe nisu povezani. U stvari ljudi koriste osobe kao stvari, i vole stvari kao osobe.

Poznajem čoveka koji kaže da voli svoja kola. On ne može biti tako siguran o svojoj ženi - on to nije. Ne može tako zasigurno reći: "Volim svoju ženu." Međutim, on voli svoja kola. On koristi svoju ženu, a svoja kola voli. Cela stvar se okrenula naopake.

Koristite stvari; volite osobe. Inače da biste voleli drugu osobu, prvo morate postati osoba. To traži vreme; traži dugu pripremu.

Zbog toga se ljudi uplaše kada počnu čitati Patanjđalija, izgleda im to previše dug proces. On to i jeste.

Čitao sam:

Dogodilo se da jedan čovek s nesanicom bio oduševljen kada mu je doktor

dao tako jeftin recept da se uspavljuje.

"Jednu jabuku pre spavanja," rekao je doktor.

"Divno!" Pacijent je krenuo.

"Čekajte, to nije sve." Opomenuo ga je doktor. "Mora da se pojede na određen način." Čovek je zastao da sasluša ostatak recepta. "Isecite jabuku na pola," rekao je doktor. "Pojedite jednu polovinu, onda obucite svoj kaput, izađite i šetajte tri milje. Kada se vratite kući pojedite drugu polovinu."

Prečice ne postoje. Ne budite zavedeni prečicama; život ne zna za prečice. To je dug put, i on ima određeno značenje, jer vas samo na tom dugom putu očekuje rast, i vi rastete elegantno.

Moderan čovek je previše u žurbi. Zašto? Zato što je moderan čovek previše usredsređen na ego. Odatle dolazi žurba. Ego se uvek boji smrti - i njegov strah je prirodan jer ego je taj koji će umreti. Niko ne može da ga spase. Možete ga zaštititi privremeno, ali niko ne može da ga spase zauvek. On će umreti. I vi ako ste odvojeni od sebe i identifikovani sa egom morate da umrete, i što više osećate da ste odvojeni od egzistencije, od celine, više postajete upla-

šeni. Strah dolazi zbog odvojenosti. Što više postajete individualista, s više straha ste obuzeti.

Na Istoku gde ljudi nisu mnogo individualisti, gde su ljudi još u primitivnom stanju, gde su ljudi još deo kolektiva, gde se na individualnost još mnogo ne insistira; oni nisu u žurbi. Kreću se polako, imaju vremena; uživaju u putovanju. Na Zapadu gde ego zahteva previše i svako počinje da bude jedna individua, ima sve više i više strepnje, više i više mentalnih bolesti, više i više drhtanja, straha i tuge, više i više razmišljanja o smrti. Što ste više individualista, više idete ka smrti. Smrt postoji samo u proporciji prema vašoj individualnosti, jer samo individua umire.

Univerzalno u vama uvek živi. To ne može umreti. Bilo je tu pre nego što ste se rodili; ostaće i kada umrete.

Čuo sam vrlo lepu anegdotu:

"Da," rekao je hvalisav čovek, "moja porodica može slediti trag svog porekla unatrag do Mayflower.¹⁸"

"Ja pretpostavljam," primetio je

¹⁸ Brod prvih doseljenika, na kome su plovili iz Engleske do Novog Sveta 1620. godine.

njegov prijatelj, sarkastično, "time nam hoćeš reći da su tvoji preci bi u barci s Nojem?"

"Sigurno ne. Rekao je drugi. "Moji ljudi su imali svoj sopstveni brod."

Ego se produžava dalje i dalje, deleći vas od celine. Ovo odvajanje je uzrok smrti.

Onda ste vi u žurbi zato što smrt dolazi - život je kratak, vreme je kratko za mnoge stvari da se urade. Ko ima vremena da meditira? Ko ima vremena da se kreće u svetu *joge*? Ljudi misle da su ove stvari samo za lude ljude. Ko je razumeo *zen*? Jer ako meditirate, moraćete da čekate godinama i godinama u vrlo snažnoj, strasnoj, ali pasivnoj svesti. Morate nastaviti da čekate. Zapadnom umu - ili modernom umu, jer taj um je zapadni - njemu izgleda da je ovo čisto gubljenje vremena. Zbog toga je cvetanje religije postalo nemoguće.

Ljudi nastavljaju da se pretvaraju da su religiozni, ali izbegavaju pravu religiju. To je postalo društvena formalnost. Ljudi idu u crkvu, u hram, samo da budu cenjeni. Niko ne uzima religiju iskreno - jer ko ima vremena? Život je kratak a mnogo je stvari

da se urade. Ljudi su više zainteresovani za stvari; da imaju veća kola, veću kuću, viši saldo u banci. Ljudi su sasvim zaboravili da je pravi posao da se bude više u postojanju. Pravi posao u životu je da se ima više bića - ne veći saldo u banci, jer će saldo ostati ovde. Samo vaš bitak, ili biće, može ići s vama.

Joga je nauka vašeg unutarnjeg bitka, nauka o svesnom subjektu, nauka kako da se više raste, kako da se više bude... kako zaista da se postane Bog tako da budete jedno sa celinom.

A sada sutre:

Kroz samyamu obličje koje zauzima um drugog može biti znano.

Ako postignete jednousmerenost, ako postignete *samadhi*, i ako postanete tako duboko tihi, da se ni jedna jedina misao ne kreće u vašem umu, postajete sposobni da vidite likove, obličja u umovima drugih ljudi. Možete čitati njihove misli.

Čuo sam šalu da su se dva *jogina* sreli. Obojica su dostigli *samadhi*. Nije imalo ničega o čemu bi se govorilo, ali je čovek morao nešto reći kada se sastane s nekim. Jedan *jogin* je rekao: "Želeo bih da podelim šalu s tobom. Ona je vrlo stara.

Jednom - ..." A drugi je počeo da se smeje.

To je čitava šala. Mogao je da vidi i zna celu neizgovorenu šalu.

Ako ste tihi i smireni, kroz svoju tišinu možete postati sposobni da vidite um drugog. Nije da to morate, nije to potrebno da radite. Patanjđali je opisao sve što dolazi na putu. U stvari pravi *jogin* to nikada ne radi jer je to povređivanje slobode drugog, to je narušavanje privatnosti drugog; ali to se događa.

Patanjđali u svom trećem poglavlju "*Vibhuti pada*" govori o ovim čudima, ne da čovek treba da se bori da ih postigne, nego da vas učini samo pažljivim i svesnim da se ona dešavaju, i da vas ona ne uhvate, i da se ne koriste - jer jednom kada počnete da ih koristite, vaš rast se zaustavlja. Energija je tu zarobljena. Ne koristite ih. Ove *sutre* vas čine budnim, pažljivim i svesnim da će se ove stvari dogoditi, i da postoji tendencija u umu, iskušenje da se koriste. Ko neće želeti da pogleda u tuđi um? Onda imate ogromnu moć nad drugim, ali *joga* nije trip moći ili snage i pravi *jogin* to nikada neće koristiti.

Ali to se događa. Ima ljudi koji pokušavaju da postignu to, i to se može

postići. To se može postići čak i da se ne bude religiozan. Da se čak i ne bude pravi sledbenik *joge*, to se može postići.

Ponekad se to takođe dešava slučajno. Ako vaš um dospe na neki način do smirenog stadijuma, sposobni ste da vidite zamisli u tuđem umu, jer kada je vaš um smiren um drugog nije dalek. Vrlo je blizu. Kada je vaš um pretrpan mislima, onda je drugi um dalek, jer vas ometa gomila vaših vlastitih misli. Buka vašeg vlastitog unutrašnjeg dijaloga je tako velika, da ne možete čuti misli drugog.

Jeste li posmatrali to? Ponekad obični ljudi, koje ne zanima meditacija, koji se ne bave *jogom*, nekim telepatskim moćima, ili nekim natčulnim opažanjima, takođe ponekad postaju svesni da im se određene stvari događaju. Na primer, ako se par uzajamno jako voli, ubrzo postaju usklađeni jedno s drugim da započinju postajati svesni misli drugog. Žena postaje svesna onoga što se kreće u umu muža. Ona možda nije svesna ove svesti, ali na suptilan način započinje da oseća šta se događa u umu muža. Ona možda ne može to objasniti, slika je zbunjujuća, možda nije u žiži, možda je malo nejasna, ali ljubavnici ubrzo pos-

taju svesni određene sposobnosti da osećaju jedno drugo. Majka, ako voli svoje dete, postaje svesna još neiskazanih potreba deteta.

Postoji negde staza kojom ste povezani jedno s drugim. Mi smo povezani s drugima. Povezani smo sa celinom.

Patanđali kaže: "Kroz *samyamu*," postićući usredsređenost, dostigavši unutrašnju ravnotežu, dospevši do *samadhija*, do tišine i smirenosti, "mogu se znati predstave koje zauzimaju um drugog." Treba samo da usmerite, usredsredite sebe prema drugom. Upravo u dubokoj tišini morate gledati u drugog, i odmah ćete videti da se njegov um otvara pred vama kao knjiga.

Inače nije nužno da se to radi. Jer jednom kada ovo postane moguće, to će biti okruženo mnogim višim mogućnostima. Možete se uplitati i posredovati, možete upravljati mislima drugog. Možete ući u misli drugog i staviti svoje misli tamo. Možete upravljati drugim i on nikada neće biti svestan da je upravljani, misliće da gradi svoje sopstvene misli i sledi svoje vlastite ideje. Inače ove stvari ne treba raditi.

Inače percepcija kroz samyamu ne donosi znanje o mentalnim faktorima koji su izazvali misao u umu drugoga, jer to nije objekat samyame.

Vi možete videti nečije zamisli, ali to ne znači da ćete takođe videti i motiv. Za motiv morate ići još dublje. Na primer, vidite nekog i možete sagledati lik unutar uma; na primer, postoji lik meseca. Lep pun mesec okružen belim oblacima. Možete videti mentalnu sliku, to je u redu, ali ne znate motivaciju zašto je slika tu. Ako je on slikar, motivacija može biti drugačija. Ako je ljubavnik motivacija može biti različita. Ako je naučnik, motivacija može čak biti još drugačija.

Šta je njegova motivacija, zašto je lik prisutan - samo posmatrajući mentalnu sliku vi ne možete znati motivaciju. Motivacija je mnogo suptilnija nego lik. Mentalna slika, ili zamisao je gruba stvar. Postoji na ekranu uma drugoga, možete je videti, ali zašto je tu? Na prvom mestu zašto se to dešava? Zašto drugi razmišlja o mesecu? Možda je on slikar, pesnik - ili je umobolan. Posmatrajući samo lik ne postajete svesni motivacije. Za motivaciju morate ići još

dublje u sebe.

Motivacija je samo poznata kada postignete *samadhi* bez semena, ili bez klice, ne pre toga, jer je motivacija tako subtilna. Ona nema lik, ništa vidljivo; to je nevidljiva želja duboko u nesvesnom čoveka. Kada postanete potpuno svesni i vaše želje su se rastvorile... Pogledajte. Kada vaše misli nestanu postajete sposobni da čitate tuđe misli; kada vaše želje nestanu, postajete sposobni da čitate želje drugih.

Izvodeći samyamu na obličje tela, obustavljate moć opažanja. Kontakt između oka posmatrača i svetlosti iz tela se prekida, i telo postaje nevidljivo.

Možda ste slušali priče o *joginima* koji su postali nevidljivi. Patanjđali pokušava da svede sve na naučni zakon; on kaže takođe da ne postoji čudo. Osoba može da postane nevidljiva uz pomoć određenog razumevanja izvesnog zakona. Kakav je taj zakon?

Sada fizika kaže da ako mene vidite, vidite me samo zato jer sunčevi zraci padaju na mene i onda se kreću, reflektuju se od mene. Ovi sunčevi zraci padaju na vaše oči,

zbog toga me i vidite. Ako postoji neki način, ako ja mogu apsorbovati sunčeve zrake i oni se ne reflektuju, nećete moći da me vidite. Možete me videti samo ako sunčevi zraci dođu do mene. Ako je tama i nema sunčevih zraka da dolaze, ne možete me videti. Međutim ako ja mogu apsorbovati sve sunčeve zrake i ništa se ne reflektuje natrag, nećete moći da me vidite. Videćete samo tamnu mrlju.

To takođe kažu i moderni fizičari; tako mi vidimo boje. Na primer, vi nosite narandžasto; ja mogu videti da nosite narandžasto. Šta to znači? To jednostavno znači da vaša odeća reflektuje natrag narandžasti zrak. Svi drugi zraci su apsorbovani vašom odećom. Samo narandžasto obojen zrak je reflektovan. Belo nije boja; sve boje su reflektovane natrag. Belo su sve boje zajedno. Ako pomešate sve boje one postaju belo, stoga je belo skup svih boja; to nije posebna boja. Ako koristite crnu odeću onda se ništa ne reflektuje natrag; svi zraci su apsorbovani. Zbog toga vaša odeća izgleda crno. Crno takođe nije boja; crno znači da su svi zraci apsorbovani. Zbog toga ako koristite crno u toploj zemlji osećate ogromnu toplinu. Ne koristite crnu

boju ako se krećete po vrelom suncu. Osetićete preveliku vrućinu, jer crna boja sve apsorbuje. Belo je hladnije. Upravo gledanjem u belo osećate svežinu. Koristeći belo osećate svežinu jer ništa se ne apsorbuje, sve se reflektuje natrag.

U Indiji je *đainizam* izabrao belo kao svoju boju zbog odricanja - jer ona napušta sve, odriče se svega. Bela boja se odriče svega. Ona sve vraća natrag, ne apsorbuje ništa. Smrt je opisana svuda kao crna jer ona apsorbuje sve. Ništa ne izlazi iz nje, sve se rastvara u njoj i iščezava. To je crna rupa. Đavo je opisan svuda kao crn, zlo je opisano svuda kao crno, jer nije sposobno da se odrekne ničega, ništa da napusti. Ono je previše posesivno. Ne može dati ništa; ne može da deli.

Hindus je izabrao narandžasto kao svoju boju iz određenog razloga, jer crveni zraci se vraćaju natrag. Crveni zraci ulazeći u telo stvaraju seksualnost, nasilje. Crveno je boja nasilja, krvi. Crveni zrak ulazeći u telo stvara nasilje, seksualnost, strast, smetnju. Sada naučnici kažu, ako ste ostavljeni u potpuno crveno obojenoj sobi, za sedam dana ćete poludeti. Baš ništa drugo nije potrebno; samo da gledate neprekidno

sedam dana crvene stvari. Sve crveno - zavese, nameštaj. Svi zidovi crveni. Za sedam dana ćete poludeti; crvenog će biti previše. Hindusi su izabrali crveno, i senke crvenog - narandžasto, oker, i druge boje - jer vam pomažu da postanete manje nasilni. Crveni zrak se reflektuje natrag; ne ulazi u telo.

Patanjđali kaže da čovek može postati nevidljiv ako može apsorbovati zrake koji padaju na njega. Nećete moći da ga vidite. Možda ćete moći da vidite neku prazninu, crnu prazninu, ali čovek će postati nevidljiv. Na koji način se to dešava kod *jogina*? Ponekad se dešava. Ponekad se dešava, a *jogin* je toga nesvestan. Dozvolite mi da vam objasnim mehanizam toga.

U Patanjđalijevom sistemu misli postoji duboka saglasnost ili podudarnost između spoljašnjeg i unutrašnjeg. Tako mora da bude; oni su zajedno. Postoji svetlost; od sunca dolazi svetlost. Vaše oči su sposobne da je prime. Ako vaše oči nisu prijemljive za nju sunce može biti tu, ali ćete živeti u mraku. To se dešava slepom čoveku - njegove oči nisu prijemljive. Dakle vaše oči su nekako saobrazne suncu. U vašem telu, oči odgovaraju suncu; oni su

spojeni zajedno. Sunce deluje na oči; oči su osetljive prema njemu. Zvuk utiče na uši. Zvuk je spolja; uši su u vama.

Spoljna realnost je poznata kao *tattwa*, elemenat, a unutrašnja analogija ili podudarnost poznata je kao *tanmatra*. U Patanjđalijevom sistemu je vrlo bitno razumeti ovo dvoje. *Tattwa* je spoljna realnost, sunce, i njemu odgovara suptilna tvar u vašem oku koja se zove *tanmatra*, ona je suptilni elemenat u vama. Zbog toga postoji dijalog između oka i sunca, između zvuka i uha, između nosa i mirisa. Postoji podudarnost, nevidljiva saobraznost; nešto spaja i premošćava.

Kada čovek stalno meditira i dođe do razumevanja procepa praznine, *nirodha*, onda akumulira procepe, *samadhi*, onda nastaje usredsređenost, *ekagrata parinama*; onda može pogledati u *tanmatre*, unutarnje elemente, suptilne elemente. Videli ste očima sunce, ali do sada niste videli same svoje oči. Samo u dubokoj praznini čovek postaje pažljiv i budan, i može videti svoje vlastito oko. Čuli ste zvuk, ali niste čuli svoje uho da odgovara na njega. Vibracija koja dolazi u vaše uho, suptilna vibracija, to još niste čuli. Previše je to suptilno, a vi ste

previše grubi. Još niste toliko profinjeni. Ne možete čuti tu suptilnu muziku. Mirisali ste ružu, ali niste još bili sposobni da mirišete suptilni elemenat u vama koji miriše ružu; *tanmatra*.

Jogin postaje sposoban da sluša unutrašnji zvuk, koji je tišina; da vidi oko, unutrašnje oko, koje je čista vidovitost. A postoji i mehanizam postajanja nevidljivim "*izvodeći samyamu na oblik tela...*"

Ako se *jogin* samo usredsređuje na svoj oblik tela, svoju vlastitu formu tela, samim tim usredsređivanjem na formu sunčevi zraci se apsorbiraju u formi, a ne reflektuju se natrag. Kada se usredsređujete na oblik, oblik se otvara. Sva zatvorena vrata se otvaraju i sunčevi zraci ulaze u oblik i *tanmatra* vašeg oblika apsorbira *tattwu* sunca, pa odjednom niko ne može da vas vidi. Jer da bi se videlo, svetlo mora biti reflektovano.

Isto se događa i sa zvukom.

Ovaj princip takođe objašnjava iščezavanje zvuka.

Kada se *jogin* usredsređuje na unutrašnju *tanmatru* svog uha, svi zvuci su apsorbirani. A kada su zvuci apsorbirani samo prisustvo *jogina* će vam dati izvesno

prisustvo tišine oko vas. Ako odete kod *jogina* iznenada ćete osetiti da ulazite u tišinu. On ne kreira nikakav zvuk oko sebe. Nasuprot tome, svi zvuci koji padnu na njega apsorbovani su. Ovo se dešava svim njegovim čulima. On postaje nevidljiv na mnogo načina.

Ovo su kriterijumi kada dođete da se sastanete sa *joginom*. Ovo su kriterijumi. On ne pokušava da ih izvede. On ih neće napraviti; on ih izbegava. Ali se ponekad to događa. Ponekad sedeći sa majstorom...

Mnogim ljudima se to dogodilo ovde; oni mi pišu. Jednog dana je baš bilo pitanje: "*Posmatrajući vas, šta se dešava? Da li postajem lud? Ponekad vi iščezavate.*" Ako nastavite da me posmatrate biće trenutaka kada ćete videti da iščezavam. Slušajući moje reči, ako nastavljate da se usredsređujete na njih, iznenada ćete postati svesni da one dolaze iz tišine. A kada osetite to, vi ste me zaista osetili, ne pre toga.

Nije da se nešto učinilo. Zapravo *jogin* nikada ništa ne čini. On jednostavno ostaje u svom bitku i stvari nastavljaju da se događaju. U stvari on ih izbegava, ali i pored toga, ponekad, stvari se događaju. Čuda slede. Nema čuda, međutim čuda sle-

de onoga ko je postigao *samadhi*; ona nastavljaju da se događaju. Kao senka ona slede čoveka koji je postigao unutarnji prostor.

To je ono što ja nazivam naukom religije. Patanjđali je položio temelj. Mnogo treba da se uradi. On je samo dao praznu konstrukciju - mnogo toga treba popuniti u prazninama. To je samo čvrsta konstrukcija. Zidovi se moraju podići, sobe se moraju načiniti. Ne možete živeti u praznoj, betonskoj konstrukciji. Od nje tek treba napraviti kuću, ali on je dao osnovnu konstrukciju.

Pet hiljada godina je osnovna konstrukcija ostala osnovna; još nije postala ljudsko boravište. Još čovek nije spreman.

Čovek nastavlja da se igra sa igračkama, a stvarnost nastavlja da čeka - čeka i kad god postanete dovoljno zreli vi ćete je koristiti. Niko drugi nije odgovoran za to; vi ste odgovorni. Svako ljudsko biće je odgovorno za ovu rasprostranjenu pospanost koja okružuje zemlju. Kao što vidim to je kao magla koja okružuje celu zemlju, a ljudi su čvrsto uspavani.

Čuo sam da se jednog dana dogodilo:

Jedna vrlo marljiva reformistkinja je pitala čoveka koji je posrtao slepo pijan pored puta: "Ti siroti čoveče, šta te tera da ovako piješ?"

Srećni pijanac je nerazgovetno odgovorio: "Niko me ne tera, gospođo. Ja sam dobrovoljac."

Dobrovoljno, čovek je u mraku. Dobrovoljno, vi ste u tami. Niko vas ne prisiljava da budete tamo. Vaša je odgovornost da izađete iz tame. Ne krivite Satanu i đavola da vas oni izopačuju. Nikoga nema da vas kvari. To ste vi. Jednom kada ste pospani sve što vidite jeste izobličeno - sve što dodirnete je izopačeno, sve što dođe u vaše ruke postaje prljavo.

Dvojica pijanaca su išli kući železničkim kolosekom, koračajući nesigurno s železničkog praga na prag. Iznenada je onaj ispred rekao. "Ah, Trevor, nije li ovo najduži niz stepenica kojim sam ikada išao."

Njegov prijatelj je rekao otpozadi: "Nisu mi problem stepenice, Džordž, ali niska ograda na stepenicama je pakao."

Mi nastavljamo pijani, opijeni

egom, pijani s posedovanjem, pijani sa stvarima, ne znajući realnost; i sve što vidimo jeste iskrivljeno, izopačeno. Ova naša iskrivljenost stvara svet iluzije. Svet nije iluzoran. Zbog naših pijanih umova svet je iluzoran. Jednom kada naše pijanstvo iščezne, svet zasija kao čudesno lepa pojava - svet postaje Bog.

Bog i svet nisu dvoje. Oni izgledaju kao dvoje jer smo mi uspavani. Jednom kada se probudite oni su jedno. I jednom kada vidite čudesnu lepotu koja vas okružuje, sva tuga, sav očaj, sva muka iščezavaju. Onda živite u totalno drugačijoj dimenziji blagoslova.

Joga nije ništa drugo do gledanje na svet s budnim očima... a svet postaje Bog. Nije potrebno da tražite Boga nigde drugde. U stvari zaboravite na Boga - samo postanite budni. U vašoj budnosti Bog se rađa; u vašoj pospanosti se gubi. Bog nije izgubljen, samo ste vi izgubljeni. U vašem spavanju zaboravljate ko ste. *Samadhi* je svesnost koja dolazi do vrhunca. *Samadhi* je tišina koja dolazi do procvata. Svako može to postići jer svako ima pravo na to svojim rođenjem. Ako to i ne tražite, tu je za vas. To je tu iako nije traženo, čeka na vas.

Ne gubite više vreme. Koristite svaki mali delić života i vremena da stalno imate samo jednu svrhu: da postanete sve više i više svesni.

Ispričaću vam jednu priču:

Jevrejske žene Sara i Emi srele su se posle dvadeset godina. Išle su zajedno na koledž i bile su velike prijateljice, ali se nisu videle dvadeset godina. Čvrsto su se zagrlile i poljubile jedna drugu.

Sara je rekla: "Emi, kako si?"

"Baš fino. Dobro je da te vidim. Kako te je svet tretirao, Saro?"

"Hoćeš li verovati da kada smo se Hari i ja venčali odveo me je na medeni mesec na Mediteran tri meseca i mesec u Izrael? Šta misliš o tome?"

"Fantastično," rekla je Emi.

"Vratili smo se kući i on mi je pokazao našu novu kuću koju je kupio za mene - šesnaest soba, dva bazena i nov Mercedes. Šta misliš o tome, Emi?"

"Fantastično."

"A sada, za dvadesetu godišnjicu braka mi je dao dijamantski prsten od deset karata."

"Fantastično."

"Sada ćemo ići na jedrenje oko sveta."

"Oh, to je fantastično."

"Oh, Emi, govorila sam toliko brzo o tome šta je Hari učinio i šta radi za mene. Zaboravila sam da pitam šta je tvoj Abe učinio za tebe?"

"Oh, imali smo dobar zajednički život."

"A šta je posebno uradio?"

"Poslao me je u školu lepog ponašanja."

"Poslao te je u školu lepog ponašanja? Zašto si išla u tu školu?"

"Da naučim kako da kažem 'fantastično' umesto 'sranje'."

To je sve o čemu je *joga* - da vas učini svesnim fantastičnog. Ono vas upravo iza ugla očekuje, a vi ste uronjeni u besmislice i preterivanje. Otkočite se, razrešite se toga. Što je dosta, dosta je.

Ovu odluku ne može doneti niko drugi. Vi morate odlučiti, vaša je odluka način kakvi ste. To će biti vaša odluka ako želite da se promenite i budete preobraženi.

Život je fantastičan; samo vam toliko mogu reći. On je upravo oko vas i vi ga

propuštate. Više nije potrebno da ga propuštate.

Joga nije sistem verovanja. To je metodologija, naučna metodologija kako da se postigne fantastično.

PREUZMITE RIZIK

*10 januara 1976 pre podne
u Buddha dvorani*

Pitanje je od Paritoshia:

Otkako sam se vratio u Punu i slušao vaša predavanja, iskusio sam određenu uznemirenost. Naučio sam da moj ego zaista ne postoji. Moje najveće nespokoјstvo je sada oko mog nad-ja, po svoj prilici takode nepostojećeg, koji je za mnogo godina držao budno oko na Ja (ego) koga nema, koji nije tu; u mojoj dilemi sećam se nekih stihova od anonimnog pesnika. Oni idu nekako ovako:

Dok sam hodao naviše do zvezde prošao sam pored čoveka koji nije tu. Opet danas nije došao. Zaista želim da je otišao daleko.

Ego je najveća dilema, i to treba da se razume. Inače do beskonačnosti možete nastavljati da stvarate novi ego koji se bori sa starim.

Šta je tačno ego ili Ja? To je sticanje pozicije više od vas samih. To je stvaranje

podele u vama samima - podele na višu poziciju i nižu poziciju, položaj nadređenog i podređenog, podelu na sveca i grešnika, podele na dobro i loše, u osnovi na Boga i đavola. Vi se stalno identifikujete s lepim, sa višim, sa nadređenim; i stalno osuđujete niže.

U ovoj podeli, šta god da radite postoji Ja; ne možete ga ostaviti, a ostavljajući ga stvarate nad-ja. Ubrzo će vam nad-ja početi da kreira nevolju, jer je svaka podela jad, nevolja. Nepodeljenost je blaženstvo; podela je patnja. To će stvoriti nove probleme, nove uznemirenosti. Onda opet možete odbaciti nad-ja i stvoriti nad-nad-ja - možete tako ići do beskonačnosti. Međutim to neće rešiti problem. Jednostavno se dovijate u tome. Naprosto ga potiskujete natrag. Pokušavate da izbegnete problem.

Slušao sam o katoliku koji je bio fanatični pristalica device Marije i Isusa, kao i katoličke teologije. Onda je postao prezasićen, odbacio je sve i postao ateista; pa je počeo da govori: "Nema Isusa, a Marija je njegova majka." Dakle ista stara stvar, ali je sada postala još više apsurdna.

Slušao sam o Jevrejину, vrlo jednostavnom čoveku, koji je bio krojač u malom

gradu. Jednog dana ga nisu našli u hramu. Bio je verski praznik, i on je uvek bio tu; a odskora su se širile glasine u gradu da je postao ateista. Stoga je čitav grad bio u iščekivanju. Bio je to veliki događaj što se krojač preobratio u ateistu. Nikada se to nije dogodilo u gradu, nikada se niko nije preobratio u ateistu. Stoga je čitav grad otišao pred krojačev dućan. Pitali su ga, ali on nije odgovorio. Ostao je nem.

Drugog dana su mu opet prišli, jer gotovo je bilo nemoguće uraditi išta u gradu. Ceo grad je bio zainteresovan za krojača. Pitali su se zašto je postao ateista? Stoga su načinili delegaciju, obućar iz grada koji je bio malo agresivan, postao je vođa. Došli su u krojačev dućan, obućar mu je prišao i rekao: "Jesi li postao ateista"?

Krojač je jednostavno rekao: "Da, postao sam ateista."

Nisu mogli da veruju svojim ušima. Nisu se nadali da će on dati jedan takav otvoren odgovor, pa su stoga rekli: "Zbog čega si onda juče ćutao?"

On je rekao: "Šta, zar mislite da sam trebao prihvatiti da postanem ateista na dan *sabata*?"

Čak i ako postanete ateista vaš stari obrazac se nastavlja.

Čuo sam o jednom ateisti koji je umirao. Došao je sveštenik i rekao je ateisti: "Dakle, sada je vreme. Pomiri se sa svojim Bogom."

Ateista je otvorio oči i rekao: "Hvala Bogu da sam ateista."

To se nastavlja. Vi ostajete gotovo isti; samo se nalepnica menja.

Molim vas, pokušajte da razumete Ja ili ego. Ne kreirajte nad-ja. Samo pokušajte da razumete šta je ovaj ego.

Ego je odvajanje od celine; mišljenje o sebi da ste odvojeni od celine. To je samo misao, nije realnost. Samo fikcija, nije istina. To je samo san koji ste stvorili oko sebe. Vi niste odvojeni od celine. Ne možete biti, jer odvojeni ne biste mogli da postojite. Onda životna energija nastavlja da teče u vama bilo da mislite da ste odvojeni ili ne. Celina ne mari o tome. Nastavlja da vas hrani i doji. Nastavlja da vas snabdeva energijom.

Međutim ideja da ste odvojeni kreira mnogo uznemirenosti u svim tim prirodnim tokovima. Jednom kada mislite da ste

odvojeni od celine, odmah, takođe unutra stvarate podelu. Sve što je prirodno u vama postaje inferiorno - jer izgleda da pripada celini. Seks postaje manje vredan, jer izgleda da pripada organskom jedinstvu sa celinom.

Zbog toga sve religije stalno odbacuju i osuđuju seks. A ja vam kažem, dok seks potpuno ne bude prihvaćen, niko ne može zaista da bude religiozan, jer religija je transformacija iste energije. Ona nije odricanje, ona je duboko prihvatanje. Prihvaćena priroda postaje totalno drugačija. Kada je priroda odbijena i poricana, sve postaje kiselo i gorko u vama; onda vi stvarate pakao.

Ego je uvek srećan da osudi i odbaci nešto, jer samo osuđivanjem se vi možete osećati superiorni.

Čitao sam da se dogodilo:

Jednom u crkvi je sveštenik u propovedaonici rekao: "Ustanite svi koji ste bili grešni prošle sedmice." Pola vernika je ustalo. Onda je on rekao: "Ustanite vi koji biste zgrešili da ste imali priliku:" Ostali iz verske zajednice su ustali.

Žena je prošaptala svom mužu: "Izgleda da je sveštenik ovde jedina dobra

osoba."

Muškarac je rekao: "Ne veruj u to. On je ustao pre svih nas."

Nad-ja (super-ego) koje nastavlja da osuđuje; nad-ja koje nastavlja da nam govori da je ovo greh, ovo je pogrešno, ovo je loše; on je sám jedino zlo u svetu; jedini greh. Stoga šta da se radi? Možete da osuđujete sam ego; onda ćete stvoriti super-ego. Ostavite osuđivanje - svaku osudu, svako neodobravanje - i ego iščezava bez ikakvog stvaranja super-ega u budnom stanju. Odbacite svako neodobravanje i osuđivanje.

Ko ste vi da bi osuđivali? Ko ste vi da biste rekli šta je ispravno a šta pogrešno? Ko ste vi da delite egzistenciju na dvoje? Egzistencija je jedna - jedno organsko jedinstvo. Ona je sva jedna celina; dan i noć - jedno su; dobro i loše - jedno su. Ove podele su od ega; od čoveka, njih je načinio čovek. Samo ne osuđujte, ne odbacujte.

Ako odbacujete i osuđujete vi ćete nastaviti da nešto kreirate. Prestanite da osuđujete, i naći ćete da nikakav ego nije preostao. Stoga ego nije pravi problem. Pravi problem je odbacivanje, osuđivanje,

suđenje, podela. Zaboravite o egu, jer sve šta ćete učiniti s egom kreiraće drugi ego.

Ima više egoa u jednoj osobi. Neko ima vrlo svetovan ego, a onda ima vrlo religiozan ego. Neko stalno govori koliko mnogo poseduje, a onda govori koliko se mnogo odrekao.

Takozvani svetac je umirao, i sledbenici su se okupili. Ovo su bili njegovi zadnji trenuci, i oni su razgovarali pored kreveta; razgovarali su o svom majstoru. Neko je rekao: "Nikada neće opet biti rođen čovek koji je bio tako moralan." Onda je neko drugi rekao: "Mnogo sam naučio. Nikada nisam naišao na čoveka koji zna toliko mnogo. Nedostajće nam zauvek." Onda bi još neko nešto dodao; a neko je rekao da se on odrekao celog sveta; na taj način su oni govorili i govorili o svom majstoru koji će umreti. Govorili su o njegovom znanju, govorili su o njegovom odricanju, govorili su o njegovim asketskim putevima, govorili su o njegovom disciplinovanom karakteru; a onda je umirući majstor otvorio svoje oči i rekao: "Niko ne govori ništa o mojoj poniznosti?"

Onda je poniznost postala ego. Onda poniznost postaje odeća ega. Onda

ego postaje pobožan. A kada jedan otrov postane pobožan, on postaje više otrovan.

Dakle, ako me pravilno razumete, molim vas ne započinite da osuđujete ego. Inače ćete stvoriti super-ego, a onda ćete osećati nespokojstvo jer podeljeni, neprekidno stavljajući sebe u poziciju višu od vas samih, do najvećeg autoriteta, kako možete biti spokojni. Odbacite osudu. Zaustavite stavljanje sebe u poziciju najvećeg autoriteta. Prihvatite se kakvi jeste. Ne samo da prihvatite, iskažite dobrodošlicu. Ne samo da izrazite dobrodošlicu, uživajte u tome. Odjednom ćete videti da nema ega, nema super-ega. Nikada nisu ni bili tu. Vi ste ih stvorili; vi ste bili njihovi tvorci.

Čovek je stvorio samo jednu stvar, a to je ego. Sve drugo je stvorio Bog.

Drugo pitanje:

Ja se krećem u meditaciji, radu i ljubavi, ali me drži osećanje da to nije dovoljno. Osho, želim uništiti sebe jednom i zauvek.

Ovo je od Anand Bodhisatve. Svako iskustvo, bilo koje iskustvo, neće biti dovoljno. Iskustvo rada, iskustvo ljubavi, čak i

iskustvo meditacije, ili ga nazovite iskustvom Boga; nijedno iskustvo neće biti dovoljno jer sva iskustva su izvan vas. Vi ostajete u pozadini svih iskustava. Vi ste svedok. Iskustvo se događa vama, ali vi niste to. Stoga kakvo god da je iskustvo, nijedno iskustvo neće biti nikada totalno jer iskusilac, onaj ko doživljava, uvek je veći nego iskustvo. Razlika između iskustva i iskusioca uvek ostaje - procep, praznina - praznina nastavlja da govori: "Da, nešto se događa ali nije dovoljno, više je potrebno."

Ovo je beda ljudskog uma. Zbog toga um nastavlja da traži više i više. Zaratite novac, a um kaže "više." Napravite kuću, um kaže "napravi veću." Stvorite kraljevstvo, a um kaže "veće kraljevstvo je potrebno." Onda počnete da meditirate, a um kaže, "nije dovoljno, još mnogo više vrhunaca treba dostići." Ovo će ostati tako jer je to u samoj prirodi iskustva da ono ne može nikada biti totalno.

Šta onda može biti potpuno, totalno? Šta onda može biti ispunjavajuće? Ostanite svedokom, ne budite izgubljeni u iskustvu. Ne budite izgubljeni. Samo ostanite svesni, budni. Znajte da je ovo prolazno raspoloženje; ono će proći. Dobro ili

rđavo, lepo ili ružno, srećno ili nesrećno - oblak prolazi ispred vas; ostajete smireni posmatrajući ga. Ne budite identifikovani s njim. Inače ljubav vas neće ispuniti, ni meditacija, jer u stvari šta je meditacija? Meditacija nije neko iskustvo; to je da se postane svestan svedoka. Samo posmatrajte. Samo posmatrajte, i ostanite usredsređeni u posmatraču, a onda je sve totalno. Inače, ništa nije totalno. Onda je sve ispunjavajuće; inače ništa nije ispunjavajuće.

Ako ostanete svedok, kupajući se samo, tuširajući se, tako je ispunjavajuće da ne možete očekivati više. Samo uzimanje vašeg doručka je tako ispunjavajuće. Samo srkanje čaja je takvo ogromno ushićenje i zadovoljstvo, ne možete pomisliti, ne možete zamisliti da je moguće više. Onda svaki trenutak postaje dijamant u sebi, a svako iskustvo postaje cvetanje - ali vi ostajete budni, pažljivi. Niste izgubljeni u iskustvu; ne bivate identifikovani s njim.

Ja mogu razumeti, Bodhisatvu. Vi pokušavate marljivo. Radite, meditirate. Radite sve što čovek može da radi. Više ne možete uraditi. Čak i ako možete uraditi više, to neće pomoći. Sada treba da se shvati suština: budite svedok. Pustite iskustva da

se dese. Pustite ih da dođu i odu. Ne budite njima ometani. Ne budite uvučeni u njih. Ostanite budni, pažljivi, ravnodušni - samo posmatrajte saobraćaj, posmatrajte kao oblake na nebu. Budite posmatrač i odjednom ćete videti da vas male stvari duboko ispunjavaju - samo raspevana mala ptica, ili samo mali cvet koji se otvara.

Postoji Bašo-ov *haiku*. U Japanu cveta vrlo mali cvet, *nazuna*. Tako je mali i tako običan, tako oskudan da niko ne govori o njemu. Pesnici govore o ružama. Ko govori o *nazunu*? To je prost cvet. U mnogim jezicima za njega ne postoji ime, jer niko ne mari da ga imenuje. Ljudi prolaze pored; niko ga ne gleda. Onog dana kada je Bašo postigao svoj prvi *satori* izašao je iz svog sela i video cvetanje *nazuna*. On kaže u svom *haiku*: "Po prvi put sam video lepotu *nazuna*. On je čudesan. Svi rajevi zajedno nisu ništa prema njemu."

Kako je *nazuna* cvet postao tako lep? Bašo je rekao: "Uvek je bio tu, prošao sam pokraj njega milion puta, ali ga ranije nisam video" - jer Bašo nije bio tu. Um samo vidi ono što može biti ispunjavajuće za ego. Ko mari za *nazuna* cvet? Ni na koji način nije ispunjavajući. Lotos je u redu,

ruža će delovati, ali *nazuna*, običan prost cvet, tako oskudan, tako bedan, ne treba ničiju pažnju, ne privlači nikoga, ne zove nikoga... Ali tog dana, tog jutra, sunce se rađalo, a Bašo je video *nazunu*; on kaže: "Po prvi put sam sreo realnost *nazuna*" - inače to se dogodilo samo zato što je sreo svoju vlastitu realnost.

Onog trenutka kada postanete svedok to je ono što je *satori*, što je *samadhi* - tog trenutka postajete svedok da sve uzima drugačiju boju. Onda obično zeleno više nije obično zeleno; postaje izuzetno zeleno. Ništa nije obično. Kada ste svedok sve postaje posebno, izvanredno.

Isus je rekao svojim učenicima: "Pogledajte ljiljan u polju." Običan cvet ljiljana - za Isusa nije običan, jer je on u potpuno drugačijem prostoru. Sledbenici su se sigurno pitali zašto govori o ljiljanu, šta tu ima da se govori. Međutim, Isus je rekao: "Čak i Solomon u svom sjaju nije ništa, pred ovim cvetom ljiljana." Čak i Solomon. Solomon je najbogatiji, najveći car iz jevrejskog mita - čak ni on nije ništa pred ovim običnim ljiljanom. Isus mora da je video nešto što mi propuštamo.

Šta je on video? Ako postanete sve-

dok, svet vam otvara sve svoje misterije. Onda, kažem vam, sve je ispunjavajuće.

Neko je pitao velikog *zen* majstora: "Nakon što ste postigli svoj *satori*, šta ste radili?" On je rekao: "Cepao sam drva, nosio vodu. Kada sam bio gladan jeo sam, a umoran sam spavao." Sve je lepo. Cepanje drva, nošenje vode sa izvora...

Samo razmislite. Kontemplirajte malo.

Nikos Kazancakis u svom romanu "*Sv. Frannja*" kaže da je sv. Franja govorio bademovom drvetu. Sv. Franja dolazi, bademovo drvo je tu, i on kaže: "Sestro, pevaj mi nešto o Bogu." A bademovo drvo je procvetalo. To je način kako bademovo drvo peva o Bogu. Ono cveta u vašoj bašti takođe, ali vi niste tu da mu kažete: "Sestro, pevaj o Bogu. Kaži nešto o Bogu." Potreban je sv. Franja. Bademovo drvo cveta u vašem vrtu takođe. Hiljade cvetova procveta u vašem životu, ali vi niste tu prisutni.

Vratite se natrag kući, postanite svedok, i onda sve deluje, ljubav, meditacija - sve je ispunjenje. Sve je tako totalno, tako beskonačno potpuno, da ideja o nečem višem od toga jednostavno nestaje; a kada vaš um nije zainteresovan za nešto više od

toga, onda počinjete da živite, nikada pre toga.

Ja razumem vašu zabrinutost - "*Želim uništiti sebe, Osho, jednom zauvek.*" Da ja to mogu učiniti, već bih uradio. Da je to samo do mene, ne bih čekao na vas. Ne bih čak ni tražio vašu dozvolu. Ali nije to do mene. Vi morate saradivati. U stvari, ja sam zapravo samo jedan izgovor - vi morate to uraditi.

Ne budite u žurbi; ne budite nestrpljivi. Veliko strpljenje je potrebno. Međutim, na Zapadu je nestrpljenje postalo deo uma. Ljudi su zaboravili lepotu strpljenja.

Čitao sam jednu anegdotu:

Doktor je objašnjavao novu tehniku ozdravljenja svom pacijentu.

"Trebate da započnete hodati što je pre moguće posle operacije. Prvog dana morate hodati okolo za pet minuta, drugog dana deset, a trećeg dana morate hodati ceo sat. Da li razumete?" "Da, doktore," rekao je plašljivi pacijent, "ali, da li je u redu ako legnem tokom operacije?"

Postanite malo više strpljivi. Vi ste na operacionom stolu. Molim vas odmorite se i saradujte sa mnom, jer ovo nije operacija koja se može obaviti u vašoj nesvesnosti.

Ovo nije operacija gde vam se može dati anestezija. Cela operacija mora biti izvedena kada ste svesni. U stvari, što sve više svesni, lakše se može obaviti - jer cela hirurgija je u svesnosti. Ja to ne mogu uraditi protiv vas; mogu to uraditi s vašom saradnjom. Ne mogu to uraditi ako niste totalno sa mnom.

U stvari vi sami to radite bivajući potpuno sa mnom; ja sam samo jedno opravdanje. Onog dana kada se to dogodi, vi ćete razumeti da to ja nisam uradio, uradili ste to sami. Pružio sam vam samo malo poverenja da to uradite. Samo sam vam dao obećanje da je to moguće. Samo sam vam dao jedno osiguranje da ne idete pogrešnim putem, da ste na pravom putu, to je sve.

U ovoj operaciji pacijent sam operiše. Hirurg stoji sa strane. Samo njegovo prisustvo je korisno - vi se ne plašite, ne osećate se usamljeni.

Dobro je da niko drugi ne može to uraditi, jer ako vas neko drugi može osloboditi, vaša sloboda neće biti prava. Ako vas neko drugi može učiniti slobodnim, onda vas neko drugi može opet načiniti robom. Niko vas ne može učiniti slobodnim. Sloboda je vaš izbor. Zbog toga je to

najviše, onda vam je niko ne može oduzeti. Ako bi mogla biti data, mogla bi se i oduzeti. Zato što ne može biti data, ne može biti ni oduzeta.

Ja vam zaista ne mogu pomoći. Ako želite možete uzeti svaku pomoć koja je moguća kroz mene. Dozvolite mi da vam to objasnim.

Ja ne mogu pomoći zato što ne mogu biti pozitivno agresivan prema vama. Ne mogu ubiti vaš ego, ali kroz mene možete izvršiti njegovo samoubistvo. Jeste li shvatili? Kroz mene možete počiniti samoubistvo ega; ja ga ne mogu ubiti. Ja sam vam samo dostupan. Možete pomoći sebi kroz mene. Onog dana kada se to dogodi vi ćete razumeti, samo onda, onda možete to uraditi čak i sami, ali odmah sada to je gotovo nemoguće da uradite sami. Čak i sa mnom je to teško učiniti.

Ne budite nestrpljivi, čekajte, postanite sve više i više usklađeni s vašim sve-doćećim Sopstvom.

To je vrlo lako kada postoji bol, patnja, da ne budete identifikovani, ali pravi problem nastaje kada ste duboko u ljubavi, sreći, duboko u meditaciji, kada ste ekstatični, ushićeni. Onda je vrlo teško ne postati

identifikovan, a od toga zavisi cela stvar. To je sama srž. Zapamtite to, kada se osećate blaženo, onda takođe ostanite pažljivi, budni jer je to takođe raspoloženje; to dolazi i odlazi. Oblak je došao; proći će. To je lep oblak. Zahvalite mu se, zahvalite se Bogu, ali pustite ga da ostane odvojen. Ne jurite i ne postajte jedno s njim. U toj identifikaciji javlja se ideja o većem ili boljem.

Ako možete ostati na odstojanju, posmatrač na bregu, nepristrasni, ideja o boljem ili većem se ne javlja. Zašto? Jer kada posmatrač postane identifikovan sa iskustvom, on postaje um, a um je želja za bolje, za veće ili više. Kada posmatrač ostaje samo posmatrač i doživljaj je tu samo spolja, prolazi kao oblak, onda nema uma. Između to dvoje postoji prostor; nema mosta. U tom nepremošćenom stanju nema želja za više, bolje, veće - nema uopšte želje. Čovek ostaje ispunjen. Čovek ostaje apsolutno zadovoljan.

To je jedini put Bodhisatva, ne budite u žurbi i ne budite nestrpljivi.

Treće pitanje:

Verujem da moram preuzeti rizik da bih rastao, a da bi preuzeo rizik moram

doneti odluke. Onda kada pokušavam da donesem odluke ispunjen sam zebljom da ću načiniti pogrešan izbor, kao da moj život zavisi od toga. Kakva je to ludost?

Izgleda da je to vera, nije razumevanje. Vera neće biti od pomoći. Vera označava pozajmljeno; verovanje označava da to još niste razumeli. Možete biti fascinirani s tim, možda ste videli ljude koji su rizikovali i izrasli kroz to, ali još niste shvatili da je rizik jedini način života; ne postoji drugi način. Da se ne rizikuje jedina je greška koja postoji; da se rizikuje nikada nije pogrešno.

Vi ne možete rizikovati pogrešno, jer ako se uvek plašite da ne rizikujete, da nešto može krenuti loše, onda ne rizikujete uopšte. Ako je sve zagarantovano a onda rizikujete, i sve se uredi da sve bude dobro, onda rizikujete - gde je tada rizik? Ne, u riziku je moguće da se krene pogrešno, zbog toga je to rizik. Lepo je kretati se u otvorenosti gde nešto može biti ispravno, a nešto može biti pogrešno.

Čovek raste kroz to jer čak i kada počinite grešku, nećete nikada opet biti isti. Kroz činjenje vi ćete mnogo razumeti. Čak i

ako idete pogrešnim putem, možete se vratiti natrag onog trenutka kada to shvatite. A kada se vratite natrag nešto ste naučili - ali ste naučili na teži način. Niste to samo memorisali, to je postalo deo vaše krvi, kostiju i koštane srži. Stoga se nikada ne bojte da idete pogrešnim putem. Ljudi koji se boje da ne pogreše, postaju paralisani. Nikada se ne kreću.

Život je rizik jer život je živ, on nije mrtav. Samo u grobu ne postoji rizik. Kada ste mrtvi ne postoji rizik.

Jedan učenik je pitao Lao Ce-a: "Da li je moguće živeti sasvim spokojno i udobno?"

Lao Ce je rekao: "Čekaj. Ubrzo ćeš umreti, i u grobu će ti biti spokojno i udobno zauvek - za večnost."

Nemoj gubiti život čekajući na to, jer to dolazi. Ovde je samo nekoliko trenutaka života. Ne postoji drugi način da se živi; da se živi znači da se rizikuje. On je uvek tu. Mora biti tako jer vi ste bujica, proticanje. Možete krenuti pogrešnim putem.

Slušao sam o nekome ko se uvek plašio da odlučuje, inače čovek mora da

odlučuje. Stoga je morao odlučivati, i šta god da je odlučio išlo bi pogrešno, i to je gotovo postalo deo njegovog života. On je to znao, šta god da odluči to će ići nepovoljno. Posao neće doneti profit, propustiće voz kojim je odlučio da putuje, žena s kojom je odlučio da se oženi zaljubila se u nekog drugog. Uvek je propuštao, nije mu ništa polazilo za rukom.

Jednog dana se desilo da je morao otići u drugi grad zbog nekog posla, a tamo je išla samo jedna avionska linija i samo jedan avion - nije bilo u pitanju odlučivanje. Stoga je bio u žurbi, jer nije bilo potrebno odlučivati; nije postojala alternativa. Morao je uzeti taj avion. Ali baš na pola puta motor se pokvario.

Bio je mnogo zabrinut; rekao je: "Moj bože! Ovoga puta ja nisam odlučivao. Nije bilo alternative. Ovo je sada previše. Nešto nije u redu sa mnom, a i moja odluka je u redu, jer ovoga puta ja uopšte nisam odlučivao. Ti si odlučivao." On je bio sledbenik sv. Franje, stoga je pozvao: "Sv. Franjo, spasi me! Barem ovog puta. Nikada nisam tražio tvoju pomoć, jer sam uvek sam odlučivao, pa sam znao da nešto nije u redu sa mnom kada sve ide loše. Ovoga puta ja

nisam pogrešio."

Ruka s neba je došla i uzela ga iz aviona. Bio je vrlo srećan. Onda se glas čuo s neba: "Koji Franja? Franja Havijer, ili Franja iz Asizia? Kaži mi koga si zvao!"

Sada opet... Ne možete pobeći. Život je uvek rizik. Čovek mora da odluči. Kroz izbor vi rastete; kroz izbor postajete zreli. Kroz izbor padate i opet se podižete.

Ne plašite se neuspeha; inače noge će vam izgubiti sposobnost da se kreću. Ništa nije loše u neuspehu. Padanje je deo hodanja; neuspeh je deo života. Padnite, ustanite ponovo, svaki pad će vas učiniti jačim, a svaki put kada odete pogrešnim putem vratićete se natrag bolji, s više iskustva, više svesnosti. Sledeći put ista staza neće moći da vas zbuni. Načinite onoliko grešaka koliko možete - samo nemojte činiti stalno iste greške.

Ništa nije pogrešno u pravljenju grešaka. Učinite ih onoliko koliko možete - što više možete to bolje, jer s više iskustva, više svesnosti će vam doći. Ne ostajte nepokretni, ne ostajte visiti u neodlučnom stanju uma. Odlučite! Ne odlučivati, jedina je pogrešna odluka, onda propuštate sve.

Govori se o Tomasu Edisonu da je radio na nekom projektu i podbacio je hiljadu puta. Gotovo tri godine je radio neprekidno i podbacio bi. Sve je pokušao, izgledalo je da ništa ne deluje. Njegovi sledbenici su postali očajni, beznadni. Jednog dana jedan učenik je rekao: "Izveli ste hiljadu eksperimenata. Svaki eksperiment nije uspeo. Izgleda da se nigde ne krećemo.." Edison ga je pogledao iznenađeno, pa je rekao: "Šta kažeš? Šta misliš? Ne krećemo se nigde? Hiljadu pogrešnih vrata je zatvoreno; sada prava vrata ne mogu biti tako daleko. Načinili smo hiljadu grešaka, toliko smo naučili. Šta misliš kada kažeš da gubimo svoje vreme? Ovih hiljadu grešaka nas više ne mogu prevariti. Mi se približavamo istini svodeći greške na nulu. Koliko dugo istina može još bežati?"

Nikada se ne plašite grešaka, propusta, idenja pogrešnim putem.

Pitanje je od Prem Niše. Ona se uvek plaši. Toliko se plaši da sedi negde skrivena; nikada ne mogu da je vidim. Samo moj pogled, i možda može biti rizično. Ona nastavlja da se skriva. Znam da je tu, svaki dan je tu, ali sedi na takav način, negde iza stuba, da je ne mogu videti. Ili je

ponekad ispred mene; sedi s tako savijenom glavom na dole, da ne mogu prepoznati gde je.

Život je kretanje. Možete ostati nepokretni; onda će vaš život biti kao smrt. Ustanite i krećite se. Preuzmite rizik.

Njena situacija je kao kod malog dečaka:

Viz Vinifred se vratio iz letnjeg kampa s nagradama za snalažljivost u šumskom životu, pešačenju i jedrenju; i takođe s malom zvezdom. Kada je upitan za šta je zvezda, odgovorio je: "Za to što sam uredno spakovao prtljag kada smo se vraćali kući." Njegova majka je bila vrlo zadovoljna dok Vinifred nije dodao: "Nisam ga ni raspakovao."

Niša, raspakuj se, rastereti se! Ne plaši se da nećeš moći da se spakuješ tako uredno. Malo nereda je dobro; nije ništa pogrešno što se tiče toga. Ali ostati s neotvorenim životom, zatvoren, jedino je pogrešno što možeš učiniti životu. To je odbijanje. To je odbijanje Boga. Celina vas je stvorila da živite ovde, da živite onoliko duboko koliko je moguće - da živite opasno

koliko je moguće. Celina želi od vas da postanete živi, živi na vrhuncu - razuzdano živi, zbog toga ste poslati. A vi se bojite da nešto može krenuti pogrešno.

Bog se nije plašio kada vas je poslao. On se ne boji. On šalje sve vrste ljudi - dobre ljude, loše ljude, svece i grešnike. On nastavlja da ide napred. Ne plaši se. Da se plašio svet bi iščezao davno, ili nikada ne bi nastao. Da se plašio: "Ako stvorim ljude, a oni učine nešto loše, ako čovek pođe pogrešnim putem..." U stvari već je prvi čovek, Adam, krenuo pogrešnim putem. Čovek mora da ide tim putem. On je stvorio prvog čoveka, a ovaj se pobunio, nije ga poslušao i preuzeo je rizik izlaženja iz udobnosti rajskog vrta, iz pogodnosti. Preuzeo je opasan put. Samo zamislite Adama - koji rizik! I Bog se nije zaustavio od tada. Inače bi se zaustavio. Nije bilo potrebe. On je stvorio prvog čoveka, a prvi čovek je krenuo pogrešnim putem - sada nema potrebe. On nastavlja da stvara.

U stvari, izgleda da je Bog kreirao celu situaciju. Rekao je Adamu: "Ne jedi plod od ovog drveta." Ovo je bilo iskušenje. Hrišćani apsolutno nisu u pravu kada kažu da je đavo iskušavao Adama, potpuno

pogrešno. Bog je kušao kada je rekao: "Ne jedi plod s ovog drveta znanja!" Kakvo veće iskušenje možete zamisliti? Samo pokušajte s nekim detetom. Kažite mu da ne ulazi u neku sobu, sledeća stvar koju će uraditi je da ode u tu sobu.

Tako je mali *sannyasin*, Dhireš, odlazio u London. Dao sam mu kutiju i rekao mu da je ne otvara. On je rekao, "Da, neću je otvarati." Onda sam razgovarao s njegovom majkom, i opet sam mu rekao: Zapamti, ne otvaraj to." On je rekao: "Nikada je neću otvoriti." Majka je rekla: "Već ju je otvorio!"

Bog je taj koji je kušao kada je rekao Adamu: "Ne jedi plod s ovog drveta." Nema potrebe ni za kakvim đavolom. Bog je najveći kušać jer želi da idete, da iskusite, da se krećete preko cele egzistencije. Ako odete i pogrešnim putem, ne možete otići izvan njega. Gde možete otići? Čak i ako učinite nešto pogrešno, šta pogrešno možete učiniti kada je On sve i samo On postoji? Ne možete učiniti ništa protiv njega. Ne postoji mogućnost. To je samo igra žmurke. Bog vas šalje, daje vam iskušenja - jer je to jedini način da rastete.

Da, vratićete se natrag jednog dana.

Adam izlazi van iz vrta, Isus se vraća natrag. Isus je Adam koji se vratio natrag. To je povratak, povratno putovanje. Isus je Adam koji se ostvario, koji je postao svestan grešaka, zabluda; ali Isus nije moguć da nije u početku bilo Adama.

Sveštenik je govorio maloj deci, rekao im je kako da mole Boga da bi njihovi gresi mogli biti oprošteni. Onda je pitao: "Šta je osnovni uslov da se dobije oproštaj greha?" Malo dete je ustalo i reklo: "Da se zgreši."

Da se počini greška, to je potrebno da bude oproštena. Adam je nužan da bi postojao Isus. Adam je početak kretanja pogrešnim putem; Isus je povratak natrag.

Inače Isus je potpuno drugačiji od Adama. Adam je bio nevin. Isus je mudar - nevin plus mnogo više. To više mu je došlo zato što je krenuo pogrešnim putem. Sada zna više, razume puteve života i rasta naviše.

Svako mora da odigra ovu dramu ponovo. Morate biti Adam, da postanete Isus. Ne budite zabrinuti. Budite hrabri. Ne budite kukavica. Krećite se.

Ja vam kažem da je čak i odlazak pogrešnim putem u redu. Samo ne činite stalno iste greške, to je dovoljno - jer ako činite stalno iste greške, onda ste glupi. Ako nikada ne činite greške, gori ste od onoga ko je glup. Ako činite nove greške svakog dana, postaćete mudri. Mudrost dolazi kroz iskustvo, i ne možete ga imati ni na koji drugi način. Za to ne postoji prečica.

"Ja verujem, da biste rasli, morate preuzeti rizike..." Odbacite ovo verovanje. To nije pitanje verovanja. Posmatrajte život, posmatrajte sebe. Neka ovo bude jedan uvid, ne vera. Ne kažem da ne verujete uopšte, ali pokušajte razumeti da ćete ostati obogaljeni, s manjim kapacitetom ako se plašite i ne krećete se. Ako se dete plaši i ne pokuša da hoda... svako zna da će ono pasti mnogo puta - ono može da ima rane, može povrediti sebe - to će se dogoditi; ali je to jedini način da nauči. Ubrzo ono nauči kako da održava ravnotežu. Posmatrajte dete koje pokušava da hoda. Prvo se kreće četvoronoške, onda pokušava najveću avanturu stajanja na dve noge.

Ja to nazivam najvećim jer je celo čovečanstvo proizašlo iz te avanture. Životinje nastavljaju da se kreću na četiri noge;

samo čovek pokušava na dve. Životinje se kreću s više sigurnosti. Čovek je bio malo fasciniran, sve više fasciniran opasnošću - pokušao je da se kreće na dve.

Samo zamislite prvog čoveka koji je stao na dve noge. On mora da je bio jedan od najneortodoksnijih, nekonformista od ljudi - najveći revolucionar, buntovnik - i svi su mu se smejali na tome. Samo zamislite kada se svako kretao na četiri, a odjednom je jedan čovek stao na dve noge: celo društvo mora da se smejalo. Mora da su rekli: "Šta?... šta radiš? Jesi li poludeo? Niko nikada nije hodao na dve; slomićeš svoje kosti. Spusti se dole, vrati se natrag na stari način." Dobro je da ih taj čovek nikada nije slušao. Oni mora da su se smejali. Mora da su pokušavali na svaki način da ga vrate natrag u staru zajednicu, ali on se pokrenuo.

Ovi konzervativci su još na drveću. Majmuni, babuni - oni su konzervativni, *torijevci*. Revolucionari su postali ljudi. Ovi su još vezani uz drveće i kreću se na sve četiri. Možda još misle: "Ah, zašto su ovi ljudi otišli pogrešno? Kakva im se nesreća dogodila?"

Inače ako pokušate nešto novo, vi

postajete dostupni nečemu novom u istom trenutku, smesta. Nemojte se plašiti. Krećite se, u početku malim koracima, malim odlukama, ostajući uvek svesni da je nešto uvek moguće, možete krenuti krivim putem. Ali šta je pogrešno u tome da se ide pogrešno? Vratite se natrag. Doći ćete mudriji.

Ne dopustite da to bude samo verovanje. Pustite da to bude jedno razumevanje. Samo onda to postaje efikasno i korisno.

"... u nameri da se preuzme rizik, ja moram doneti odluke." Naravno, čovek mora da donosi odluke. To je jedna od najboljih stvari u životu. To pokazuje da ste slobodni. Ako biste želeli da neko drugi donosi odluke za vas, onda biste bili robovi. Na taj način životinje su u boljem položaju - sve je odlučeno. One imaju utvrđenu hranu da jedu; imaju uređen obrazac života da žive. Ne odlučuju same, nikada nisu zbunjene.

Čovek je jedina životinja koja je uvek zbunjena, ali u tome je njegova veličanstvenost jer on mora da odlučuje. On uvek okleva, uvek visi između dve alternative - sv. Franja iz Asizija, sv. Franja Havi-

jer - i uvek rizikuje. Ali čovek može da odlučuje. Kroz takvu odlučnost vaša duša se rađa; postajete integrisani.

Odlučite, šta god da je vaša odluka. Ne nastavljajte da budete neodlučni. Ako ste neodlučni uvek ćete raditi nešto kontradiktorno. Kretaćete se na oba puta zajedno, simultano - i sa tom neodlučnošću moraćete da živite. Pedeset posto ćete ići prema severu, pedeset posto prema jugu. Onda nastaje jad, bol, patnja.

Muškarac je utrčao u poreski ured i uhvatio direktora za revere. "Vidite, ja sam u vrlo u teškom stanju. Žena mi je nestala," rekao je on.

"Je li?" rekao je službenik, "To je nesreća, pretpostavljam, ali ovo je poresko odeljenje. Zaista treba da obavestite policiju."

Muškarac je zatresao svoju glavu ozbiljno i rekao: "Znam. Neću opet tako da budem uhvaćen. Poslednji put kada je otišla, rekao sam policiji i oni su je našli."

Zašto onda odlazite da prijavite poreskom službeniku? Inače jedan deo kaže da nešto mora da se učini jer je žena nesta-

la, muž mora nešto da uradi. Drugi deo se oseća srećan i kaže: "Dobro je da je nestala, ne idi u policijsku stanicu; oni je mogu opet naći."

Tako život ide dalje - pola, pola - onda postajete fragmentarni. Muž, odgovorni muž, mora nešto učiniti; a muškarac, kome treba sloboda, mora da uradi nešto drugo. On je srećan da je žena otišla. Muž izgleda žalostan - ili se pretvara da je žalostan - pokazuje svoj jad, plaši se zbog unutrašnjeg čoveka da ljudi mogu postati svesni kako on oseća sreću. To neće biti dobro; to će biti drobljenje poštovanog ega. Stoga on nešto mora uraditi. Ne može otići u policijsku stanicu; onda odlazi negde drugde. Posmatrajte svoj život. Ne gubite svoj život na taj način.

Odlučnost je neophodna. Morate odlučivati svakog trenutka. Svaki trenutak izgubljen bez odluke stvara podeljenost u vama. U trenutku svake odluke, postajete ubrzo sabrani, postajete jedinstveni, bivate zajedno. Dolazi trenutak kada postajete integrisani. Odlučivanje nije toliko bitno; sama odlučnost jeste. Kroz odluke vi postajete odlučni.

Jednom se dogodilo:

Prestrašena mlada žena strpljivo je otišla kod zubara i sela da sačeka red. S njom je bila sestra da pazi da tromesečnu bebu. Ubrzo je došao red na nju da uđe u prostoriju za mučenje.

Pošto je sela na zubarsku stolicu, rekla je nervozno zubaru: "Ne znam šta je gore - vaditi zub ili dobiti bebu."

Zubar je rekao odrešito: "Dakle, brzo se rešite molim vas. Imam mnogo drugih pacijenata koji čekaju."

Ja bih to želeo da kažem Niši takođe. Ona je visila ovde okolo. Saberi se. Odluči. Nije dobro samo visiti okolo. Ili budi ovde, ili negde drugde, ali budi. Ako želiš biti ovde, totalno budi ovde. Onda ovo mesto postaje čitav tvoj svet, a ovaj trenutak postaje čitava tvoja večnost. Ili ne budi ovde, onda nemoj i dalje visiti. Budi negde drugde, to je takođe dobro. Onda budi tamo. Nije pitanje gde si. Pitanje je: "Jesi li?" Ne ostaj podeljena. Ne nastavljaš da se krećeš u svim pravcima; inače ćeš poludeti.

Predanost je odluka, najveća odluka koja postoji. Verovati nekome je odluka. Rizik je tu. Ko zna? Čovek može samo da

obmanjuje. Zaljubite se u ženu; verujete. Zaljubite se u muškarca; verujete. Ko zna? Možda vas čovek ubije noću. Ko zna? Žena može da pobegne sa svim vašim novcem. Ali čovek rizikuje; inače ljubav nije moguća.

Hitler nikada nije dozvolio nijednoj ženi da spava u njegovoj sobi. Čak ni devojkama nije nikada dozvolio. Viđao bi ih danju, ali noću nikada u sobi. Toliko se plašio. Ko zna? Devojka može da ga otruje, da ga uguši noću. Samo zamislite jad takvog čoveka. Nije mogao čak ni ženi da veruje. Kakav je život vodio, pakleni život. Ne samo da je živio u paklu, svi oni koji su ga okruživali živeli su u paklu.

Priča se da je razgovarao sa britanskim diplomatom na sedmom spratu svoje zgrade, i pokušao je da ga impresionira i da se ne ustručava pred njim; jednostavno je predano rekao: "Mi ćemo pobediti svet. Niko ne može da nas spreči." Jedan vojnik je stajao tu. Da bi mu dao jedan primer, rekao je: "Skoči kroz prozor." Vojnik je jednostavno skočio - kroz prozor visok sedam spratova. Britanski diplomata nije mogao da veruje u to. Vojnik nije čak ni oklevao. Da bi celu stvar učinio mnogo

jasnijom, Hitler je rekao drugom vojniku: "Skoči!" I drugi je skočio. Sada je to bilo previše. Da bi stvar direktno dirnula srce diplomate, rekao je trećem vojniku. "Skoči!"

Dotle se diplomata toliko preplašio, šokiran, zadržao je čoveka, tog vojnika koji je hteo da skoči. Rekao je: "Čekaj! Zašto si spreman da izvršiš samoubistvo? Zašto si tako nepokolebljiv da napustiš ovaj život?"

Čovek je rekao: "Ostavi me na miru." "Vi ovo nazivate životom?" I skočio je.

Hitler je živeo u paklu, a stvorio je takođe pakao i za druge. "Vi ovo zovete životom?"

Ako ljubavi nema, život nije moguć. Život u suštini znači ljubav; ljubav u suštini znači život. Ljubav je poverenje, rizik.

Biti blizu mene znači biti ekstremno u ljubavi, jer je to jedini način da se bude pored mene. Ja ovde ne pokušavam samo da propagiram neka učenja. Nisam učitelj. Dajem vam različita viđenja života. To je rizično; pokušam da vas ubedim da je način na koji ste živeli u osnovi pogrešan, postoji drugi način - ali naravno taj način je nepoz-

nat, on je u budućnosti. Nikada ga niste okusili. Moraćete mi verovati; moraćete da se krećete sa mnom u tami. Strah će postojati; opasnost će postojati. Biće to bolno - svaki rast jeste bolan - ali kroz bol čovek stiže do ekstaze. Samo kroz bol se ekstaza postiže.

Četvrto pitanje:

Tokom meditacije ja prizivam vašu prazninu i nalazim da me vaša praznina postepeno obuzima. Mogu li ja ovom metodom upiti vaše totalno biće? Hoću li moći da vas totalno prizovem u sebe? Molim vas blagoslovite me. (Možete čak i da mi ne odgovorite verbalno.)

Ja nikada ne odgovaram, nikada, samo verbalno. Kad god vam odgovorim, odgovor je dvodimenzionalan. On je na dve ravni zajedno. Jedna je verbalna; to je za one koji ne mogu razumeti nijednu drugu dimenziju - to je za gluve i slepe, za mrtve. Onda simultano na drugoj ravni postoji neverbalna komunikacija; to je za one koji mogu čuti, koji mogu videti, koji su živi.

Nikada mi ne tražite blagoslove, jer oni su uvek tu bilo da ih tražite ili ne. Bilo

da saradujete sa mnom ili ne, bilo da ste za mene ili protiv, to ne čini nikakvu razliku za moje blagoslove. Moj blagoslov nije čin. On je baš kao disanje; uvek je tu. Ako možete osećati, naći ćete ga uvek ovde. Ja sam moji blagoslovi.

A vi ste nabasali na ispravnu metodu: *"Tokom meditacije ja prizivam vašu prazninu i nalazim da me vaša praznina postepeno obuzima. Mogu li ja ovom metodom upiti vaše totalno biće?"* Da, apsolutno da. Nastavite i ne plašite se, jer praznina će vam pre ili kasnije uliti duboki strah - jer praznina znači smrt. Praznina znači da vi nestajete, i pre nego što se vaša realnost otvori, vi ćete morati da odete odatle kompletno. Moraćete da budete odsutni pre nego što možete osetiti prisustvo svoje realnosti. Pre nego što možete osetiti punoću bitka, morate postati apsolutno prazni. Tu postoji procep, praznina - vi gotovo postajete apsolutno prazni. Tu nastaje mali procep, a ta praznina je slična smrti. Vi nestajete a Bog još nije ušao, samo mali interval, ali taj mali interval izgleda kao beskonačnost.

U sudu je bio slučaj, slučaj ubistva, ali porotnici i sudija će odlučiti da je čovek

nevin jer je postojao verodostojan svedok koji je rekao da je samo za tri minuta izašao napolje a onda se vratio natrag među njih. Samo za tri minuta nije bio tu s njima, i izgledalo je da to nije dovoljno vremena da izvrši ubistvo za tri minuta. Onda je tužilac rekao: "Dopustite mi da izvršim jedan eksperiment." Uzeo je džepni časovnik i rekao: "Sada neka svi zatvore oči i ostanu mirni. Posle tri minuta daću vam znak da su tri minuta prošla." Svi su ostali tihi.

Ako ostanete tihi za tri minuta, tri minuta su duga, vrlo duga; oni traju vrlo dugo. Izgledaju toliko dugo, nikada da se završe. Jeste li ikada stajali - kada je neko umro, politički lider ili neko, a vi ste stajali jedan minut ćutanja. Taj jedan minut izgleda toliko dugo da počinjete misliti da taj politički lider nije trebalo da umre.

Tri minuta... a kada su se tri minuta završila, tužilac je rekao: "Nemam ništa drugo da kažem." Porotnici su onda doneli odluku da je taj čovek izvršio ubistvo. Promenili su svoju presudu. Tri minuta su vrlo duga.

Kad god ste tihi, jedan minut tišine je vrlo, vrlo dug. Nemoguće je zamisliti šta se događa kada ste odsutni jedan trenutak,

može biti procep, praznina, ali izgleda gotovo kao večnost. Čovek postaje vrlo uplašen. Želi da se vrati natrag, da se drži uz prošlost.

Ubrzo taj strah će se pojaviti. Zapamtite, u to vreme ne budite uplašeni. Ne vraćajte se natrag; ne padajte unatrag. Krećite se napred. Prihvatite smrt, jer samo iz smrti život je izobilan. Samo kada umrete, postićete besmrtnost.

Ona je uvek tu i čeka na vas. To nije nešto spolja; to je sama srž vašeg bića, besmrtnost. Međutim, vi ste se identifikovali sa smrtnim, sa telom, sa umom. Oni su trenutni, promenljivi. Negde unutar vas postoji čista svest, netaknuta, nepokvarena. Ta čista svest je vaša prava priroda.

Čitava *joga* je jedan napor da se dospe do te čistote bića, do te nevinosti, a iz te nevinosti je rođen Isus. Jednom kada ste dotakli tu čistotu, tu nevinost u vama, ponovo ste rođeni; to je uskrsnuće.

Dopustite mi da budem vaša smrt tako da se ponovo možete roditi. Majstor je smrt i život, krst i uskrsnuće. Vi ste nabasali baš na pravi metod. Sada idite napred. Primate tu prazninu, upijte je sve više i više, postanite prazni. Ubrzo, sve se menja - pra-

znina nestaje. Prvo sve drugo nestaje, a praznina se povećava u vama; onda kada je praznina potpuna, takođe i ona nestaje. Buda je obično govorio svojim učenicima o ovoj pojavi: "To je kao kada uveče zapalite sveću." Cele noći sveća nastavlja da gori, plamen izgara sveću. Plamen je stalno izgara. Sveća stalno iščezava, iščezava, iščezava... Do jutra sveća je nestala. Poslednjeg trenutka, kada sveća potpuno nestaje, plamen skoči i izgubi se. Prvo on uništi sveću, onda se sam izgubi.¹⁹

Isto se najpre dogodi ako pokušate da upijete prazninu, ništavilo, stanje bez ega; to će uništiti sve drugo. To će ostati kao plamen koji uništava sve. Kada je sve uništeno i vi ste potpuno prazni, plamen poskoči i praznina takođe odlazi. Iznenada ste vraćeni kući, ispunjeni, prepuni. Tako čovek postaje Bog.

¹⁹ Sveća naše subjektivne svesnosti tada više nije ni potrebna, jer u trenutku njenog utruća nastaje zora objektivne svesti, svetlost svesti koja nije naša već Božanska, apsolutna. Sve što je potrebno jeste naše utruće kojeg ne treba da se bojimo.

Kraj sedme knjige.